

**T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**DEĞİŞİM SÜRECİNDE TÜRKİYE’DE ORGANİZE
SUÇLULUK ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR
ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Doç. Dr. Zahir KIZMAZ**

**HAZIRLAYAN
Muhammet FIRAT**

2010

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

DEĞİŞİM SÜRECİNDE TÜRKİYE’DE ORGANİZE
SUÇLULUK ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

HAZIRLAYAN

Doç. Dr. Zahir KIZMAZ

Muhammet FIRAT

Jürimiz, tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans / doktora tezini oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

1. **Prof. Dr.**

2.

3.

4.

5.

F. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih ve sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Erdal AÇIKSES

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Bu çalışma Fırat Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Yönetimi Birimi (FÜBAB) tarafından proje kapsamında desteklenmiştir.

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****Değişim Sürecinde Türkiye’de Organize Suçluluk Üzerine Sosyolojik Bir****Araştırma****Muhammet FIRAT****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****Sosyoloji Bölümü****2010; Sayfa: XIV + 183**

Bu çalışma, Türkiye’de değişim süreciyle ilintili olarak organize suçların ortaya çıkışını, köklerini, yapı ve faaliyetlerini sosyolojik olarak incelemektedir. Diğer bir ifade ile bu çalışma, organize suç olgusunu ülkemizde son dönemlerde meydana gelen ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve konjonktürel dinamiklerine bağlı olarak irdelemeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede tez çalışması, Türkiye’de organize suçluluğun, işlenme yöntemi ve organize suçların faaliyet alanları konusunda geniş bir literatür sunmaktadır.

Ülkemizde organize suçların ortaya çıkmasında ve yaygınlaşmasında; ekonomik yapılarındaki istikrarsızlık, yüksek enflasyon ve para piyasalarındaki yapay iniş ve çıkışlar, ülke yönetiminde kısa süreli siyasi otorite boşlukları, çıkarılan yasaların yeterince uygulanmaması, bürokratik ve siyasal alandaki kollayıcı unsurların varlığı, yıllardır süren terör, kent yapılarının çözülmesi ve kentlerin aşırı kalabalıklaşması, artan kentsel gerilim, değerler alanında yaşanan köklü dönüşümler, kabadayılık kültürü, ciddi rant alanlarının varlığı, kolaycıl yollardan yükselme ve zenginleşme teamülleri, liberalleşme eğilimleri ve yanlış özelleştirme politikaları gibi çok sayıda faktör önemli bir yer tutmaktadır.

Bu tez çalışmasında, özellikle 1980’li yıllardan başlayarak ve 90’li yıllarda daha da hızlanarak gelişen siyasal ve ekonomik gelişmelerin (ekonomik kriz ve serbest piyasa ekonomisindeki gelişmeler gibi), organize suç örgütlerinin yaygınlaşmasında ve farklı boyutlar kazanmasında ki etkisi ele alınmıştır. 2000’li yıllardan sonra ülkemizdeki organize suç yapılanmaları ciddi bir şekilde dönüşüme uğramıştır. Bu organizasyonlar son dönemlerde özellikle modern işletme mantığı ile daha profesyonel bir nitelik kazanmıştır. Diğer bir ifade ile organize suç örgütleri günümüzde basit aile ve hemşerilik ilişkisi yanında, uzmanlaşmaya ve profesyonelliğe dayanan, daha

III

karmaşık bir şekilde yapılanan, paravan iş bitiriciler kullanan ve daha rasyonel tercihler içerisinde hareket etmeye çalışan bir özellikte örgütlendikleri dikkat çekmektedir. Günümüzdeki koşullara paralel olarak organize suç örgütleri, genelde kârın yüksek, riskin düşük olduğu alanlarda yeni faaliyet alanlarına yönelerek daha rasyonel ve bilinçli davrandıkları bir gerçektir.

Anahtar Kelimeler: Organize Suçluluk, Değişim, Türkiye.

ABSTRACT**Master Thesis****A Sociological Research on Organised Criminality in Turkey in the
Transformation Process****Muhammet FIRAT****University of Firat****The Institute of Social Science****Department of sociology****2010, Page: XIV + 183**

This study, in general, investigates organized crime, the manifestation of the manner of leaving the extant definition efforts in Turkey change process linked to organized crime, the emergence of the roots, structure and activities of the sociologically. In other words, this study organized crime cases in recent times occurred in our country the economic, social, political, cultural and to explore due to cyclical dynamics. Thesis in this framework, offers a wide range of literature about Turkey crime of organizing, processing methods and activities of organized crime.

In our country, many factors such as: organized crime in the emergence and spreading of economic structures in the instability, high inflation and currency markets artificially ups and downs, countries in the management of short-term political authority, blanks, issued laws enough not apply, bureaucratic and political area kohlrabi the presence of, the years of terror, the city structure to solve and urban overcrowding, healing, growing urban tensions, the values in the field of radical transformations, bullying culture, serious profits existence of kohlrabi paths for advancement and enrichment practices of the liberal tendency and false privatization policies play an important role.

In this thesis, especially in the 1980s began, and 90 years in the faster the growing political and economic developments (economic crisis and free market economy development, etc.), organized crime groups promoting healing and the different dimensions are studied. After years of the 2000s, organized crime in our country has undergone a serious transformation. This organization recently, especially with the logic of modern business has become more a professional qualification. In other words, organized crime today as well as a simple family and relation of follow

country man specialization and professionalism, is based on more sophisticated structured, the front finish work users who use and more rational choices in the try to move a feature had organized are noteworthy. In line with present-day conditions it is a fact that organized crime groups direct themselves to the more rational and conscious act new activity areas where profit is high and risk is low.

Key Words: Organized Crime, Change, Turkey

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT	IV
İÇİNDEKİLER	VI
ŞEKİLLER LİSTESİ	X
TABLolar LİSTESİ	XI
GRAFİKLER LİSTESİ	XII
ÖNSÖZ	XIII
KISALTMALAR LİSTESİ	XIV
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMANIN TASARIMI

1.1. Araştırmanın Konusu	4
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları	4
1.4. Araştırmanın Yöntemi	5

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ve KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. ORGANİZE SUÇ KAVRAMI

2.1.1. Organize Suça İlişkin Tanımlar	6
2.1.2. Organize Suçun Temel Kriterleri	15
2.1.2.1. Organize Suç Örgütlerinin Temel Unsurları	15
2.1.2.2. Partito İlişkiler	18
2.1.2.3. Hiyerarşik Yapı, Örgüt ve Süreklilik Unsuru	20
2.1.2.4. Şiddet ve Şiddet İşleme Yöntemi	22
2.1.2.5. Süreklilik ve Kazanç Sağlama Unsuru	23
2.1.3. Organize Suçluluğun Genel Olarak Tarihsel Gelişimi	24
2.1.4. Organize Suç Örgütlerinin Genel Olarak Yapılanma Şekilleri	27
2.1.4.1. Cosca	28
2.1.4.2. Partito	28

2.1.5. Organize Suç Örgütlerinin İşlemiş Oldukları Suç Türleri ve Suç İşleme Yöntemleri	31
2.1.6. Organize Suçluluğun Ortaya Çıkış Nedenleri	35
2.1.6.1. Siyasi Faktörler.....	39
2.1.6.2. Ekonomik Faktörler.....	40
2.1.6.3. Sosyo-Kültürel Faktörler	42
2.1.6.4. Teknolojik Faktörler	45
2.1.7. Organize Suç ve Mafya	47
2.2. ORGANİZE SUÇLULUĞU ANLAMAYA YÖNELİK TEORİLER	
2.2.1. Sosyal Ağ Teorisi.....	49
2.2.2. Cressey'in Bürokratik Modeli (Cosa Nostra	50
2.2.3. Albini'nin Patron-Müşteri Modeli	53
2.2.4. Smith'in Girişim Modeli	54
2.2.5. Lanni'nin Akrabalık Modeli.....	56
2.2.6. Chambliss'in Suç Ağı Modeli.....	56
2.2.7. Haller'in Ortaklık Modeli.....	57

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE'DE ORGANİZE SUÇLULUK

3.1. Türk Hukukunda Organize Suç Tanımları.....	60
3.2. Ülkemiz Kanunlarında Tanımlanan ve Öngörülen Suç Türleri	65
3.2.1. Ferdi Suç.....	65
3.2.2. İştiraki Suç.....	65
3.2.3. Toplu Suç	65
3.2.4. Örgütlü Suç.....	65
3.3. Türkiye'de Organize Suçluluğun Tarihsel Gelişimi.....	67
3.4. Türkiye'de Organize Suç Örgütlerinin Ortaya Çıkış Nedenleri.....	74
3.5. Türkiye'de Organize Suç Örgütlerinin Yapılanma Şekilleri.....	79
3.5.1. Aile Tipi Organize Suç Örgütleri.....	79
3.5.2. Hemşehri Tipi Organize Suç Örgütleri	81
3.5.3. Cezaevi Arkadaşlığı Üzerine Kurulu Organize Suç Örgütleri	83
3.5. 4. Siyasi Görüş Motifli Organize Suç Örgütleri	84

3.6. Türkiye’de Organize Suç Örgütlerinin Tespit Edilen Karakteristik Özellikler.....	86
3.7. Uluslararası Konjonktürde Organize Suç Örgütleri İle Mücadelede Türkiye	92
3.8. Terör Suçları ve Organize Suçlar: Benzerlikler ve Farklılıklar Üzerine Bir Karşılaştırma.....	96

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.TÜRKİYEDE’Kİ DEĞİŞİM SÜRECİ VE ORGANİZE SUÇLULUK

4.1.Türkiye’de Değişim ve Dinamikleri.....	102
4.2.Değişim Sürecinde Organize Suçluluk İle İlintili Faktörler	107
4.2.1.Kentleşme ve Organize Suç İlişkisi	19
4.2.2.Sosyo-Kültürel Değişmeler ve Organize Suç İlişkisi	112
4.2.3.Teknolojik Değişmeler ve Organize Suç İlişkisi	116
4.3.Ekonomik Değişme ve Organize Suçluluk İlişkisi.....	119
4.3.1.Liberal Ekonomik Sistem ve Organize Suç İlişkisi	122
4.3.2.Küreselleşme ve Organize Suç İlişkisi.....	125
4.4.Siyasal Değişme ve Organize Suçluluk İlişkisi.....	128
4.4.1.Yolsuzluk ve Yozlaşma	131
4.5. Türkiye’de Organize Suçluluk ve Dönemsel Özellikleri.....	135
4.5.1.Türkiye’de Başlangıçtan 1980’e Kadar ki Dönem ve Organize Suçluluk.....	135
4.5.2.Türkiye’de 1980 Sonrası (1980-1996) Dönem ve Organize Suçluluk.....	138
4.5.3. Susurluk’tan Günümüze Organize Suçluluğun Analizi	143

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. ORGANİZE SUÇ ÖRGÜTLERİNİN FAALİYET ALANLARINDAKİ DEĞİŞMELER ve 1999-2009 İSTATİSTİKLERİNİN SOSYOLOJİK ANALİZİ

5.1. Organize Suç Örgütlerinin Faaliyet Alanındaki Değişmeler	148
---	-----

5.2. Türkiye’de Organize Suçluluğun 1999- 2009 İstatistikleri Bağlamında	
Sosyolojik Analizi.....	151
5.2.1. Organize Suç Olaylarının En Yüksek Olduğu Şehirler ve Bölgeler..	153
5.2.2. Organize Suç Örgütlerinin Karakteristiği ve Üye Profili Genel	
Değerlendirmesi	159
5.2.3. Faaliyetlere Meşruiyet Zemini Kazandırma Girişimi	160
5.2.4. Örgüt Kültüründeki Değişim	161
5.2.5. Suç Örgütlerinin Faaliyet Alanının Daraltılması	162
5.2.6. Eğitim Düzeyi Düşük İnsanların Ön Plana Çıkarılması.....	162
5.2.7. Suç Örgütlerindeki Hızlı Değişimin Takip Edilmesi	164

ALTINCI BÖLÜM

6. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

KAYNAKÇA	175
ÖZGEÇMİŞ.....	183

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Cressey'in Bürokratik (Şirket) Modeli	52
Şekil 2. Alibini'nin Patron Müşteri Modeli.....	54
Şekil 3. Türkiye'de Suçların Genel Anlamda Sınıflandırılması.....	66
Şekil 4. Türkiye'de Organize Suç Örgütlerinin Temel Örgütlenme Şeması (Fonksiyonel Açıdan).....	86
Şekil 5. Örgütlü Suçların Yapısı	98

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. 1999-2009 Yılları Arasında Yapılan Organize Suç Operasyonları, Yakalanan Şüpheli ve Elde Edilen Suç Unsurları	152
Tablo 2. 2009 Yılında Organize Suç Örgütlerince Gerçekleştirilen Eylem Türleri.....	153
Tablo 3. 1999-2009 Yılları Organize Suç Olaylarının En Yüksek Olduğu On İl	154
Tablo 4. Organize Suç Olaylarının (1999-2009) Bölgesel Dağılımı.....	156
Tablo 5. 1999-2000 Yılları Arasında Yapılan Organize Suç Olayları ve Yakalanan Şüpheli Sayıları	157
Tablo 6. 1999-2009 Yılları Arasında Organize Suç Örgütü Mensubu Oldukları İçin Yakalanan Şüphelilerin Yaş Dağılımı	160
Tablo 7. 2003-2007 Yılları Arasında Organize Suç Operasyonlarında Yakalanan Kamu Görevlileri.....	161
Tablo 8. 1999-2009 Yılları Arasında Organize Suç Örgütü Mensubu Oldukları İçin Yakalanan Şüphelilerin Eğitim Durumu	163

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. 2006–2009 Yılları Arasında Operasyon Başına Düşen Tutuklu-Şüpheli Sayıları	157
Grafik 2. 2006–2009 Yılları Arasında Operasyon Başına Düşen Tutuklu-Şüpheli Oranları	158

ÖNSÖZ

Bu tezin tamamlanması, birçok insanın değerli katkılarıyla mümkün olmuştur. Öncelikle, tez konusunun tespiti ve tezin oluşturulması sürecinde, katkılarını, teşvik ve desteklerini benden hiçbir zaman esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Zahir KIZMAZ'a en içten duygularıyla teşekkür ederim. Ayrıca tezin hazırlanmasında maddi katkı sunan Fırat Üniversitesi Bilimsel Araştırma Birimine ve tezin araştırma taslağının oluşturulmasında bilgileriyle katkı sunan değerli arkadaşım Mevlüt Yılmaz'a teşekkürlerimi belirtmek isterim. Son olarak, kıymetli ailemin sonsuz desteği ve anlayışından dolayı sonsuz teşekkür ve minnet duygularımı sunarım.

ELAZIĞ – 2010

Muhammet FIRAT

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
akt.	: Aktaran
ATO	: Ankara Ticaret Odası
BM	: Birleşmiş Milletler
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
ÇASÖMK	: Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu
Çev :	: Çeviren
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
GSMH	: Gayrisafi Milli Hâsıla
IMF	: Uluslararası Para Fonu
INTERPOL	: Uluslararası Polis Teskilatı (International Criminal Police Organization)
KOM	: Kaçakçılık ve Organize Suçlar ile Mücadele
KOMDB	: Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı
LCN	: La Cosa Nöstra
NATO	: Kuzey Atlantik İttifakı
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
ss.	: Sayfa Sayısı
TADOC	: Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi (Turkish International Academy Against Drugs and Organized Crime)
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TESEV	: Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etütler Vakfı
TCK	: Türk Ceza Kanunu'nun
UNODC	: Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi
v.b.	: Ve benzeri
v.s.	: Ve saire

1.GİRİŞ

Türkiye’de son dönemlerde hem ekonomik, hem sosyal hem de siyasal alanda hızlı bir dönüşüm yaşanmaktadır. Birbirini besleyen bu değişimler kendi iç çelişkilerini de beraberinde getirmiştir. Son yıllarda Türkiye’de yapısal değişimlerin gerçekleşmesi ve buna paralel olarak Türkiye’de organize suçların etkinliğinin artması aynı dönemlere denk gelmektedir.

Özellikle gelişmiş ülkelerde toplumların yaşadıkları değişim ve dönüşüm olgusu toplumların yeni bir aşamaya geçiş yaptıkları şeklinde yorumlanmaktadır. Bu yeni dönem farklı toplumsal kavramsallaştırmalarla ortaya konulmuştur. Gelişmiş ülkelerdeki gerek siyasal gerek ekonomik ve gerekse sosyal alanda ortaya çıkan bu gelişmeler, ülkemizde de radikal dönüşümler yaratmıştır. Bu araştırmada organize suçluluğun ortaya çıkan bu yeni değişim dinamiklerinden nasıl etkilendiği irdelenmeye çalışılacaktır.

Ülkemizde yakın tarihe kadar işlenen suçların tamamına yakını bireysel olarak işlenirken, son yıllarda nerdeyse tüm suçlar bir grup, oluşum veya organizasyon tarafından işlenmeye başlanmıştır. Suçun bir organizasyon biçiminde işlenmesi, suçların tasarlanarak, planlanarak işlenmesi anlamına gelmektedir. Bu da, suçların örgütlü suçluluk tarzında yeni bir olgu ile karşımıza çıkması demektir.

Organize suç, kavram olarak yeni olmakla birlikte, olgu olarak çok eskilere dayanmaktadır. Günümüzde yol açtığı maddi ve sosyal zararlar bakımından ciddi bir tehdit olarak algılanan bu suç türü, birçok ülkede bir yaşam biçimi ve sosyal bir doku olarak kaynağını derin sosyolojik unsurlardan almaktadır. Bundan dolayı 19. yüzyılı sömürgeciliğin, 20. yüzyılı Soğuk Savaş’ın belirlemesi gibi 21. yüzyılı da ‘organize suç’un karakterize edeceği ifade edilmektedir. Organize suç gruplarının giderek artan sınır ötesi faaliyetleri, bu grupların yasal ekonomik ve siyasi kurumları olumsuz yönde etkileme ve yıpratma kapasitesine ulaşmaları, organize suç anlamaya yönelik çabaları günümüzde hiç olmadığı kadar önemli hale getirmiştir.

1970’li yılların başlangıcından beri dünyada suç kovuşturmasıyla yetkili makamlar, o zamana kadar anlamı ve kapsamı tam olarak bilinmeyen bir suçluluk türüyle mücadele hakkında yeni araştırma ve arayışlara girmişlerdir. Bu suçluluğun failleri, suç işleme metotlarını sürekli geliştirmekte ve böylece bu konudaki polis kovuşturmasından rahatlıkla kurtulabilmektedirler. Çok gelişmiş bir profesyonellik ve ticarileştirme yoluyla işlenen bu suçlar organize suçluluk olarak adlandırılmaktadır. Bu

tür suçların işlenmesine katılanlar, legal bir görüntü arkasında, serbest piyasa ekonomisinin imkânlarından yasalara uygun davranan işadamları gibi yararlanabilmektedirler. Hemen belirtmek gerekir ki, söz konusu suçların failleri, illegal faaliyetlerini, toplum dışında kalarak değil, aksine legal bir görüntünün korunmasında hatta bazen toplumun bazı kesimlerin desteğiyle sürdürmektedirler.

Organize suçların ortaya çıkışı ve zaman içerisindeki gelişimine bakıldığında, oldukça eski bir tarihsel kökene sahip olduğu görülmektedir. Günlük hayatta sıklıkla duyduğumuz “organize suç” terimi ilk kez 1920’li yıllarda ABD’de kullanılmıştır. 1960’lı yıllarla birlikte ise “mafya” ve “organize suç örgütleri” terimleri eşanlamlı iki kavram olarak kullanılmaya başlanmıştır.

1980’li yıllarda özellikle bilgisayarın yayılması, telekomünikasyon ve dijital teknolojilerinin gelişmesiyle enformasyonun hızı ve miktarı artırılmıştır. Bu anlamıyla teknolojinin demokratikleşmesi, üretimin küreselleşmesi anlamına gelmiştir. Şüphesiz bu durum, dünyayı arz ve talebin küresel boyutlarda ele alındığı küresel bir pazar haline getirmekle kalmamış, aynı zamanda yasadışı piyasaların da sınır aşan bir şekilde oluşturabilmesini de mümkün kılmıştır.

1990’lı yıllar, Türkiye’de organize suçluluğun sadece büyüdüğü, faaliyet alanlarını genişlettiği ve etkinliğini artırdığı bir dönemden ziyade çok önemli bir dönüşüm ve değişimin de yaşandığı bir dönem olmuştur. Bu dönem için Türk mafyasının modernleşme süreci demek mümkündür. Örgütlü kabadayılıktan tam teşekküllü organize suça bir dönüşüm söz konusudur.

2000’li yıllara gelindiğinde ise, organize suç örgütleri çek senet tahsilâtı, devlet ihaleleri, kiralık suç, hırsızlık mal pazarlama, zorla senet imzalatma, kasa hırsızlığı, oto hırsızlığı, fuhuş, göçmen kaçakçılığı, işçi simsarlığı ve kara para aklama gibi alanlarda faaliyet göstermeye başlamıştır. Son zamanlarda ise, organize suç örgütleri legal yapılanmaya yönelmiş olup, daha çok üst konuma sahip olanlar içerisinde çevre edinme arayışı içerisine girmektedirler. Diğer bir ifade ile özellikle toplumda önemli konuma sahip kişilere nüfuz etme gayreti içerisine girerek zira bu kişilerin güç ve prestijlerinden faydalanma amacı gütmektedirler.

Suç grupları, uzmanlaştığı alanlara ilave olarak yeni faaliyet alanlarına yönelmektedir. Türkiye’de organize suç gruplarının faaliyet yöntemi; yatay iç bağlantı yöntemi ile çalışma yapmanın somut bir örneğini oluşturmaktadır. Son yıllardaki insan kaçakçılığı olayları, İtalya’ya yapılan insan kaçakçılığı faaliyetlerinde; Türk, Yunan,

Kürt, Irak ve Pakistanlı organize suç gruplarının bir uzlaşısı çerçevesinde hareket ettiklerini göstermektedir.

Bu çalışmada, Türkiye’de organize suçun yaşanan ekonomik dönüşümlere, siyasal çalkantılara ve toplumsal değişmelere göre nasıl şekillendiğini veya organize suçluluğun bu toplumsal dinamiklerle beraber nasıl bir yapıya büründüğü anlamaya çalışılmıştır.

Çalışma altı bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde araştırmanın tasarımı başlığı altında çalışmanın konusu, amacı, yöntemi ve sınırlılıkları konusunda bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde organize suçluluğa ilişkin tanımlar ve teoriler, genel olarak organize suçluluğun tarihsel gelişimi ve karakteristik özellikleri verilmeye çalışılmıştır. Üçüncü bölümde ise Türkiye’deki organize suçluluğun tarihsel gelişimi, organize suç örgütlerinin ülkemizde yapılanma şekilleri ve bu yapılanmaların ülkemizde yaşanan sosyolojik, kültürel, ekonomik ve siyasal değişimlerle ilişkilendirilerek irdelenmeye çalışılmıştır. Dördüncü bölümde, çalışmanın odak noktası olan Türkiye’de değişim ve değişme dinamikleri çerçevesinde organize suçluluk irdelenmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede, sosyo-kültürel, teknolojik, ekonomik, siyasal ve kentleşme gibi alanlarda ortaya çıkan değişimler ele alınarak organize suçluluk ve bu suçluluğun geçirdiği dönüşümler ele alınmaya çalışılmıştır. Araştırmanın beşinci bölümünde ise, Kaçakçılık Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığından alınan yıllık raporlar çerçevesinde organize suçluluğun yıllar bazında nasıl bir dağılım sergilediği ve bu suçluların profili ortaya konulmaya çalışılmıştır. Tezin son bölümünü de, çalışmanın sonuç ve değerlendirme kısmı oluşturmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.ARAŞTIRMANIN TASARIMI

1.1. Araştırmanın Konusu

Araştırmanın konusunu Türkiye’deki organize suçluluk oluşturmaktadır. Bu çalışmayı diğer çalışmalardan farklı kılan özellik, Türkiye’de organize suçun ekonomik dönüşümler, siyasal çalkantılar, toplumsal değişmelere göre nasıl şekillendiği ve bu değişimlerle beraber nasıl bir yapıya büründüğünü anlamaya yönelmesidir. Daha önce yapılan çalışmalar organize suçlarla ilgili genel bilgiler verirken bu çalışma, organize suçun değişim süreci içerisinde bulunan Türkiye’deki toplumsal, kültürel, siyasal, ekonomik dinamiklerden nasıl etkilendiğini ortaya koymaya çalışmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Organize suçun kapsamlı bir değerlendirmesi ve organize suçun ne olduğunun açıkça anlaşılması ancak bütüncül bir yaklaşımla mümkündür. Organize suç, en iyi biçimde içinde olduğu politik, ekonomik ve sosyal koşullar içinde anlaşılabilir.

Bu çalışmada, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığından organize suçluluğa ilişkin alınan (1999-2009 KOM yıllık raporlar) veriler analiz edilerek konuya ilişkin sistematik bir çerçeve ortaya konulmaya çalışılacaktır. Bu çalışmada, ülkemizdeki organize suçluluğun faaliyet alanları ve yeniden yapılanma şekilleri ve Türkiye’deki değişim sürecinden ve dinamiklerinden organize suçluluğun nasıl etkilendiği gibi konular irdelenmeye çalışılacaktır. Bununla beraber organize suçun günümüzdeki genel karakteristiğini saptamak, son on yılın yıllık raporlardan hareketle, organize suçun hangi dönemlerde azalıp hangi dönemlerde arttığını tespit etmek ve organize suçlulukla etkili bir şekilde mücadelenin yürütülebilmesi için ne gibi tedbirlerin alınması gerektiği gibi konulara odaklanmak bu çalışmanın önde gelen amaçlarını oluşturmaktadır.

1.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırma, organize suçlulukla ilgili genel bilgilerden yola çıkarak, radikal değişimlerin gerçekleştiği dönemlerde Türkiye’deki organize suçluluğu ele almaktadır. Diğer bir ifade ile Türkiye’deki organize suçluluğun yaşanan değişim süreçlerinden nasıl etkilendiğinin saptanması araştırmanın kapsamını oluşturmaktadır. Özellikle 1980’li yıllardan sonra siyasal ve ekonomik alanda yaşanan liberalleşme demokratikleşme ve küreselleşme dinamiklerinden organize suçluluğun nasıl etkilendiği araştırmanın sınırlılıklarını belirlemektedir.

1.4. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma, teorik nitelikte bir çalışmadır. Özellikle “organize suçluluk” konusunda eldeki verilerden hareketle, çeşitli alanlarda yayınlanmış çalışmalardan yararlanarak, seçici bir tarzda bu konudaki farklı görüşlerden sistematik bir bütün oluşturulmaya çalışılmıştır.

Bu nedenle verilerin toplanması, derlenmesi ve araştırma raporunun oluşturulma aşamalarında gerek kitap ve dergilerin, gerek internet ortamındaki bilgilerin elde edilmesi büyük önem arz etmektedir. Bununla birlikte Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Başkanlığından elde edinilen istatistikî raporların konuyla ilgili kısımları analiz edilip yorumlanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ve KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. ORGANİZE SUÇ KAVRAMI

Tüm dünyada suçların örgütsel dayanışma ile işlenmesi anlamında kullanılan organize suç kavramı 1920’li yıllarda kullanılmaya başlanmıştır. Günümüzde bütün toplumlar için ciddi bir tehlike oluşturan örgütlü suç, teknolojinin imkânlarını kullanmak suretiyle uluslararası kimliğe bürünerek, sınır aşan bir nitelik kazanmıştır (KOMDB 2008 Raporu, 2009: 91). 1960’lı yıllardan itibaren ise “mafya” ve “örgütlü suç” ya da “organize suç” kavramları eşanlamı olarak kullanılmaya başlanmıştır (Baltacı, 2004: 54).

Örgütlü suçlar, ekonomik suçlar ve beyaz yakalı suçlar, kavramları adı altında ilgili literatürde yer alan olaylar günümüz dünyasında karşımıza çıkan en önemli problemlerden bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilindiği üzere, NATO, OECD gibi önemli uluslararası örgütlerin amaçlarından biri de bu suçlara karşı mücadele halinde olmaktır. Diğer yandan dünya geneli gözetildiğinde, adi suçlarda durağanlık ve/veya azalma görülürken, ekonomik suçlar ve/veya beyaz yakalı suç oluşumlarında bir ölçüde çekici anlamda artışlar görülmektedir. Örgütlü suç gruplarının yıllık cirosu en az 1100 milyar ABD doları olarak tahmin edilmektedir. Dünyanın en zengin ülkesi ABD’nin GSMH’ sının 10 trilyon ABD doları olduğu gözetildiğinde, bu rakamın küçümsenecek bir rakam olmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, İngiltere, İtalya ve Fransa gibi her birinin GSMH sının yaklaşık 1. 2 trilyon ABD dolar olduğunu hatırlayacak olursak, yukarıda ifade edilen husus daha bir anlam kazanmış olur. Örgütlü suç ekonomisi, dünyanın sayılı devletleri kadar güçlü bir ekonomi ortaya koymaktadır (Mutlu, 2003: 403).

Organize suç, farklı bakış açılarından doğan çeşitli tanımlara ve açıklayıcı teorilere konu olan karmaşık bir olgudur. Bundan dolayı her ülkenin organize suç olgusu, kendi sosyo-kültürel, ekonomik ve politik koşullarında ortaya çıkmakta ve gelişmektedir (Ersoy, 2005: 11).

2.1.1. Organize Suça İlişkin Tanımlar

Örgütlü suç, organize suç, çıkar amaçlı suç, mafya, kabadayılık gibi çeşitli adlar altında tarif edilmeye çalışılan suç türlerinden, bu çalışmada “organize suç” ya da “mafya” olarak söz edilecektir.

Öncelikle şunu belirtmeliyiz ki, organize suçun evrensel bir tanımını yapmak güçtür. Organize suçluluk ortaya çıktığı ülkenin politik, sosyo ekonomik ve kültürel özelliklerine göre değişiklik gösterebilir. Emniyet yetkililerinin ve diğer kurumların, organize suça yönelik yetkililerin çok uluslu organize suç örgütlerinin önünü almakta zorlanması bize hiçte şaşırtıcı gelmeyecektir (Southwell, 2008: 6). Organize suç gruplarının sürekli değişimleri ve her duruma ayak uydurmaları, organize suç gruplarının hukuki olarak tanımlanmasını zorlaştırmaktadır.

Organize suç olgusu kriminolojik açıdan diğer suç türlerinden daha karmaşık bir görünüm sergilemektedir. Hemen hemen hiçbir suç türü, organize suçlar kadar geniş boyutluluk, karmaşıklık ve zıtlık içermez. Organize suç olgusu; sosyolojik, siyasal, ekonomik, psikolojik ve hukuki boyutları olan bir fenomen olarak ortaya çıkmakta, lokal ve günümüzde global toplumun bütününe ilgilendiren bir niteliğe bürünmektedir (Beşe, 2001: 23). Bu nedenle “organize suç” olgusunun çok boyutlu niteliği, konuyu son zamanlarda kriminoloji biliminin en ilgi çekici alanlarından birisi haline getirmiştir.

Organize suç kavramı kullanılmadan önce, bu kavramı oluşturan birkaç unsurun bir araya gelmesi lazımdır (KOMDB 1999 Raporu, 2000: 112). Öncelikle organize suçlara karışanlar, sürekli suç işlemek amacıyla bir araya gelmelidirler. Sonra bu kişiler yasal olmayan yollardan yasal malların elde edilmesi için organize suçlara karışmalıdırlar. Bu yüzden bu örgütler arasında iş birliği ve yapılanma büyük öneme sahiptir. Son olarak da, suçlular kendi ekonomik faaliyetlerini daha rahat yürütebilmek için şiddet kullanım yöntemini seçmektedirler. Bu nedenle, bazen güvenlik güçlerine ve siyasetçilere rüşvet vermek suretiyle stratejik ve güçlü noktalara ulaşma ihtiyacını hissetmektedirler (Aydın, 2006: 6).

Buradan hareketle ülkelerin istikbalini, bağımsızlığını menfi yönde etkileyen, devlet mekanizması içerisinde demokrasinin bütün kurumları ile işlerlik kazanmasını engelleyen, zor kullanma, baskı ve tehdit yolu ile şahsi özgürlükleri sınırlayan, toplumda sosyal, ekonomik ve siyasi zaafı oluşturan organize suçlar, kriminal olduğu kadar sosyolojik bir nitelik taşımaktadır. Devlet mekanizması içerisindeki otoritenin sarsılması veya zaafa uğraması yerel bir karşı faaliyetin ortaya çıkmasını sağlamış, örf ve adetler gibi toplumca benimsenmiş hal ve hareketler, meydana gelen bu boşlukların yerini doldurmuş, organize suçluluğa bulunmaz bir zemin hazırlamıştır (Şenol, 2007: 2).

Giddens’a göre (Giddens, 2005: 231) organize suç, geleneksel işlerin pek çok özelliğini taşıyan, ancak illegal nitelikteki etkinlik biçimlerine göndermede

bulunmaktadır. Organize suçluluk, başka etkinliklerin yanı sıra kaçakçılık, yasadışı kumar oynatmak, uyuşturucu ticareti, fahişelik, büyük ölçekli hırsızlık ve koruma için haraç almak gibi etkinlikleri kapsamaktadır. Genellikle faaliyetlerini sürdürmek için şiddet ya da şiddet tehdidi kullanırlar, ve bu suç türü farklı ülkelerde kültürel bakımdan özgül biçimlerde gelişmiş olsa da kapsam bakımından giderek ulusaşırı bir nitelik kazanmıştır.

Organize suçlara, tarihin çok öncesinde rastlanmıştır. Günümüz de ise organize suç büyük bir sorun olarak görülmektedir. Uluslararası suç örgütleri, tüm dünyanın, ortak bir sorunudur. Organize suçlar günümüzde küresel bir tehdit olmakla birlikte, kompleks yapıları ve devlet aygıtlarına sızma özellikleriyle yerel olarak da ülkenin demokratik yapılarına ve yasal sektörlerin ekonomik gelişmelerine büyük bir engel ve tehdit oluşturmaktadır (Canpolat, 1995: 69).

Akar, “Mafya” adlı kitabında, 1965 yılında mafyanın ilk resmi tutanaklarında mafyayı en dar anlamıyla “suç birliği” olarak tanımlandığını ve bu tanımın güncel anlamına oldukça benzer olduğunu belirtmektedir (Akar, 2008: 20).

Günümüzde ulusal ve uluslararası bağlantılı özellikle uyuşturucu ve psikotrop maddeler, mali suçlar ile silah kaçaklığı başta olmak üzere yüksek kazanç sağlayan ve genelde organizasyon oluşturularak işlenen suçlar, toplumun barış ve sükûnunu esaslı bir biçimde ihlal ederek kamu otoritesini çok yakında meşgul etmektedir (Ceylan, 2003: 5).

Geleri’ye göre organize suç, “iki veya daha fazla kişinin gizlice bir araya gelerek işbirliği yapmak suretiyle devamlı bir şekilde kazanç sağlamak amacıyla suçların işlenmesidir” (Geleri, 2003: 25).

Reins’e göre organize suç örgütleri, “sürekli, bilerek ve isteyerek işbölümü içinde olabildiğince hızlı yüksek kazançlara ulaşmak amacıyla suç isleyen fail gruplarından oluşmaktadır”. Steinke’ye göre organize suç, “ağırlıklı olarak geçimlerini sağladıkları yasadışı kazanca ulaşmak amacıyla, son derece planlı ve işbölümüne dayalı olarak sürekli ağır suç isleyen kişilerden oluşan grupların suç faaliyetleridir. Werner’e göre organize suç, “sürekli biçimde işbirliğine dayalı olarak birden fazla kişinin bilerek ve isteyerek birlikte faaliyet göstermesidir” (Erdem, 2001: 25-26).

Albanes’e göre organize suç, “devam eden suçla ilgili girişimler olup, toplum talebinin yoğun olduğu konularda yasadışı faaliyet yapmak suretiyle kazanç elde

etmektir. Örgüt, varlığının devamlılığını hükümet görevlilerine yönelik güç ve tehdit kullanarak veya yolsuzluk yaparak sağlar” (Tuncer, 2010: 1).

1976’da Michael Maltz organize suçluluğun 6 manada kullanıldığını teşhis etmiştir; şiddet, hırsızlık, yozlaşma, ekonomik baskı, hile (deception) ve ölüm olaylarına teşebbüs (Beşe, 2005: 17).

Bovenkerk ve Yeşilgöz (2000: 26) kitaplarında organize suçluluk konusunda doğrudan bir tanımdan kaçınarak organize suçluluğu ekonomik bir olgu, sosyal tarihi bir olay, örgütlenme biçimi, polisin mücadele yöntemi, politik ve sosyolojik bir olgu olarak inceleyip tanımlamaya çalışmışlardır.

Cressey’e göre (1969: 72) organize suçluluk, tanımının yanı sıra, yaşadığı toplum içinde toplumun büyük bir kesimi tarafından talep edilen yasadışı ürünleri sağlayarak ve hizmetler sunarak kazançlarını azami dereceye çıkarmak için rasyonel bir şekilde düzenlenmiş bir “örgüt” olarak sosyal sistem içinde bir yer işgal eder.

Maltz’a göre; “organize suç, rüşvet ve şiddet kullanılması karmaşık bir yapı, devamlılık, disiplin, ideoloji, birden çok işletmeye sahip olma, yasal işletmeler ile karışma, belli bir törensellik gibi unsurlardan oluşmaktadır” (Kocasakal, 2002: 14).

Southwell organize suçun tarihi adlı kitabında organize suçu “yasa dışı faaliyetleri ilerletmek için bir araya gelen suç grubu” olarak tanımlamaktadır (Southwell, 2009: 6).

Organize suç örgütleri, haksız kazanç elde etme amacı doğrultusunda kurulmuş bir suç şirketi gibidir. Özellikle siyasi oluşumlara, güvenlik birimlerine, yargıya ve kamunun diğer birimleri ile toplumda önemli konuma sahip kişilere nüfuz ederek onların güç ve saygınlığından faydalanırlar. Böylece her şeyden önce, etkili bir suç kovuşturmasına karşı koruma sağlamak ve mücadeleyi olabildiğince engellemek veya önceden tedbir alarak bertaraf etmek isterler (KOMDB 2002 Raporu, 2003: 91). Bu çerçevede, organize suçlular, kanunen yasaklanmış mal ve hizmetleri istekli müşterilere sunmak amacıyla illegal faaliyetlerin yerine getirilmesine doğrudan katılan girişimcilerdir diyebiliriz.

Dünyada ise organize suçun tanımlanması bakımından bu alanda en fazla kabul görmüş ve üzerinde uzlaşmaya varılmış olan Abadinsky’nin tanımlanması esas alınmıştır. Abadinsky’e göre organize suç şöyle tanımlanmaktadır: “Organize suçlar; legal ve illegal yöntemlerle para ve gücü ele geçirmek maksadıyla, en az üç seviyeli (rütbeli) hiyerarşik bir yapı sergileyen ve belirli bir grup hiyerarşik disiplinde hareket

eden ancak ideolojik amaçlı olmayan kişilerin yapmış olduğu eylemlere denir” (KOMDB 2006 Raporu, 2007: 112).

Hiyerarşik sıralamadaki konumlar, bireyin örgüt üyeliğindeki performansına göre belirlenmesinin yanında örgüt içerisindeki akrabalık aynı soydan veya boydan gelme ve yakın arkadaşlık gibi durumlarında belirleyici olduğu ifade edilebilir. Örgütteki makamları elinde tutabilmek, bireylerin iradesinde olan bir durum değildir. Fakat örgüt hiyerarşisinde yer edinen kişiler örgütü bir arada tutabilme ve örgütün hedeflerini gerçekleştirebilmeleri ölçütünde durumlarını sürekliliğe taşıma şanslarını sürdürebilirler. Organize örgütler endüstri ve sanayi veya alan olarak bir monopoly ve faaliyet alanları yaratma uğraşısı içerisinde olurlar ve birbirleriyle savaştan, yarıştan uzak dururlar. Organize suç örgütleri faaliyetlerini gerçekleştirmek ve örgüt içi disiplini sağlamak bakımından şiddet kullanmayı ve rüşvet vermeyi yaygın bir metot olarak benimsemektedir. Örgüt üyeliği sınırlandırılmış ve gizlidir. Ancak bazı olağandışı durumlarda üye olmayanlarında örgüt işlerine karışmaları muhtemeldir. Organize suç örgütlerinde yazılı ve sözlü olarak çok açık, kati ve net ifadelerle yer alan özellikle gizlilik ile ilgili kurallar mevcuttur ve bu kurallar bazen öldürmeye varan ağırlıktaki yaptırımlarla bireyler üzerinde uygulanmaktadır (Bal ve Özcan, 2003: 175).

Organize suçların sonuçları arasında sadece yasa dışı gelir elde etmek değil, yasa dışı siyasi güç oluşturmak da bulunabilir. Literatürde ki tanımların ortak noktalarını içeren aşağıdaki tanım, bu yargıyı desteklemektedir.

Organize suçluluk geniş kapsamlı suçların örgütlü olarak belirli bir plana göre, birçok kişi tarafından, uzun veya belirsiz bir süreyle, mesleki veya ticari benzeri yasal yapıların kullanılması veya zor ya da tehditkâr araçların kullanılması ya da siyaset, basın, kamu yönetimi, yargı ve ekonomi üzerinde etkide bulunulması suretiyle, yasa dışı kazanç ve güç elde edilmesidir (Woodiwiss, 1993: 11).

Bu tanımların hepsini inceleyecek olursak organize suç; zamana, mekâna, politik çevreye ve bunun gibi organize suçun yapısı ve içeriğine etki eden faktörlere göre şekillenmektedir. Onun içindir ki mafya veya organize suçun tanımını tek yönlü olarak yapmak doğru değildir. Tanımın tek yönlü yapılması organize suç kavramını tam olarak anlatamaz.

Organize suçun sosyolojik boyutunu ortaya koyan bir tanım olarak Hess’in mafya tanımı verilebilir. Hess mafyayı, “merkezi otoriteye karşı yerel güç odaklarının direnişi” olarak tanımlamaktadır. Her şeyden önce “yasadışı direniş” olgusu

vurgulanarak hem hukuki, hem de kriminal boyut ortaya konmaktadır. “Merkezi otorite” çağdaş devlet otoritesinin siyasi, ahlaki ve hukuki erkini ifade etmektedir. “Yerel güç” ise, geleneksel yaşam tarzı ile onun alt yapısını oluşturan örfi hukuk oluşumlarını ifade etmektedir (Çulcu, 2001: 28).

Örgüt üyelerinin suçta organize olabilmesi için birbirleriyle çok yakın karşılıklı sosyal etkileşim içerisinde olmaları gerekmektedir. Yasal ve yasa dışı faaliyetlerle meşgul olarak kazanç ve güç elde etmeyi amaçlayan, hiyerarşik yapıda organize olmuş, ideolojik olmayan bir teşebbüstür. Organize suç örgütünün içerisinde fonksiyonel uzmanlaşmayı kapsayan hiyerarşik, mevki ve görevler; akrabalık, arkadaşlık ya da yeteneğin belirlediği rasyonaliteye bağlı olarak belirlenir. Çünkü önemli olan güvenilirliktir. Tanıdık, bildiklik üzerine kurulu bu organizasyonun sürekliliği, amaçların gerçekleştirilmesi için teşebbüsü bir bütün ve aktif olarak tutmak isteyen üyeler tarafından sağlanır. Teşebbüs, rekabetten uzak durur ve belirli endüstriyel faaliyetler ya da bölgeler üzerinde tekel oluşturmaya çalışır. Sonuca ulaşmak ya da örgüt içi disiplini sürdürmek için, şiddet kullanmaya ve rüşvete başvurmaya yönelik bir eğilim vardır. Zaman zaman, beklenmedik durumlarda örgüt dışı elemanlar da kullanılmasına rağmen, teşebbüse üyelik sınırlıdır (Abadinsky, 1997: 7).

Hess’den etkilenecek yeni bir tanım geliştiren Çulcu’ya göre mafya “bireysel özgürlük alanlarını genişletmek amacıyla ‘hukuki zemini’ (yargı, yasama, yürütme) yok saymak veya atlamak amacıyla bazı kişilerin güçlerini birleştirerek, diğer bireyler üzerinde baskı tesis edecek şekilde ortak ve organize hareket etmeleri sonucu ortaya çıkan yapılanmadır. Dolayısıyla mafya, tüm özgürlüklerin kullanıldığı hukuki zeminin garantörü, kollayıcısı ve koruyucusu olan çağdaş devletin merkezi otoritesine karşı, yerel değerlere dayanarak (dolayısıyla yerel halkın desteğini alarak) bireysel çıkarları doğrultusunda direnen ‘yerel güç odaklarının’ ortaya çıkardığı kapsamlı bir ‘yasadışı sosyal organizasyon’ sayılır (Çulcu, 2001: 30).

Bu bağlamda mafyanın ne olduğunu 1970’li yılların İtalya’sında henüz 17 yaşındayken amcası tarafından Cosa Nostra’ya alınan Leonaro Vitale ifadesinde şöyle anlatmıştır:

“... Mafyanın sahte yasaları sahte idealleriyle birlikte geldi. Eğer ilerlemek istiyorsam mafya üyesi olmalıydım. Bana bunu öğretiler, bende itaat ettim... Benim tek suçum... insanların mafya olduğu için saygı gördüğü bir toplumda yaşamak. Biz hiç aşağılanmadık... Saygı gösterdiler, korudular, rüşvet verdiler, daha da kötüsü bizleri

bütün kötü amaçları için kullandılar. Tanrıyı unutmuşlardı... Eğer öldürmez ve çalmazsan, itibarını kaybedersin! Mafya kötülüktü; insanın bütün çıkış yollarını kapatan bir kötülük... Mafya üyelerinin seçme şansı yoktur. İnsan mafya doğmaz, sonradan olur...” (KOMDB 2005 Raporu, 2006: 77). Bu tanımdan yola çıkacak olursak mafyaya üye olan ve bu faaliyetlere katılan bireylerin yaşadığı mekân ve sosyal çevre onları bu suç örgütlerine katılmaya zorlamaktadır.

18.03.2003 tarihinde Resmi Gazetede yayımlananarak yürürlüğe giren “Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”nin 2. maddesinde örgütlü suç grubu şu şekilde tanımlanmıştır; “Doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek amacıyla belli bir süreden beri var olan ve bu sözleşmede belirtilen bir veya daha fazla ağır suç veya yasadışı eylemi gerçekleştirmek amacıyla birlikte hareket eden, üç veya daha fazla kişiden oluşan yapılanmış bir grup anlamına gelir...” şeklinde tanımlanmaktadır (Geleri, 2003: 131). Ayrıca 3. Maddesinde “bir suçun aşağıdaki durumlarda sınır aşan nitelik taşıdığı belirtilmektedir:

a- Suç birden fazla devlette işlendiğinde;

b- suç tek bir devlette işlendiğinde ancak, hazırlanma, planlama, idare veya kontrolünün önemli bir kısmının başka bir devlette gerçekleşmesi halinde;

c- suç tek bir devlette işlendiğinde ancak, birden fazla devlette suç teşkil eden faaliyetlerde bulunan örgütlü bir suç grubu suça karıştığında veya

d- suç tek bir devlette işlendiğinde, ancak başka bir devlette önemli etkileri olduğunda...” (Aydın, 2006: 13).

Ülkemizde de organize suç tanımlama girişimleri yapılmıştır. Organize suç; cebir ve tehdit uygulanarak, sindirme, korkutma, yıldırma yöntemleri ile haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla nitelikli bir birleşme olan, bünyesinde dikey yapılanma sonucu hiyerarşi bulunduran ve süreklilik arz eden suç örgütlerinin eylemlerini ifade etmektedir. Halkımızın kültür, toplumsal normlar, gelenekler, vb. tüm değerlerinden alıntı motiflerle bezenmiş, suçluluk alt kültürü ile beslenen organize suçlar; bazen mafya, bazen çete, hukukumuzda ise; “suç örgütü” şeklinde ifadesini bulmakta, yapısı ve deşifasyon yöntemleri nedeniyle farklılık arz etmektedir (www.kom.gov.tr). Daha kapsamlı bir tanım yapacak olursak; organize suç grupları insanlara korku salan, kendine özgü şiddet yöntemleriyle insanlardan vergi alır gibi haraç alan; uyuşturucu ve insan ticareti, silah kaçakçılığı gibi birçok kara para kaynağı olan, kitlesel ölümlere yol açabileceğini bildiği halde radyoaktif madde kaçakçılığı

yapan; terörist gruplara bile kaçak silah satarak dünyanın birçok yerinde kan akmasına sebep olan; binlerce yetişkini, genci uyuşturucu bağımlısı haline getiren bir örgüt görüntüsü çizmektedir (İzler, 2001: 670).

Organize suçun birçok tanımı yapılabilmektedir ve bu tanımların tamamı da ortak olan bazı unsurları içermektedir. Avrupa Organize Suçlarla Mücadele Çalışma Grubunun 28-31 Mart 1996 tarihinde Almanya'nın Leipzig şehrinde yapmış olduğu toplantıda, organize suçun varlığından bahsedebilmek için bazı temel kriterlerin olması gerektiğinden bahsedilmiştir. Buna göre,

(1) haksız kazanç temin etmek üzere bir araya gelen ve aralarında işbölümü bulunan hiyerarşik bir yapının,

(2) suç ile elde edilen bir kazancın,

(3) suç işleme konusunda bir sürekliliğin,

(4) mevcut organize yapı içerisinde bir yaptırım gücünün,

(5) şiddet ve tehdit gibi yöntemlerin kullanılmasının,

(6) kamuya ve özel sektöre nüfuz edilmesinin ve

(7) elde edilen kara paranın aklanmasının söz konusu olması durumunda organize suçun varlığının söz konusu edilebileceği ifade edilmiştir (Güvel, 2004: 13).

Organize suçluluk, münferiden veya topluca, yüksek bir önemi haiz suçların belli bir plana göre, birçok kişi tarafından, uzun veya belirsiz bir süre ile iş bölümü esaslarına göre;

a) Mesleki veya ticari benzeri yapıların kullanılması veya

b) cebir ya da korutucu diğer araçların kullanılması veya

c) siyaset, basın, kamu idaresi, adliye ve ekonomi üzerinde etkide bulunarak, kazanç veya güç elde edilmesidir (TBMM Susurluk Araştırma Komisyonu Raporu, 2010: 2).

. Özek ve İçel organize suçu birden çok kişinin belli bir disipline ve hiyerarşik düzene bağlı ve sürekli olarak çoğunlukla aynı amaca yönelik bulunan ve kamu düzenini bozduğu varsayılan suçları işlemek için örgütlenmesi şeklinde tanımlamaktadır (Ersoy, 2005: 25).

Tüm bu yapılan tanımlardan yola çıkarak organize suçu; barış ve sükunu, demokrasiyi, hukuk devleti ilkesi gereklerini esaslı bir biçimde tehdit eden ve mutlaka mücadele edilmesi gereken bir fenomen olarak tanımlayabiliriz. Tanımlar arasındaki farklılık ne olursa olsun, organize suçlar, genelde köklü toplumsal, siyasal

değişikliklerden kaynaklanan çelişki, karmaşa ve çatışma dönemlerinde ortaya çıkmaktadır. Bunun içindir ki, türleri açısından farklı olsa da, organize suç ile mücadelede, sadece ceza normlarını, bir başka deyişle normatif yapıyı yenilemek yeterli olmaz. Sosyal, siyasal, teknolojik ve ekonomik yapının sosyolojik yöntemlerle gözlenmesi ve analiz edilmesi, ortak özelliklerinin belirlenmesi, bunlardan elde edilen verilerin çeşitli disiplinlerce kullanılarak çözüm üretilmesi gerekmektedir (Dinçkol, 2002: 103).

Organize suça ilişkin yapılan tanımlara bakıldığında, organize suçun ekonomik şartlarla da doğrudan ilişkili olduğu hususu ortak bir vurgu olarak öne çıktığı dikkat çekmektedir. Ancak sosyo-psikolojik bir fenomen olan organize suç olgusunun sosyo-politik kimliği de unutulmamalıdır. Öyle ki, bu suçları irdelerken suçu ortaya çıkaran sosyolojik, tarihsel ve siyasal nedenlerin; toplumsal yapı, sosyal tarih ve tarihsel süreçlerin; ekonomik, hukuki ve siyasal sistemin kusurları ile yozlaşma unsurlarının; demokrasinin işleyişindeki olumsuzlukların önemli bir yeri olduğu görülmektedir (Beşe, 2001: 23- 24).

Sosyolojik, siyasal, ekonomik, psikolojik ve hukuki boyutları olan organize suçlar, suç türleri içerisinde en karmaşık, en geniş boyutlu ve aynı zamanda en az bilinen konulardandır. Sonuç olarak, illegal mal ve hizmetlerin sağlanmasına odaklanan açıklamalar ile suç grubunu ön planda tutan yaklaşımların birbirinden ayrılan bakış açıları, organize suç tanımlarında da göze çarpmaktadır.

2.1.2.Organize Suçun Temel Kriterleri

Organize suçlarla ilgili olarak kesin bir tanımdan ziyade organize suçun belirlemeye yarayan unsurlar üzerinde durulmakta ve bu unsurların bir araya getirilmesiyle bu tip suç örgütleri tespit edilmeye çalışılmaktadır.

2.1.2.1. Organize Suç Örgütlerinin Temel Unsurları

Organize suçun belirgin bazı özellikleri şunlardır:

1. Suç gruplarının yapısının bir şirket yapısına benzemesi,
2. örgüt üyeleri arasında suçu üstlenmenin en önemli özellik olması,
3. iş adamı görünümüne bürünme, ihalelere katılma, şirketlere ortak olma gibi yasal görüntülü etkinlikte bulunulması,
4. cezaevine girmeyi ve sabıkalı olmayı hiyerarşinin bir gereği olarak saymaları,
5. sabıkasız kişiler vasıtasıyla şirketler kurarak, kara para aklamak.
6. aralarında ihtilaf bulunan kişilere arabuluculuk yaparak menfaat sağlama suretiyle adalet tesis eden unsurlar olarak göstermesi,
7. sosyal yardım amaçlı vakıf ve dernekler kurarak, bunlara yardım görüntüsü altında zorla para toplamaları,
8. yapılanma aşamalarında güvenlik birimlerinden ayrılan veya emekli olan kişilerin nüfuz ve silahlı gücünü kullanmak amacıyla güç bulmaya çalışmaları,
9. mal varlıklarının genelde 2. veya 3. şahıslar üzerine kayıtlı olması,
10. lüks bir hayat tarzı sergileyerek, örgüte eleman çekmek istemeleri,
11. örgüt yapısı içinde hemşericilik, akrabalık, vb. sıhri ya da etnik ilişkilerinin ön planda olması,
12. yaptıkları yasadışı faaliyetleri kapatmak amacıyla topluma ve devlete olumlu mesaj vermeleri,
13. yerel iş gruplarını devamlı kontrol altında tutmaları,
14. genel olarak güvenlik kuvvetlerine yönelik eylemlerinin olmaması, ancak gerektiğinde bu tür eylemlerden de çekinmeyecekleri bir gerçektir (KOMDB 2000 Raporu,2001: 118):

Buradan hareketle Avrupa Organize Suçlulukla Mücadele Çalışma Grubunun 28-31 Mart 1996 tarihinde Almanya'nın Leipzig şehrinde yapmış olduğu toplantıda organize suçun oluşması için belirlediği kriterler şunlardır:

1. haksız kazanç temin etmek üzere bir araya gelmiş ve aralarında işbölümü ilişkisi bulunan hiyerarşik bir yapının,

2. suç ile elde edilen bir kazancın,
3. suç işleme konusunda bir sürekliliğin,
4. mevcut organize yapı içerisinde uygulanan bir yaptırım sisteminin olması,
5. şiddet, tehdit gibi yöntemlerin kullanılması,
6. kamuya ve özel sektöre nüfuz edilmesi,
7. elde edilen kara paranın aklanması gereklidir (Güvel, 2004: 13).

Amerika'da organize suçlarla ilgili çalışmalarıyla bilinen Abadinsky, organize suçu toplumsal değerler çerçevesinde tanımlayarak çok geniş bir çerçeve çizmektedir. Organize suç örgütlerinin özelliklerinin tamamına yakınına yer verilen bu tanım bir özet gibidir. Abadinsky'e göre organize suçlar; yasal veya yasal olmayan metotlarla para ve güç elde etmek amacıyla en az üç düzeyli hiyerarşik bir yapı sergileyen ve belirli bir grup hiyerarşik disiplini içinde hareket eden fakat ideolojik amaçlı olmayan kişilerin yapmış olduğu eylemlerdir (Pek, 2008: 3).

Abadinsky, organize suçların herkesin üzerinde uzlaştığı bir tanımının olmadığını ifade ederek, anılan suç olgusunun araştırmacılar ve güvenlik güçleri tarafından belirlenen temel niteliklerini aşağıdaki gibi saymaktadır (Aydın, 2006: 13):

a) İdeolojik değildir: Organize suç örgütlerinin motivasyonu para ve güçtür. Şiddet içerikli eylemlerine uygun zemin oluşturmak ve kendilerini korumak için devlet görevlileri ile irtibata geçerler. Bu yönü itibarıyla, organize suçlar birkaç kişinin suç işlemek amacıyla oluşturduğu örgüt tipinden ayrılmaktadır.

b) Kendi içinde hiyerarşik yapıya sahiptir: Üç veya dört kademedan oluşan dikey bir yapılanmaya sahiptir. Askeri sistemdeki ast-üst ilişkisine benzer bir sistemleri vardır.

c) Sınırlı ve özel bir üyelik sistemi vardır: Bir organize suç örgütü, elemanlarının sınırlı olması konusunda özel bir hassasiyet gösterir. Genellikle etnik köken, akrabalık ve suç kaydı olması gibi unsurlara önem verilir. Kişilerde suç işleme isteğinin olması, kurallara uyabilme, verilen emri yerine getirme ve gizliliğe dikkat etme özellikleri aranır.

d) Devamlılık vardır: Elemanlarının grupta kalmasına ve yapılan bir işte veya düzenlenen bir eylemde süreklilik olmasına dikkat edilir. Kalifiye bir elemanın en büyük özelliği budur.

e) Rüşvet verme ve şiddette bulunma istekliliği olmalıdır: Bir organize suç örgütünde şiddet, her zaman için kullanılmaya ve kabul edilmeye hazır bir içgüdü

halinde olmalıdır. Gerekğinde, yapılan faaliyetleri gizleme amaçlı rüşvet verilebilir. Bunlar için ahlaki bir sınırlama yoktur.

f) İş bölümü bulunur: Bir organize suç örgütünde nitelikli elemanlar tarafından yerine getirilen iş bölümü bulunmaktadır. Cinayet işlemekten her türlü şiddet kullanımına kadar görevler, elemanlar arasında paylaştırılır.

g) Tekelciliğe önem verilir: Organize suç örgütleri içinde de bölge ve faaliyet paylaşımı olur. Kesinlikle birbirleriyle rekabet halinde olmazlar. Sadece zaman zaman mücadeleci birimlere karşı işbirliği içine girerler.

h) Kendi içinde kuralları ve düzenlemeleri vardır: Organize suç örgütlerinin, yasal organizasyonlar gibi grup içi özel kuralları bulunur. Verilen görevi yerine getirmeyen örgüt elemanına farklı müeyyideler uygulanır (Pek, 2008: 3).

Bununla birlikte suçun işlenmesinin meslek haline getirildiği her tür suçta bir sosyal organizasyon ve suçun işlenme tarzını gösteren rol ve kuralların belirlendiği bir yapının görülebileceği esastan yola çıkarak, organize suçlarla diğer suçları birbirinden ayırmak için organize suçun kendine özgü kriterlerini Wickman ve Whitten aşağıdaki şekilde belirlemiştir:

- 1- Karşılıklı hak ve borçları somut bir şekilde düzenlemeyi de kapsayan karşılıklı ilişkilerin hiyerarşi niteliğinde bir yapı içerisinde açık bir şekilde belirlenmesi,
- 2- belli coğrafi bölgelerin değişik suç organizasyonları arasında paylaşılarak her bir organizasyonun kendine düşen bölgeyi istikrarlı ve tekelci bir hüviyetle kontrol etmesi,
- 3- tekelci kontrolü sağlamak için baskı, tehdit, şiddet, disiplin ve işbirliği yöntemlerine başvurmak,
- 4- güvenlik ve diğer kamu görevlilerinin müdahale ve engellemelerinden yüksek derecede kazanılmış olan bağışıklık,
- 5- karlı olan bir veya daha fazla alanlarda uzmanlaşmayla elde edilen yüksek miktarda kazançtır (Dursun, 2001: 16-17).

AB raporlarında yer alan organize suçlar tanımına göre organize suçun aşağıda sıralanan 11 temel karakteristik özelliği bulunmaktadır:

- 1) İki den fazla kişi arasında işbirliği,
- 2) görev dağılımı,
- 3) uzun ve belirli olmayan bir zaman için faaliyet gösterilmesi,
- 4) belli bir disiplin ve kontrol altında faaliyet,

- 5) önemli suçların şüphelileri olmaları,
- 6) uluslararası seviyede faaliyet göstermeleri,
- 7) şiddet ve sindirmenin diğer yollarına başvurmaları,
- 8) ticari yapıları kullanmaları,
- 9) kara para aklamaları,
- 10) etkilerini siyaset, medya, kamu yönetimi ya da ekonomik alanlarda göstermeleri,
- 11) kazanç ve güç elde etme çalışmaları.

Bu özelliklerden en az altısına sahip olan ve sahip olduğu özelliklerden de üçü; 1., 5., ve 11. maddeler olan kriminal gruplar, ‘organize suç’ olarak nitelendirilmektedir (Güvel, 2004: 11-12).

Buraya kadar saydığımız tüm özelliklerden hareketle organize suç kavramının ayırt edici özelliği, organize suç örgütlerinin görünüşte yasal bir çerçeve içerisinde hareket etmeleridir. Yasadışı faaliyetler, yasal çerçevede faaliyet gösteren sahte kuruluşlar aracılığıyla yürütülmektedir.

2.1.2.2. Partito İlişkiler

Büyük babalar maske ile dolaşırlar, gün ışığına çıkmaktan nefret ederler. Mahkemelerde görülmeleri nadirdir. Yalanlarını yakalayabilen yargıç yok gibidir. Gölgede kalarak muazzam imparatorluklar yönetirler. Varlıkları, şüphelinin korku dolu gözlerinden ya da hakim karşısında tanrısız elebaşının adını vermekte direnen zanlının sinirliliğinden anlaşılabilir. Cezaevleri aynı terör suçlarında olduğu gibi, organize suçlar içinde bir eğitim ve yönetim yeri haline getirilmektedir. Zira bilhassa lider konumundaki şahısların, ceza evlerinden verdikleri talimatlar ile elemanlarını yönlendirdikleri bilinmektedir. Bu yönde son zamanlarda F tipi ceza evi örneği olmak üzere, bu sorunu çözmeye yönelik ilgili kurumlar tarafından da tedbirler alınmaya başlanılmıştır (Ziegler, 1998: 14). Bu oluşumun temelinde partito ilişkiler yatmaktadır, aşağıda partito ilişkilerin ne olduğu gözler önüne serildiğinde bu pasajda ne anlatılmak istendiği daha iyi anlaşılacaktır.

Organize suç örgütleri, önüne çıkan yasal ve bürokratik problemleri çözümlemek amacıyla başta yasama organı olmak üzere devletin önemli kurumlarında kendi çıkarını koruyup kollayacak elemanlarla işbirliği yapma eğilimindedir (Beşe, 2001: 32). Yani Caponun üst düzey ilişkilerini yürüttüğü grup Partito olarak adlandırılır. Her organize yapılanmanın genel olarak Partito ilişkileri vardır.

Organize suç örgütlerini diğer suç türlerinden ayıran en önemli fark Partito ilişkisidir. Bu ilişkiler ağında; güvenlik görevlileri, politikacılar, bürokratlar, çeşitli mesleklerden seçkinler, yüksek finansörler, borsa spekülörleri, adalet mekanizmasındakiler ve tanınmış devlet adamları bulunabilir (Aydın, 2006: 27).

Mafya, bu tür üst düzey ilişkileri vasıtasıyla, o boyutta önüne çıkan problemleri çözümlemeye çalışır. Bu duruma, biri diğerini besleyen bir süreçtir denilebilir. Mafyanın gücündeki artış, partito ilişkilerini kolaylaştırmakta ve aynı zamanda ve bu gücün ulaştığı düzey, partito ilişkilerinin niteliğini belirlemektedir. Yani mafya, üst makamlarla gücü ölçüsünde partito ilişkisi kurabilmektedir. Böylece yasalar ve rakipleri karşısında elini güçlendirerek etkinliğini arttırmaktadır (Üney, 2007: 54).

Partito ilişkileri, organize suçları ya da diğer bir tabirle mafya tipi örgüt ve suçları, diğer örgüt ve suç tiplerinden ayıran önemli bir niteliktir. Bu tür ilişkiler, mafyaya yasal sisteme karşı koruma sağlamanın yanı sıra, aynı zamanda meşruiyet, yasallık ve saygınlık da kazandırmaktadır.

Buradan hareketle mafyanın yapılanma sürecinde bir takım kuralları vardır bu kurallara itaat sualsiz yerine getirilmelidir.

Organize suç örgütlerinin yapılanma sürecinde genel olarak benimsedikleri kurallar şunlardır:

- Kendini yöneten kimseye daima itaat et,
- bir patrona yapılan saygısızlığı anında haber ver,
- patrona saygıyı sağlamak için küçük yollu da olsa şiddet kullan,
- hiç kimseye soyadını sorma,
- tercihen, şifreyle toplantı yerini belirleme dışında telefon kullanma, güvenli bir toplantı yeri ayarlayarak orada iş görüşmesini yap,
- anlayan için mutlak surette gerekli olanlar dışında iş görüşmelerinde kesinlikle isim, tarih ve zaman vermekten kaçın,
- duyduğun ve gördüğün şey kesinlikle sende kalsın, bu konularda herhangi bir kimseyle konuşma,
- eğer patron iki tarafın beraberce çalışmasını düzenlemişse, taraflar arasında çıkacak uyumsuzluklarda hakemlik görevini üzerine almış sayılır,
- patron tek taraflı olarak organize suç örgütünün üyesine karşı öldürme dahi her türlü şiddete başvurabilir. Fakat elemanlarını adam öldürmek için kiralık katil olarak kullanamaz,

- patron diğ er bir organize suç örgütünün üyesine karşı onun patronuyla görüşme yapmadan ş iddet kullanamaz (Dursun, 2001: 50-51). Organize suç(mafya)un olmazsa olmaz kuralları olan bu maddelere itaat mafyayı güçlendirir.

Alman karşı casusluk örgütünün eski başkanı Escart VVerthebach'ın gözlemini şu şekilde belirtebiliriz:

Örgütlü suç, inanılmaz boyuttaki mali, iktisadi hayatı, toplum düzenini, kamu yönetimini ve yasal düzeni gizlice etkiler. Bazı durumlarda politikacılara kendi yasa ve değerlerini dayatır. Bu yolla yavaş yavaş hukukun bağımsızlığı, siyasal çalışmanın inanırlılığı ve giderek hukuk devletinin koruyucu yanı kaybolur. Böylece kokuşmuşluk ve yozlaşma kabul edilir olgular olmaya başlar (Ziegler, 1998: 19).

Buradan hareketle mevcut sosyo-kültürel yapının gereğı, toplum açısından değer kabul edilen birçok kavram, suç örgütlerinin istedikleri hedefe ulaşabilmeleri için araç olarak kullanılmaktadır. Bu, toplumun sosyal psikolojisine yönelik, bazen sistemli, bazen de kendiliğinden gelişen metotlarla gerçekleştirilmektedir. Çoğu örgüt lideri; iş adamı veya eğitim, kültür, spor aktiviteleri, ulusal bayramlar milli günler ve özellikle tabi afet vb. gibi sıfatlarla toplumun duyarlı olduğu konuları çok iyi değerlendirmektedir. Örgütlerin suç işlemesi her hangi bir standarda bağlı değildir. Bilinen yöntemler hariç suç işlerken sonucunda ne olacağını çok iyi bilir ve gerekli tedbirleri alırlar. Bir hukukçu gibi ne kadar ceza alınacağını dahi bilmesi mümkündür.

Bazen yargılamanın geciktirilmesi ve "hiç bir şey görmemiş" tanıkların suskunluğu ile adalet mekanizmasının işleyişini engellemeye çalışırlar. Yargıya ulaşan ve neticesinde beraat ile sonuçlanan kararları da kendilerinin haklılıkları ve masumiyetleri yönünden propaganda aracı olarak kullanabilmektedirler.

2.1.2. 3.Hiyerarşik Yapı, Örgüt ve Süreklilik Unsuru

Organize suç örgütleri siyasi bir nitelik göstermezler. Amaç ve hedef siyasi kazanç değil, ekonomik kazançtır. Yani motivasyonları para ve güçtür. Ancak, ekonomik kazancın yanında siyasi bazı kazançların da hedeflenmesi mümkündür. Örgütten söz edebilmek için bir araya gelen en az üç kişi arasında hiyerarşik bir iliksi bulunmalıdır. Bu ilişki içinde en yukarıda, planları yapan, emirleri veren bir ş ef (boss) bulunur. Bu beyine ulaşılmasını önlemek için genellikle ara beyinler kullanılır (TADOC 2004, Raporu, 2005: 150-151).

Organize suçluluk en az iki kişinin bilerek, suç işlemek için bir araya gelmelerini zorunlu kılmaktadır. Bununla birlikte bu bir araya gelişin sistemli ve hiyerarşik bir biçimde olması gerekmektedir. Bu ise örgüt içinde en tepede planları yapan, emirleri veren ve örgütü en üst düzeyde yöneten bir liderin bulunması demektir. Kanun uygulayıcıların örgüt liderine ulaşmasını engelleyebilmek için genellikle araçlar kullanılmaktadır. Bu tür hiyerarşik yapılanma, örgütü ve lideri iç ve dış tehlikelerden korumak için gerekli bir unsurdur (Abadinsky, 1997: 4).

Örgüt içerisinde bu hiyerarşik yapı çeşitli katmanlar oluşturmakta ve bunun sonucu olarak da çoğunlukla hiyerarşinin alt katmanlarında bulunan, yani sokak seviyesinde faaliyet gösteren örgüt mensupları yakalanabilmekte, üst düzey elemanlara ulaşılabilme oldukça zor olmaktadır. Bu hiyerarşik yapı içerisinde her alt seviye bir üst seviye tarafından kontrol ve komuta edilmektedir. Hiyerarşik sıralamada yerler, bireyin örgüt üyeliğindeki performansına göre belirlenmesinin yanında, örgüt içerisindeki akrabalık, aynı soydan veya boydan gelme ve yakın arkadaşlık gibi durumlarında belirleyici olduğu bilinmektedir (Bal ve Özcan, 2001: 39). Faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için şiddet kullanmayı ve rüşvet vermeyi yaygın bir yöntem aracı olarak kullanmaktadırlar. Çoğu zaman örgüt üyeliği sınırlandırılır ve gizli tutulur, ancak bazı olağan dışı durumlarda üye olmayanlarında örgüt işlerine karışmaları mümkün olabilmektedir. Örgütlerde yazılı yada sözlü olabilen ve gizlilik içeren bazı kuralları bulunabilmektedir. Bu kuralları bazen insan öldürmeye kadar uzanan yaptırımları içerebilmektedir.

Organize suç değerlendirilmede genel olarak kriminal grup metaforu, kullanılmaktadır. Organize suçla ilgili yerleşik anlayışların büyük çoğunluğu kriminal grup metaforuna dayanmaktadır. Kriminal grup metaforu çerçevesinde ‘organize suç’, üyelerinden ve suç türlerinden soyutlanmakta; dikey bütünleşik bir yapı olarak modellenmektedir. Dikey bütünleşik ‘organize suç’ paradigması, büyük ölçüde Donald Cressey’in 1967 yılında hazırladığı bir rapora dayanmaktadır. ABD’deki La Costra Nostra esas alınarak hazırlanan ve Batı dünyasındaki geleneksel ‘organize suç’ modelini şekillendiren bu raporda ‘organize suç’, ‘ulusal ölçekli yasa dışı bir kartel ve konfederasyon’ ya da ‘rasyonel yapıya sahip bir şirket’ yapısı olarak açıklanmakta; ulusal komisyonun yönetici rolü, hiyerarşik yapı ve yerel kolları arasındaki katı işbölümü üzerinde durulmaktadır (Güvel, 2004: 23).

Hiyerarşik yapı katı ve ödünsüz bir yönetim, üyeler arasında mutlak itaat ve koşulsuz sadakat yoluyla disiplinin sağlanması ve üyelerin güvenliğinden sorumlu olma biçiminde kendini göstermektedir.

Organize suçların karmaşık hiyerarşik yapısı ve örgüt içindeki iş bölümünden kaynaklanan bürokratik bir yapısı da bulunmaktadır. Ancak, grup içerisindeki sokak seviyesi ile üst düzey elemanlar arasındaki haberleşme daima yüz-yüze yapılmaktadır. Yazılı haberleşme, polis tarafından takip edilme ihtimalinden dolayı kesinlikle kullanılmamaktadır (Abadinsky, 1997: 29).

Hiyerarşik yapı, liderden aşağıya doğru katı bir biçimde vardır. Cezalandırma da yukarıdan aşağıya doğru. Gizlilik ise hem yukarıdan aşağıya, hem de aşağıdan yukarıya olmak zorundadır. Üyelik kavramı organize suç örgütlerini anlamak bakımından anahtar bir kavram niteliği taşımaktadır.

2.1.2.4.Şiddet ve Şiddeti İşleme Yöntemi

Suç örgütleri marifeti ile tehdit, darp, adam yaralamak, adam kaçırmak, alıkoymak, hürriyeti tahdit, yağma, haraç almak, gerçek veya tüzel kişiler arasındaki alacak ve borç ilişkilerini düzenlemek, taraflar veya üçüncü şahıslar adına para ve çek-senet tahsil etmek, menkul veya gayri menkullerini zor kullanarak sattırmak, hibe ettirmek, ihalelere katılımı engellemek ve üçüncü şahıslar lehine sonuçlanmasını sağlamak gibi suçların işlendiği görülmektedir (KOMDB 2008 Raporu, 2009: 1).

Organize suçluluğun temelinde; tehdit, şiddet ve yolsuzluk vardır. Tehdit şiddet unsuru yerleşmesini tamamladığında, asıl unsur olan yolsuzluk ortaya çıkar, ancak biri diğerini ortadan kaldırmaz. Aksine birbirlerini birçok yerde tamamlar (KOMDB 2004 Raporu, 2005: 2). Mafyanın kullandığı metotlardan biri olan şiddet Arlacchi'ye göre(1991: 47) kendini düzenin koruyucusu olarak görmekten hoşnut olan organize suç örgütleri, yerel topluluk içerisinde iktidarını uygulayacağı geniş bir alan olarak nitelendirdiği alanlarda aykırı davranışların bastırılmasında şiddetin var olduğunu belirtmektedir.

Ayrıca Arlacchi (1991: 45-46-47-48-49) organize suç örgütlerinin iktidatlarının işleyişi için bir takım metotlar benimsediğini belirtmektedir. Bunların;

- Koruma.
- Baskı.
- Arabuluculuk olduğunu ileri sürmektedir.

Bu metotları açacak olursak; Arlacchi kitabında (1991: 47) klasik İtalyan mafyası zoraki korumayı bir yöntem olarak benimsemiştir. Yani mülkiyet sahipleri mallarını bölgenin önde gelen mafyasına emanet etmek zorundaydı. Bu tür anlaşmaları reddedenlerin malları hırsızlık, yıkıcı eylemlere maruz kalabiliyordu. İkinci metot olarak mafia yaşadığı bölgelerde aykırı davranışları, kendi iktidarlarının işleyişi için bastırmalıydı. Mafyanın üçüncü işlevinin yerel topluluk içinde çatışmalara arabuluculuk etmek ve topluluğun dış dünyayla ilişkilerini kurmak olduğunu belirtmektedir.

2.1.2.5.Süreklilik ve Kazanç Sağlama Unsuru

Hiyerarşik yapının varlığını da süreklilik unsuru devam ettirmektedir. Suç örgütü, kendi sürekliliğini sağlayabilmek için, devam eden bir suç organizasyonu oluşturmalıdır. Bu örgüt üyelerinin hayat sürelerinin de ötesindedir. Sürekli olabilme, üyeler tarafından üstlenilir ve nitelikli bireylerin gruba kazandırılmasıyla sağlanır. Böylece örgütün varlığı sürekli bir hale gelir (Abandisky, 1997: 6). Yani buradan bu işin bir bayrak yarışı şeklinde olduğu ve organize suçluluğun sanki legal bir davaymış gibi üyelerinin bu suç organizasyonuna bağlılığı da dikkat çeken diğer bir unsurdur.

Kazanç sağlama yönünden inceleyecek olursak; rantın yüksek olduğu her yerde görülebilen organize suç örgütleri başta inşaat, emlak, kamu ihaleleri, eğlence, turizm, sağlık, taşıma gibi sektörlerde sözde hakemlik hukuku oluşturma, koruma sağlama, anlaşmazlıkları çözme yöntemleri ile haksız çıkar sağlamaktadırlar. Genel itibarıyla eğitim seviyesi düşük, kolay kazanma arzusunda, suça meyilli ve genç nüfustan eleman temin etmektedirler (KOMDB 2008 Raporu, 2009, 2).

Bazı yazarlar, sonuç ne olursa olsun kazanç sağlama amacının, organize suçluluğun en önemli unsuru olduğunu söylemektedirler. Bu amaç, organize suçluluğun güdüsüdür. Gerçekten de şiddet suçları, malvarlığına yönelik suçlar, cinsel suçlar gibi sosyal ve kişisel çatışmalara dayanan veya en uygun fırsatta işlenen klasik suçluluğun aksine, organize suçluluk, akılcı ve planlı olarak ve az riziko karşılığı yüksek kazanç ilkesine göre suç faaliyetlerini yönlendirir. Bu bakımdan suç örgütleri, halkın tamamı tarafından kabul görmeyen yasa dışı mal ve hizmetlere yönelik gereksinimleri kötüye kullanma amacını güder (Erdem, 2001: 43-44).

Yine teriminin doğduğu 1920'li yıllara baktığımızda o yıllarda ABD'de alkollü içki üretiminin, satışının ve taşınmasının yasaklanmasıyla yeni bir suç türü olan içki kaçakçılığı doğmuş ve bu kârlı yasadışı alan, gangster olarak tabir edilen birçok kaçakçı suç grubunu ortaya çıkarmıştır (Ersoy, 2006: 3).

Örgütlü suç ekonomisi, dünyanın sayılı devletleri kadar güçlü bir ekonomi ortaya koymaktadır. Bu illegal karlı işlerden örgütlü suç gruplarının yıllık cirosu en az 1100 milyar ABD doları olarak tahmin edilmektedir. Dünyanın en zengin ülkesi ABD'nin GSMH' sının 10 trilyon ABD dolar olduğu gözetildiğinde, bu rakamın küçümsenecek bir rakam olmadığı meydana çıkmış olur. Ayrıca, İngiltere, İtalya ve Fransa gibi her birinin GSMH sının yaklaşık 1. 2 trilyon ABD dolar olduğunu hatırlayacak olursak, yukarıda ifade edilen husus daha bir anlam kazanmış olur.

2.1.3.Organize Suçluluğun Genel Olarak Tarihsel Gelişimi

Organize suçların ortaya çıkışı ve zaman içerisindeki gelişimine bakıldığında, oldukça eski bir tarihsel kökene sahip olduğu görülmektedir. Tarihi seyri itibariyle mafyanın Sicilya'da başlayıp Amerika'ya daha sonra diğer ülkelere yayılması mafyayı uluslararası bir kavram haline getirmiştir.

Çulcu (1992: 367) mafya olgusunu, 19. yüzyılda Sicilya'da beliren yeni çıkar gruplarının sahiplendiğini belirtmektedir. Sicilya'daki birbirinden bağımsız, küçük ama birbirleriyle ilişki içinde olan, birbirlerini destekleyen, aralarında sözleşmeler yapan, gerektiğinde beraber hareket edip, çıkarları çatıştığında da birbirlerine karşı savaşan grupların tümü birden mafya sözcüğünün çatısı altında anılmaya başlanmıştır.

Fakat 'organize suç' (mafya) kavramı, ilk kez 1920'li yıllarda ABD'de sosyal, ekonomik, hukuki ve siyasi açıdan yeni bir fenomeni tanımlamak için kullanılmıştır. 1960'lı yıllardan itibaren ise 'mafya' ve 'organize suç örgütleri' terimleri, eş anlamlı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Organize suçlar, tarihsel kökenleri çok daha gerilere uzansa da, modern bir fenomen niteliğindedir (Woodiwiss, 1993: 9-10).

Bazı kaynaklara göre, Sicilya'da geniş topraklara sahip zenginler, topraklarını savunmak için para karşılığı silahlı şahıslar bulundurmaktaydılar. Bu şahıslar zaman içerisinde değişim ve etkileşim ile illegal güç haline gelmişlerdir. İtalya'da güçlenen ve organize suçların temelini teşkil eden bu oluşum, 1900'lü yıllardan itibaren zengin ABD'ye göç ile faaliyetlerini burada gerçekleştirmeye devam etmişlerdir (KOMDB 2000 Raporu, 2001: 77).

Yani mafya başlangıçta Sicilya toprak soyluluğunun iktisadi ve sosyal düzenini korumak kaygısıyla kurulduysa da, İtalyan Birliğinin sağlanmasından sonra siyasi bir kuruluş haline gelmiştir. Mafya sözcüğü 900'lü yıllardan beri Sicilyalılar tarafından kullanılmaktadır.

Diğer bir görüşe göre ise mafya, 1800’lü yıllarda ödünç para vererek dayanışma amacıyla Sicilya’da kurulmuş ve daha sonra bozularak bir suç örgütüne dönüşmüştür. Mafya, zamanla Sicilya’nın sınırlarını asarak İtalya’ya yayılmış, hatta 1930’lu yıllardan sonra ABD’ye göç ile birlikte ABD’de etkili olmuş ve bütün dünyada sesini duyurmaya başlamıştır. Başlangıçta sıradan kişiler tarafından kurulan mafya, mafyaya mensup kişilerin çocukları eğitim-öğretim hakkının tabana yayılmasıyla iyi eğitim almışlar ve giderek iş hayatına, kamusal ve siyasi hayata girmeye başlamışlardır (Aydın, 2006: 23).

Yukarıdan da anlayacağımız üzere, çok farklı amaçlar ve değerler etrafında oluşmuş topluluklar, zaman içinde suç organizasyonlarına dönüşebilmektedir. Nasıl ortaya çıkarsa çıksın bu konuya ilgililer tarafından bilinen gerçek şudur ki bu günkü organize suç örgütlerinin, tarihsel süreç içerisinde ilk hali olan mafya, Sicilya kökenlidir ve suç için örgütlenmeyi ifade etmektedir. Bununla birlikte bu suç organizasyonlarının Sicilya’da nasıl türediğini ve faaliyetlerini sınır aşan bir şekilde sürdürdüklerini görüyoruz.

Akar (2008: 41-42) mafyanın tarihsel gelişimi hakkında şunları söylemiştir. “Kabaca özetlersek mafya basitçe “organize suç örgütü”nün genel adıdır ve bugün her kriminal çete neredeyse mafya ile özdeş anlamda tanımlanmaktadır. İnsanlar genellikle –zır cahil değillerse- mafyanın nerede ortaya çıktığını da bilirler. Herhangi bir ansiklopedinin mafyayla ilgili maddesini açtığınız da zaten karşınıza “Sicilya” kelimesi çıkacaktır mutlaka. Bununla birlikte mafyanın niçin başka bir yerde değil de Sicilya’da ortaya çıktığını yahut hangi nedenlere bağlı olarak oluştuğu insanların bilgisi dâhilinde değildir. Böyle olması da normaldir. Çünkü mafya tarihini araştırmak Sicilya tarihini araştırmak demektir ki, buna –özellikle merak edenler dışında- insanların ne vakti nede ihtiyacı vardır. Ancak gerçektende mafyayı doğru şekilde anlamak istiyorsak, Sicilya tarihinin binlerce yıllık derinliklerine inmek ve bir anlamda mafya üzerinde süren “popüler” basitleştirmeleri elimizin tersiyle bir kenara itmemiz gerekmektedir.”

Organize suçun tarihiyle ilgili hangi kaynağa başvurursak vuralım hemfikir olunan görüş organize suçun kesin tarihinin bilinmemesidir. Yani organize suçun tarihi gelişimi çok eskilere dayanmaktadır.

Mafya ile ilgili bir film olan The Godfather (Baba) da 19. Yüzyılda, birbirlerine hasım grupların bir mücadele aracı olarak silahlı çeteler beslemeleri veya bunlara başvurmaları, mafyanın doğuşuna sebep olmuştur. Mafyaya dâhil bulunan ve

başlangıçta geniş bir aileden ibaret olan İtalyanların, 19. Yüzyıl sonu, 20. Yüzyıl başlarında ABD' ye göç etmeleri ile mafya bu ülkede de zemin bulmuş ve çok kısa bir sürede gelişmiştir.

ABD'de organize suçluluk denilince akla hemen, toplamına La Cosa Nostra (LCN) denilen 24 aile gelmektedir. LCN hem sendika kasasına egemen olmak, hem de iş vereni baskı altına almak amacıyla işçi sendikalarını denetimine almış, kurdukları firmaları illegal 52 yollarla tekelleştirmiş, şans oyunlarını kontrol altına almış, iş yerlerini haraca bağlamış, tefecilik ve suç eşyası ticaretiyle ilgilenmiş, son yıllarda ise giderek artan bir şekilde uyuşturucu ticaretine girmiştir. Ancak ABD'de suç organize edenler sadece LCN aileleri değildir. Bunlardan başka İtalyan Camorra, Sicilya Mafya'sı ve Ndrangheta, Japon Yakuza, Çin Triads ve Tongs, Meksika ve Güney Amerikan Uyuşturucu Kartelleri gibi gruplar da suç organize eden önemli örgütlerdir (KOMDB 2002 Raporu, 2003: 114).

Organize suçlar, her ne kadar tarihsel kökenleri çok daha gerilere uzansa da, modern bir fenomen niteliğindedir. Batı ülkelerindeki güvenlik kuruluşları ve adli makamlar, 1960'li yılların başından itibaren o zamana kadar niteliği tam olarak belirlenemeyen bir suç türüyle mücadele yöntemleri konusunda yeni arayışlara girdiler. Bu tip suçların failleri, suç işleme yöntemlerini sürekli geliştirmekte, böylece polis soruşturmasından rahatlıkla kurtulabilmekteydiler. Organize nitelikteki bu suçları işleyenler, serbest piyasa ekonomisinin sağladığı imkânlardan, yasal çerçevede faaliyet gösteren işadamları gibi yararlanmaktaydılar. Bu şekilde gelişmiş bir örgütlenme ve profesyonellikle, ekonomik sistemin imkânlarını istismar ederek işlenen suçlar, organize suçlar olarak adlandırılmaya başladığı (www.kom.tr) ve “mafya” ile “organize suç örgütleri kavramları” eş anlamlı olarak kullanılmaya başlanmıştır (www.elele.gen.tr, 2010: 4-5).

Dünyada genel siyasal sistemdeki kırılmalara eski Sovyetler Birliği'nin dağılması en önemli örneklerden birini teşkil etmektedir. 1985 yılından itibaren gücünü yitirerek dağılma sürecine giren ve nihayet 1991 yılının Aralık ayında çözülen eski Sovyet rejiminden sonra işsiz kalan birçok insan ele başılığa yönelmiş ve bu şekilde organize suç örgütleri meydana gelmiştir. Sovyetler dağılınca, askerler ellerindeki silahları satmışlar ve böylece bir gece içinde düzenli orduda asker iken, örgüt mensubu haline dönüşmüşlerdir. Benzer şekilde yurt dışında olup ta terhis edilen askerler,

lkelerine döndüklerinde orada siyasi sistemin ktgn görmüşler ve örgütlerin içine dmlerdir (Dinçkol, 2002: 109).

Aslında organize suçun kökenlerinin kesin ve doğru tarihini bilmek mümkün değildir. Bunun nedeni ise mafya diye bilinen organize suç gruplarının başlangıç noktasına dair kapsamlı ve mkemmek bir dökümün olmayışıdır (Southwell, 2009: 10-11).

2.1.4. Organize Suç rgtlerinin Genel Olarak Yapılanma ekilleri

Organize suçu anlamaya yönelik bilimsel çalışmaların ilk olarak ABD’de, organize suç teriminin doğduğu 1920’li yıllarda baladığııı görmekteyiz. O yıllarda ABD’de alkol içki üretiminin, satışının ve taşınmasının yasaklanmasıyla yeni bir suç türü olan içki kaçakçılığı doğmuş ve bu kârlı yasadışı alan, gangster olarak tabir edilen birçok kaçakçı suç grubunu ortaya çıkarmıştır. Bu suç grupları ayrıca kumarhanecilik, tefecilik ve fuhu sektöründe de uzmanlamıtır (Ersoy, 2006: 223).

Organize suçun yasadışı faaliyetleri açık bir biçimde görülmez. Bu grlmezlik organize suç örgütlerinin genellikle yasal bir görüntü içinde faaliyet göstermesinden kaynaklanmaktadır. Organize suçun tespiti ve deifirasyonundaki zorluğun diğer bir nedeni, bu örgütlerin i bünyesine müdahale ve sızılmayı önleyen ve çok iyi işleyen savunma, engelleme, sızdırmazlık mekanizmalarına sahip olmalarıdır (KOMDB 2005 Raporu, 2006: 78).

Organize suçların her şeyden önce global anlamda genel olarak kabul gören bir i yapılanması mevcuttur. Organize suç örgütlerini askeri bir yapıya benzetirsek, en basta bir lider (patron), onun altında örgütün çalışma alanlarına göre liderin yardımcıları (efler) vardır. Bunlarında alt kademesinde tim komutanları yer alır. Günlük ilerin yrtlmesiye askerlerin görevidir. Ayrıca, örgütün dış dünya ile bağlantısında ve hukuksal konularda yardım etmek üzere örgüt liderinin yanında bir danışmanlar heyeti mevcuttur (Cinoğlu ve Güneş, 2003: 135).

Organize suç örgütünün patronuna Capo denilmekte ve yapılanmanın merkezinde yer almaktadır (Aydın, 2006: 26). Her bir organize suç örgütünün basında lider (patron) denilen bir şahıs bulunmaktadır. Bu ahıs genellikle, yalı, kıdemli ve bilge birisidir. Lider ne kadar genç ise organize suç örgütünün o kadar zayıf olduğunu gösterir. Genellikle patron ilerini lokanta, gece kulübü veya büro gibi i yerlerinden yürütmektedir. Buna ilaveten, özellikle, güçlü organize suç örgütlerinde ilerin yoğunluğu nedeniyle, örgütün faaliyetleri, doğrudan veya dolaylı olarak patronun

gözetimi altında yapılmamakta, patron yalnızca yapılan işlerin sonuçlarıyla ilgili belirli dönemler itibarıyla bilgi almaktadır (Dursun, 2001: 44-45).

Capo'nun, Cosca ve Partito olmak üzere iki tür örgüt ilişkisi vardır.

2.1.4.1. Cosca

Organize suç örgütü lideri, ekonomik bir güç haline gelirken, çevresi kalabalıklaşmaya başlar. Bu kalabalık, onun emri altında çalışmak isteyen, onun şemsiyesi altında korunmak talebinde bulunan, kendi güç ve yeteneğini onun gücüyle birleştirmek isteyen akrabalarından ve hemşerilerden meydana gelir. Ve böylece organize suç örgütü liderinin çevresinde bir koza örülmeye başlar ki buna “cosca” denir (Çulcu, 1998: 63).

Cosca yapılanmasında en önemli ilişkiler birincil biyolojik akrabalığa dayalı olanlardır. Yani cosca iç çekirdek üyelerini geniş bir aile gibi kan bağı bulunan kişiler, bu çekirdeğin etrafını sırasıyla üvey ya da yapay akrabalık ve çıkar dostluğuna dayalı ilişkiler sarmalamaya başlar. Cosca ile ilgili yapılan araştırmalarda iç çekirdeğin daima erkek kardeşlerden oluşan aile birlikleri olduğu saptanmıştır (Arlacchi, 1991: 155).

Coscanın güç ve prestiji, üyelerinin sayısı ile yakından ilişkilidir. Cosca, capo'nun kaba kuvvete dayalı ve suça yönelik (haraç, fuhuş, şantaj kaçakçılık, kumar, cinayet ve yaralama gibi) örgüt ilişkisidir. Örgütlenmenin çekirdeği anlamına gelen cosca, sert bir birleşim yansıtır. Bu çekirdekte değişebilen şefler mevcuttur. Bunlar ise şiddet ve sindirmeye yönelik olarak, organize suç örgütü liderinin işlerini yürüten gruptur. Cosca içindeki ortak hedef dışı karşı ortak savunmadır (Aydın, 2006: 26-27).

Cosca, mafya tipi suç örgütlerinin örgüt yapılanmasının önemli bir temelini oluşturur. Cosca da biyolojik akrabalığın hiyerarşisi, mafya içindeki faaliyetlerin sızmasını önlediği gibi, en yakın biyolojik akrabalığı en kalabalık olan cosca ailesi faaliyetler her zaman avantajlı konumdadır.

2.1.4. 2. Partito

Bu yapılanma şekli ise organize suç örgütleri, önüne çıkan yasal ve bürokratik problemleri çözümlemek amacıyla başta yasama organı olmak üzere devletin önemli kurumlarında kendi çıkarını koruyup kollayacak elemanlarla işbirliği yapma eğilimidir (Beşe, 2001: 32). Yani Caponun üst düzey ilişkilerini yürüttüğü grup “partito” olarak adlandırılır. Her organize yapılanmanın genel olarak Partito ilişkileri vardır.

Organize suç örgütlerini diğer suç türlerinden ayıran en önemli fark partito ilişkisidir. Bu yapının içinde güvenlik görevlileri, politikacılar, bürokratlar, çeşitli

mesleklerden seçkinler, yüksek finansörler, borsa spekülörleri, adalet mekanizmasındakiler ve tanınmış devlet adamları bulunabilir (Çulcu: 1998: 42).

Mafya, bu tür üst düzey ilişkileri vasıtasıyla, o boyutta önüne çıkan problemleri çözümlmeye çalışır. Bu duruma, biri diğerini besleyen bir süreçtir denilebilir. Mafyanın gücündeki artış, partito ilişkilerini kolaylaştırmakta ve aynı zamanda ve bu gücün ulaştığı düzey, partito ilişkilerinin niteliğini belirlemektedir. Yani mafya, üst makamlarla gücü ölçüsünde partito ilişkisi kurabilmektedir. Böylece yasalar ve rakipleri karşısında elini güçlendirerek etkinliğini arttırmaktadır (Üney, 2006: 54).

Partito ilişkileri, organize suçları ya da diğer bir tabirle mafya tipi örgüt ve suçları, diğer örgüt ve suç tiplerinden ayıran önemli bir niteliktir. Bu tür ilişkiler, mafyaya yasal sisteme karşı koruma sağlamanın yanı sıra, aynı zamanda meşruiyet, yasallık ve saygınlık da kazandırmaktadır.

Organize suç örgütleri, yapılanmalarını tamamladıktan sonraki safhada; güçlerini artırmak için, yüksek bürokrasi, güvenlik güçleri ve siyasal çevreye yakınlık anlamında, partito ilişki geliştirme çabasına girmektedir. Organize suç örgütleri, özellikle farklı ülkelerde, başta yasama organı olmak üzere, devletin önemli kurumlarına kendi çıkarlarını koruyup kollayacak elemanlarını yerleştirmek suretiyle, devlet aygıtını ele geçirme eğilimi içerisine girerler. Diğer bir ifadeyle, organize suç örgütleri, üstlendikleri ve faaliyet göstermekte oldukları, gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerde üst düzeydeki bürokrat ve yetkilileri rüşvet vererek kendi çıkarlarına hizmet ettirmek üzere baştan çıkarma arayışı içerisindedirler. Buna literatürde ve mafya terminolojisinde partito ilişkisi denilmektedir. Yani kısaca ‘partito ilişkisi’ denildiği zaman politikacılar, bürokratlar, güvenlik görevlileri finans sektörlerinin yöneticileri adalet mekanizmasının her kademesinde yer alan zevat, sanayiciler, basın-yayın organlarının mensupları ya da bunların yakınları veya aile fertleri yer alır (Üney, 2006: 53). Son zamanlarda “partito ilişkiler” kavramı yerine “işbirlikçi ilişkiler” kavramı da kullanılmakta olup ikisi de aynı şeyleri anlatmaktadır.

Buradan hareketle mafyanın yapılanma sürecinde bir takım kurallar vardır bu kurallara itaat sualsiz yerine getirilmelidir. Organize suç örgütlerinin “olmazsa olmaz” kuralları şunlardır:

- 1- Kendini yöneten kimseye daima itaat et,
- 2 - bir patrona yapılan saygısızlığı anında haber ver,
- 3 - patrona saygıyı sağlamak için küçük yollu da olsa şiddet kullan,

4- hiç kimseye soyadını sorma,

5- tercihen, şifreyle toplantı yerini belirleme dışında telefon kullanma, güvenli bir toplantı yeri ayarlayarak orada is görüşmesini yap,

6- anlayan için mutlak surette gerekli olanlar dışında is görüşmelerinde kesinlikle isim, tarih ve zaman vermekten kaçın,

7- duyduğun ve gördüğün şey kesinlikle sende kalsın, bu konularda herhangi bir kimseyle konuşma,

8- eğer patron iki tarafın beraberce çalışmasını düzenlemişse, taraflar arasında çıkacak uyumsuzluklarda hakemlik görevini üzerine almış sayılır,

9- patron tek taraflı olarak organize suç örgütünün üyesine karşı öldürme dahi her türlü şiddete başvurabilir. Fakat elemanlarını adam öldürmek için kiralık katil olarak kullanamaz,

10- patron diğer bir organize suç örgütünün üyesine karşı onun patronuyla görüşme yapmadan şiddet kullanamaz (Çulcu, 1992: 415). Organize suç(mafya)un olmazsa olmaz kuralları olan bu maddelere itaat mafyayı güçlendirir.

Kişilerin bulundukları cezaevi ortamlarında bir araya gelerek grup oluşturmaları, ilişkilerini cezaevi sonrasında da sürdürmeleri, eski sabıkalıların bu gruplara katılmaları ve daha çok adi türden suçları işleyen kişilerin ilerleyen zamanlarda bir araya gelerek organize suçları işlemeye başlamaları ile organize suçların işlenmesi oranı günden güne artmaktadır. Örgütlü suç grupları içerisindeki organik yapılanma, bu kişilerin cezaevlerinde başlayan arkadaşlıklarının cezaevi sonrasında sürdürülmesi ile daha da kuvvetlenmektedir.

Örgütlerin suç işleme tarzları da birbirine oldukça benzemektedir. Örgüt üyeleri taleplerini muhataplarına iletir ve bunların yerine getirilmesini beklerler. İstekleri artarak devam eder. Taleplerinin yerine getirilmemesi halinde;

(1) kişiler kendi işyerlerinde ya da ikametlerinde telefonla veya iletişim araçları ile tehdit edilir,

(2) kendileri veya yakınları darp edilir,

(3) işyerleri, araçları veya evleri kurşunlanır,

(4) kendilerine veya yakınlarına silahlı saldırıda bulunulur,

(5) kendileri veya yakınları kaçırılarak hürriyetinden yoksun bırakılır yada

(6) kendileri veya yakınları öldürülür. Kısaca, mağdurlara uygulanan baskı hafiften ağıra doğru artarak devam eder (Pek, 2008: 4).

Görüldüğü gibi örgütlü suçlar diğer suçlara göre daha karmaşık ve çözülmesi zor bir yapıya sahiptir. Örgüt mensupları bu tür suçları işlemeyi adeta meslek haline getirmişlerdir.

Örgüt yapılanmasında adli, idari, güvenlik ve politik unsurlar yer alabileceğinden ötürü, örgüt üyeleri toplumda var olan her türlü sosyal ve siyasi yapı içerisinde kendilerini rahatlıkla gizleyebilmektedirler. Bazı organize suç örgütleri sadece yurt içinde değil yurt dışında da bir yapılanmaya sahiptirler. Örgüt üyeleri adli yapılanmadaki boşluklardan, yargılama sürecinin uzunluğundan ve hukuki tedbirlerin yetersizliğinden yararlanmayı iyi bilmektedirler. Böylesine karmaşık ve çözülmesi oldukça güç bir yapılanmaya sahip olan organize suç örgütleri ile mücadelede elbette iyi eğitilmiş ve profesyonel polis timlerinin görev yapması gerektiği kaçınılmaz bir gerçektir (Aydın, 2010: 3-4).

2.1.5. Organize Suç Örgütlerinin İşlemiş Oldukları Suç Türleri ve Suç İşleme Yöntemleri

Organize suçluluk üzerine çalışmalarıyla bilinen Brodeur'un konuya ilişkin görüşlerini burada özetlemek mümkündür.

Ona göre, organize suç paradoksal bir konudur. Bir suç işlendiği ölçüde bir olgu halini alır ve gelişimini gözlemlemek teorik olarak mümkündür. Kendi bünyesinde, “organize” niteliği her zaman için yapılan gözlemde gizlidir: Fiziksel olarak gözlemlenebilecek hiç bir şey bize, sokakta işlenen cinayetin duygusal bir nedene dayanıp dayanmadığını, bir hesap meselesiyle ilgili olup olmadığını veya kötü bir kişinin hedef alınıp alınmadığı ile ilgili bir suç olup olmadığını tam olarak belirtmez. Organize suç kategorisindeki bir suçun göstergesi, bir verinin gözlemi değil, bir bilgi üretimidir ve bu bilginin kaynaklarının tespit edilmesinin öneminden kaynaklanır. Organize suç ile ilgili bilgi, çoğu kez bu bilginin azlığından ve çokluğundan anlaşılır. Tıpkı terörizmde olduğu gibi, bu konuda da geçerliliği kontrol edilemeyen kaynaklara dayanan uyarıcı dağlar kadar eser mevcuttur. Buna karşılık, ciddi verilere dayanan bilimsel nitelikli eserler oldukça azdır (Özdemir, 2004: 1).

Organize suçlar, diğer suç türleriyle kıyaslanamayacak ölçüde karmaşık ve çözülmesi güç bir yapı arz etmektedir. Bunun nedeni, içinde bulunulan sosyal, ekonomik ve politik konjonktür ile organize suçlar arasındaki doğrudan bağlantıdır. Öyle ki, 1989-1990 yıllarındaki özellikle Doğu Bloku ülkelerinde yaşanan demokratik devrim hareketlerinin sonucu, bu ülkelerin serbest piyasa ekonomisine geçerek, dünya

ekonomik sistemine açılmaları, organize suçların hızla globalleşme sürecine girmesi sonucunu doğurmuştur. Ekonomik ve teknolojik gelişmelerden de yararlanarak gerek ulusal gerek uluslararası boyutlu organize suç örgütleri giderek yaygınlaşmış, giderek daha profesyonel hale gelmiş ve daha fazla suç türü, organize suç bünyesinde barındırılmaya başlanmıştır (Adalet Bakanlığı, 2004: 2).

Abadinsky, suç gruplarınca yürütülen yasadışı faaliyet türlerini esas olarak üç temel kategoriye ayırmaktadır: Yasadışı malların tedariki, yasadışı hizmetlerin sağlanması ve yasal ekonomik faaliyetlerin suistimali. Yasadışı hizmetlerin sağlanması toplumdaki para, seks, insan gücü ve kumara karşı olan talebi karşılamaya yönelik faaliyetleri içermektedir. Bu suçların en tipik olanları tefecilik, çek-senet tahsilâtçılığı, fuhuş, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı ve kumardır. Yasadışı mal tedariki ise, toplumun talep ettiği ancak ya yasal kanallarla elde edemediği ya da çok pahalıya elde edebildiği belirli malları kapsamaktadır. Uyuşturucu üretimi ve kaçakçılığı, lüks araba hırsızlığı ve kaçakçılığı, gümrük kaçakçılığı, silah ve mühimmat kaçakçılığı, nükleer madde kaçakçılığı, nesli tehlikede olan türlerin kaçakçılığı, tarihi ve kültürel eser kaçakçılığı bu suçlardandır. Üçüncü kategorideki suçlar ise, yasal ticari alanın suistimal edilmesidir. Buna tipik örnek, ticari ihalelere fesat karıştırmak, ticari müesseselerden haraç almak, dolandırıcılık ve tekelciliktir (Abadinsky'den akt Ersoy, 2005: 47).

Bu tip suç organizasyonlarının kendi içinde bir yaptırım sistemi mevcuttur. Yasaklanan mal ve hizmetler ile uğraştıklarından, kara paranın aklanması söz konusudur. Bu suç organizasyonlarının esaslı suç işlemek suretiyle kazanç sağlamaya dayanmaktadır. Suç işleme bir meslek olmuştur ve süreklilik arz etmektedir. Faaliyet gösterdiği alanda şahıslara karşı şiddete başvurmaktadır. Belirtilen amaçlara ulaşmak için gerektiğinde paravan firmalar kurmaktadır. İş alanları genellikle, haraç almak, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, yasadışı kumar, fuhuş sektörünü oluşturma ve çalıştırma, kamu ihalelerine katılanları sindirerek ihaleyi istediği rakama düşürüp ve daha pahalıya başkalarına satma, sahte resmi evraklar düzenleme, vergi kaçırma, gibi illegal işlerden oluşmaktadır. Bu işlerin daha rahat yapılabilmesi için söz konusu suç örgütleri tarafından bazı kamu görevlilerine çıkarlar dağıtılarak koşullar kendilerine uygun hale getirilmektedir. Bütün bu uygulamalarının karşısına çıkanları tehdit eder, yaralar, adam öldürür, bu işleri yapabilmek için uluslararası organizasyonlara girer, dünyaya açılır (TBMM Susurluk Araştırma Komisyonu Raporu, 2010: 3). Yani

organize suç örgütleri işlerinin işlerliği için her türlü illegal yollara başvurmakta ve kendi içinde işbölümü profesyonelce işlemektedir.

Bovenkerk ve Yeşilgöz (2000: 46-56) organize suç örgütlerinin faaliyet gösterdiği alanları şu şekilde sıralamışlardır,

- 1- çek-senet mafyası,
- 2- ihale mafyası,
- 3- zoraki koruma (protection rackets),
- 4- kaçak işçi ticareti,
- 5- insan ticareti,
- 6- antik eşya kaçakçılığı,
- 7- gecekondu mafyası,
- 8- cezaevi mafyası.

Rantın yüksek olduğu her yerde görülebilen organize suç örgütleri başta inşaat, kamu ihaleleri, eğlence, turizm, sağlık gibi sektörlerde sözde hakemlik hukuku oluşturma, koruma sağlama, anlaşmazlıkları çözme yöntemleri ile haksız çıkar sağlayabilmektedirler. Genel itibarıyla eğitim seviyesi düşük, kolay kazanma amacıyla, suça meyilli, gelir seviyesi az, lüks düşkünlüğü fazla, işsiz, genç kesimden eleman temin edebilmektedirler (Pek, 2005: 5).

KOM Dairesi Başkanlığı verilerine göre (2002-2003-2004), adam öldürmek, yaralamak, tehdit etmek, çek senet tahsilâtçılığı yapmak, haraç almak, ihaleye fesat karıştırmak, uyuşturucu kaçakçılığı yapmak, karaborsa, arazi yolsuzluğu yapmak, haksız kazanç temin etmek, tefecilik, kara para aklamak, silah ve mühimmat kaçakçılığı yapmak, tehdit ile suç işlemek ve adam kaçırma olayları organize suç örgütlerinin en çok işlediği suç türlerindendir. Bu tür örgütler, amaçları doğrultusunda her yolu rahatlıkla deneyeceklerinden ötürü, faaliyet alanları çok çeşitlilik gösterebilmektedir. Örneğin, ülkemizde turizm, inşaat, at yarışları, toptan gıda, taşımacılık, eğlence, atık madde, otomotiv, borsa, döviz alım satımı, reklam, güvenlik, dernekler, vakıflar, şirketler, emlak, sanat ve spor gibi sıcak paranın çok olduğu alanlar örgütlerin özellikle ilgi odağı haline gelmişlerdir.

Bunlardan başka yine organize suç örgütleri medya ile ve kamu görevlileri ile ilişkilerini iyi tutmaya çalışırlar ve bu kesimlerden etkili kişilere ulaşmaya, kendi bünyelerine bunları katmaya çalışırlar. Kendi aralarında koşulsuz bir itaat, sadakat, grup dayanışması ve tüm işlerinde gizlilik gösterirler. Böylece, toplumda doğrudan fark

edilmeden etkinlik kurmaya ve işlerini daha rahat yürütmeye çalışırlar (Bozlak, 2009: 66).

Organize suç örgütleri, akılcı ve planlı olarak az risk ile yüksek kazanç ilkesine göre suç faaliyetlerini yönlendirir. Teşhis riskini azaltmak için görünüşte mağduru olmayan (uyuşturucu ve kaçak silah ticareti gibi), mağdurun kendisini gizlediği (kumar, fuhuş, pornografi ve tefecilik gibi), mağdurun belirsiz ya da anonim olduğu (sigorta dolandırıcılığı gibi) veya mağdurun korkutulmak suretiyle devlete başvuramayacağı alanlarda faaliyet gösterir. Ancak gerektiğinde cebir kullanmaktan da geri kalmaz (Erdem, 2001: 46).

Organize suç örgütlerinin nihai hedefi; 'haksız kazanç' elde etmek ve hiçbir standardı olmayan, sürekli değişkenlik gösteren suç yapısının devamlılığını sağlamaktır. Bunun sonucu olarak haksız kazanç, sınır tanımayan bir kimliğe bürünmüştür. Organize suçluluk, şantaj ve tehdit mekanizmasını sonuna kadar kullanmaktadır. Bununla birlikte devlet mekanizması içerisindeki mevcut kurumsal aktivitelerden doğrudan veya dolaylı bir şekilde destek almaktadır. Mafya tipi organize suçluluk varlığını her şeye rağmen sürdürmek amacıyla kamuya nüfuz etmek durumundadır. Bu durum örgütün devamı için vazgeçilmezlerdendir. Çünkü koruyucu alan sayesinde; devlet mekanizmasında kendisine sağlayacağı yakınlık, suçun deşifresini geciktirecek, ortaya çıkması halinde haberdar edecek, adli işlem gördüğü zaman bir avukattan daha fazla fayda sağlayacak, karşılığı olan cezayı bulmayacak, cezaevine girmesi halinde faaliyet ve eylemlerin devamı için cezaevinde uygun zemin temin edecektir (KOMDB 2004 Raporu, 2005: 3).

Sözür, organize suç örgütlerini işlemiş oldukları suç türlerine göre tasnif etmiştir. Buna göre organize suç örgütleri;

- 1- İllegal uyuşturucu ticareti,
- 2- illegal silah ticareti,
- 3- kıymetli evrak sahtekârlığı,
- 4- altın kaçakçılığı,
- 5- tarihi eser kaçakçılığı,
- 6- sermaye yatırım dolandırıcılığı,
- 7- kara para aklama,
- 8- sübvansiyon, ihale ve kredi yolsuzluğu,
- 9- ödeme araçlarının kötüye kullanımı ve sahtekârlığı,
- 10- sahte para imali,

- 11- sigorta şirketleri aleyhinde dolandırıcılık,
- 12- yüksek değerdeki motorlu taşıtlar ile tır konteynır ve gemi yüklerinin kaçırılması,
- 13- çöplerin illegal imhası ve başka ülkelere gön derilmesi,
- 14- illegal organ ticareti,
- 15- illegal teknoloji transferi,
- 16- elde edilen eşyanın merkezi bir sistemde değerlendirildiği hırsızlık türleri,
- 17- tehdit yoluyla koruma parası alınması,
- 18- terörizm,
- 19- illegal şans oyunları alanlarında suçlar işlemektedirler (Sözüer, 1995: 261-262).

Yukarıda açıklamaya çalıştığımız gibi, organize suç örgütleri en hafifinden en ağırına bir çok suç işlemektedir. Şüphesiz bu suçların birçoğunu işlemek için organize suç örgütü mensubu olmaya gerek yoktur. Çoğu ferdi yada iştirak halinde işlenebilecek suçlardır. İşte sorunda buradadır. Organize suç örgütleri bu gerekçeden hareketle, işlenen suçla örgüt arasındaki irtibatı kopartmakta, en azından buna çalışmaktadırlar. Bu durumda bir suçun organize suç örgütlerince işlenip işlenmediğinin tespiti sorunuyla karşılaşmaktadır (Saçan, 2004: 163-164). Bu tespit örgütün teşhisi ve çökertilmesine sebep olabilecektir. Bunu bilen örgütler, kullandıkları yöntemlerle hem eylemleri örgüt adına yapmakta, hem de eylemle örgüt arasında ki bağıın kurulmasını engellemeye çalışmaktadır.

O halde organize suç örgütleri, yöntem açısından iki alanda faaliyet gösterirler. Birincisi suçu işlemek, ikincisi örgütle suçun irtibatını kesmek (Saçan, 2004: 164). Organize suçun kullandığı binlerce yöntem olmasına rağmen, bunlar temel temalar olan hırsızlık, yasadışı olan şeyleri sağlamak, insanların durumundan faydalanmak, para koparmak için korkuyu kullanmak ve yolsuzluk çeşitlerinden oluşur (Southwell, 2009: 6-7). Yani kullandıkları yöntemler bu parametrelerin temelinde yatmaktadır.

2.1.6.Organize Suçların Ortaya Çıkış Nedenleri

Mafya, öncelikli bilinen adı ile bir suç örgütü olarak kurulmuş değildir. İtalya'nın Sicilya Adası'nda 600 yıl önce faaliyet geçirilen yeraltı bir yurtsever derneğiydi. Özellikle ülkedeki sosyal, ekonomik ve siyasi dalgalanmalar sonrasında, bu siyasi yapılanma amaç ve şekil değiştirerek, toprak sahiplerinin arazilerinin yağlanması önlenmesinde silahlı gruplar olarak kiralanmışlar, bilahare bu silahlı

grupların aileleri ABD'ye göç etmiş ve burada kendilerine uygun zemin bulmaları neticesinde organize suçluluk (mafya) dünya gündemini etkilemiştir (www.istanbulorganize.gov.tr, 2010: 3).

Mafya tipi suçların ortaya çıkış nedenleri incelendiğinde, bunları yine yereldeki geleneksel/örfi yaşam tarzının esaslarında aramak gerekmektedir. Zira çağdaş yaşam tarzı karşısında zıtlık ve direniş gösteren hususlar geleneksel/örfi yaşam tarzının bir tezahürü olarak ortaya çıkmaktadır. Yerelde yaşamın esaslarını belirleyen bu kural ve kurumlar, tarihsel süreç içerisinde oluşarak toplumsal dokunun hücrelerine nüfuz etmişlerdir. Bu şekilde kendisine uygun zemin oluşturan mafya tipi organize suç örgütleri toplumda kıtlığı yaşanan malların temini için birer alternatif olmuşlar ve bu boşluğu doldurmaya çalışmışlardır (Erşahin, 2006: 18).

Siyasi ve ekonomik istikrarsızlık, metropollere yoğun göç, dengesiz gelir dağılımı, yolsuzluğun kol gezmesi, eğitim seviyesinin düşüklüğü, kamunun etkisizliği, adaletin geç tecelli etmesi, yeterince ceza verilememesi gibi sebepler bu tür suç örgütlerini palazlandıran, güçlendiren, azdıran, pervasızlaştıran iklimlerdir (Pek, 2005: 3).

Organize suçların genel olarak ortaya çıkmasında ve onların kendilerine toplum yapısı içerisinde yer bulmasında aşağıda belirtilen durumlar öncelikli şekilde etkili olmaktadır (Bozlak, 2009: 64).

1. Ülkelerin ekonomik yapılarındaki istikrarsızlık, yüksek enflasyon ve para piyasalarındaki yapay iniş ve çıkışlar,
2. ülke yönetimindeki kısa süreli de dâhil siyasi otorite boşlukları,
3. ihtiyaç duyulan yasaların çıkarılamaması, çıkarılan yasaların da çeşitli sebeplerle uygulanamamasıdır. Bu noktada yeni yasaların halkın yazısız kuralları ile çelişmesi yanında uygulamada bir takım zorlukları da beraberinde getirmesi ve pratik çözümler üretilmiyor olmasının etkili olduğunu belirtmek gerekir.

Ülkedeki durum böyle bir görünüm arz ettiğinde, mafya tipi organize suç örgütleri ortaya çıkmaktadır. Bu örgüt elemanlarının büyük çoğunluğunun genellikle bir suç geçmişlerinin olması gerekmektedir. Çünkü ceza evlerine herhangi bir sebeple giren kişiler için oralar eğitim kurumu niteliği taşımamakta, aksine suç işleme konusunda, suçlar ve cezalar konusunda ehil kişiler olarak yetişmelerine zemin hazırlayan mekânlar niteliğine bürünebilmekte. Cezaevindeki tecrübeli suçlular tarafından kanunlardaki boşluklar kendilerine öğretilmektedir. Ayrıca cezaevi sonrasındaki zor olan

sosyokültürel ortama kendilerini kabul ettirme sürecinde karşılaşacakları problemler için çözümler üretmektedirler. Bu çözümler genellikle, suç örgütleri ile tanıştırmaları ve bundan sonraki hayatlarında da suç işleyerek hayatlarını sürdürmek şeklinde tezahür ediyor. Cezaevine girmiş olmak bu grup üyeleri için bir dezavantaj değil, aksine kazanç olarak değerlendirilmekte (Şenol, 2007: 217). Bilhassa örgüt üye ve liderleri cezaevinden çıktıktan sonra kendilerini daha güçlü görmeye başlarlar, hatta bu süreci bir kariyer olarak değerlendirmektedirler (KOMDB 2005 Raporu, 2006: 79).

Demirbaş, organize suç örgütlerinin ortaya çıkış sebeplerine terörden dolayı, köy boşaltmalar ve kentlere büyük göçlerin etkili olduğunu belirtmiştir (Aydın, 2006: 35). Göçlerin temelinde ise terör, işsizlik ve yoksulluk yatmaktadır. Özellikle ülkemizde, sokak mafyası (kent sokaklarının belirli gruplar tarafından park yeri olarak parsellenmesi), gecekondu mafyası (yeni gelenlere ev, arsa, ikinci elden inşaat malzemesi temini), terör mafyası (anarşik olayların pazarlanması), pazar mafyası (kent pazarlarının parsellenmesi ve para veya dayanışma karşılığı verilmesi), bürokrasi mafyası (iş bulma, atamalar, ihaleler vs.) gibi organize suç örgütleri meydana çıkmaktadır (Dinçkol, 2002: 127).

Öztürk ise, organize suç örgütlerinin ortaya çıkışlarını ve faaliyet gösterme sebeplerini su ana başlıklar altında toplamıştır:

1- Otorite boşluğu; otorite boşluğundan söz edilirken kastedilen otoriterlik ve baskıcılık değildir. Söz konusu olan demokratik hukuk devletinin otoritesidir. Yasama, yürütme ve yargı yetkisini herhangi bir boşluk dogmasına yol açmadan ahenkli ve işbirliği içerisinde çalıştırabilen, insan haklarını ve diğer temel hak ve hürriyetleri garanti altına almayı başaran, güvenliği, toplumsal barısı sağlayan adil devletlerde organize suç ortaya çıkamaz, ya da ciddi bir problem haline gelemmez.

2- Antidemokratik sistemler; organize suç, özellikle antidemokratik, totaliter bir yönetime sahip kapalı toplumlarda kök salar ve gelişir.

3- Yasaların yeterince uygulanmaması ve gerekli yasaların çıkarılmaması,

4- Ekonomik istikrarsızlık ve sosyal dengenin oluşturulmaması,

5- Sürekli yüksek enflasyon, para piyasalarındaki iniş-çıkışlar (Öztürk'den akt. Aydın, 2006: 35).

Şimdiye kadar saydığımız maddelere bakacak olursak organize suçun ortaya çıkmasında etkili olan nedenler genelde politik-ekonomik toplumsal şartların kötüleştiği durumlardan ibarettir.

Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından hazırlanan 2006 yılı Raporunda, mafyayı ortaya çıkaran nedenler şu şekilde sıralanmış

- İdeolojik yapılanmalar,
- siyasi otorite boşluğu,
- rejim değişikliği,
- hukuki boşluklar,
- ekonomik istikrarsızlık (uzun süreli ve yüksek enflasyon, para piyasalarındaki suni dalgalanmalar,
- yolsuzluk, gelir dağılımındaki adaletsizlik)
- toplumun sosyolojik yapısı (Örf, adet ve gelenekler)
- rüşvet,
- eğitimsizlik,
- işsizlik,
- göç,
- ahlaki yozlaşma,
- ülkenin jeopolitik konumu,
- lüks yaşama ve kolay yoldan para kazanma arzusu,
- organize suç ihraç eden ülkelerin etkisi,
- medyada yer alan özendirici yayınlar
- idari ve adli denetimsizlik,
- toplum bünyesine uygun olmayan sosyal, hukuki ve siyasi değişimler (KOMDB 2006 Raporu, 2007: 60).

Buradan hareketle Türkiye’de genelde ideolojik yapılanmalar, siyasi otorite boşluğu, rejim değişikliği, hukuki eksiklikler, totaliter rejimler, ekonomik istikrarsızlık, toplumun sosyolojik yapısı, rüşvet, eğitimsizlik, işsizlik, hemşerilik/aşiret yapısı, sosyal aidiyetsizlik, ahlaki yozlaşma, ceza adalet sistemindeki eksiklikler, psikolojik çarpıklıklar/kavram kargaşası, ülkenin jeopolitik konumu, lüks yaşam arzusu, organize suç ihraç eden ülkelerin etkisi, medya, idari ve adli denetimsizlik, toplum bünyesine uygun olmayan sosyal, hukuki ve siyasi yaşanan problemlerin çözüme kavuşturulmaması organize suçluluğun ortaya çıkmasına ve giderek güçlenmesine yol açmaktadır (TADOC 2006 Raporu, 2007: 161-162).

Bu çalışmamızda organize suçların ortaya çıkma nedenlerini 4 başlıkta ele alacağız;

2.1.6.1 Siyasi Faktörler

Siyasal sistemdeki çözülme ve kırılmalar, organize suçluluğun oluşmasında önemli unsurlardan birisidir. Dünyada genel siyasal sistemdeki kırılmalara en etkili örneklerden birisini oluşturan Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla 1985 yılından itibaren Sovyetler Birliği güç kaybetmiş ve dağılma sürecine girmiştir. Rus mafyası, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin çöküşünden faydalanan belki de tek kurumdur. Aynı şekilde siyasal sistem içinde, özellikle kamu yönetimindeki partizanlaşma, organize suçluluğun yeşermesi ve beslenmesi için uygun bir ortam yaratmaktadır (Dinçkol, 2002: 107)

Organize suç olgusunu ortaya çıkaran siyasal ve sosyo-politik şartları Beşe şu şekilde başlıklar halinde sıralamaktadır:

- Devlet yapıları ve devlet toplum ilişkilerinin bozulduğu dönemlerde,
- Suç işlemeye yönelik koşulların uygun olduğu durumlar,
- Toplumda yozlaşma ve yolsuzlukların yaygınlaştığı dönemlerde,
- Partito ilişkilerin yaygın olduğu dönemlerde ve son olarak,
- Ülkenin hukuk sisteminin bozulduğu dönemlerde organize suç örgütleri(mafya)

ortaya çıkar (Beşe, 2001: 24-34).

Mario Puzo' nun aynı isimli romanından uyarlanan mafya konusunda türünün en iyi örneği "The Godfather" (baba) filmi mafya-siyaset ilişkisinin önemini pekiştirmek için güzel bir örnek teşkil etmektedir. Film bir mafya filmindeki hangi öğeleri barındırması gerektiğini en üst düzeyde göstermiştir. Bu filmde Sicilya kökenli Corleone ailesinin 1945'li yıllardaki durumu anlatılır. Aynı zamanda bu filmde Corleone ailesi dışında New York'ta 4 aile de yer almaktadır. Ancak Corleone ailesi, diğerlerinden bir adım daha öndeydi, bunun nedeni Corleone ailesi lideri Don Vito Corleone'nin yargıç, bürokrat, ve senatolarla kurduğu iyi ilişkilerdir. Yani partito ilişkiler organize suç örgütlerinin her konumda rakiplerinden avantajlı konumda olacağının göstergesidir.

Organize suç örgütlerinin profesyonelleşmesi ve aralarındaki ağların gelişmesi, demokratik hukuk devleti içindeki güçler dengesini yönlendirebilmesi imkânını yaratmış ve kendisine karşı mücadele eden güçlerin etkisizleştirilmesi yönündeki hukuki girişimleri de zorlaştırmıştır. Bu konuda İtalya, ilk akla gelen örnektir. Bu

ülkede demokratik sistem içine sızmış organize suç unsurlarıyla mücadele eden hukuk çevreleri ve siyasi çevreler, uzun süre büyük zorluklarla karşılaşmış, özellikle savcılarının birçoğu mafya tarafından öldürülerek bertaraf edilmiştir (Üney, 2007: 52).

Organize suç örgütlerinin, siyaset ile olan ilişkisi konusunda çalışmaları olan araştırmacı Shelly, bu konu hakkındaki düşüncelerine baktığımızda (Shelley, 1995: 469) ; "organize suçluluğun, siyasi sistem ve süreçlere sızması, siyasi kollamacılığa ve kontrol edilen piyasalara yol açmıştır. Seçim kampanyaları ve diğer siyasi nitelikli kampanyalar, organize suç örgütleri tarafından finanse edildikleri ve dolayısıyla kendi temsilcileri ya da elemanları parlamentoya seçildiklerinde, toplumu otoriter bir rejimden demokratik bir yönetime doğru yönlendirecek yasal bir yapının oluşturulma imkânı da azalmaktadır". Bu ifadeler siyaset, organize suç örgütleri ilişkisini gözler önüne sermektedir.

Ülkemizde de 3 Kasım 1996 da Susurluk kazasında ortaya çıkan ilişkiler ağı, siyasetçi-yer altı dünyası ilişkisi ve kişisel menfaat etrafında yoğunlaşan ve büyük ölçüde para ve güç sağlamaya dönük yasadışı faaliyetlerin, devleti bir ağ gibi sarmaya başladığını göstermektedir (İnce, 2002: 201)

2.1.6.2. Ekonomik Faktörler

Organize suçu anlamaya yönelik bugüne kadar sosyoloji, tarih, kültürel antropoloji, ekonomi, politik bilim ve psikoloji gibi farklı disiplinlerin yardımıyla birçok bakış açısı ve yaklaşım geliştirilmiştir. Bunlardan, ekonomi, sosyoloji ve kriminolojinin bu fenomeni algılayışımızda baskın rol oynadığı açıktır (Ersoy, 2006: 229). Bunun içindir ki ekonomi organize suçluluğun ortaya çıkış nedenlerini aydınlatmada önemli bir yer işgal etmektedir.

Organize suçlara ekonomik bir olgu olarak baktığımızda, pazara yönelmiş gruplar görürüz. Ancak bu pazardaki ticaret illegal, pazarın aktörleri ise suçlulardır. Bu aktörlerin ticaret ilişkileri söz konusu pazar içinde belirlenir ve yine bu pazar içinde değiştirilir, şekillendirilir (Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000: 26).

Amerikalı yazar Potter' a göre "organize suç, bir işadaminin etkinliğinden ibarettir. Bu etkinliğin illegal oluşu tesadüfîdir". Bu pazarda iki temel yol takip edilir:

- a) Racketeering: Haraç, legal girişimciden koruma karşılığında ya da zorla alınan paradır.
 - b) Uyuşturucu gibi, illegal olan mal ve işlerin ticaretinden elde edilen gelir.
- (Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000: 26).

Değişen dünya düzeninde pek çok şeyin ekonomiye dayandığı bilinen bir gerçektir. bilinmektedir. İnsanlar genellikle daha fazla paraya en kısa sürede nasıl ulaşabiliriz sorusuna cevap aramaktadırlar. Bunun için de çeşitli suç örgütleri, riskler alma pahasına da olsa büyük paraları kısa sürede elde etme isteğine girmektedir. İnsanların da daha fazla para isteklerinin olması, bu örgütlere eleman temin etme konusunda sıkıntı yaşanmamasını sağlamaktadır.

Bir toplumda, ekonomik yapının toplum üyelerinin isteklerini karşılayacak şekilde oluşmaması veya toplumsal yapıdaki değişme ile ekonomik yapıdaki değişimin aynı hız ve doğrultuda gerçekleşmemesi, toplumsal kırılmalara ve buna bağlı olarak ta organize suç örgütlerinin türemesine neden olur. Ekonomik değişme tek başına organize suçluluğu belirleyici unsur olmamakla birlikte, ekonomik farklılık, eşitsizlik ve dengesizlik ve bunlara bağlı olgular, organize suçluluğun doğuş ve gelişmesine müsait ortamı hazırlamaktadırlar (Dinçkol, 2002: 109).

Mafyanın ekonomik anlamda büyük miktarlardaki paralara hükmediyor olmaları onun ortaya çıkmasını ve kabul görmesini kolaylaştırmaktadır. Dünya genelindeki organize suç örgütlerinin ellerinde bulundurmış oldukları maddi imkânları dikkate aldığımızda, problemin boyutlarının ne kadar büyük olduğunu görmek mümkün olacaktır. Organize suç örgütlerinin sayılarının her geçen gün artıyor olmasının, ülkelerin rejimleri ile çok sıkı bağlantılarının olmasından kaynaklandığı ileri sürülmektedir. Burada ülkenin rejiminden daha fazla dünyadaki iletişimin artmış olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Her gün piyasaya yeni ürünler sürülmekte ve bu ürünlerin tüketilmesinin zorunluluk olduğu zihinlere yerleştirilmektedir. Her yeni ürüne ulaşması gerektiğini düşünenler, bunların sınırlı bütçeleri ile olamayacağını bilen, ancak yaşadığı toplumda kısa yollardan sınıf atlamak isteyen, maddi ve siyasi güce kısa yollardan ulaşmak isteyen insan sayısı da her geçen gün artmaktadır. Organize suç örgütlerinin ellerinde bulundurdıkları bu ekonomik ve siyasi güç, özellikle eğitim seviyesi daha düşük ancak önemsenmek, otorite kurmak isteyen gençler üzerinde son derece etkili olmaktadır (Şenol, 2007: 217).

Organize suçun ortaya çıkış nedenleri bakımından ilk dikkate alınan husus, toplumsal yapıdaki bölünmeler, zengin-yoksul farkının derinleşmesi gibi sosyo-ekonomik olayların toplumsal değerler üzerindeki olumsuz etkileridir. Sosyo-ekonomik yapıdaki bu olumsuz gelişmeler sonucunda, bazı toplumsal tabakaların ihmal edilmesi, organize suç bakımından uygun bir zemin yaratmaktadır (Aydın, 2006: 33). Organize

suçun ortaya çıktığı yerlerde, yani politik-ekonomik toplumsal şartların kötüleştiği durumlarda buna paralel olarak organize suçun aşırı güç kazandığı gözlemlenmiştir. Eğer devlet zafiyet içerisindeyse organize suç da o oranda bir güç faktörü olarak ortaya çıkmaktadır (Beşe, 2001: 35).

Sürekli yüksek enflasyon, kargaşa, para piyasalarındaki suni iniş çıkışlar, kayıt dışı ekonomi ekonominin kara deliğidir. Her şeyden önce, ekonomik yapılanmanın baştan aşağı disiplinli ve düzenli olması, ücret dengesizliğinin giderilmesi, ekonominin keyfi ve başıboş bırakılmaması gerekir (Candan, 2009: 54). Sayılan nedenler, halkın devlete olan güven ve inancını kaybetmesine sebep olduğu gibi, organize suç örgütlerinin ortaya çıkması için en uygun zemini oluşturur.

Organize nitelikteki suçları işleyen suçlular, serbest piyasa ekonomisinin sağladığı imkânlardan, yasal çerçevede faaliyet gösteren iş adamları gibi yararlanmaktadırlar. Bu şekilde gelişmiş bir örgütlenme ve profesyonellik, ekonomik sistemin imkânlarını istismar ederek işlenen suçlar, organize suçlar olarak adlandırılmaya başlandı (Üney, 2007: 42).

Ülkelerin ekonomik yapılarındaki istikrarsızlık, yüksek enflasyon ve para piyasalarındaki yapay iniş ve çıkışlar, organize suç örgütlerinin arzuladığı ortamın oluşmasında oldukça önemli bir faktördür. Zaten Liberal (müdahaleci) ekonomik sistemlerde daha etkin olmalarının nedeni de budur. Yeni bir kriz her zaman için bu tip örgütler için gelir kapısı olmaktadır.

Sonuç olarak organize suçun ekonomik şartlarla da doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak sosyo-psikolojik bir fenomen olan organize suç olgusunun sosyo-politik kimliği de unutulmamalıdır.

2.1.6.3. Sosyo-Kültürel Faktörler

Bir topluluğun, ırk, dil, din ve kültür bakımından gösterdiği yapı ve bu unsurların birbirleriyle ilişkileri "etnik" yapıyı oluşturur. Din, dil, ırk ve kültür bakımından farklılıklar ülke içinde dağınık biçimde olabileceği gibi, belirli bir bölgede de yoğunlaşmış olabilir. Din, dil, ırk gibi objektif unsurlar tek başlarına bulunabilecekleri gibi hepsi bir arada da bulunabilirler. Fakat önemli olan subjektif unsur, yani gruptaki farklı olma bilinci, dayanışma duygusu ve farklı özellikleri muhafaza etme niyetidir. Etnik yapıda oluşan dayanışma duygusu, organize suç örgütlerinin oluşmasına yol açabilir. Örneğin mafya, Sicilya bölgesinde toplumsal yapıyı oluşturan, özellikle kırsal alanda bireysel davranışları belirleyen, kendi kendine

yeterli kültür olarak kabul edilmektedir. Feodal kan bağlarının çözülmediği aile düzeninde, onur, koşulsuz itaat, sadakat, grup dayanışması, gizlilik, mafya alt kültürünün vazgeçilmez unsurlarıdır. Değinilen kavramlara aykırı davranışların yarattığı uyuşmazlıkların çözümü de, "mafya kültür"ünün zorunlu yöntemidir. Değinilen kural ve yöntemlere dayanan "mafya kültürü", bölgesel toplumsal yapının da niteliklerini oluşturmuştur. Böylece oluşan kendine özgü "mafya türü davranış" bölgede yadırganmayan, desteklenen, olağan davranış olarak kavranmıştır. Özellikle "mafya alt kültürünün egemen ve doğal olduğu Sicilya ve benzeri yörelerde, 'feodal geniş aile düzeni' nedeniyle bölgesel yönetim suç örgütünün elinde bulunduğu için, "gizli dayanışma" suçun açığa çıkmasını, suçluların cezalandırılmasını önleyen yöntem olmuştur (Dinçkol, 2002: 123).

Toplumların hatta sosyal bir anlayışla oluşturulan her bir organizasyonun devamlılığını sağlayan o topluluğun kendisine ait birikimleri, kuralları, anlayışlarıdır. Bu kurallar, örf, adet, gelenek ve görenekler gibi kültürel unsurlar olabileceği gibi, yazılı hukuk kuralları da olabilir. İnsanlık tarihi boyunca toplumların bütünlüğü ve düzeni için var olan bu kurallar toplumdaki her bireyin hakkını koruyucu yaptırımlarla güvence altına alınmaya çalışılmıştır. Toplumda mevcut bu kurallar, kişilerin birbirine ve ortak oluşturulan bütüncül yapıya karşı hak, görev ve sorumlulukları belirlemektedir. Bu ortak kabul alanı içerisinde istenmeyen davranışlar sapmış tutum olarak değerlendirilmektedir. Suç da bir sapmış davranış olarak nitelendirilebilmektedir. Çünkü toplumlarda suç olarak nitelendirilen davranışlar kültürel yapıya paralel hukuk kurallarıyla da onay görmektedir (İçli, 2001:1-4).

New York şehrindeki organize suçun ortaya çıkışındaki sebepler konusunda kapsamlı bir araştırma yapan kriminolojist Block, bu araştırmasında organize suçun sosyal bir sistem olarak algılanması gerektiğini öne sürerek, bu sistemin profesyonel suçlular ile daha üst seviyedeki müşterileri ve politikacılar arasındaki ilişkiler ağını temsil ettiğini savunmuştur (Ersoy, 2006: 226).

Merton organize suçun ortaya çıkış nedenlerini şu cümleleriyle belirtmektedir; “resmi yapının işlevsel yetersizlikleri, mevcut ihtiyaçlara etkin bir şekilde yanıt vermek için alternatif (resmi olmayan) yapılar meydana gelmiştir. Tipik olan, ekonomik büyümenin çalkantılı yürüdüğü ve devletin, bu yüzden ortaya çıkan problemlere karşı mücadelede yetersiz kalabildiği koşullarda mafyanın etkili olmaya başlamasıdır. Mafya bu tür problemleri kısa sürede çözme iddiasıyla ortaya çıkar. Bir yandan ortaya çıkan

tekil sorunları çözerken, diğer yandan kazançların devamı için mevcut problemlerin sürmesinden yanadır. Bunun nedeni ise problemlerin varlığının mafyanın kazanç kapısı olmasıdır” (Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000: 54).

Sosyo kültürel faktörlerin organize suç örgütlerinin ortaya çıkmasında büyük etkisinin olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Ülkemizde toplumsal ortamda ki karmaşalar ve son yılların en büyük sosyal problemi olan zorunlu göç faaliyetleri sonucu büyük kentlerde gecekondulaşma ve bu alanlarda yaşayan bireylerin kültürel farklılıkları gettolaşmaya yol açmıştır.

Ayrıca büyük kentlerdeki bu karmaşadan yaralanmak isteyen organize suç örgütleri ülkemizde, sokak mafyası (kent sokaklarının belirli gruplar tarafından park yeri olarak parsellenmesi), gecekondulu mafyası (yeni gelenlere ev, arsa, ikinci elden inşaat malzemesi temini), terör mafyası (anarşik olayların pazarlanması), pazar mafyası (kent pazarlarının parsellenmesi ve para veya dayanışma karşılığı verilmesi), bürokrasi mafyası (iş bulma, atamalar, ihaleler vs.) gibi alanlarda faaliyetlerini artırmaktadır (Dinçkol, 2002: 127).

Yukarıda saymış olduğumuz etkenlere paralel olarak, Bal ve Özcan, organize suçun oluşumunda ve kendi içindeki yapılanmanın sıralanışında akrabalığın, aynı soydan veya boydan gelmenin, yakın arkadaşlığın ve dolayısıyla toplum tarafından kabul gören yöreselliğin, hemşehriliğin etkili bir şekilde belirleyici rol aldığını vurgulamıştır (Özerkmen ve Kahya, 2008: 18).

Özerkmen ve Kahya’nın “Organize Suç Örgütlerinin Oluşumunda Hemşehricilik İlişkilerinin Rolü” adlı makalede (2008: 18-20) “hemşehrilik ilişkileri göç edilen kentsel ortamda yeni kurulan bir ilişki türüdür. Bu ilişki türü, göç edenler için de yeni bir olgudur. Hemşehriliğe dayalı ilişkiler, yüz yüze veya teke tek ilişkilerden, komşuluk gibi enformel grup ve cemaat ilişkilerine; enformel grup ve cemaat ilişkilerinden, aynı iş kolunda yoğunlaşmış olmak nedeniyle iş kolundaki hemşehrilerin ortak çıkarlarını korumaya yönelik örgütlenmelere kadar, tamamen enformelle tamamen formel arasında çok çeşitlilik gösterir. Kentsel ortamda yaygın uygulama alanı bulan kayıt dışı ekonomi, onun getirdiği ekonomik anlayış, zihniyet ve enformel ekonomik ilişkiler bir yandan kentleşme sürecinde önemli bir tampon kurum işlevi gören “hemşehrilik ilişkileri”ni geliştirmiş diğer yandan da bu sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel ortamda bazı özel yaşam stratejilerinin oluşmasını sağlamıştır. Hemşehrilik ilişkileri (geleneksel, dayanışmacı, cemaat ilişkileri) kırdan göç eden nüfusun kente yerleşmesini ve onun ön

bilgilerini üretmekle kalmamış, kentte erimenin, kaybolmanın, ezilmenin önünü alarak geleneksel dayanışma örüntülerini kente taşıyarak yeniden yapılandırmıştır. Örnek olarak kent topraklarına semt semt, mahalle mahalle Sivaslılar, Erzurumlular, Karşılılar, Trabzonlular, Kastamonulular vb. tarafından yerleşilmiştir. Kendi konutlarını ve iş yerlerini inşa etmişler, dahası hemşehri dernekleri kurmuşlardır. Bazı enformel-formel iş alanlarını ele geçirerek kentte söz sahibi olmuşlardır”.

Dolayısıyla, formel ya da enformel ilişki ağlarının temelinde kendini belli bir coğrafyaya ait hissetme duygusu vardır. O coğrafi alanın dışında sürdürülen bu aidiyet unsuru memleket düşüncesi ve dolayısıyla hemşehrilik anlayışıdır.

Türkiye'de özellikle kentlere, kentin ekonomisinin talep ettiğinden daha fazla nüfusun göç etmesiyle, işsizlik, gecekondu, alt yapı eksiklikleri, çevre kirliliği, arsa ve arazi spekülasyonu gibi sorunların yanı sıra, yeni bir kültürle karşılaşmanın yarattığı sarsıntılar, iç çatışmalar, bunalımlar gibi birey ve toplulukları derinden etkileyen sorunlar da ortaya çıkmaktadır. Bunlar kente göç edenleri, özellikle gençleri içlerine kapanmaya veya tam tersine radikal örgütlenmelere, yasadışı işlere ve suça eğilime yöneltmektedir.

2.1.6.4. Teknolojik Faktörler

İnsanlık, tarihi süreç içinde, medeniyet kurmak, kurduğu medeniyetleri geliştirmek, karşılaştığı problemleri kolaylıkla çözebilmek, kendini korumak, güç sahibi olabilmek için teknolojiyi sürekli geliştirmeye ve dönemine ait en yüksek teknolojiye sahip olmaya çalışmıştır. Günümüzde teknolojinin geldiği nokta; yaratıcısı olan insanoğlunu bile hayrete düşürür ve başını döndürür hale gelmiştir (Candan, 2009: 258). Yüksek hızlı bilgisayar teknolojisi, internet, televizyon, ATM makineleri, cep telefonu, uydu teknolojisi, dijital kayıt sistemleri, robotlar, lazer teknolojisi artık hayatımızın vazgeçilmeleri olmaktadır.

Buna rağmen bir toplumsal yapıya, herhangi bir teknolojinin girişi veya orada oluşumu, uzunca bir zamanda gerçekleşen, değişik aktörlerin değişik zamanlarda verdiği, çok sayıda zincirleme alınan kararlar sonucu meydana gelen bir akış olarak kavramlaştırılabilir (Dinçkol, 2002: 123). Organize suç örgütlerinin ortaya çıkmasında ve daha fazla alanda faaliyet alanı oluşturmada dikkat çeken bir diğer bir faktörde teknolojik değişimlerdir.

Teknolojinin gelecekteki suçlulara etkisini üç sınıfa ayırmak mümkündür.

1. Teknolojideki gelişmeler, suçlulara geleneksel suçları (dolandırıcılık, hırsızlık, kara para aklama, sahtecilik, kaçakçılık vs.) işleme imkanı vermeye devam edecektir.

2. Teknolojinin kendisi suçlu saldırılarının hedefi haline gelecektir (teleminikasyon hizmetlerinin hırsızlığı, virüslerin yayılması vs).

3. Yeni teknoloji gelecekteki suçları önlemede kullanılabilecektir (Baltacı, 2004: 118).

Ayrıca 1980’li yıllarla birlikte, özellikle bilgisayarın yayılması, telekomünikasyon ve dijital teknolojilerinin gelişmesiyle enformasyonun hızı ve miktarı artmıştır. Bu manasıyla teknolojinin demokratikleşmesi, üretimin küreselleştirmesi anlamına gelmiştir. Şüphesiz bu durum, dünyayı arz ve talebin küresel boyutlarda ele alındığı küresel bir pazar haline getirmekle kalmamış; aynı zamanda yasadışı piyasaların da sınır aşan bir şekilde oluşturabilmesini de mümkün kılmıştır. Teknolojide yaşanan demokratikleşme, sınır aşan suç oluşumlarının bu teknolojileri elde etmelerini ve suç operasyonlarında kullanmalarını kolaylaştırdığı gibi, aynı zamanda günümüz toplumlarına dayattığı yıkıcı tüketicilik ile yasadışı mal ve hizmetlere olan talebi arttırmasıyla da çok önemli sebeplere yol açmıştır (Yalçın, 2007: 10).

Buradan da anlayacağımız üzere teknoloji faktörü, organize suç örgütlerinin ortaya çıkmasına neden olurken diğer yandan örgütlü suçlar grubunda yeni bir kavramın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Sınır aşan organize suç örgütleri olgusu teknolojinin gelişmesi ve tabiri caizse dünyanın küresel bir köye dönüştüğü, ulus sınırlarının kalktığı küreselleşme çağında ortaya atılmıştır. Son yüzyılların en hızlı teknolojik değişimi son otuz yıl içinde meydana gelmiştir. Bu yüzden teknolojinin organize suçlar konusunda yeni bir kavramı, (sınır aşan organize suç kavramı) oluşturduğu önemi yadsınamaz bir gerçektir.

Günümüz organize suç faaliyetlerinin çoğunluğunun bilişim suçları çerçevesinde meydana geldiğini medya aracılığıyla bilmekteyiz. Son yılların en büyük teknolojik değişimi olan, dünyayı küçük bir köy haline getiren “internet” teknolojisi bu tür suçların ortaya çıkmasında önemli bir etkidir. İnternet üzerinden bahis oyunları, futbol iddiaları, şantaj vs. birçok suç türü mevcuttur.

Sonuç olarak her toplumda hukuki, sosyal, ekonomik ve teknolojik değişimler organize suç örgütlerinin dikkatini çeker ve onlar tarafından uygulamaya sokulur.

Çünkü yeni oluşan şartlarda doğan boşluklardan başka bir ifade ile kontrolsüz alanlardan istifade edip kısa zamanda ve kolay kar elde etme amacındadırlar.

2.1.7. Organize Suç ve Mafya

Çalışmada “organize suç” ve “mafya” kavramları eş anlamlı olarak ele alınmaya çalışılmıştır. Bunun nedeni bu tip suçların, en az üç kişiden oluşan bir yapıya sahip olmasıdır. Gerek organize suç, gerek mafya tipi suç örgütlerinin benzer kriterleri iki kavramı eş anlamlı almada başlı başına yeterlidir.

Mafia kelimesinin ortaya çıkışıyla ilgili birçok varsayım bulunmaktadır. Kelimenin köken olarak tarihte Sicilya’da yaşamış Arap topluluğundan çıktığı gibi bir iddia ortaya atılmıştır. Kelime olarak Arapça olduğu ve ‘gizli’ anlamındaki ‘hafi’ sözcüğünden türediği belirtilmektedir. Arapça’da gizlenen işlerin yapıldığı yerlere ‘mahfel’ veya ‘mahfelya’ denir. Sicilya aksanında bu kelime “taş ocağı, mağara” anlamına gelen ‘mafie’ seklini almış, daha sonra telaffuz, gizli kapaklı işler yapan anlamında ‘mafia’ya dönüşmüştür (Çulcu, 2001: 23-24).

Mafia kavramı, günümüzde, doğup büyüüp geliştiği İtalya ve ABD’de, Sicilya kökenli özelliklerinden dolayı “geleneksel veya ailevi suç örgütleri” anlamında kullanılmaktadır. İtalyan-Amerikan organize suç literatüründe de mafia ile ‘La Cosa Nostra (This Thing of Ours - Bizim Davamız)’ adeta eş anlamlı iki kavramdır. Çok farklı görüşlerin ileri sunulduğu organize suç; içimizdeki düşman, suç konfederasyonu ve güçlülerin suçu olarak karakterize edilir. Organize suç bir yandan endişe verici ve ürkütücü suçlu organizasyonu olarak tarif edilirken, diğer yandan ise sosyal değişimin hasta basamakları olarak da nitelendirilmektedir. Profesyonel suç, illegal girişim, yeraltı dünyası imparatorluğu, gizli topluluk, çete, şebeke, teşekkül, örgüt ya da basitçe ve çok yaygın şekilde mafia gibi terimler, farklı zaman ve zeminlerde organize suç ve suçluluk kavramının yerine kullanılmaktadır. Günümüzde mafia teriminin, bütün dünya da, organize suç ve suçluluk kavramlarıyla özdeşleştiği görülmekte ve kullanılmaktadır (Geleri, 2003: 21-22).

Dönmezer (1984, 7-8) organize suç ve mafya kavramlarını ortak özelliklerini şöyle sıralamaktadır.

- * Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacı ve kastı,
- * en az üç kişinin varlığı,
- * yapısı, sahip olduğu üye sayısı ile araç ve gereçleri bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması,

* hiyerarşik yapısı,

*iş bölümü,

* süreklilik,

* üyeleri üzerinde yaptırım gücü olan, çıkar amacı güden ve suç işlerken baskı, cebir, şiddet tehdit, şantaj, öldürme ve yaralama gibi eylemleri kullanan birliktelik ya da yapılanmalara çıkar amaçlı suç örgütü denilmektedir,

* bu şekildeki suç yapılanmalarına bakmakla yetkili mahkemeler ağır ceza mahkemeleridir.

Teknik olarak Mafya, Sicilya kaynaklı suç örgütleri geleneğini yansıtır ve ilk başta ortaya çıkışında gizli bir suç örgütü olma amacı yoktur, organize suçlarda ise yasa dışılık bu tür örgütlenmelerin başından itibaren mevcuttur. Organize suçlar çok geniş kapsamlıdır. Bir anlamda organize suçlar, mafyayı da içine alan mafyadan çok daha geniş bir anlam ve içeriği bulunan bir olgudur. Kimilerine göre ise mafya sosyolojik bir kavram, organize suç ve suçluluk ise daha çok hukuki bir olgudur (Geleri, 2003: 21-22). Buradan hareketle, organize suç kavramı, mafya kavramını da içine alan geniş kapsamlı bir kavram olması nedeniyle, iki kavramın anlam bakımından birbirini çağrıştırdığı ve organize suç faaliyetlerinin bir mafya faaliyeti olduğunu da göz önüne aldığımızda eşanlamlı kullanımın bilimsel açıdan sakıncasının olmadığı açıktır. Yapılan çalışmaların çoğunda organize suç örgütü, mafya ile eş anlamlı kullanılmaktadır.

Uygulamada her ne kadar böyle bir durum söz konusu ise de mafya teriminin organize suç ile aynı anlamda kullanılması, bütün organize suç örgütleri için mafya tanımlaması yapılması teknik anlamda doğru değildir. Mafya kavramına göre, organize (örgütlü) suçlar çok daha geniş kapsamlıdır. Bu anlamda organize (örgütlü) suçlar, terör örgütü suçlarını dahi bünyesinde barındıran bir üst grubu ifade edip, mafyayı da içine alan ve mafyadan çok daha geniş anlam ve içeriği bulunan bir olgudur. Kimilerine göre ise ‘mafya’, sosyolojik bir kavram, organize (örgütlü) suç ve suçluluk ise daha çok hukuki bir olgudur (Beşe, 2002:156). Teknik anlamda her ne kadar birbirinden ayrı gözükseler de anlam olarak ve dünyanın çoğu yerinde bu iki kavram birbirinin yerine kullanılmaktadır. Diyelim ki mafya, organize suçun içerisinde yer alan özel bir kavram, örneğin bilişim suçları, madde kaçakçılığı, yeraltı dünyası, yolsuzluk, beyaz yaka suçları, organizasyonel suçlar, sınır aşan suçlar, organize suçluluk, yasadışı ekonomi, kayıt dışı ekonomi, kara para vs. suçları da organize suçluluğun içinde yer alan suç türleridir. Mafya da organize halde işlenen bir suç türü ise bu iki kavramın birbiri yerine

kullanılmasında herhangi bir sakınca gözükmemektedir. Öyle ki mafya kavramı, organize suç örgütleri kavramlarının bir nevi atası sayılmakta ve ilk organize faaliyetleri mafya ile tezahür bulmaktadır.

Sonuç olarak, organize suç ve mafyanın teknik olarak birbirinden farklı kavramlar olduğunu ve organize suçluluk kavramının mafya kavramını da içine alan geniş bir anlamı olduğunu ancak; bilimsel çalışmalarda bu iki kavramın birbiri yerine kullanılmasında herhangi bir sakıncanın olmadığını görmekteyiz. Bu çalışmada iki kavram eş anlamlıymış gibi ele alınıp incelenmeye çalışılmıştır. İki kavramın birbirinden farklı olarak kullanıldığında, karışıklıkların olacağı inancı da, bu iki kavramın eş anlamlı olarak ele alınmasında da etkili olmuştur.

2.2. ORGANİZE SUÇLULUĞU ANLAMAYA YÖNELİK TEORİLER

Son zamanlarda organize suç üzerine birçok teori geliştirilmiş ve bunlardan seçkin olanları organize suçluluğu açıklamada yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır (Steffensmeier ve Martens, 2001: 2932). Bunlardan organize suçluluğu anlamaya çalışan ve en çok kullanılan teoriler şunlardır.

2.2.1. Sosyal Ağ Teorisi

Sosyal ağ teorisi, sosyoloji temelli bir teodir. Çünkü organize suçluluğun insan ilişkileri boyutuna dikkat çekmekte ve bu suç türünü anlamada ilişkiler bazında yaklaşmaktadır.

Bu teoriye göre, organize suçun ortak paydası insan ilişkileridir. Özellikle yasadışı mal ve hizmetlerin sağlanması için sosyal ağların oluşturulmasında, bu mal ve hizmetleri tüketen ya da temin edenlerin korunması, denetimi ve para alışverişinde meydana çıkan insani ilişkiler, organize suçun sosyal sistemini açıklamaktadır. Bu yaklaşımın önde gelen savunucularından Stanley Wasserman ve Katherine Faust, buradaki sosyal ağları “farklı aktörler arasındaki bağlantı şekillerini kapsayan, bir grubun ya da daha geniş sosyal bir sistemin birbiriyle ilişkili yapısı” olarak tanımlamıştır (Ersoy, 2006: 225-226).

Sosyal ağ yaklaşımı, birbiriyle bağlantılı birimler arasındaki ilişkilerin önemi üzerinde durmaktadır. Bu ilişkiler içinde yer alan kişiler ve kurumlar ile bunların eylemleri birbirine bağlıdır. Aktörler arasındaki bu bağlar maddi ve/veya maddi olmayan kaynakların transferi ya da akışına hizmet etmektedir.

Son zamanlarda kriminolojide, sosyal ağ teorilerinden beslenen yeni bir kavrama rastlanılmaktadır. “Kriminal ağ” olarak ifade edilen bu kavram, organize suç

faaliyetlerine karışan grupların yapısına işaret etmektedir. Bu yaklaşıma göre, sosyal ağlar, kişileri ve bunların aralarındaki ilişkileri içermektedir. Bu kişiler yaş, cinsiyet, sosyal statü gibi kendi aralarında farklı kişisel özelliklere sahiptir, suçluluk ise ortak özelliklerinden biridir (Ersoy, 2006: 226). Suçlular diğer suçlularla, hem suçla ilgili hem de suçla ilgisi olmayan ilişkiler geliştirmektedir. Kriminal ağ kavramı ise, suçluların sadece ortak suçluluk faaliyetlerine odaklanmaktadır.

2.2.2. Cressey'in Bürokratik Modeli (Cosa Nostra Modeli)

ABD Başkanının Hukuk Uygulama ve Yargı İdaresi Komisyonu 1967 yılında yer alan fikirlerden hareketle, Cressey, organize suç bürokratik bir model anlayışı ile açıklamaya çalışmaktadır. Hakikaten söz konusu bu raporda, suç şebekelerinin bürokratik bir organizasyon içerisinde örgütlendiği ve bir kartel oluşturduğu fikri savunulmuş, ayrıca şebekelerin içerisinde yer alan şef ve eleman gibi bürokratik unvanlar olduğu belirtilmiştir. İşte bu fikirlerden hareketle Cressey organize suçlarla bürokrasi arasında benzerliklerin büyük ve doğrudan olduğunu ileri sürmektedir (Dursun, 2001: 51-52).

Bütün bürokratik kurumlar rasyonel bir şekilde örgütlendiği gibi organize suç örgütleri de aynı şekilde bu özellikleri taşımaktadır ve şöyle sıralanmaktadır;

- *Karmaşık bir hiyerarşi,
- *yoğun bir iş bölümü,
- *kişinin yeteneğine göre görev tanıtımı,
- *nesnel bir şekilde sorumluluğun bulunması,
- *işlerin nasıl yapılacağını gösteren kural ve kaidelerin bulunması,
- *iletişim şeklinin üstten alta doğru yazılı bir şekilde yapılması (Abadinsky, 1997: 20).

Cressey'e göre geleneksel örgütlü suç grupları bürokratik yapıda olup, temel birikim, tekelleri bir şirket özelliği gösteren ailedir.

Bununla birlikte aile, yönetim kuralları tarafından korunmakta olup, bu kurallar örgütün gizlilik disiplinini sağlamaktadır. Yani örgütte ki suçlular bu kurallar tarafından korunmakta, bununla birlikte örgütün kurallarının ihlal edilmesi durumunda suçlulara şiddet uygulanmaktadır. Cressey, mafyaya içindeki bürokrasinin, mafyanın işini kolaylaştırdığını ve mafya içerisindeki güç akışının sektöre uğramadan süreklilik arz ettiğini ileri sürmektedir. Ayrıca mafya içerisindeki bürokrasiyi oluşturan kişiler

şunlardır: Patron, danışman, patron yardımcısı, takım lideri ve tetikçilerden oluşmaktadır (Baltacı, 2004: 63).

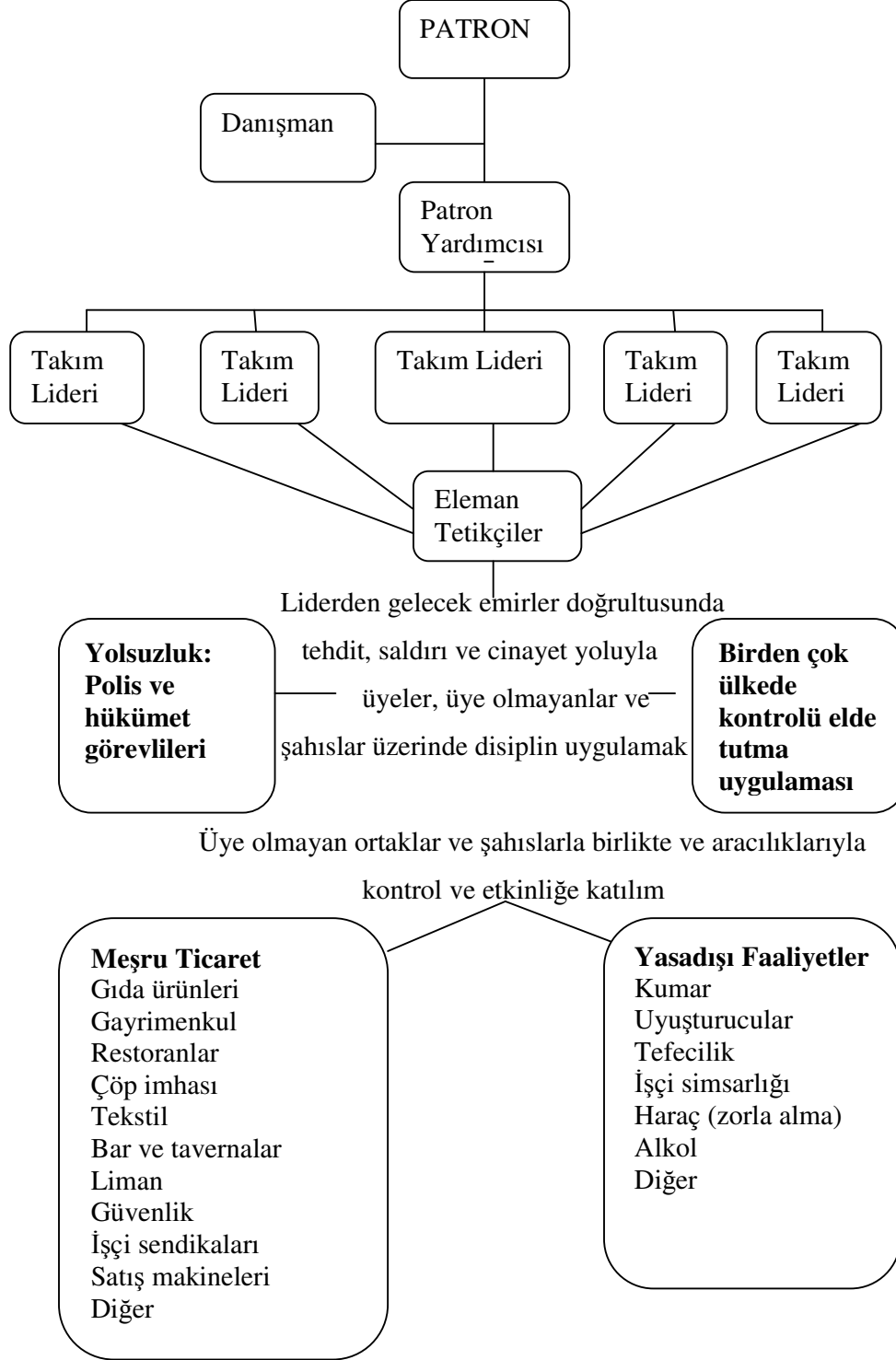
Cressey, yönetim kurallarının suç organizasyonunun varoluşundaki çok önemli faktörler olduğunu ve üyelerin takip etmesi için zaman içinde ayrıntılı bir kurallar bütününe geliştirildiğini ileri sürmektedir.

Cressey, suç örgütlerinin yönetim kurallarını şöyle sıralamaktadır:

- *Örgüt üyelerine sadık ol. Diğerlerinin işine karışma ve ihbarcı olma.
- *Şerefli insan ol ve daima doğru olanı yap. Kadınlara ve büyüklere saygılı ol.
- *Mantıklı ol. Takımının elemanı ol. Kazanamayacağın bir savaşa girme.
- *Sağlam ol. Gözlerini ve kulaklarını açık ama ağzını kapalı tut. İhanet etme.
- *Seviyeli ol. özgür ol. Kendi yolunu bil (Abadinsky, 1997: 8).

Sonuç olarak bürokratik modelde, otorite veya güç tıpkı hükümetlerdeki bürokrasi olarak organize suç gruplarında mevcuttur, organize halinde yasadışı aktiviteler yüksek öğrenimli kişiler tarafından yönetilir. Yasadışı malların akışı organize suç gruplarının beslendikleri en büyük nimettir. İllegal aktivitelerin sürekliliği ve sekteye uğramaması için hiyerarşinin mükemmel olması şarttır (Steffensmeier ve Martens, 2001: 2932).

Şekil 1: Cressey'in Bürokratik (Şirket) Modeli

Kaynak: (Baltacı, 2004: 64).

2.2.3.Albini'nin Patron-Müşteri Modeli

Bu modeli ilk olarak 1971 yılında Albini ortaya atmıştır. Albini tarihi verilerden çetelerin sokakta iş gören adamlarından ve yerel düzeydeki polis görevlilerinden elde ettiği bilgilere dayanarak organize suçla uğraşan kimselerin herhangi bir örgüte üye olmadığı sonucuna varmıştır. Albini ile başlayan ve diğer birçok yazar tarafından savunulan bu modelde bütün yazarlar aynı düşünceyi paylaşmasalar da hepsinin savunduğu ortak nokta, organize suçun ulusal bir tertip olduğu fikrini reddetmiş olmalarıdır (Dursun, 2001: 56-57).

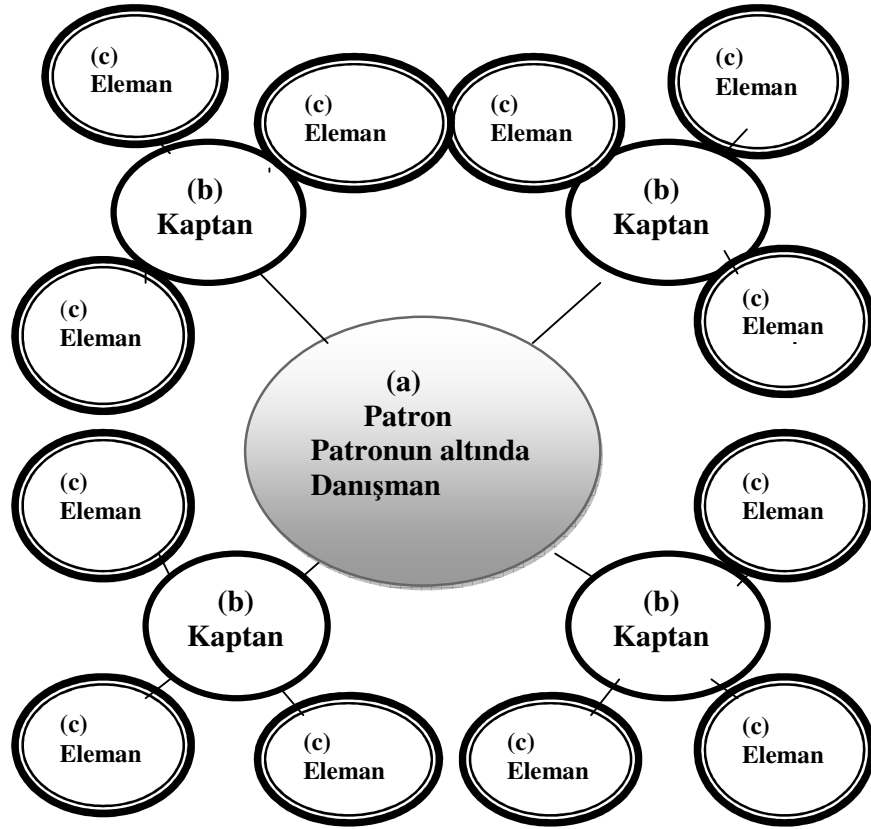
Albini çalışmalarında örgütlü suçun, mevcut hükümet görevlileri ile ilişkiler bazında bilgi alış verişi yapan ve müşterilerinin ekonomik ve politik yönden desteklenmesi için işleyen ilişkiler ağına giriş sağlayan suç patronlarından oluştuğunu ileri sürmektedir (Baltacı, 2004: 64).

Bu teoriye göre organize suç grupları toplum içinde basit sosyal organizasyona veya sosyal değişim ağına benzemektedir. Örgütlü suçun gücü, örgütsel niteliğin gevşek yapısında, esnekliğinde ve uyumunda mevcuttur (Abadinsky, 1997: 8). Müşteri-patron rolü, yatırıma ve yeni aktörlerle birliklere bağlı olarak değişim göstermektedir (Baltacı, 2004: 66).

Bu teori suç organizasyonlarının, stratejik noktalardaki kişilerle bağlantılarının bulunduğunu ve örgütün, özel ve kamu sektörlerle ilişkilerini, kurmuş oldukları paravan şirketler aracılığıyla sağlandığını ileri sürmektedir. Örgüt kendileri için kritik yerlere atadıkları kişileri kolaylaştırıcılar olarak tanımlamaktadır. Ayrıca bu suçlu ağı ve faaliyetleri içinde yer alan kişiler, örgütün bir parçası olarak görülmezler. Bu kişilerin örgütle ilişkileri bu suçlu ağına katılan kişiler noktasında değişmektedir.

Albini'nin organize suç konusunda ulaştığı sonuç, karı-koca antropolog olan lanni ve Reus lanni tarafından 1973 yılında yapılan araştırmayla desteklenmiştir. lanni'ler, bir organize suç ailesiyle yaklaşık iki yıl beraberce yaşamışlar ve o suç ailesinin sosyal çevresinin bir parçası haline gelmişlerdir. İki yıl sonunda lanni'ler, organize suç gruplarının yaptıkları işlerden farklı olarak, onların kurumsal bir yapılarının bulunmadığı neticesine ulaşmışlardır. lanni'ler yalnızca bir suç ailesini gözlemlemekle kalmamışlar, diğer birçok organize suç gruplarını da gözlemleyerek aynı sonuca ulaşmışlardır. lanni'ler, organize suç grubunu oluşturan insanların zayıf bir kurumsal yapıyla birbirlerine bağlı olduklarını ve çoğunlukla da aynı etnik kökenden gelen insanlar tarafından oluşturulduğu fikrini savunmuşlardır (Dursun, 2001: 57).

Şekil 2: Alibini'nin Patron Müşteri Modeli

Kaynak: (Baltacı, 2004: 66).

Şekilden de anlaşılacağı üzere bu teoriye göre gizli bir suç topluluğundan ziyade, esnek ilişkilerden oluşan bir suç topluluğu mevcuttur. Bunun nedeni her bir eleman kendi gelecek çıkarlarına göre hareket etmektedir. İşleyen ilişkiler ağı sürekli döngü içerisinde olmakta ve bunun nedeni yine her elemanın kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmesine bağlıdır. Bu modeli günümüzde yapılan iş karşılığında ücret veren işletmelerdeki karın yüksek oluşuna benzetilebilir. Çünkü her eleman kendi çıkarı için daha fazla çalışma gereksinimi duyacaktır.

2.2.4.Smith'in Girişim Modeli

Smith 'in bu teorisi; örgütlü suçun, normal ticaret faaliyetlerinin yasadışı piyasadaki bir uzantısından ibaret olduğunu iddia etmektedir. Yani örgütlü suç, yasal pazar içindeki girişimciliği tanımlayan, pazar payını genişletme mantığından beslenmektedir (Baltacı, 2004: 66). Özetlemek gerekirse örgütlü suç, bu teorinin ileri sürdüğü şekliyle, yasadışı devam eden girişim faaliyetleri olarak adlandırılabilir. Yani

yasal (legal) yapılan ticaret önemli sayıda müşterileri hizmetsiz bırakmış ve bunun sonucu olarak yasal olmayan (illegal); uyuşturucu kaçakçılığı, tefecilik vb. suç faaliyetleri ortaya çıkmıştır.

Daha öncede belirtildiği üzere, organize suçlara ekonomik bir olgu olarak bakıldığında, pazara yönelmiş gruplar olarak görülmektedir. Fakat bu pazardaki ticaret illegal, pazarın aktörleri ise suçlulardır. Bu aktörlerin ticaret ilişkileri söz konusu pazar içinde belirlenir ve yine bu pazar içinde değiştirilir, şekillendirilir (Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000: 26).

Girişimci mafya'; mafya tipi organize suç örgütü lider ve grubunun, yasadışı işlerden elde ettiği kazanç ve birikimini yasal sektörlerde yatırıma dönüştürerek, işadamı sıfatıyla ortaya çıkmasıdır. Bunun yanında, bir taraftan illegal yollarla elde ettiği kazancı yasal sektörlerde değerlendirirken; diğer taraftan da sahip oldukları firma, şirket ve işyerlerini örgütlenme, kirli işlerini kamufle etme, karapara aklama, örgütündeki eleman ve adamlarını barındırma amacıyla kullanabilmektedirler.

Arlacchi "Mafya Ahlakı: Kapitalizmin Ruhu" adlı çalışmasında girişimci mafyanın hayat tarzı ve kültürünün temel özelliklerini betimleyerek, modern mafya olgusunun önemli pek çok veçhesinin gün yüzüne çıkarılabileceğini ileri sürmektedir (Arlacchi, 1991: 138).

Yine Arlacchi çalışmasında şunları belirtmektedir: "Girişimci-Mafiosi, bilinen bireysel özelliklerinden pek çoğunun yeniden işe koşulduğu, şaşırtıcı bir kültürel evrimin ürünüdür. Tehlikeli işlerden zevk alma, vicdansızlık, eylemlerinin dolaysız sonuçlarına kayıtsız kalabilme gibi eski, hatır sahibi insana özgü bütün nitelikler, duruma özgü ufak tefek değişikliklerle girişimci mafioside de gözlenmektedir. Mafyanın gücünün sanayide kullanılması, geleneksel topluma özgü değerlerin sürekli bir uyulmama sürecine maruz kaldığı yeni bir olaydır. Mafiosinin işadamlarına dönüşmesi, ilk bakışta görüldüğünden daha sorunludur. Girişimci mafiosi'nin var olduğu bir pazardaki ilk rekabet avantajı, bir koruma şemsiyesinin açılmasından ibarettir" (Arlacchi, 1991: 107-109)

Sonuç olarak bu tür suç faaliyetlerini kontrol altında tutabilmenin, örgüt liderini veya destekçilerini izlemekle değil, örgütsel davranışları, yasadışı pazar içinde anlamaya çalışmakla mümkün olacaktır (Baltacı, 2004: 66).

2.2.5. Ianni'nin Akrabalık Modeli

Bu teori örgütlü suçun, modern demokratik değerlerle yapacak bir şeyi olmayan, güç ve kültürel değerlerle örgütlenen geleneksel bir yapıdan başka bir şey olmadığını ileri sürmektedir. Ianni bu tür suçların en iyi, akrabalık veya etnik bağların incelenmesiyle açıklanabileceğini iddia etmektedir. Örgütlü suç gruplarının resmi olmadığını ve mafya teorisi tarafından da belirtilen: “bütün sosyal sistemler gibi, ne işleyişlerinden farklı ne de mevcut kadrolarından bağımsız bir yapıları vardır” ilkesini savunmaktadır. (Baltacı, 2004: 67).

Daha önce ifade edildiği gibi Ianni ve Reus Ianni tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, organize suç grubunu oluşturan insanların zayıf bir kurumsal yapıyla birbirlerine bağlı olduklarını ve çoğunlukla da aynı etnik kökenden gelen insanlar tarafından oluştuğu belirtilmektedir (Dursun, 2001: 57).

Özerkmen ve Kahya organize suç örgütünün içerisinde fonksiyonel uzmanlaşmayı kapsayan hiyerarşi, mevki ve görevler; akrabalık, arkadaşlık ya da yeteneğin belirlediği rasyonaliteye bağlı olarak belirlenir. Organize suçun oluşumunda ve kendi içindeki yapılanmanın sıralanışında akrabalığın, aynı soydan veya boydan gelmenin, yakın arkadaşlığın ve dolayısıyla toplum tarafından kabul gören yöreselliğin, hemşehriliğin etkili bir şekilde belirleyici rol aldığını vurgulamıştır. (Özerkmen ve Kahya, 2008: 17). Hiyerarşik sıralamadaki yerler bireyin örgüt üyeliğindeki performansına göre belirlenmesinin yanı sıra, örgüt içerisindeki akrabalık, aynı soydan ve boydan gelme ve yakın arkadaşlık gibi durumlarında belirleyici olduğu tezi bu teoriyi güçlendirmektedir (Bal, 2000: 55). Ailesel organizasyonların önemli özelliği, üyelerin birbirlerine olan güven ve dayanışmasıdır. Bu da iletişim ve dışarıya bilgi sızdırılmaması için yararlı bir özelliktir.

2.2.6. Chambliss'in Suç Ağı Modeli

Chambliss bu teoride, örgütlü suçların merkezîyetçi bir kontrol sistemi olmayan, toplumun ekonomik, politik ve sosyal gereksinimlerine yüksek derecede uyumlu, değişken üyeleri ile birlikte birbirine çok benzeyen suç örgütleri olduğunu savunur. Bununla birlikte Chambliss, kendi içinde kontrol mekanizması kurmuş bir suç örgütünün, yasadışı piyasa üzerine olan etkisinin, toplumsal, siyasi ve ekonomik güçler tarafından zorla kabul ettirildiğini iddia etmektedir. Chambliss örgütlü suç, bireylerden oluşan ağ örgüsü modeli ile izah etmektedir. Bu bireylerden en güçlülerinin, fuhuş, kumar, pornografi ve uyuşturucu kaçakçılığıyla uğraşan suçluları yöneten işadamları,

kanun koyucular ve hükümet görevlileri olduğunu savunmakta ve bu örgütlü suçlular olarak adlandırılan kişileri, suç ağının işçileri olarak görmektedir (Baltacı, 2004: 67-68).

Günümüzde uluslararası uyuşturucu kartelleri başta olmak üzere insan kaçakçılığı, silah mühimmat kaçakçılığı gibi çok sayıda bireyle yürütülen örgütlü suçlar buna örnek gösterilebilir. Çünkü bu tür kaçakçı kartellerinin gerek yerli, gerekse yabancı gümrük faaliyetleri için; işadamları, kanun koyucular ve hükümet görevlileri olmadan yapılması mümkün olmayan faaliyetlerdir.

2.2.7. Haller'in Ortaklık Modelli Teorisi

Mark Haller'in ileri sürdüğü bu teoriye göre, Capone ve Meyer Lansky çetesi gibi kapsamlı faaliyetleri olan örgütlerin, gerçekte bir dizi küçük ölçekli iş ortaklıkları mevcuttur. Bunlar genellikle birkaç büyük (Capone, Nitti, Lansky) ve birçok küçük ortaktan meydana gelmektedir. Küçük ortaklar genelde işleri ayrı ayrı yaparlarken, nadiren de olsa, birlikte iş yaptıkları da olmaktadır. Suç örgütü genelde, Lansky ve Capone tarafından bürokratik bir mantıkla yönetilmemekte ancak bir dizi yatırım ve değişken, ortaklardan oluşan ortak ticaret girişimlerine bu kişiler tarafından yön verilmektedir (Baltacı, 2004: 68).

Yani bu teori, ortakların büyük (profesyonel) ve küçük örgütlerden (yarı profesyonel) meydana geldiğini büyük ortakların küçük ortaklarla nadiren iş yaptığını ve çıkarların ön planda olduğunu varsaymaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken diğer husus, büyük suç örgütlerinin, kendilerini model göstererek daha büyük işlerin nasıl yapıldığı konusunda küçük suç örgütlerini farkında olmadan uzmanlaştırmaktadır.

Şimdiye kadar başlıklar halinde vermeye çalıştığımız bu modeller incelendiğinde, bunların daha çok iki temel alana odaklandıkları görülmektedir. Birincisi, kriminal yapıların kimlerden oluştuğuna ve hangi yapısal özelliklere sahip olduğuna bakarak, organize suçluluğu açıklamaya çalışan yaklaşımlar olmasıdır. Diğeri ise, organize suçluluğu, daha çok faaliyet ve girişimler bazında inceleyen türden modeller olmasıdır. İlkinde organize suç grubunun karakteristik özelliklerine, onu oluşturan etmenlere yoğunlaşılırken, ikincisinde, yolsuzluk, uyuşturucu kaçakçılığı, fuhuş, yasadışı kumar ya da haraç gibi belirli suç faaliyetinin nasıl yürütüldüğü anlaşılmaya çalışılmıştır (Ersoy, 2006: 223)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.TÜRKİYE'DE ORGANİZE SUÇLULUK

Türkiye'de mafya tipi organize suçların ortaya çıkması ve özellikle son dönemlerde gündem haline gelmesi, diğer ülkelerdeki mafya tipi organize suçların ortaya çıkma süreciyle genel anlamda benzerlik göstermektedir. Aslında yakın tarihe kadar Türkiye genelinde işlenen suçların tamamına yakını ferdi olarak işlenen suçlardan oluşmakta iken, son yıllarda basit tabir edilen suçlar dahi bir grup, oluşum veya organizasyon tarafından işlenmektedir. Bu, suçların anlık olarak değil, tasarlanarak, planlanarak işlenmesine yol açmakta, suçun sürekliliğine zemin hazırlamakta ve karşımıza organize suçları çıkarmaktadır.

Günümüz Türkiye'sinde yaşanan sosyal çatışma ve çalkantılar, bazı kesimlerin siyasal sistem ve alt sistemlere duydukları güvensizliğin sonucu olarak görülebilir. Bir sisteme güvensizliğin ve ona yabancılaşmanın en temel öğelerinden birisi; bireylerin içinde yaşadıkları sistemin, sorunlarını çözeceğine ilişkin inancı yitirmeleridir. Bireyler, toplumun siyasal düzeninin "çözüm üreten" bir sistem olduğuna inanmıyorlarsa, sistem çözülmeye baslar. Örneğin, yargı organları ve dolayısıyla adalet sistemine güvenin gittikçe zayıfladığı ve desteğin azaldığı, davaların yıllarca sürüncemede kaldığı, adaletin zamanında yerine getirilemediği bir ortamda doğan boşluk, yasadışı örgütlenmelerle doldurulmakta ve organize suç örgütleri yaygınlaşmaktadır (Dinçkol, 2002: 99-100).

Türkiye'de organize suç; genel anlamda, farklı kişi ve örgütlerce planlanıp işlenen suç olarak tanımlanmaktadır. Geniş anlamdaysa, cebir ve tehdit uygulanarak, sindirme, korkutma, yıldırma yöntemleri ile haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla nitelikli bir birleşme olan, bünyesinde dikey yapılanma sonucu hiyerarşi bulunduran ve süreklilik arz eden suç örgütlerinin eylemlerini ifade etmektedir. Halkımızın kültür, toplumsal normlar, gelenekler, vb. tüm değerlerinden alıntı motiflerle bezenmiş, suçluluk alt kültürü ile beslenen organize suçlar; bazen mafya, bazen çete, hukukumuzdaysa; suç örgütü şeklinde ifade bulmakta, yapısı ve deşifasyon yöntemleri nedeniyle farklılık göstermektedir (KOMDB 2006 Raporu, 2007: 60).

Türkiye'de organize suç örgütleri 70'li yıllarda ortaya çıkmış ve uluslararası boyutta kendisini göstermiştir. Türk organize suç gruplarına katılan grupların büyük bölümü sonradan uyuşturucu ticareti ile uğraşmaya başlamıştır. Bu benzerlikler kırsal kesim ve şehirdeki tarihi gelişmelerinin yanı sıra günümüzde uluslararası piyasalarda işgal ettikleri konumlarda da ortaya çıkmaktadır (Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000: 22).

Yani ülkemizde ‘organize suç’ olgusu uzun süredir var olmakla birlikte, ciddi anlamda kamuoyu ve devlet yetkililerinin gündemine ‘Susurluk Kazası’ olarak bilinen bir gelişme ile gelmiştir. İçinde bir milletvekili, bir polis müdürü ve bir de adli makamlarca aranan bir organize örgüt elemanının bulunduğu Mercedes marka otomobilin Balıkesir’in Susurluk ilçesinde kaza yapması sonucunda polis müdürü ile aranan kişi ölmüş, milletvekili ise sağ olarak kurtulmuştur. O günden sonra çok uzun bir süre, Türkiye’nin en önemli gündem konularından biri haline gelen ‘Susurluk Kazası’, başta organize suçlar olmak üzere, pek çok konuda adeta bir referans kaynağı haline gelmiştir. Çok uzun yıllardır var olan, ancak pek üzerinde durulmayan ve sıradan kabadayılıklar olarak geçiştirilen mafya ya da organize suç ile ilgili konular, bu olaydan sonra ciddi anlamda konuşulmaya ve tartışılmaya başlanmıştır (Geleri, 2003: 19).

Daha önce amaçlarına ulaşmak için şiddet ve tehdit unsurlarını kullanan organize suç örgütleri, mali açıdan yeterlilik seviyesine ulaştıktan sonra işadamları kimliğine bürünerek, gelir seviyesi yüksek, kültürlü birer birey izlenimi verirler. Çeşitli hayır kurumlarına ve yardıma muhtaç olan insanlara bağış ve destekte bulunarak yardımsever vatandaş görünümü çizerler.

Bu bağlamda organize suç örgütü mensuplarının başta liderlerinin olmak üzere; giyimleri, alışkanlıkları, hobileri ve genel anlamda yaşam tarzları farklılık göstermeye başlar. Kirli sakal bırakma veya kravatsız koyu renk takım elbise giyme gibi bilindik yaşamlarından uzaklaşarak, saç-sakal traşına dikkat eden, moda uygun ve marka giyinmeye çalışan, klasik müzik dinleyen ve popüler yerleri tercih eden entelektüel kişiliğe bürünmeye çalışırlar. Özellikle örgüt içerisinde yönetici pozisyonunda olanlar yaşam standartları ve çevrelerine verdikleri imaj ile toplum içerisinde saygınlık uyandırabilecek bir tarz sergilerler. Mafya tipi yapılanmada; hemen hemen değişime hiç uğramayan, örgütün yönetim kadrosundaki kan bağıının vazgeçilmezliğidir. Geleneksel sosyal yapımızın motifleri örgüt yapısında da mevcuttur. Lider; kendisine en yakında bulunan kadrosunu akrabalarından seçmeye özen gösterir. Güven ve güvenlik başlıca seçim sebebidir. Üst yönetimde hemşehricilik bağı önem arz etmesine rağmen, alt kademe görevlendirmelerde, bölgesellik ve kan bağı gitgide önemini yitirir ve sabıkalı, suça meyilli, şiddete yatkın şahıslar yer alır. Örgütlenme içerisinde en önemli özellik, sadakattir. Suçu üstlenmek, organize suç örgütü mensubunun konumunun yükselmesinde önemli etkidir. (KOMDB 2004 Raporu, 2005: 2). Görüldüğü gibi kendine has kuralları olan, büyük holding yapılanmalarına benzeyen yapıyla organize

suç örgütleri, sanki suç için staj yaptırılan, profesyonel suçlular yetiştirilen bir mekân özelliği ile karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca suç ve suçluluğun değişim süreci bütün dünya da olduğu gibi Türkiye’de de net bir şekilde gözlemlenebilmektedir.

3.1. Türk Hukukunda Organize Suç Tanımları

Türkiye’de organize suçun hangi yapısal biçimlerde ve ne ölçüde var olduğu konusunda şu ana kadar kapsamlı bir literatüre rastlanamamaktadır. Bu konuda özellikle terörizm ve uyuşturucu madde kaçakçılığı konusu ülke gündeminde yer tutmakta, bunun yanında ekonomik suçlarla ilgili olarak kamuoyunda yoğun tartışmanın varlığına şahit olunmaktadır.

Ancak özellikle ekonomik suçlar alanında, organize olarak işlenen suç türleri ile yapılan mücadelede mevcut yasalar çerçevesinde ne ölçüde başarı sağlandığı belli değildir. Ayrıca bu tür suçun siyasi, sosyal, ekonomik alanlarda doğurduğu zararın boyutları hakkında da elimizde güvenilir veriler bulunmamaktadır. Bu konuda ancak terör ve uyuşturucu suçlarıyla ilgili özel yasal düzenlemeler yapılmış ve yalnızca terör suçlarının ülkeye verdiği zarar konusunda güvenilir bilgilere mevcuttur. Hâlbuki diğer organize suçların çok önemli bir boyutta olması muhtemeldir (Aytaç, 1997: 51).

Bugün, organize suç genel bir kavram olarak, inanılmaz ölçüde kompleks ve birbiriyle etkileşim içinde bulunan suçları kapsamaktadır. Örneğin; uyuşturucu, silah, altın kaçakçılığı, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı, terörizm, sermaye ve yatırım dolandırıcılığı, sübvansiyon, ihale ve kredi yolsuzlukları gibi ekonomik nitelikli suçlar, yasadışı teknoloji transferi, bu suç kategorilerinden başlıcalarıdır. Bunları, fuhuş, tarihi eser kaçakçılığı gibi suçları da ekleyerek genişletmek mümkündür.

Türkiye’de organize suç; genel anlamda, farklı kişi ve örgütlerce planlanıp işlenen suç olarak tanımlanmaktadır. Geniş anlamda ise, cebir ve tehdit uygulanarak, sindirme, korkutma, yıldırma yöntemleri ile haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla nitelikli bir birleşme olan, bünyesinde dikey yapılanma sonucu hiyerarşi bulunduran ve süreklilik arz eden suç örgütlerinin eylemlerini ifade etmektedir. Halkımızın kültür, toplumsal normlar, gelenekler, vb. tüm değerlerinden alıntı motiflerle bezenmiş, suçluluk alt kültürü ile beslenen organize suçlar; bazen mafya, bazen çete, hukukumuzda ise; ‘suç örgütü’ şeklinde ifadesini bulmakta, yapısı ve deşifasyon yöntemleri nedeniyle farklılık arz etmektedir (KOMDB 2006 Raporu, 2007: 60).

Ceza kanunlarında öngörülen suç tipleri genellikle bir kişi (fail) tarafından tek başına işlenebilir. Bu tip suçlara ‘tek failli’ suçlar denir. Bu suçların işlenmesini

kolaylaştırmak veya işi tesadüfe bırakmamak için, suç işlemek üzere anlaşmış birden fazla kişinin nedensellik değeri taşıyan hareketi neticeyi meydana getirmişse, suç ortaklığından (suça iştirak) söz edilir. İştirakte işlenecek suçun işlenmeden önce somutlaştırılması gerekir. Bu şartların bulunmadığı hallerde, örneğin, suçlunun yakın akrabası olma veya beraber işlenmek üzere anlaşılan bir suçun işlenmesi sırasında sonradan oluşan ani bir kastla, anlaşılandan başka bir suçun işlenmesi gibi durumlarda, iştirak hükümleri uygulanamayacak ve herkes kendi fiilinden sorumlu tutulacaktır. Ancak bu şekilde iştirak iradesi olmadan birden fazla kişinin işlediği ve yargılamada bazı özellikler taşıyan suçlara ‘toplu suç’ denir. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) m. 2/1-k toplu suçu şu şekilde tanımlamaktadır: “Toplu suç: Aralarında iştirak iradesi bulunmasa da üç veya daha fazla kişi tarafından işlenen suçtu ifade eder.” Aynı Kanunun 91/3. maddesine göre: “Toplu olarak işlenen suçlarda, delillerin toplanmasındaki güçlük veya şüpheli sayısının çokluğu nedeniyle; Cumhuriyet savcısı gözaltı süresinin, her defasında bir günü geçmemek üzere, üç gün süreyle uzatılmasına yazılı olarak emir verebilir. Gözaltı süresinin uzatılması emri gözaltına alınana derhâl tebliğ edilir” (Bozlak, 2009: 60).

4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanununun 1’inci maddesi ise konuya tam bir hukuk mantığıyla yaklaşmak suretiyle organize suçların faaliyet alanlarını esas alan, hangi tür suçların organize suç ve bu kanun kapsamında değerlendirileceğine açıklık getiren bir düzenleme yapmıştır. Bu kanun, çıkar amaçlı suç örgütü ile ilgili olarak söyle bir tanımlama ve açıklama getirmektedir: “Doğrudan veya dolaylı biçimde bir kurumun, kuruluşun veya teşebbüsün yönetim veya denetimini ele geçirmek, kamu hizmetlerinde, basın ve yayın kuruluşları üzerinde, ihale imtiyaz ve ruhsat işlemlerinde nüfuz ve denetim elde etmek, ekonomik faaliyetlerde kartel ve tröst yaratmak, madde ve eşyanın azalmasını ve darlığını, fiyatların düşmesini veya artmasını temin etmek, kendilerine veya başkalarına haksız çıkar sağlamak, seçimlerde oy elde etmek veya seçimleri engellemek maksadıyla zor veya tehdit uygulamak veya kişileri kendilerine tabi kılmaya zorlamak veya mensupları arasında her ne suretle olursa olsun açık veya gizli işbirliği yapmak suretiyle yıldırma veya korkutma veya sindirme gücünü kullanarak suç işlemek için örgüt kuranlara veya örgütü yönetenlere veya örgüt adına faaliyette bulunanlara veya bilerek hizmet yüklenenlere sadece bu nedenle üç yıldan altı yıla kadar; örgüte üye olanlara iki yıldan dört yıla kadar ağır hapis cezası verilir” (Geleri, 2003: 131).

Türk hukukunda da cemiyet, çete, teşekkül ve örgüt kelimeleri ile ifadesini bulan organize suçun tanımlanması, son yıllarda özellikle 4422 sayılı ÇASÖMK'nun yasalaşması sürecinde ve ondan sonraki süreçte ceza hukuku gündemini oldukça meşgul etmiştir. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'na bakıldığında 313. maddesinde organize suç “her ne suretle olursa olsun cürüm işlemek için teşekkül oluşturanlar” şeklinde tanımlanmaktadır. Maddenin son fıkrasında ise “bu maddede yazılı teşekkül, iki veya daha fazla kimsenin birlikte cürüm işlemek amacı etrafında birleşmesi ile oluşur” denilmektedir (Ersoy, 2005: 35-36).

26.09.2004 tarihinde kabul edilen 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun, suç işlemek amacıyla örgüt kurma başlığını taşıyan 220. maddesinde ise, “kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler” ifadesine yer verilmekte, maddenin devamında ise “ancak, örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir” denmektedir. 4422 sayılı ÇASÖMK'nun “Çıkar Amaçlı Örgüt” başlıklı 1. maddesinde, İtalyan Ceza Kanununun 416 Ek Maddesinde de yer almış olan tarife de uyan mafya tipi organize suç örgütünün tanımı yapılmaktadır. Bu kullanılan tabirle (mafya tipi suç örgütü) ilgili olarak kanunu oluşturan Uzmanlar Komisyon'un başkanlığı görevini de üstlenen Sulhi Dönmezer: “Batı bunlara mafya tipi suç örgütü diyor. Biz Türkçe de mafya tipi suç örgütü diyemeydik. Mafya kelimesini kullanamazdık. Bu sebeptendir ki “Çıkar Amaçlı Suç Örgütü dedik.” demektedir (Dönmezer, 1999: 11).

Organize Suç Örgütü, hukukumuzda 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinde “Suç işlemek Amacıyla Örgüt Kurma” olarak tanımlanmıştır. Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma
'MADDE 220'

1- Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir.

2- Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olanlar, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

3- Örgütün silahlı olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza dörtte birinden yarısına kadar artırılır.

4- Örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmolunur.

5- Örgüt yöneticileri, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılır.

6- Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan dolayı cezalandırılır.

7- Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır.

8- Örgütün veya amacının propagandasını yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.” (Bozlak, 2009: 74).

Söz konusu hükümde; “doğrudan veya dolaylı biçimde bir kurumun, kuruluşun veya teşebbüsün yönetim ve denetimini ele geçirmek, kamu hizmetlerinde, basın ve yayın kuruluşları üzerinde, ihale imtiyaz ve ruhsat işlemlerinde nüfuz ve denetim elde etmek, ekonomik faaliyetlerde kartel ve tröst yaratmak, madde ve eşyanın azalmasını ve darlığını, fiyatların düşmesini veya artmasını temin etmek, kendilerine veya başkalarına haksız çıkar sağlamak, seçimlerde oy elde etmek veya seçimleri engellemek maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak suretiyle yıldırma veya korkutma veya sindirme gücünü kullanarak suç işlemek için oluşturulmuş örgütlerden” söz edilmektedir (KOM Daire Başkanlığı, 4422 Sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu ve Uygulaması, 2001: 3).

Örgütün maddi şekilde ortaya çıkması koşulunu gerçekleştirmek amacıyla detaylı bir tanım yapılan bu madde ile TCK madde 313 arasındaki fark maksat unsuru ile açıklanmaktadır. Genel, amaç olan “kendilerine haksız çıkar sağlamaya ek olarak ikinci olarak fıkraya belirli maksatlar konulmuştur. 313 üncü madde suç mutlaka bir çıkar elde etmek için işlenmez, intikam içinde işlenir, öç almak gibi çeşitli sebeplerle işlenebilir (Ersoy, 2005: 37).

KOM verilerine göre de, ülkemizde faaliyet gösteren bir organize suçun varlığından bahsedebilmek için yukarıda bahsedilen temel kriterlerin bu suç içerisinde var olması gerektiği beyan edilmektedir. Bir diğer ifade ile yasalara aykırı olarak, haksız bir kazanç sağlamak amacıyla kamuya, politikaya, basın ve ekonomiye nüfuz eden, korkutma ve yıldırma gücünü kullanan, yolsuzluğu yöntem olarak seçen, bir lider yönetiminde üç ya da daha fazla kişinin birden fazla suçu işlemek için oluşturduğu

hiyerarşik yapılanma organize suç örgütü olarak tanımlanmaktadır. Bu tür suç örgütleri, kazandıkları güç ile haksız kazanç elde etmeye alışmış olduklarından sürekli olarak suç işleyebilmektedirler.

5237 sayılı TCK'nin 7. bölümündeki 109-111 maddelerde de hürriyete karşı işlenen bu tür suçlardan bahsedilmektedir. Söz konusu suç, kişinin bir yere kapatılması, bir yerde tutulması, bir yere götürülmesi yada bir yere gitmekten men edilmesi hallerinde işlenmiş sayılmakta ve bütün bu durumlar bir ceza yaptırımını gerektirmektedir. Suçun cebir, tehdit yada hile kullanılarak işlenmesi daha ağır bir cezayı gerektiren bir neden, suç işlenirken silahlı olunması ise ağır cezayı gerektiren bir hal olarak da belirtilmiştir. Suçun birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi durumunda ise ceza daha da ağırlaştırılmıştır. 5237 sayılı TCK'ya göre adam kaçırma suçunun en hafif hali ile cezası 1 yıldan 5 yıla kadar çıkabilmektedir. Ancak, bu suçun silahla ve birden fazla kişi tarafından işlenmesi durumunda ise ceza 4 yıldan 14 yıla kadar çıkabilmektedir. 5237 sayılı TCK, etkin pişmanlığı da düzenlenmiş olup, soruşturmaya başlamadan önce adam kaçırmış olan şüphelilerin mağdura zarar vermeden bırakmaları halinde ise cezanın 2/3 oranında indirilmesi söz konusu olabilmektedir (www.tadoc.gov.tr).

Bu çerçevede, organize suçun literatürdeki ve hukuki tanımlardaki özellikleri dikkate alarak bir organize suç grubunda bulunması gereken 9 temel özellik esas alınacaktır. Böylelikle belirtilen özelliklerin günümüzdeki organize suçluluğu ne oranda temsil ettiğini anlama imkanına da sahip olunacaktır. Buna göre bir organize suç grubu:

- 1- İdeolojik değildir.
- 2- Hiyerarşiktir.
- 3- Sınırlı ya da sadece belli özellikteki kişilere açık olan üyeliği vardır.
- 4- Kendini devam ettiren (sürekliliği olan) bir yapısı vardır.
- 5- Şiddet kullanmaya ve rüşvete başvurmaya yönelik bir eğilim gösterir.
- 6- Fonksiyonel uzmanlaşma ve iş bölümü gösterir.
- 7- Monopol oluşturmayı hedefler.
- 8-Açık kural ve usullerle yönetilir.

9.Organize suç örgütleri çoğunlukla, küreselleşme ve teknolojiyi kendi çıkarları doğrultusunda kullanma kapasitesine sahiptir (Ersoy, 2005: 37).

3.2. Ülkemiz Kanunlarında Tanımlanan ve Öngörülen Suç Türleri:

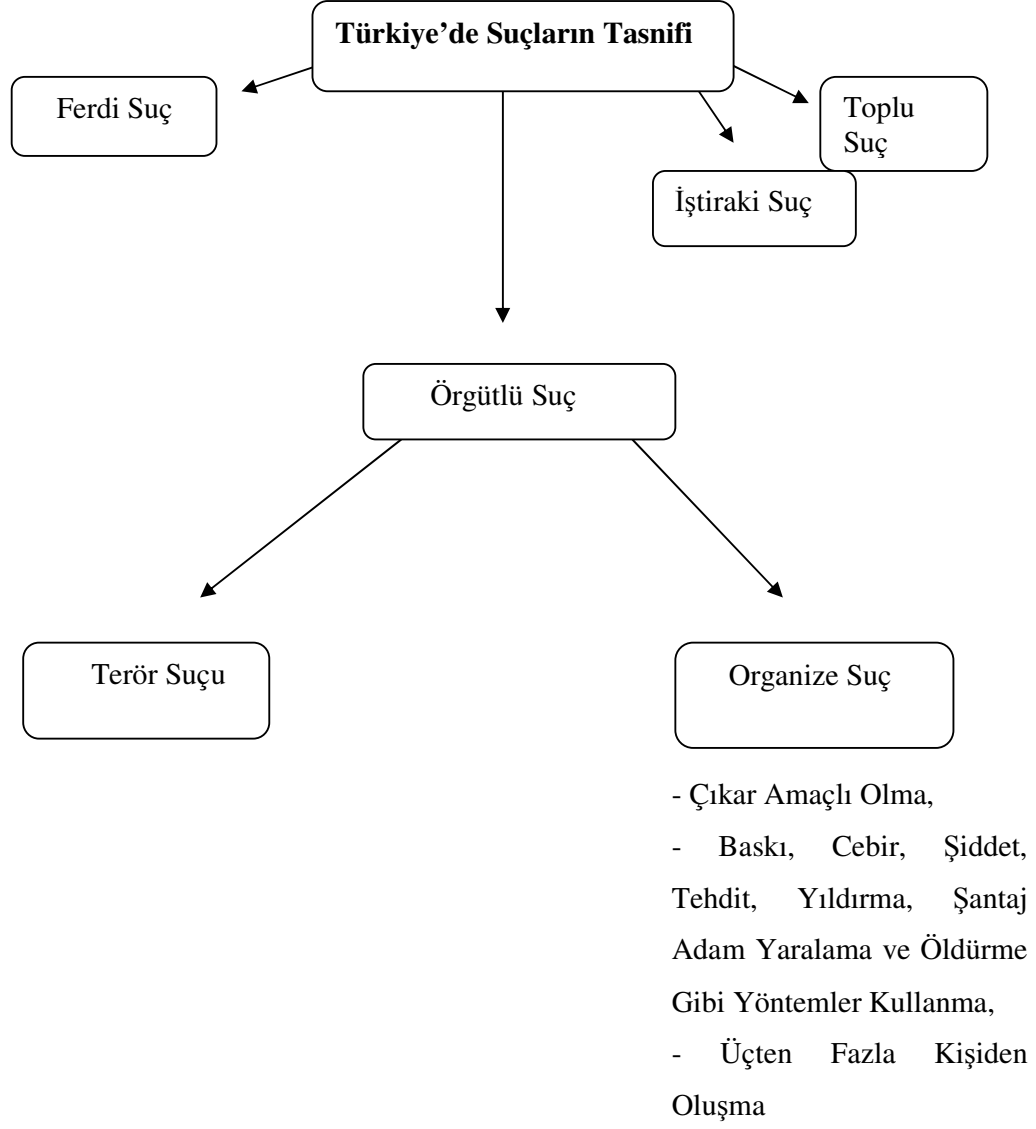
3.2.1. Ferdi suç: Ceza kanunlarında öngörülen suç tipleri genellikle bir kişi (fail) tarafından müstakil olarak işlenebilir. Örneğin hırsızlık, dolandırıcılık, güveni kötüye kullanma gibi mala karşı suçlar ile adam öldürme, müessir fiiller vb. gibi kişilere karşı işlenen suçlarda, kanunda öngörülen neticeyi meydana getirmeye elverişli icra hareketlerini bir kişi yapabilir (Avcı, 2010: 2). Burada önemli husus suçun bireysel olarak vuku bulmasıdır.

3.2.2.İştiraki Suç: Bir azmettiricisi olup teşekkül halinde işlenen suçlardır. İhaleye fesat karıştırılması suçu bu tarz suçlardandır. Bu tür suçlarda suçun işlenmesi amacıyla birden ziyade kişinin birlikteliği ve genel olarak suçun bir azmettiricisi vardır. Ancak suç için oluşan bilinçli birliktelik sadece o suça ilişkindir ve süreklilik arz etmez (Aydın,2006: 9).

3.2.3.Toplu Suç: Aralarında iştirak iradesi bulunmasa da üç veya daha fazla kişi tarafından işlenen suçu ifade eder. Bu tür suçlar herhangi bir teşekkül olmaksızın toplu halde işlenen suçlardır. Örn: Stadyumlarda meydana gelen taraftar kavgaları gibi suçlardır (Pek, 2010: 3). Yani aynı amaç doğrultusunda kolektif olarak yapılan suç türü de diyebiliriz.

3.2.4.Örgütlü Suç: Örgüt, her biri ayrı ayrı belirlenmemiş birden fazla cürüm işlemek üzere oluşturulan suç ortaklığı (association) dır. Teşekkül soyut birleşme olmayıp, yapısında hiyerarşiyi yani ast-üst ilişkisinin, emir komuta zincirinin hakim olduğu oluşumu ifade eder. Örgütlü suç ise, birden fazla kişinin hiyerarşik düzeyde disiplinli, sürekli-, kamu düzenini bozduğu varsayılan aynı amaca yönelik suçları işlemek için oluşturulan örgütün işlediği suç veya suçlardır. Belirli hedeflere ulaşmak amacıyla ve suç işlemek üzere meydana getirilmiş bulunan örgütlerin mensubu olup da bu amaçlar doğrultusunda diğerleriyle beraber veya tek başına suç işleyen kişi örgütlenmiş suçludur (Avcı, 2010: 2). Bundan dolayı biz organize suçları, örgütlü suçlar kategorisinde tanımlamaktayız.

Şekil 3: Türkiye’de Suçların Genel Anlamda Sınıflandırılması

Kaynak: (Cengiz’den akt. Aydın, 2006: 58).

3.3. Türkiye’de Organize Suçluluğun Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de organize suç olgusunun dönemsel özelliklerini, o günlerin ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve konjonktürel şartlarıyla birlikte ve aynı paralellikte düşünmek gerekir. Bu nedenle, ülkemizdeki organize suçluluğun tarihsel gelişimini, dönemler halinde ve her dönemin kendi karakteristiğini ortaya koyarak açıklamak gerekir (Beşe, 2005: 190). Çünkü organize suçluluğun dönemsel özelliklere göre ayrıldığında bu suç yapısının dinamiği daha kolay tespit edebilir. Ülkenin siyasal, sosyo ekonomik, kurumsal özelliklerinden yola çıkarak bu suç yapısının hangi dönemlerde artıp azaldığı konusunda tespitler ve bu suçluluğa karşı alınacak tedbirleri belirleyecektir.

Türkiye’de organize suçun tarihine bakıldığında zaman bu yapı kendisini Osmanlı ve Cumhuriyetin ilk yıllarındaki sokak kabadayılarının 1960’lı yıllardan sonra örgütlenmeleri, 1970’li yıllarda ise gerek terörizmin gelişmesi sonucu silah ve benzeri gereksinimleri karşılaması gerekse ekonominin kapalı yapısının oluşturduğu karaborsa rantının büyümesi ile bu tür suçluluk, iyice kendisini göstermiştir (Aytaç ve Bal, 1999: 122).

Organize suç örgütlerinin yakın geçmişimize kadar kabadayı alt kültüründen beslendiği bilinmektedir. Geleneksel yapımız ve Türk Kültüründen kaynaklı, ‘haksızlıklar karşısında duran, güçsüz ve mağdurun hakkını savunan, toplumda saygı gören kabadayılık’ 1970’li yıllarda karaborsacılığa dönüşmüştür. “Baba” kültürü ile yozlaşarak 2000’li yıllara ulaşan mafya tipi yapılanma, bu yıllardan sonra haksız çıkar için her şeyi mubah sayan, yandaşlarının bile hukukunu gözetmeyen, zorba yöntemleri benimseyen, kaypak bir zemine oturmuştur. Rantın yüksek olduğu her yerde görülebilen organize suç örgütleri başta inşaat, kamu ihaleleri, eğlence, turizm, sağlık gibi sektörlerde sözde hakemlik hukuku oluşturma, koruma sağlama, anlaşmazlıkları çözme yöntemleri ile haksız çıkar sağlayabilmektedirler. Genel itibarıyla eğitim seviyesi düşük, kolay kazanma amacında, suça meyilli, gelir seviyesi az, lüks düşkünlüğü fazla, işsiz, genç kesimden eleman temin edebilmektedirler (www.kom.gov.tr). Yine organize suç örgütlerinin ortaya çıkışıyla ilgili olarak İçli (2004: 268-269) organize suç örgütlerinin kökleri İtalya’daki sosyo-ekonomik ve siyasal dalgalanmalar sonucunda toprak sahiplerinin topraklarının yağmalanmasını önleyebilmek için silahlı grupları kiralamasına dayandığını belirtmektedir. Önceleri Sicilya adasında yayılıp kök salan mafya, sonraları İtalya’nın tamamına yayılmıştır. Ekonomik temelli siyasal hedeflere

yönelen, karmaşık ve gizli bir suç organizasyonu olan bu grupların aileleri ABD’ye göç etmiş ve orada bulmuş oldukları, uygun zeminde organize suç örgütleri olarak güçlenerek faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Dünya devletleri ile artan yoğun etkileşimden etkilenen Türkiye, olumlu özelliklerden etkilendiği gibi, olumsuz ve suç gruplarından da etkilenmiştir. Ülkemizde organize suç örgütlerinin başlangıcına bakacak olursak mahalle kabadayılarına kadar gittiğini görmek mümkün olacaktır.

Bu bağlamda organize suç örgütleri; ‘Külhanbeyi- Kabadayı-Baba’ alt kültürüyle beslendikten sonra kendilerine yer bulan suç örgütü liderleri öncülüğünde yıllardır faaliyetlerini sürdürmektedirler. 4422 sayılı “Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu”nun yürürlüğe girmesinden önceki dönemlerde güvenlik kuvvetlerince yapılan mücadeleler, gerek mücadelenin farklı birimlerce yapılması gerekse bu suçlarla mücadele ederken ihtiyaç duyulan tedbirleri içeren yasaların yetersizliği nedeniyle arzu edilen seviyeye ulaşılammıştır (KOMDB 2002 Raporu, 2003: 91-92). Örgütlü suçların ve terör örgütlerinin eylemlerinin arttığı ve ülke ekonomisinin darboğazlar yaşadığı 1970’li yılları fırsat bilen mahalle kabadayıları “Baba” diye tabir edilen kişiler ve işadamları şeklinde organize olup yeni bir dönüşüm gerçekleştirmişlerdir.

Bazılarına göre Türkiye’de organize suçların ortaya çıkışı yenidir ve bu çıkış uyuşturucu ticaretinin bir sonucu olarak şekillenmiştir. Oysa Bovenkerk ve Yeşilgöz (2000: 28-29) e göre Türkiye’de organize suçların ortaya çıkışı çok eskilere uzanmaktadır.

Yani organize suçlar konusunda tarihin derinliklerinde küçük bir gezintiye çıkıldığında bazı temel kurumlar, tanımlar, kişilik tipleri görülmektedir ki onların günümüze kadar uzanan birikimi köşe taşları ya da ilk kriminal simalar olarak bilinmektedir. Her toplumun temel figürlerinin yanı sıra bir de sosyal hayat içinde olan toplumun dışında veya kıyısında yaşayan figürleri de vardır. Bu figürler aslında “toplum dışı” tipler gibi görünseler bile toplumla bitişik yaşayan ve toplumsal hayat içinde belli roller oynayan aktörlerdir. Özellikle Osmanlı toplumuna bakıldığında, farklı fonksiyonlar icra eden, oldukça “renkli” ve “çeşitli” tiplerin “serseri” (belli bir işi ve yeri olmayan, başıboş şahıs) yer aldıkları bilinmektedir. Bu noktadan bakıldığında karşımıza kabadayılar, külhanbeyleri, haytalar, kopuklar ve hezele güruhu diye tanımlanan gruplar veya kesimler çıkmaktadır (Akar, 2008: 409-410).

Buradan hareketle Türkiye’de organize suçların tarihi söz konusu olduğunda Osmanlı İmparatorluğu dönemine geri dönerek isyancıları, başkaldıranları ve özellikle kabadayı kültürünü tanımak gerekir. Oralardan başlayarak geliştirilen kültürel kodlar, günümüz mafyasının pratiğinde görülebilir. Ülkede zaman zaman meydana gelen isyanlar otorite boşluklarının en önemli sebeplerindendir (Beşe, 2003: 96). Ne var ki bunların bir kısmını günümüzün mafya, çete ya da organize suç üyeleri gibi tanımlamak hatta bazılarını suçlu olarak bile değerlendirmek yanlıştır. Tamamıyla Osmanlı toplumunun kendine özgü koşullarından türemiş ve o toplum içinde bir “yeri” olan alt-sınıflardır. Bununla birlikte bazı açılardan benzeşen ya da işlevi bakımından aynı sonucu doğuran yanları da mevcuttur (Akar, 2008: 410).

15. yüzyıldan itibaren isyanların ağırlık noktası kırsal alandan kentlere kaymıştır. O zamanki Avrupa şehirleriyle karşılaştırıldığında çok büyük bir şehir olan İstanbul’da çeteler ortaya çıkmıştır. İlk kentsel suç örgütü olarak Suhte (medrese örgencileri) hareketini görüyoruz. Bu okullardan ihtiyaçtan çok daha fazla örgenci mezun olmuş ve bu durum öğrenci protestolarına yol açmıştır. Böylece Edirne ve Bursa başta olmak üzere tüm Anadolu kentlerinde son derece umutsuz ve işsiz öğrenci kalabalıkları oluşmuştur. Kendilerini devrimci olarak niteleyen bu gençler, sınıfları terk etmiş, gruplar oluşturup dükkan ve evleri yağmalamış, kanunsuz olarak halktan bazı vergiler toplamışlardır. Çalmakla yetinmeyip aynı zamanda kurbanlarını öldürmüşlerdir. Kimi zaman kıyafet değiştirip Yeniçeri ve Sipahi kisvesi altında silahlı eylemler yapmışlardır. Geride bıraktıkları iz, vahşilik ve ahlaki değerlerden uzaklaşmadır (Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000: 107-108).

Yani Osmanlı döneminin sonlarına kadar hemen hemen her dönemde yeni bir iç karışıklıktan nemalanarak belli suç örgütleri türemiştir. Bunlar zaman zaman bastırıldıysa da kalıntıları ve geride bıraktığı dejenerasyonlar günümüz toplumunun organize suç (mafya) pratiklerine yansımıştır.

“Kabadayılar ve benzeri kişilikler hakkında “serseriler” bakışı Cumhuriyet sonrasında da sürdü ve devletin tavrını belirledi. Hepsi de “toplum için tehlike teşkil edenler” kategorisinde değerlendiriliyordu. Dolayısıyla bunlar sosyal bir tip olarak değil, daha ziyade bir “asayiş sorunu” olarak algılanmaya devam ettiler. Ancak toplumsal şartlar değişmişti. Artık Osmanlı döneminde tanımlandığı hatta kurumlaştığı manada klasik kabadayılar, külhanbeyleri, haytalar, kopuklar ve hezele güruhu diye adlandırılabilen “ geleneksel tipler” yoktu. Gerçi hala bu simaların uzantılarının

benzerleri ya da şartlara göre değişim geçirmişleri vardı ama eskileriyle kıyaslanamazlardı. Bunların dışında diğer kriminal tipler veya gruplar (hırsızlar, soyguncular, cepçiler, dolandırıcılar vb.) her zaman vardı. Ancak bunların günümüzde algılanan manada “organize suç örgütü” ya da “mafya” değildiler. Küçük çetesel yapılar veya suçlu dayanışmasından doğan “kriminal arkadaşlıklar”, dostluklar düzeyindeydi. Günümüzün yapılanmaları gibi, yaygın, toplum ve devlet içinde kuvvetli bağlantıları olan bir “suç üretim merkezi” niteliğinde değillerdi” (Akar, 2008: 414).

Cumhuriyetin tek partili döneminde çetecilik ile ilgili olarak polis operasyonları olmadığı varsayımına rağmen bütün Türkiye’de değişik tarihlerde çok sayıda başkaldırıları olduğu görülmektedir. 1950’li yıllara kadar Kürt toplulukları Ankara’daki hükümete karşı direnişler gerçekleştirmişlerdir. Alevi Kürtler 1921’de Sivas-Koçgiri’de, 1925’de Suni Kürtler Şeyh Sait liderliğinde Bingöl-Elaziz’de, 1931’de Ağrı Kürtleri Türkiye’nin doğusunda ve 1937-38’de Alevi Kürtleri Dersim’de Seyit Rıza önderliğinde ayaklanmışlardır (Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000: 129).

Türkiye’de kabadayılar, abiler şimdinin suç örgütlerinin, yani yeraltı dünyasının baba olarak adlandırılan patronlarının öncüleri sayılır. Türk mafyasının 1950’li yıllardan modern babaya geçişini tabiri caizse organize suç örgütlerinin değişip dönüşüme uğradığı ve bu dönüşümün köşe taşlarından birini oluşturan olaylardan birini Bovenkerk ve Yeşilgöz (2000: 127-128) şu şekilde belirtmektedir. “Türk basını 1968’de yüzlerce kişinin, Of’tan İstanbul’a gelen Oflu Hasan’a karşı son görevini yapmak üzere bir araya gelmesine dikkatleri çekiyordu. Bu ünlü kabadayı kalp krizi nedeniyle ölmüştür. İstanbul yer altı dünyasının “reisi” diye adlandırabileceğimiz Dünder Kılıç’a göre Hasan abi idi Oflu Hasan. Gazeteci Bilginer’e göre o zamanların İstanbul’unda Hasan Ağa bütün başların başıydı. Cenazede yeraltı dünyasının ünlü isimleri hiyerarşik şekilde ön sıralarda, hemen onların arkasında emniyet müdürleri ve dönemin çalışma bakanı yerlerini almışlardı. Yüzlerce çelengin arasında Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay’ın oğlu tarafından gönderilen çelenk herkesin dikkatini çekmiştir. Bu cenaze töreni, İstanbul’da artık yeni bir döneme geçişin işaretlerini veriyordu. Kent şövalyeliği yerini, ülke çapında yöneticilerle bağlantı içerisinde olan baba figürüne ve onun kendisine özgü örgütlenmesine bırakıyordu.”

Yani (Akar, 2008: 415-418) “50’li yıllar Türkiye’nin her açıdan değişmeye başladığı yıllar olmuştu. Uluslararası ilişkiler yeni bir boyut alıyor, Türkiye, 2.Dünya Savaşı sonrası ABD’nin başını çektiği “Batı Blok” una entegre oluyordu. Bir taraftan

“demokrasi” yi kurumlaştırmaya çalışırken diğer bir taraftan çok önemli ekonomik ve sosyal değişimler yaşıyordu. Bunun en temel göstergelerinden birisi de “kırdan kente göç” diye tanımlanan olguydu. Kırdan kente göç, sessiz ve derinden tüm kentsel dokuyu değiştirirken kentin yer altı yaşamını, kriminal geleneklerin hatta “kadrolarını” da değiştirecekti. Eğer modern Türk mafyası için bir başlangıç tarihi arayacaksak bu 50’li yıllardır. (Batılı-Sicilyalı örneklerine göre oldukça “geç” bir tarihti.) Temel olarak sanayileşme olgusuna ve iş gücü talebine bağlı olmayan göç dalgası daha ziyade Amerikan “Marshall Yardımını”nın “tarımda modernleşme” adı altında gizli işsizleri ortaya çıkarması ve kentlere salması üzerineydi. Bundan dolayı asıl zihniyet kenti bir “iş” alanı olmaktan ziyade “taşı toprağı altın” deyişinde olduğu gibi bir “rant alanı” olarak gören, yağmacı bir dürtüye dayanıyordu. Genel olarak “vasıfsız” bu nüfus kentte tutunmak için bazı “yaşam stratejileri” geliştirmek zorunda kalacaktı. Bu göçerlerin içinde kriminal yönelimler de vardı. 70 ‘lere gelindiğinde artık Türkiye bambaşka bir ortamla karşı karşıyadır. Türk mafyası ilk olmasa bile en “sağlam” uluslararası bağlantılarını bu dönemde kurar. Ülkenin sağ-sol çatışması adı altında, iç savaş görünümüne “örtülü operasyon” a maruz kaldığı esnada örgütlü suçun “baba” ları da büyük bir sıçrama yapacaklardı. Bu dönemde özellikle silah ve uyuşturucu kaçakçılığı ön plana çıkacaktı. O güne kadar “eroin” işlerinde pek görünmeyen Türk mafyası bu dönemde o alandaki “girişim”leriyle de dikkat çeker olmuştur. Türk mafyası hem “batılı meslektaşları” ile ilişkilerini güçlendirir hem de “transit ülke” olmanın avantajlarını yakalar”.

Bilindiği gibi, 1970’li yıllarda bir grup mal zor bulunurken, bir grup malı bulmak neredeyse mümkün değildi. Karaborsa mallardan elde edilen yüksek gelir, organize suç örgütlerinin faaliyetlerini ve faaliyet alanlarını cazip hale getirmiştir. Özellikle kaçakçılık faaliyetlerinin riskleri, organize suç örgütlerinin üst düzey bürokrat ve siyasilere işbirliğine girmek suretiyle daha kolay götürülebileceği fikrini gündeme getirmiş bu da onların güç ve faaliyet alanlarını arttırmıştır. Suç işlemek suretiyle elde edilen gelirler de kurulan paravan şirketler vasıtasıyla meşrulaştırılarak yasal alana çekilmeye çalışılmıştı (Dolunay, 2007: 212). Organize suçluluğun ülkemizdeki gelişimi içerisinde meydana gelen olumlu-olumsuz dalgalanmaların mevcut sosyal, siyasi, ekonomik değişimler ve yapılanmalarla alakasının olduğu bir gerçektir. Sürekli özendirilen lüks hayat tarzı, metropol şehirlerimize uzun süredir devam eden kontrolsüz göç ve bu nüfus hareketinin tetiklediği işsizlik asayişe müessir fiillerin olağan dışı

artışına sebep olurken, suçun işleniş yöntemleri devamlı değişime uğramaktadır. Bu değişim sürecinde birçok suç türü bir oluşum, bir grup, bir örgütlenme marifeti ile işlenmeye başlamıştır (KOMDB 2004 Raporu, 2005: 3). Türkiye’de meydana gelen ekonomik ve siyasi istikrarsızlıklar, değişik tarihlerde çıkartılan aflar, terör, büyük şehirlere göçler, 1970’li yıllarda Türkiye’nin Kıbrıs’a çıkarma yapması nedeniyle ABD’nin BM’ye aldırıldığı geniş kapsamlı ambargo uygulaması, ülkede meydana gelen ekonomik krizler nedeniyle organize suçların ortaya çıkmaya başladığı görülmektedir.

1980’li yılların başından itibaren ise ihracata verilen teşvikler sayesinde, yurtdışındaki kara para kaynaklı dövizler ihracat kazancı gibi gösterilerek Türkiye’ye getirilmiştir. Bu arada silah kaçakçılığı 1980 müdahalesinden sonra yerini altın kaçakçılığına bırakmıştır. Diğer taraftan, özellikle 1980’li yıllardan itibaren başta İstanbul olmak üzere, Ankara, İzmir, Mersin ve Bursa gibi büyük illere bir göç furçası yaşanmıştır. Doğal olarak daha çok aynı etnik veya bölgesel kökene sahip olan insanlar arasında gruplaşmalar oluşmuştur (Yılmaz, 1998: 75). 1980’li yılların ortasına gelindiğinde ülkedeki ekonomik kriz nedeniyle birçok işadamlarının borçlarını ödeyemez duruma düşmesiyle birlikte yasal yollardan tahsil edilmesi çok zaman alan alacaklarını bir an elde edebilmek için organize suç örgütleri devreye girmeye başlamıştır. Organize suç örgütleri, 1980’li yıllardan strateji ve yöntem değiştirmeye başlamıştır. Özellikle ekonomide alınan kararlar ile ithalatın serbest hale getirilmesi Türkiye’deki karaborsa düzenine ve buna bağlı olarak mafya hareketlerine önemli darbe vurduğu ifade edilebilir (Bal, 2000: 51).

Yine Türk mafyasının nitelik değiştirmekte olduğunu ve organize kriminal yapı hüviyeti kazanmasının en somut göstergesi 12 Eylül 1980’den sonra Bulgaristan-Sofya’da gerçekleşen babalar toplantısıdır. Dünya mafya tarihinde de benzerleri olan ama bir o kadar eşine az rastlanır toplantıya dönemin sayılı babaları dâhil olmuştur. Ağırlığını Laz ve Türk kökenli mafya babalarının oluşturduğu bu toplantıda Kürt mafyasının temsilcileri yoktur. 1980 sonrası dönemde yer altı dünyası, oldukça ünlü ve popüler simalarıyla ünlü olmuş, birçok “baba”ya şahit olmuş ve bu kişilerden bazıları oldukça uzun süre egemenliklerini kurmuşlardır (Akar, 2008: 418-419).

Liberal demokrasiye geçişle ekonomik anlamda özelleştirmelerin ortaya çıkması ve çeşitli haklardaki özgürlüklerin artması mafyanın dikkatini çekmiş ve bazı boşlukları fırsat bilerek bir yapılanma süreci içine girmiştir. Burada dikkat edilecek nokta, liberalizm anlayışının yaygınlaşmasından ve uygulamaya geçilmesinden sonra mafyanın

ortaya çıkmasıdır (Kaya, 2001: 398). Türkiye’de görüldüğü gibi organize suç kavramı uzun yıllardır var olmakla birlikte, ciddi anlamda devlet yetkilileri ve kamuoyunun gündemine, “susurluk kazası” olarak bilinen bir olayla gelmiştir. O günden sonra çok uzun bir süre, Türkiye’nin en önemli gündem konularından biri haline gelen “susurluk kazası” organize suçlar konusunda adeta bir referans kaynağı haline gelmiştir.

Organize suç örgütlerinin Türkiye gündemine yoğun bir şekilde oturmasına Türk halkının zihninde oluşmuş bulunan; hak edilenin alınamaması, ne kadar çalışırsa çalışsın yaşam için gerekli asıl gereksinimlerin karşılanamayacağı, adaletsiz tutum ve davranışların ön planda bulunduğu gibi düşünceler çok etkili olmuştur. İnsanların günümüz olanakları içerisinde dürtüst bir şekilde çalışma sonucu, minimum yaşam standartlarına ulaşmadaki olumsuz düşünceleri organize suç örgütlerinin eleman ve taraftar kazanmalarına olanak vermiştir (Aydın,2006: 56-57).

Bugün artık toplumun her hücresinde ve köşesine yayılan mafyalaşma olgusu, siyasileri de içine alacak şekilde gelişmiş ve ülke gelirlerinin yaklaşık üçte birinin mafya kaynaklı, kayıt-dışı gelirler olduğu bir duruma gelmiştir. Ayrıca kriminilizasyon her yanı kaplamış, mafya çeteleri ve babaları uluslararası arenada at koşturur büyüklüğe gelmişlerdir. Ayrıca çoğu, yasal görünümlü büyük şirketlerin sahibi olmuşlardır. 2000’li yıllardan itibaren ise neredeyse her sokak veya her köşe başında çeteler türemiş, bir kısmı siyasi görünümlü, irili ufaklı mafyatik oluşumlar ortalığı kaplamıştır ve özellikle büyük şehirlerin gündelik hayatını çekilmez hale getirilmiştir (Akar, 2008: 419).

Yani sonuç olarak organize suçlar, günümüzde yüzyıl öncesine kıyasla çok farklı şekillere bürünmekte ve yapılanma şekillerini çağa uygun şekilde yeniden düzenlemektedir. Bu durum örgütlü suçlar kavramına sürekli yeni tanımlamalar getirilmesini gerektirmektedir (Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000: 130). Suç organizasyonları, günümüzde adeta girişimciler gibi hareket etmekte ve iş âleminin aynadaki bir yansıması gibi, çeşitli yasa dışı piyasalar içinde faaliyet göstermektedir. Hedef, her zaman ve her yerde öncelikle kolay maddi ve finansal kazanç elde etmektir (Güvel, 2004: 23). Organize suçlarla mücadele eden birimler, bu tür yapılanmaların yapısını çözmeye çalışırken diğer yandan suç örgütleri kendini tamamen yenileyip, yapılarını değiştirebiliyorlar. Bu sorunsal bu tür suçlarla mücadeleyi zorlaştırmaktadır. Tüm bunların yanında gerek Sicilya döneminde başlayan tarım mafyası gerek günümüz girişimci mafyanın değişmeyen özelliği şiddet ve tehdittir. Bu kural kalıcılığını hala korumaktadır.

3.4. Türkiye’de Organize Suç Örgütlerinin Ortaya Çıkış Nedenleri

Organize suçların ortaya çıkış nedenleri incelendiğinde, bunları yine yereldeki geleneksel/örfi yaşam tarzının esaslarında aramak gerekmektedir. Zira çağdaş yaşam tarzı karşısında zıtlık ve direniş gösteren hususlar geleneksel/örfi yaşam tarzının bir tezahürü olarak ortaya çıkmaktadır. Yerelde yaşamın esaslarını belirleyen bu kural ve kurumlar, tarihsel süreç içerisinde oluşarak toplumsal dokunun hücrelerine nüfuz etmişlerdir. Bu şekilde kendisine uygun zemin oluşturan mafya tipi organize suç örgütleri toplumda ihtiyacı karşılanamayan malların temini için birer alternatif olmuşlar ve bu boşluğu doldurmaya çalışmışlardır (Erşahin, 2006: 18). İlegal mal ve hizmetlerin bir nevi tamamlayıcısı olan ve bu suretle güç kazanan organize suç örgütleri giderek faaliyet alanlarını genişletmiş ve ulus aşırı bir nitelikte boy göstermeye başlamıştır.

Türkiye’de organize suçluluğun sosyal tarihi ve tarihsel gelişimi konusunda özellikle vurgulanması gereken nokta; organize suçluluk ya da mafya tipi örgütlenmenin genel tarihçesinin ya da her ülkenin organize suç olgusunun, kendi siyasal, ekonomik ve sosyo-kültürel koşullarında ortaya çıktığı ve geliştiğidir (Beşe, 2005: 190). Sürekli yüksek enflasyon, kargaşa, hukukun serisizliği ve hukuki boşluklar, para piyasalarındaki suni iniş çıkışlar, kayıt dışı ekonomi, siyasal sorunlar daha sayacağımız birçok olumsuz faktör, halkın devlete olan güven ve inancını kaybetmesine sebep olduğu gibi, organize suç örgütlerinin ortaya çıkması için en uygun zemini oluşturmuştur.

Organize suçların genel olarak ortaya çıkmasında ve onların kendilerine toplum yapısı içerisinde yer bulmasında aşağıda belirtilen durumlar öncelikli şekilde etkili olmaktadır.

1. Ülkelerin ekonomik yapılarındaki istikrarsızlık, yüksek enflasyon ve para piyasalarındaki yapay iniş ve çıkışlar,
2. ülke yönetimindeki kısa süreli de dâhil siyasi otorite boşlukları,
3. çıkarılan yasaların yeterince uygulanmaması, gereksinim duyulan yasaların çıkartılamaması (Aşık, 2000: 149). Ülkedeki durum böyle bir görünüm arz ettiğinde, organize suç örgütleri ortaya çıkmaktadır.

Amerikalı sosyolog Robert K. Merton’ un organize suçun ortaya çıkış nedenlerini şu cümleleriyle belirtmektedir; “resmi yapının işlevsel yetersizlikleri, mevcut ihtiyaçlara etkin bir şekilde yanıt vermek için alternatif (resmi olmayan) yapılar meydana gelmiştir. Tipik olan, ekonomik büyümenin çalkantılı yürüdüğü ve devletin,

bu yüzden ortaya çıkan problemlere karşı mücadelede yetersiz kalabildiği koşullarda mafyanın etkili olmaya başlamasıdır. Mafya bu tür problemleri kısa sürede çözme iddiasıyla ortaya çıkar. Bir yandan ortaya çıkan tekil sorunları çözerken, diğer yandan kazançların devamı için mevcut problemlerin sürmesinden yanadır". Bunun nedeni ise problemlerin varlığının mafyanın kazanç kapısı olmasıdır (Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000: 54).

Organize suçun ülkemizde ortaya çıkış nedenlerini belirtecek olursak;

Kendilerini savaş içinde gören kişi ve gruplar, uğrunda savaşacakları bir ideolojinin etkisiyle ve amaçları doğrultusunda organize suç örgütleri halinde ortaya çıkabilirler (Dinçkol, 2002: 107).

Organize suçun ortaya çıkış nedenleri bakımından ilk dikkate alınan husus, toplumsal yapıdaki bölünmeler, zengin-yoksul farkının derinleşmesi gibi, sosyo-ekonomik olayların toplumsal değerler üzerindeki olumsuz etkileridir. Sosyo-ekonomik yapıdaki bu olumsuz gelişmeler sonucunda, bazı toplumsal tabakaların ihmal edilmesi, organize suç bakımından uygun bir zemin yaratmaktadır (Aydın, 2006: 33).

Siyasal sistemdeki "çözülme" ve daha ileri aşamada "kırılma"lar, organize suçluluğun oluşmasında önemli unsurlardan birisidir. Dünyada genel siyasal sistemdeki kırılmalara en etkili örneklerden birisi eski Sovyetler Birliği'nin dağılmasıdır. 1985 yılından itibaren gücünü yitirerek dağılma sürecine giren ve nihayet 1991 yılının Aralık ayında çözülen eski Sovyet rejiminden sonra işsiz kalan birçok insan ele başılığa yönelmiş ve bu şekilde organize suç meydana gelmiştir. Rus mafyası, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin çöküşünden faydalanan belki de tek kurumdur. Aynı şekilde siyasal sistem içinde, özellikle kamu yönetimindeki partizanlaşma, organize suçluluğun yeşermesi ve beslenmesi için uygun bir ortam yaratmaktadır (Dinçkol, 2002: 108-109).

Organize suç olgusunu ortaya çıkaran siyasal ve sosyo-politik şartları Beşe, şu şekilde başlıklar halinde sıralamaktadır:

- 1-Devlet yapıları ve devlet toplum ilişkilerinin bozulduğu dönemlerde,
- 2-suç işlemeye yönelik koşulların uygun olduğu durumlar,
- 3-toplumda yozlaşma ve yolsuzlukların yaygınlaştığı dönemlerde,
- 4-partito ilişkilerin yaygın olduğu dönemlerde ve son olarak,

5-ülkenin hukuk sisteminin bozulduğu dönemlerde organize suç örgütleri (mafya) ortaya çıkmaktadır (Beşe, 2001: 24-34).

Bu maddelerden hareketle organize suçun ortaya çıkmasında etkili olan nedenlerin genelde politik-ekonomik toplumsal şartların kötüleşmesi ile ilintili olduğu söylenebilir.

Bir toplumda, ekonomik yapının toplum üyelerinin isteklerini karşılayacak şekilde oluşamaması veya toplumsal yapıdaki değişme ile ekonomik yapıdaki değişimin aynı hız ve doğrultuda gerçekleşmemesi, toplumsal kırılmalara ve buna bağlı olarak ta organize suç örgütlerinin türemesine neden olur. Ekonomik değişme tek başına organize suçluluğu belirleyici unsur olmamakla birlikte, ekonomik farklılık, eşitsizlik ve dengesizlik ve bunlara bağlı olgular, organize suçluluğun doğuş ve gelişmesine müsait ortamı hazırlamaktadırlar (Dinçkol, 2002: 112). Toplumda sorunların çokluğu, organize suç örgütlerinin kazanç kapısı olmakta ve bu tür illegal yapılanmaların hızla yayılmasına yol açmaktadır. Türkiye’de 1970’li yıllarda ekonomik, siyasal vs. sorunları bu tür örgütlerin daha etkin görüldüğü açıktır.

Türkiye’de özellikle kentlere, kentin ekonomisinin talep ettiğinden daha fazla nüfusun göç etmesiyle, işsizlik, gecekondulaşma, alt yapı eksiklikleri, çevre kirliliği, arsa ve arazi spekülasyonu gibi sorunların yanında, yeni bir kültürle karşılaşmanın yarattığı sarsıntılar, iç çatışmalar, bunalımlar gibi birey ve toplulukları derinden etkileyen sorunlar da ortaya çıkmaktadır (Dinçkol, 2002: 125-126).

Özellikle, 1985–2000 yılları arasında terör nedeniyle yaşanan göç; zorunlu, anlık, dayanışma duygusundan yoksun ve dışlayıcı bir niteliğe sahiptir. Hem kentlerin, hem de göçün biçim değiştirdiğini söyleyen Erder, özellikle 1980’den sonraki zorunlu göçün yeni kentli yoksullar yarattığını, bu durumun kentte gerilime yol açtığını anlatır (Erder, 1997: 17’ den akt. Karasu, 2008: 277). Zorunlu göçün, daha önce var olmayan bir göçmen hiyerarşisi yarattığını anlatan Işık ve Pınarcıklıoğlu, geçmişte suç oranları düşük olan gecekondulaşma bölgelerinin giderek değiştiğini, hemşeriliğe dayalı dayanışmanın mafyaya dönüştüğünü belirtmektedir (Işık ve Pınarcıklıoğlu, 2001: 125-127).

Göç sonucu gecekondulaşma bölgelerinde yaşayan gençlerin geçirdiği değişim, gecekondulaşma alanlarında yaşayan gençlerin tüketim toplumunun ve neo-liberal politikaların etkisiyle, geçmişten farklı olarak, derin bir umutsuzluk ve bunalım içinde suç işlemeye daha yatkın hale geldikleri belirtilmektedir (Karasu, 2008: 277). Zaten organize suç örgütlerinin eleman profilinde, suça sürüklenmiş gençlerin istihdamı en cazip olan şarttır. Suça yatkın hale gelen gençlerin her biri organize suç örgütleri için kalifiye eleman niteliğindedir.

Özellikle ülkemizde, sokak mafyası (kent sokaklarının belirli gruplar tarafından park yeri olarak parsellenmesi), gecekondu mafyası (yeni gelenlere ev, arsa, ikinci elden inşaat malzemesi temini), terör mafyası (anarşik olayların pazarlanması), pazar mafyası (kent pazarlarının parsellenmesi ve para veya dayanışma karşılığı verilmesi), bürokrasi mafyası (iş bulma, atamalar, ihaleler vs.) gibi organize suç örgütleri meydana çıkmaktadır (Dinçkol, 2002: 127). Siyasi ve ekonomik istikrarsızlık, metropollere yoğun göç, dengesiz gelir dağılımı, yolsuzluğun kol gezmesi, eğitim seviyesinin düşüklüğü, kamunun etkisizliği, adaletin geç tecelli etmesi, cezaların caydırıcı olmaması gibi sebepler organize suç örgütlerini güçlendiren, azdıran, pervazsızlaştıran durumlardır.

Organize suç örgütleri dünyanın hemen hemen her tarafında faaliyet gösterebileceği gibi çeşitli siyasal ve ekonomik şartlarda ortaya çıkabilmektedir. Bu yüzden siyasal, sosyal ve ekonomik olarak büyük değişikliğe uğrayan yerlerde hızla gelişip büyüdüğü aşikârdır. Organize suçluluğun ortaya çıktığı yerlerde, yani politik, ekonomik, toplumsal şartların kötüleştiği durumlarda organize suçluluğun aşırı güç kazandığı belirlenmiştir. Eğer devlet zafiyet içerisindeyse organize suç da o oranda bir güç faktörü olarak ortaya çıkmaktadır (Beşe, 2001: 33-34-35). Yani devletin organize suça karşı olan mücadele biçimi organize suç gruplarının etki alanı arasında ters orantı vardır. Devletin ekonomik, siyasal ve sosyal yapısındaki mevcut durum güçlü ise bu suç gruplarının faaliyetleri azalmakta, aksine devletin ekonomik istikrarsızlığı ve sosyal dengesindeki bozukluklar vs. ise bu suç örgütleri için bir kazanç kapısı olmakta ve giderek güç kazanmaktadır.

Ülkemizde organize suç önleme ve kökenlerine ilişkin çalışmalar yapan KOSMD Başkanlığı, organize suçları ortaya çıkaran nedenleri şöyle sıralamaktadır:

- İdeolojik yapılanmalar,
- siyasi otorite boşluğu,
- rejim değişikliği,
- hukuki boşluklar,
- ekonomik istikrarsızlık (uzun süreli ve yüksek enflasyon, para piyasalarındaki suni dalgalanmalar, yolsuzluk, gelir dağılımındaki adaletsizlik),
- toplumun sosyolojik yapısı (örf, adet ve gelenekler),
- rüşvet,
- eğitimsizlik,

- işsizlik,
- göç,
- ahlaki yozlaşma,
- ülkenin jeopolitik konumu,
- lüks yaşama ve kolay yoldan para kazanma arzusu,
- organize suç ihraç eden ülkelerin etkisi,
- medyada yer alan özendirici yayınlar,
- idari ve adli denetimsizlik,
- toplum bünyesine uygun olmayan sosyal, hukuki ve siyasi değişimler

(KOMDB, 2006 Raporu, 2007: 60).

Ayrıca bu tür suçların daha çok belli bir oluşum zemini vardır. Örnek verecek olursak; cezaevlerinde aynı kaderin kurbanı kişiler burada belli aşamalarla tanıştıktan sonra bu tür suçlar için bir araya gelebiliyorlar. Türkiye’de son yıllarda F Tipi cezaevi uygulamasına geçilmesinin nedeni özellikle organize suçlardan ve uyuşturucu suçlarından hüküm giyenlerin, cezaevlerinde birbirleriyle etkileşime girmelerini engellemek ve cezaevlerini bir suç mekanı niteliğinden çıkarmaktır.

Yolsuzluk ve yozlaşma, son yıllarda organize suçluluk olgusuyla çok yakından ilişkili bir kavram halindedir; hatta ülkemizde bu iki kavram birbirini çağrıştırmaktadır. Buradan hareketle, Türkiye’deki organize suç faaliyetlerinin en belirgin özelliklerinden birisinin yolsuzlukla birlikte yürümesidir. Yeraltı dünyasıyla yerüstü dünyası arasında işbirliği ve ittifaklar, büyük ölçüde yolsuzluk aracılığıyla sağlanmaktadır. Yolsuzluk, organize nitelikteki ulusal ve uluslararası suç faaliyetlerini daha da kolaylaştırmıştır (Beşe, 2005: 191). Albini çalışmalarında örgütlü suçun, mevcut hükümet görevlileri ile ilişkiler bazında bilgi alış veriş yapan ve müşterilerinin ekonomik ve politik yönden desteklenmesi için işleyen ilişkiler ağına giriş sağlayan suç patronlarından oluştuğunu ileri sürmektedir. Bununla birlikte örgüt içinde sızmaların olmamasının nedeni ise tamamen çıkar amaçlı ilişkiler ağının mevcudiyetidir.

Sonuç olarak Türkiye’de genelde ideolojik yapılanmalar, siyasi otorite boşluğu, rejim değişikliği, hukuki eksiklikler, totaliter rejimler, ekonomik istikrarsızlık, toplumun sosyolojik yapısı, rüşvet, eğitimsizlik, işsizlik, hemşehrilik/aşiret yapısı, sosyal aidiyetsizlik, ahlaki yozlaşma, ceza adalet sistemindeki eksiklikler, psikolojik çarpıklıklar/kavram kargaşası, ülkenin jeopolitik konumu, lüks yaşam arzusu, organize suç ihraç eden ülkelerin etkisi, medya, idari ve adli denetimsizlik, toplum bünyesine

uygun olmayan sosyal, hukuki ve siyasi yaşanan problemlerin çözüme kavuşturulmaması organize suç örgütlerinin ortaya çıkmasına ve giderek güç kazanmasına neden olmaktadır (TADOC 2006 Raporu, 2007: 161-162).

3.5. Türkiye’de Organize Suç Örgütlerinin Yapılanma Şekilleri

Organize suçlar kriminolojik açıdan diğer suç konularından karmaşık ve çözülmesi güç bir yapılanma göstermektedir. Birçok suç türünü bünyesinde barındıran ve bunu meslek haline getiren kriminal bir husustur. Başta iktisadi unsurlara yönelmek şartı ile sosyal ve siyasi yapı içerisinde kendisini kamufle etmektedir.

Organize suçların her şeyden önce genel anlamda çekirdek yapılanması mevcuttur. Bu açıdan, örgütlü suçları hiyerarşik yapıda ele alırsak, en başta bir lider “boss” vardır. Onun altına teşkilatın çalışma alanlarına göre “underboss” yani şef yardımcıları bulunmaktadır. Bunların da altında tim komutanları yer almaktadır. Günlük işlerin yürütülmesi ise “askerlerin” görevidir. Örgütün dış dünya ile bağlantısında hukuksal konularda yardım etmek üzere genellikle “patron”un yanında bir danışmanlar heyeti görülür ki, bu örgütsel biçiminin tümü “konsey” terimiyle ifade edilmektedir (Özerkmen ve Kahya, 2008: 20).

Şunu belirtmeliyiz ki Türkiye’de organize suç örgütleri İtalyan organize suç örgütlerindeki gibi bir Caponun başkanlığıyla örgütlenmektedir. Türk organize suç örgütleri şeflerinin adıyla anılmakta ve örgütte herkes ne yaparsa şef için yapmaktadır (Saçan, 2004: 93). Elemanlar sıkıca birbirine ve görevlerine bağlıdır. Bu illegal yapılanma içerisinde elemanları bir araya getiren ve onları bir arada tutan yapısal özelliklerine baktığımızda farklı türden yapılanmalar bulunmaktadır. Organize suç örgütleri, çoğu zaman etnik dayanışma, dil, din, gelenek, sosyal ve ailevi unsurlar gibi sosyal sermaye ile desteklenmektedir.

Türkiye’de organize suç örgütlerinin yapılanma biçimleri şu şekilde belirtilebilir.

3.5.1. Aile Tipi Organize Suç Örgütleri

Türkiye’de organize suç örgütlerinin kökeninin aile tipi bir özellik taşıdığı bilinmektedir. Ailenin önde gelen ferdinin oluşturduğu suç örgütlenmesine, ailenin erkek bireylerinin katılımıyla örgütlenmenin çekirdeğinin olduğu görülmektedir. Bu çekirdek yapı Cosca örgütlenmesini andırmaktadır. İtalyanlarda görülen sağdıçlık, vaftiz çocukları veya kan kardeşliğinden oluşan mafya tipi organize suç örgütleri, Türk organize suç örgütlerinde kirvelik, nikah şahitliği, evlilikte ortaya çıkan sıhri hısımlıklarla oluşmaktadır (Saçan, 2004: 93). Yani Türkiye’de organize suç örgütlerinin

aile temelli örgütlenmesi, yapı bakımından İtalyan'ınkiyle çoğu yönden benzerlik arz etmektedir.

Fakat burada özellikle vurgulanması ve 'aile yapılanması' ile karıştırılmaması gereken bir nokta vardır ki, o da Türk organize suç örgütü liderlerinin kendi eş ve çocuklarını yaptıkları illegal işlere mümkün olduğunca karıştırmak istememeleridir. Tayin ettikleri yakın korumaları dışında, örgütle çok fazla bağlantı ve ilişki içerisinde olmamalarına azami özen gösterilir (Beşe, 2005: 187).

Feodal kan bağlarının çözülmediği aile düzeninde, onur, koşulsuz itaat, sadakat, grup dayanışması, gizlilik, mafya alt kültürünün vazgeçilmez unsurlarıdır. Değinen kavramlara aykırı davranışların yarattığı uyuşmazlıkların çözümü de, mafya kültürünün zorunlu yöntemidir. Değinen kural ve yöntemlere dayanan "mafya kültürü", bölgesel toplumsal yapının da niteliklerini oluşturmuştur. Böylece oluşan kendine özgü "mafya türü davranış" bölgede yadırganmayan, desteklenen, olağan davranış olarak kavranmıştır. Özellikle "mafya alt kültürünün egemen ve doğal olduğu Sicilya ve benzeri yörelerde, 'feodal geniş aile düzeni' nedeniyle bölgesel yönetim suç örgütünün elinde bulunduğu için, "gizli dayanışma" suçun açığa çıkmasını, suçluların cezalandırılmasını önleyen yöntem olmuştur (Dinçkol, 2002: 124).

Türkiye'de özellikle uyuşturucu kaçakçılığıyla uğraşan büyük çaplı mafya tipi örgütlenmeler, 'ailevi' niteliktedir (Beşe, 2005: 187). Kutlu Savaş'ın Susurluk Raporu'nda, Türkiye'de meydana gelen uyuşturucu madde yakalamalarıyla ilgili mevcut bilgilerin değerlendirilmesi bağlı olarak, uyuşturucu kaçakçılık organizasyonlarının daha çok Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi kökenli oldukları belirtilmektedir. Raporun devamında "Aile organizasyonları halini alan bu gruplar, eskiden küçük miktarlarda esrar kaçakçılığı ile işe başlamış, 1980'li yıllardan itibaren ise, eroin talebinin artması ve kârının çok yüksek olması sebebiyle organize olarak kaçakçılık faaliyetlerini bu yöne kaydırmışlardır." değerlendirmesi yapılmaktadır (Kutlu, 2005: 47' den akt. Ersoy, 2005: 59). Ailesel organizasyonların önemli özelliği, üyelerin birbirlerine olan güven ve dayanışmasıdır. Bu da iletişim ve dışarıya bilgi sızdırılmaması için yararlı bir özelliktir (Bovenkerk ve Yesilgöz, 2000: 153). Aile tipi suç örgütlerinde, tetikçiler, yardımcıları, danışmanlar, hukukçular vs. bulunmaktadır. Aile içindeki bürokratik şahıslar partito ilişkilerin yürütülmesinde önem kaydetmektedir. Partito ilişkiler bu tip örgütlerde şefin kurduğu bir ağla yürütülmektedir.

Bu tip yapılanmalara günümüzde birçok örnekler vermek mümkündür. Örneğin; Hacısüleymanoğulları, Vedat ve Nuri Kardeşler, Çakıroğulları, İhtiyaroğulları. (Saçan, 2004: 93). Görüldüğü üzere ailedeki şef örgüt isminin şekillenmesinde değişmez kaidedir.

3.5.2. Hemşehri Tipi Organize Suç Örgütleri

Aynı ilden olan kişiler arasında ortaya çıkan dayanışma örüntülerine hemşehrilik denir. Hemsehrilik, göç ve kentleşme sürecinde ortaya çıkmıştır. Göç eden nüfusun yetersiz sanayileşme ve kentsel örgütleri kullanmadaki sıkıntıları sonucunda kentte ayakta kalma ve kente eklenilebilme çabaları bağlamında oluşmuş bir tampon mekanizmadır. Hemşehri, aynı şehirden, aynı memleketten olan insanları belirtmek için kullanılan bir kavramdır.

Türkiye’de ikinci tip suç örgütlenmesi hemşehrilik üzerine kuruludur. Bu tip yapılanmada örgütü ayakta tutan en önemli faktör, aynı şehirden ya da aynı bölgenin insanı olmaktır (Saçan, 2004: 93). Organize suç örgütlerinin oluşumunda ve kendi içindeki yapılanmanın sıralanışında akrabalığın, aynı soydan veya boydan gelmenin, yakın arkadaşlığın ve dolayısıyla toplum tarafından kabul gören yöreselliğin, hemşehriliğin etkili bir şekilde belirleyici rol aldığını vurgulamıştır (Özerkmen ve Kahya,2008: 18).

Kırdan kente göç, yani kentleşme oranının yüksek olduğu Türkiye’de, kır-kentler (gecekondu mahalleleri) bu eşitsizliğin yaygın olarak görüldüğü ortamlardır. Kırdan kente büyük beklentilerle gelen yığınların, beklentilerine cevap bulamaması, bu insanları, özellikle gençleri yani ikinci kuşağı, suç örgütleriyle karşı karşıya getirir. Gelişmekte olan ülkelerin ekonomik sıkıntıları çerçevesinde bu tür örgütlenmeler kaçınılmazdır. Kente gelen kişilere rehberlik edecek, onları kente alıştırarak kuruluşlar yoktur. Bu boşluk ya hemsehri-akraba dayanışması yoluyla, ya da başka örgütlü yapıların devreye girmesiyle doldurulmaktadır (Dinçkol, 2002: 126).

Kentsel ortamda yaygın uygulama alanı bulan kayıt dışı ekonomi, onun getirdiği ekonomik anlayış, zihniyet ve enformel ekonomik ilişkiler bir yandan kentleşme sürecinde önemli bir tampon kurum işlevi gören “hemşehrilik İlişkileri”ni geliştirmiş diğer yandan da bu sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel ortamda bazı özel yaşam stratejilerinin oluşmasını sağlamıştır. Hemşehrilik ilişkileri (geleneksel, dayanışmacı, cemaat ilişkileri) kırdan göç eden nüfusun kente yerleşmesini ve onun ön bilgilerini üretmekle kalmamış, kentte erimenin, kaybolmanın, ezilmenin önünü alarak geleneksel

dayanışma örüntülerini kente taşıyarak yeniden yapılandırmıştır. Örnek olarak kent topraklarına semt semt, mahalle mahalle Sivashılar, Erzurumlular, Karşılar, Trabzonlular, Kastamonulular vb. tarafından yerleşilmiştir. Kendi konutlarını ve iş yerlerini inşa etmişler, dahası hemşehri dernekleri kurmuşlardır. Bazı enformel-formel iş alanlarını ele geçirerek kentte söz sahibi olmuşlardır (Erder, 1996:11; Özerkmen ve Kahya,2008: 18).

Dünün “kabadayılık geleneği”nin izlerini taşıyan bugünün mafyası, özellikle 1990’dan itibaren hızla büyümüştür. Bu örgütlerin ortalama üye sayısı 11-50 arasında değişmektedir. Faaliyette bulundukları bölgelere bakımından ise, sanayi, inşaat ve turizm sektörlerinin daha hareketli olduğu sermaye birikiminin ve para hareketliliğinin üst seviyede görüldüğü Marmara ve Akdeniz bölgeleri öne çıkmaktadır. Bu suç örgütleri içerisinde, bölgecilik ve hemşehricilik kuvvetlidir (KOMDB, 2000 Raporu, 2001: 120). Temelinde dikkatle incelendiği örgüt içerisinde yer alan elemanların birçoğunun genelde aynı bölge insanı olduğu, tanıdık, bildik akraba ya da yöresel bağların, hemşehrilik ilişkilerinin yattığı görülmektedir (Özerkmen ve Kahya, 2008: 30).

Özellikle de hemşehrilik ve bölgecilik unsuru kullanılarak, bölgenin siyasetçileri, aynı bölgeden gelen bürokratlar ve işadamlarıyla daha kolay irtibat ve çıkar ilişkisi kurulabilmektedir. Hemşehrilik ilişkisi böylece, irtibat ve ilişkinin gerekçeleştirilmesi ve meşrulaştırılmasında, karşılıklı güvenin sağlanmasında ve karşılıklı çıkarlar da uzlaşılmasında bir araç olarak kullanılmaktadır (Beşe, 2005: 188). Hatta partito ilişkilerinde de hemşehrilik ön planda tutulmaktadır. Aynı şehrin ya da bölgenin çocuklarından bir kısmı partito ilişkiler açısından önemli yerlere getirtilmiştir. Bu durumda partito ilişkiler kendiliğinden kurulmaktadır (Saçan, 2004: 94). Hemşehrilik ilişkisine dayalı bu gruplaşmaların illa ki il ya da ilçe bazında olması şart değildir. Çoğu zaman bu gruplar, ülkemizde ortak olarak ‘Karadeniz Mafyası’, ‘Kürt Mafyası’ ve ‘Çerkezler’ gibi bölge ya da etnik temelli olarak da ifade edilebilmektedirler (Beşe, 2005: 188). Daha dar bölgesel gruplar ise Bafralıları Grubu, Oflulara ait çeşitli gruplar, Liceliler, Siirtliler, Bitlisli, Karşılar, vs. bir çok örnek verilebilir (Saçan, 2004: 94).

Sonuçta Türkiye’de göç ve kentleşme süreciyle beraber kırsal yapıların kentsel ortamda tutunma biçimlerinden biri olan hemşehrilik, aynı zamanda her türlü kanunsuzluğa da zemin hazırlamıştır. Örneğin birçok yerel yönetimlerdeki ruhsat ve

hizmet uygulamaları, merkezi yönetimdeki adam kayırma, torpil ve ihaleye fesat karıştırma gibi yolsuzlukların arkasında yörecilik, mezhepçilik, particilikle iç içe geçmiş hemşehricilik yatmaktadır (Kahya, 2006: 6). Ülkemizde görece olarak geçerliliğini koruyan bu geleneksel bağlılıklar, kamu görevlisinin yakınlarını “kayırması” ve “kollaması” sonucunu ortaya çıkarmaktadır (Özcan, 2006: 184).

3.5.3. Cezaevi Arkadaşlığı Üzerine Kurulu Organize Suç Örgütleri

Türk Organize Suç Örgütlerinin hücre yapılanmasını sağlayan bir diğer unsur, cezaevi arkadaşlığıdır. Yani Coscanın çekirdek yapısını cezaevi arkadaşlığı oluşturmaktadır (Saçan, 2004: 94). Bu tip organize suç örgütlenmelerinin sosyal sermayesi, cezaevlerinde yaşanan arkadaşlık ilişkilerinde yatmaktadır (Beşe, 2005: 188). Adi bir suçtan ceza evine giren birey, içerde her türlü suçu işleyen insanlarla aynı ortamda, aynı koşu kalmakta ve kader arkadaşlığı yapmaktadır. Cezaevinde bilmediği suçların işleniş şekilleri hakkında en ince detaya kadar bilgi sahibi olabilmekte, cezaevinde başlayan arkadaşlıklar dışarıda örgütsel düzeyde birlikteliklere dönüşmektedir. Organize suç örgüt üyelerinin büyük çoğunluğunun geçmişte aynı cezaevinde yatan arkadaşlardan oluştuğu ülkemizin bir gerçeğidir (Özcan, 2006: 42). Ülkedeki durum böyle bir görünüm arz ettiğinde, mafya tipi organize suç örgütleri ortaya çıkmaktadır. Bu örgüt elemanlarının büyük çoğunluğunun genellikle bir suç geçmişlerinin olması gerekmektedir. Çünkü ceza evlerine herhangi bir sebeple giren kişiler için oralar eğitim kurumu niteliği taşımamakta, aksine suç işleme konusunda, suçlar ve cezalar konusunda ehil kişiler olarak yetişmelerine zemin hazırlayan mekânlar niteliğine bürünebilmektedir. Cezaevindeki tecrübeli suçlular tarafından kanunlardaki boşluklar kendilerine öğretilmektedir. Ayrıca cezaevi sonrasındaki zor olan sosyokültürel ortama kendilerini kabul ettirme sürecinde karşılaştıkları problemler için çözümler üretmektedirler. Bu çözümler genellikle, suç örgütleri ile tanıştırmaları ve bundan sonraki hayatlarında da suç işleyerek hayatlarını sürdürmek şeklinde tezahür ediyor (Şenol, 2007: 217). Cezaevlerinde paylaşılan zaman ve mekân, tahliye olmanın ardından arkadaşlığın en karizmatik olanın etrafında toplanılarak sürdürülmesiyle devam eder (Beşe, 2005: 188). Suç grupları içerisindeki organik yapılanma, bu kişilerin cezaevlerinde başlayan arkadaşlıklarının cezaevi sonrasında sürdürülmesi ile daha da kuvvetlenmektedir (Aydın, 2010: 418).

Cezaevine girmiş olmak bu grup üyeleri için bir dezavantaj değil, aksine kazanç olarak değerlendirilmektedir. Bilhassa örgüt üye ve liderleri cezaevinden çıktıktan sonra

kendilerini daha güçlü görmeye başladılar, hatta bu süreci bir kariyer olarak değerlendirmektedirler (KOSMDB 2005 Raporu, 2006: 79).

Yeni Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun hükümleri ve ceza infaz kurumlarının yüksek güvenlikte olması, suç örgütlerinin kendi hayat tarzlarını geliştirmelerini: "cezaevinden örgüt yönetmelerini" engellemeye çalışmak için atılan ilk adımlardandır (Candan, 2009: 88). Ayrıca Türkiye’de son yıllarda F Tipi cezaevi uygulamasına geçilmesinin nedeni özellikle organize suçlardan ve uyuşturucu suçlarından hüküm giyenlerin, cezaevlerinde birbirleriyle etkileşime girmelerini engellemek ve cezaevlerini bir suç mekânı niteliğinden çıkarmaktır.

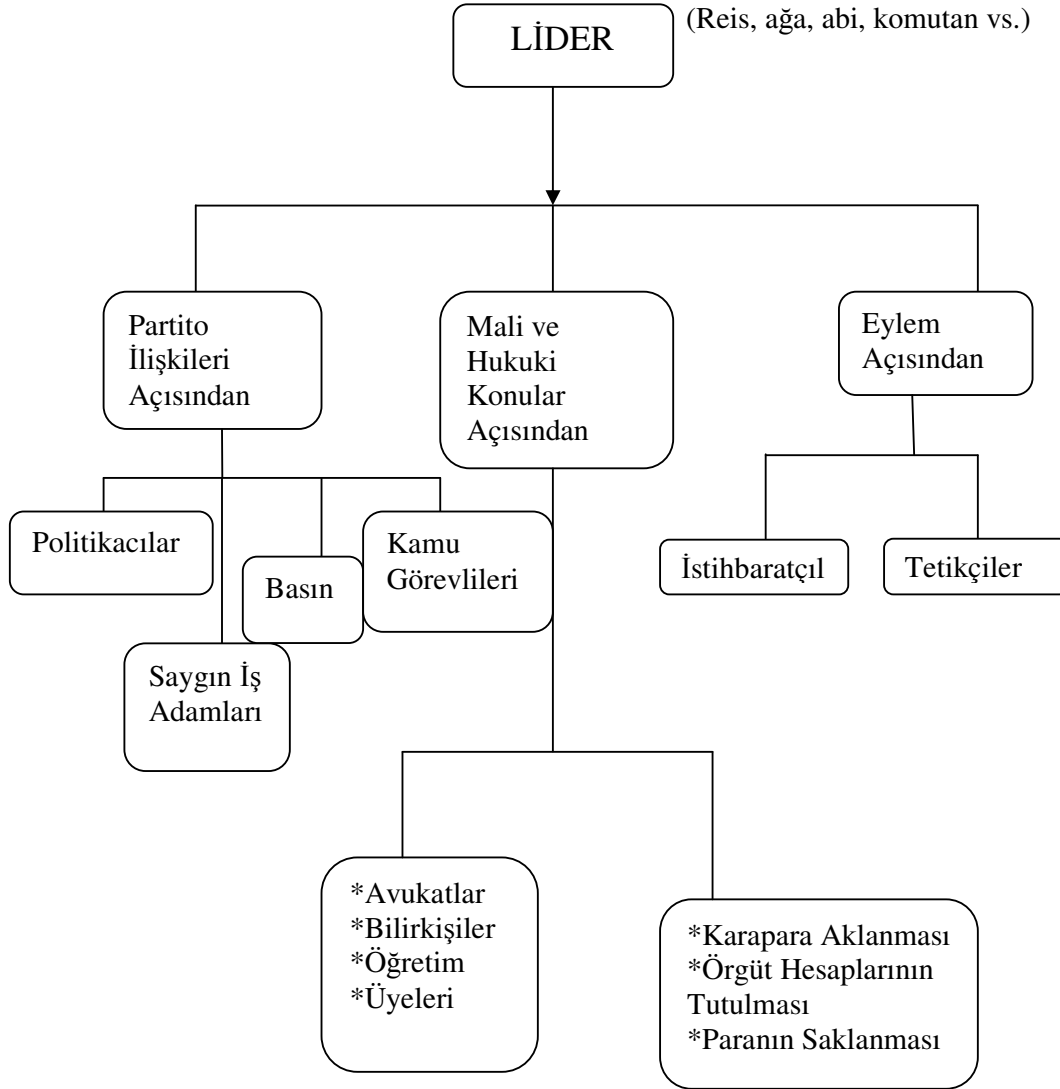
3.5.4. Siyasi Görüş Motifli Organize Suç Örgütleri

“Aynı siyasi görüşü paylaşan, ancak, zaman içerisinde siyasi düşüncelerinin peşinden koşmaktan bıkan bazı gruplar, kısa yoldan para kazanmanın cazip olduğunu düşünerek suç örgütlenmelerine gitmişlerdir. Bu tip örgütlenmelerde Capo, (Şef) genellikle siyasi görüşü nedeniyle sıkıntı çekmiş ve diğerlerine oranla daha kıdemli kişidir. Çoğu daha önce bu görüşler nedeniyle cezaevinde yatmış olan suç örgütü üyeleri, örgütlenmelerini de gayet profesyonelce yapmaktadırlar. Eleman sayıları fazla olmasa da bu tür gruplar çok etkili olmaktadır. Eskiden Ülkücü, Solcu, Kürtçü, Kökten Dinci örgütlere üye olupta bu gün suç örgütü kuran birçok Capoya rastlamak mümkündür. Hüseyin Baybaşı Kürtçü, Ümit Ölmez Ülkücü, Behçet Cantürk Solcu, Mehmet Sümbül Kökten Dinci temelli suç örgütü capolarına örnek olarak verilebilir (Saçan, 2004: 95). Bu tip organize suç örgütlerinin de, ortak ideolojik ve siyasi değerleri paylaşma ve geçmişte birlikte yaşanmış eylem ve örgütlenmeler söz konusudur. Ülkemizde bazı organize suç örgütü ya da liderleri için kullanılan ‘Ülkücü mafya’ kavramı, bu insanların geçmişlerinde belirli bir ideoloji ya da siyasi gruba bağlı olmalarından dolayıdır. Bu tip yapılanmalarda, örgütsel yapının temelini oluşturan unsur ‘siyasi görüş’ ya da ‘ideolojik’ birlikteliktir” (Beşe, 2005: 188). Günümüz Türkiye’inde Danıştay saldırısı olarak gündeme düşen ve ülkücü kökenli olduğu iddia edilen Alparslan Aslan, dava sürecinde başörtüsü yasağından dolayı bu cinayeti işlediğini belirtmiştir. Fakat şimdilerde Ergenekon soruşturması kapsamında, bu kişinin, ne ülkücü bir kökeni olduğuna dair ne de başörtüsü meselesi kapsamında cinayet işlediğine dair, herhangi bir ilişkinin söz konusu olmadığı medya aracılığıyla gün yüzüne çıkarılmaktadır. Yani şunu belirtmeliyiz ki ülkemizde her ne kadar siyasi görüş motifli oluşan suç örgütleri varsa da, bu tip suç örgütlerini kullanarak daha kötü emeller

arzulayan büyük çapta suç örgütleri bulunmaktadır. Bu sayede ülkenin istikrarını bozma amacı güden suç örgütleri kendilerine kazanç kapısı açma yoluna girmektedirler.

Türkiye’de organize suç örgütlenmelerinin yapısını analiz etmek için aşağıdaki şekil işimizi daha da kolaylaştıracaktır.

Şekil 4: Türkiye’de Organize Suç Örgütlerinin Temel Örgütlenme Şeması (Fonksiyonel Açıdan).

Kaynakça: (Saçan, 2004: 97).

Zaten bu tip örgütlenmelerde genellikle devlet içerisindeki fıkırdışlarından destek almakta, partito ilişkilerinin temelini de bu özellik oluşturmaktadır (Saçan, 2004: 95). Yukarıda ki şemada temel fonksiyonların bazı unsurları farklı kullanımlara sahne

olmaktadır. Bunu da ancak organize suç örgütlerinin stabil bir yapıya sahip olmadığını, değişen sosyo- ekonomik, siyasal, toplumsal koşullara göre kendini yenileyebildiği özelliği ile açıklayabiliriz.

3.6. Türkiye’de Organize Suç Örgütlerinin Tespit Edilen Karakteristik Özellikleri

Organize suç örgütleri ortaya çıktığı ülkenin politik, sosyo ekonomik ve kültürel özelliklerine göre değişiklik göstermektedir. Bunun içindir ki organize suç olgusunu ele alırken ortaya çıktığı ülkenin kültürel, sosyolojik, ve ekonomik faktörlerini göz önüne almak gerekmektedir.

Tüm bu farklılıkların bilincinde olan Abadinsky’e göre, bir bölgedeki organize suçluluğun varlığını açıklayan üç temel faktör vardır: Elverişli durum faktörleri, suçlu çevre ile özel imkân ve kabiliyetler. Bunların ilki olan organize suç için elverişli durum faktörlerini Abadinsky dört ana başlıkta toplamıştır:

- *Ekonomik,
- *kamusal,
- *kolluk,
- *sosyal ve teknolojik değişiklikler.

Bu faktörlerin değişik kombinasyonları, belli bir bölgedeki organize suçluluğun boyutunu ve özelliğini anlamamıza yardımcı olmaktadır (Ersoy, 2005: 17). Ülkemiz açısından Abadinsky ‘nin yukarıda açıkladığı faktörlere ek olarak ülkelerin jeopolitik konumu da organize suçluluğun boyutunu ve özelliklerini anlamamıza yardımcı olacak bir faktör olarak ele almak gerekir. Özellikle uyuşturucu ticareti ve diğer kaçakçılık faaliyetlerinde yapılan jeopolitik değerlendirmeler ve uyuşturucu yakalama istatistikleri gerek uyuşturucu madde kaçakçılığında gerekse diğer kaçakçılık faaliyetlerinde (insan kaçakçılığı, sigara kaçakçılığı vs.) Türkiye’nin transit bir konumunda olduğuna işaret etmektedir.

Türkiye’de faaliyet gösteren organize suç örgütlerini değerlendirirken ülkemizin siyasi, coğrafi, ekonomik, hukuki durumu, toplumun gelenek ve görenekleri, ahlaki yapısı göz önüne alınarak bir sonuca ulaşılması mümkündür. Çünkü ülkemizde karşılaşılan bazı suç türleri kendine has özellikler taşımaktadır. Ülkemizde organize suçluluk kriminolojik olmasıyla beraber, sosyolojik bir yapı sergilemektedir (KOSMDB 2009 Raporu, 2010: 97). Mücadele edilen ve kamuoyunda örgütlü suçlar olarak tabir edilen bu organizasyonların özellikleri, yurtdışındaki benzerleri ile kısmen aynı olmakla

birlikte, ülkemizin ekonomik, sosyal ve ideolojik yapılanmasına göre farklılık göstermektedir.

Örf, adet, gelenek ve görenek gibi sosyal unsurların yoğun olarak yaşandığı ülkemizde; suç organizasyonlarının, tespiti yapılan klasik özellikleri aşağıda sıralanmıştır.

* Suç organizasyonlarının yapısı bir şirket, holding yapısına çok benzemektedir.

* Suçu üstlenmek örgütte kalmanın en önemli unsurlarından sayılmaktadır. Zorda kalmadıkça güvenlik kuvvetlerine yönelik eylem yapmamaktadırlar. Devlet mekanizması içerisinde birçok unsuru kullanmak ve aracılık yapmak en büyük özellikleri arasındadır.

* Kar etmeyi ve mümkün olduğu kadar gizli kalmayı amaç edinirler. Kendilerini emin ve hâkim hissederlerse açıkça faaliyet gösterebilirler. Ayrıca kamunun onlardan korkmaları gerekir.

* Ulusal ve uluslararası seviyede ‘ortak girişime uygun’ yapıdadırlar. Her türlü otorite boşluğundan kaynaklanan alanları kendi lehlerinde maddi çıkar amaçlı değerlendirirler.

* Hemen hemen değişime hiç uğramayan, örgütün yönetim kadrosundaki kan bağıının vazgeçilmezliğidir. Özellikle lider kademesinde görevler babadan oğula, kardeşe, akrabaya veya hemşeriye geçer.

* Unutma yoktur. Unutmuş gibi görünür, ödeşmeyi, hesaplaşmayı ileri bir tarihe bırakırlar.

* ‘Kişisel intikam’ duygusu ağırlıklı olarak görülmektedir (KOSMDB 2000 Raporu, 2001: 117).

* Hasım gördükleri insanların cenaze merasimlerine katılacak kadar politiktirler.

* Durmadan çoğalan gruplar arası ‘irtibat’ söz konusudur.

* Sürekli arsa alımı, şirketlere ortak olma, ihalelere katılma ve iş adamı hüviyetine bürünme gibi ‘legal görünümlü faaliyetleri’ mevcuttur.

* Devlet mekanizması içerisinde birçok unsuru kullanmak ve aracılık yapmak, yapılanmanın en büyük özelliğidir.

* Kamuoyunda mevcut psikolojik ve sosyal yapının gereklerine uygun mesajlar ve tavırlar sergilemek şarttır.

* Sabıkalı olmak ve cezaevi görmek gibi vasıflar hiyerarşik yapının gereğidir.

* Teknolojik, sosyal, hukuksal ve ekonomik alanlardaki ‘Değişim’e son derece büyük bir hızla adapte olarak bundan istifade ederler.

* Yakın çevre, akraba ve dostlara sürekli aylık, hediye verilmesi liderliğin tarzıdır.

* Buluşma yerleri genelde beş yıldızlı otellerin lobileridir, özelde ise eğlence yerleri de bu iş için en uygun yerlerdir.

* Kanunlardaki boşluklardan ortaya çıkan rant alanlarını, şiddet kullanarak kendi zeminlerine çekerler, bu tür rant alanlarını ellerinde tutmaya çalışırlar.

* Suç sicili temiz olan kişiler vasıtası ile şirketler kurup kara para aklama yöntemine başvururlar.

* Aralarında anlaşmazlık bulunan kişileri anlaştırmak bunlardan menfaat sağlamak suretiyle, kendilerini ‘adaleti tesis eden unsurlar’ olarak göstermektedirler.

* Vakıflar oluşturarak, yardım görüntüsü altında para almaya çalışırlar.

* İlk yapılanma safhasında Güvenlik Teşkilatları’ndan ayrılma veya emekli kişilerin, gerek nüfuzunu gerekse silahlı gücünü kullanarak güçlerini arttırmaya çalışırlar (KOSMDB 1999 Raporu, 2000: 75).

* Örgüte girenlerin ve örgüt hakkında fazla bilgisi olan üyelerin, örgütü kendi istekleri ile terk etmeleri zorlaştırılmıştır. Yapı içerisinde bu tehdit unsurları devamlı gündemde tutulur.

* Yasa dışı yöntemlerle yapılan ticareti yönlendirerek, menfaat temin ederler.

* Her örgütün kendi içerisinde ‘yazılı olmayan kuralları’ olup, örgüt üyelerinin bu kurallara kesin uymaları sağlanmaya çalışılır.

* Örgüt üyelerinden, lidere mutlak itaat beklenir.

* Örgüt liderleri çeşitli sebeplerden dolayı parasız ve gelirsiz kaldıkları zamanlarda en kısa yoldan paraya, o bölge içerisinde fuhuş yaptıran ve kumar oynatan kişilerden haraç alarak ulaşırlar.

* Polise suçluyu teslim etmek en çok tercih ettikleri yoldur. Teslim olma konusunda, suçsuz olan mensuplar, suçu kabul edip teslim olabilirler, bu sırada asıl suçlu başka bir görev yerine sevk edilir.

* Organize suç liderleri yaptıkları illegal faaliyetleri kamufle edebilmek için toplumun ve devletin sağduyusuna hitap eden davranışlarda bulunurlar. Bununla hedef kitleye mesaj vermek isterler.

* Organize suç örgütü içerisinde bulunan ve aranan kişiler bir şekilde mutlaka aileleri ile ilişki kurarlar. Aileleri ile olan ilişkilerini tamamen kesemezler.

* İhaleler örgütün sürekli takip ettikleri faaliyetlerdendir. Bu yöntemle ticari hayatın her aşamasında yer alırlar.

* Yerel iş gruplarını kontrol altına alırlar. (kuruyemiş, kokoreç, otopark, oto kiralama, oto galeri, oto yıkama, yağlama yerleri gibi.)

* Tetikçi veya elemanların tutuklu veya mahkûm oldukları sürece ailelerine bakılır, aylık ödenir, bu liderin en büyük görevidir. Lider örgütünü bu şekilde motive eder.

* Eğlence yerleri onların hem barınma hem de ilişki kurma alanlarıdır.

* Adalet ve güvenlik mekanizmasına sızmak için sürekli faaliyet içerisindedirler.

* Kullandıkları araçlar vasıtasıyla kendilerini kamufle ederler, yapılan işler onların adına olmaz ama arkasında mutlaka yer alırlar.

* Yurt içinde olduğu gibi yurt dışında da iş adamı olarak görmek mümkündür.

* Elit tabakaya sızarak onları kendileri gibi hareket etmeye zorlarlar.

* Genel görüntü uyuşturucuya karşı olduklarıdır ve bunu sürekli olarak vurgulamak suretiyle, sözde kendilerini uyuşturucu kaçakçılığı yapan örgütlerden ayırmaktadırlar. Ancak bu faaliyetlerden elde edilen haksız kazançtan pay alırlar ve işbirliğinde bulunurlar.

* Lüks bir yaşantı sergilemek ve yaşantılarını cazip göstermek suretiyle, örgüt yapısını tanımayan veya örgüte yeni girmek isteyen kişileri örgütün içine çekmeye çalışırlar.

* Yargıya ulaşan ve neticesinde beraatla sonuçlanan kararları, kendilerinin haklılıkları, masumiyetleri ve kanundan daha güçlü oldukları yönünde propaganda aracı olarak kullanırlar.

* Cezaevleri, aynı terör suçlarında olduğu gibi, organize suçlar içinde bir eğitim ve yönetim yeri haline gelebilmektedir. Özellikle lider konumundaki şahıslar, cezaevinden verdikleri talimatlarla elemanlarını yönlendirebilmektedir.

* Örgütün genişlemesinde bölgecilik önemli yer tutar, bu suç örgütleri içerisinde, bölgecilik ve hemşericilik kuvvetlidir. Asıl çekirdeği oluşturan yapının bu bağlantıya önem verdiği ve bir örgüt içerisinde yer alan elemanların bir çoğunun genelde aynı bölgenin insanı olduğu görülmektedir (KOSMDB 2001 Raporu, 2002: 47;

KOSMDB 2004 Raporu, 2005: 33; KOSMDB 2006 Raporu, 2007: 66; KOSMDB 2007 Raporu, 2008: 47).

Türkiye'deki organize suç faaliyetlerinin en belirgin özelliklerinden birisi de yolsuzluk faaliyetleridir. Yeraltı dünyasıyla yerüstü dünyası arasında işbirliği ve ittifaklar, büyük ölçüde yolsuzluk aracılığıyla sağlanmaktadır. Yolsuzluk, organize nitelikteki ulusal ve uluslararası suç faaliyetlerini kolaylaştırmaktadır. Cömertlik, hediye verme alışkanlığı ve örgüt mensuplarına sahip çıkma, ve güç gösterisinde bulunma, ödüllendirme ve terfi sistemi, suç üstlenme ve sabıkalı olma, arabuluculuk ve diğer örgütlerle irtibat içerisinde olma gibi hususlar da Türk organize suç örgütlerinin diğer karakteristik özellikleri arasında yer almaktadır (Beşe, 2005:191-192-193).

Organize suç örgütleri elemanlarının %50'ye yakın bir kısmının ilkökul, %40'a yakın bir kısmının ortaokul ve lise mezunu olduğu (KOSMDB 2001 Raporu, 2002: 86) ancak son yıllarda yüksek okul mezunu şahıslarında bu suç türüne karışmaya başladığı görülmektedir.

Yakın zamana kadar para tahsili, adam dövme, öldürme gibi kaba kuvvete dayanan suçları işleyen suç örgütleri; son yıllarda devleti dolandırmak, çeşitli şekillerde yolsuzluklarda bulunmak ve ihale takibi gibi işlerle de ilgilenmeye başlamışlardır. Bunu eğitim seviyesi ile ilişkilendirmek mümkündür. Özellikle günümüzde organize suç örgütü mensupları arasında yüksekokul mezunlarının sayıları hızla artmaktadır (Aydın, 2006: 66). Ortalama yaş düzeyleri %70 – %75 oranında 21 – 40 arasındadır. Lidere mutlak itaat, sadakat ve örgüt içi cezalandırma vardır. Türkiye'deki organize suç örgütleri de, diğer birçok ülkedeki gibi yapısal olarak bir şirket ya da holding yapısına benzer bir hiyerarşik ve örgütsel yapılanma içerisindedirler. Örgüt, piramit şeklinde yapılanmakta, en yetkili konumda bulunan örgüt lideri, piramidin en tepesinde bulunmakta, onu sırasıyla örgütte kendinden sonra gelen diğer yardımcı ve elemanları izlemektedir (Beşe, 2005: 192).

Türkiye açısından organize suçu ele aldığımızda Türk mafyasının 70'li yıllarda ortaya çıktığı ve uluslararası boyutta kendisini gösterdiği bilinmektedir. 70'li yıllardan itibaren, Türkiye'de organize suç örgütleri, ekonomik çıkarları doğrultusunda uyuşturucu ticaretiyle uğraşmaya başladığı görülmektedir. Bu da organize suç örgütlerinin günümüzde uluslararası piyasalarda bulunmalarını gerektirmektedir (Bovenkerk ve Yesilgöz, 2000: 22-23). Yani bu suç örgütleri küreselleşmenin etkisiyle klasik mafya görüntüsünden, büyük çapta uyuşturucu kartelleri, ulus aşırı suç örgütü

şeklinde dönüşüme uğramakta ve çağın gereklerine ayak uydurarak her türlü değişime adapte olmaktadır.

Organize suç örgütleri, ilk olarak toplumun yerel ahlak ve hukuk ilkelerinin sonucu ortaya çıkarlar. Çünkü gücünü ve varlığını bu temel olgu ve işlevlerden almaktadırlar. Örf ve gelenekler doğrultusunda adalet dağıttıklarına inanmaktadırlar. Bu işi vicdanlarını rahatlatma adına süratli bir şekilde yaptıklarından dolayı, halk devletin ağır işleyen mekanizmalarında hakkını gecikmeli olarak almak yerine suç örgütlerine başvurmayı tercih etmektedir (Çulcu, 1998: 42).

Literatürde, organize suç örgütlerinin sistemin bir gereği olarak ortaya çıktıkları ve zaman içinde geliştikleri görülmektedir. Sosyolojik olarak değerlendirdiğimizde ise organize suç örgütlerinin ortaya çıktığı sosyo-kültürel yapıların çok yönlü ve değişken özellikler göstermiş olduğu açıkça görülmektedir. Ancak bu sosyo-kültürel yapılar hakkında genel bir değerlendirmede bulunacak olursak, sistemin bütünleşme özelliğini göstermekten uzaklaşıp, sosyal çözülme göstermekte olduğunu söyleyebiliriz. Organize suç örgütlerini bünyesinde bulunduran bütün sistemlerin sosyal bütünleşme göstermediğini söylemek yanlış olur. Ancak sosyal bütünleşmenin de ideal ve ideale yakın olduğu dönemler olduğu gibi, idealden belirli derecelerde uzaklaştığı çeşitli safhaları bulunmakta. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, sistemin bütünleşme yoğunluğundan uzaklaşmaya başlamış olduğuna ait bize önemli ipucu veriyor olmasıdır. Bu ipuçları değerlendirildiğinde toplum, hatalarını düzelterek tekrar ideal bütünleşme noktasına gidebileceği gibi ipuçları dikkate alınmadığında toplumun sosyal çözülmeye daha hızlı devam etmek suretiyle bir süre sonra yıkılmak zorunda dahi kalabilecek olmasıdır (Şenol, 2007: 213). Bunun içindir ki bu tür suçlarla mücadele ne kadar personel ve maddi kaynağın kullanacağı, hangi yöntem ve politikaların izleneceği, suçu önleme çabalarının hangi alanlarda yoğunlaşacağı gibi kritik kararlar ancak bu suçluluk yapısının ve özelliklerinin bilinmesi ile mümkün hale gelebilecektir.

Günümüz Türkiye'sindeki organize suç faaliyetlerine bakacak olursak, oldukça zengin bir faaliyet yelpazesine sahip oldukları tespit edilmektedir. Hayli yaygın bir biçimde yürüttükleri faaliyetlerden biri, para, çek ve senet tahsilâtıdır. Bu işin ağırlıklı olarak Ülkücü kökenliler gibi ideolojik suç örgütleri tarafından yürütüldüğü ileri sürülmektedir. Başka bir faaliyet biçimi ise suç örgütü kiralayan işveren için suç örgütünün cebir yoluyla ihale kapmasıdır. Bazı arsaların suç örgütü zoruyla alınması da arazi mafyası diye bilinen mafyanın işidir. Mafya çeteleri, cezaevlerinde bile

örgütlenmiştir. Ayrıca yasadışı insan, uranyum, antika, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı da mafyanın son derece yaygın faaliyetleri arasında yer almaktadır. Kaçakçılık faaliyetlerinin uluslararası bağlantıları mevcutken hem Türk hem de Kürt suç örgütleri bu faaliyetlerde önemli pazar payına sahip olduğu düşünülmektedir (Selçuk, 2010: 7).

3.7. Uluslararası Konjonktürde Organize Suç Örgütleri ile Mücadelede Türkiye

Organize suçlar yapısı gereği, usta çırak ilişkisine benzemektedir. Faaliyet ve etki alanları açısından yerel, bölgesel ve ulusal suç grupları olarak tasnif edilebilmektedir. Rantın olduğu her yerde ortaya çıkan haksız kazançta sınır tanımayan bu yapılanmalar, bakteri örneğinde görüldüğü gibi üreme ve çoğalma imkânı bulabildikleri hastalıklı alanlarda görülmektedir. Günümüzde organize suç örgütleri, yeni teknolojinin kendilerine sundukları olanakları yakından takip etmektedirler. Bu yolla kendilerine yeni yöntem ve usuller belirleyen organize suç örgütleri ile mücadele, teknolojiyi yakından takip eden uzmanlaşmış personel ile yapılmalıdır (KOSMDB 2006 Raporu, 2007: 61). Uluslararası işbirliği organize suçlarla mücadelenin ayrılmaz bir parçasıdır. İlgili literatürün gösterdiği üzere organize suç örgütleri teknolojinin de sağladığı yeni olanaklarla artık uluslararası düzeyde işbirliği içinde çalışmakta ve arandıklarında çoğu kez yurt dışında bulunmaktadır. Bu bakımdan organize suçlarla mücadelede uluslararası işbirliğinin yasal düzenlemelerde birlikteliğin sağlanmasının yanında polis işbirliğini de artırıcı önlemlerin alınması gerekmektedir.

Birçok ülkenin bu suçlulukla mücadeleye dönük özel kanunlar çıkarmasına karşın, sorunu çözmeye yönelik çabaların yeterli olup olmadığı sürekli gündemde yer tutmuştur. Zira organize suçluluk azalmamakta, tam tersine giderek artmaktadır. Yapılan tüm gayretler, suç örgütlerinin içinde bulundukları süreci etkilemeye yöneliktir. Bu amaçtan da anlaşılacağı gibi organize suçla mücadele değişen bir süreçtir. Bu süreç ne kadar etkin işletilirse, suçluluk dünyasına o kadar nüfuz etmek; bazı şeyleri olumlu yönde değiştirmek mümkün olabilecektir.

Türkiye’deki organize suç kavramını en doğru şekilde anlamamızı sağlayacak olan temel yaklaşım esasında sosyolojik temelli bakış açıları olmalıdır. Toplumsal yapının özelliklerinden yararlanarak ortaya çıkan ve günümüzde her gün biraz daha global bir nitelik kazanan “mafyalasma” olgusuyla ve daha genel anlamda organize suçlarla mücadelede en önemli nokta da bu sosyolojik bakış açılarıdır (Kahya, 2006: 37). Yolsuzlukların ekseninde olan Türkiye’de organize suçlarla mücadelede

yadsınamaz birikimler kazanan güvenlik kuvvetlerinin hiç sekteye uğramadan, sürekli ilerleme durumunda olan suç örgütleri kadar, hızla değişen dünya şartlarına adapte olabilmesi ve gelişmesi göz ardı edilemeyecek bir gerçektir.

Türkiye’de faaliyet gösteren organize suç örgütlerini değerlendirirken ülkemizin siyasi, coğrafi, ekonomik, hukuki durumu, toplumun gelenek ve görenekleri, ahlaki yapısı göz önüne alınarak bir sonuca ulaşılması mümkündür. Çünkü ülkemizde karşılaşılan bazı suç türleri kendine has özellikler taşımaktadır. Ülkemizde organize suçluluk kriminolojik olmasıyla beraber, sosyolojik bir yapı sergilemektedir (KOSMDB 2009 Raporu, 2010: 97). Türk Emniyet Teşkilatında organize suçla mücadele birimleri Türk kamu yönetimi genel örgütlenmesiyle benzerdir. Organize suçlarla mücadele eden birimler 1995 yılında merkez teşkilatında Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı adı altında bir araya getirilmişlerdir. Ana şubeler olarak mali, organize ve narkotik şubeler bu daire başkanlığı içinde yer almışlardır. Merkezi yönetimin taşra birimleri olarak il emniyet müdürlüklerinde Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şubeleri açılmıştır. Bu şubenin içinde organize suç, narkotik ve mali büro amirlikleri vardır (Çevik ve Kaya, 2003: 204). 1998 yılında KOM Daire Başkanlığında Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünün kurulmasından sonra, 1999 yılında örgütlü suçlarla mücadele için 4422 Sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri İle Mücadele Kanunu adıyla özel bir yasanın yürürlüğe girmesi etkili mücadeleyi başlatmıştır. 4422 sayılı kanun, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunun yürürlüğe girmesi ile uygulamadan kaldırılmış, mücadeleye yeni hukuki zeminde devam edilmiştir (Pek, 2005: 1-2). Yapılan hukuki düzenlemelerle örgütlü suçlarla mücadelede yeni bir dönem başlamıştır.

Türkiye’de, özellikle 1990’lı yıllardan itibaren, uyuşturucu suçlarının yanında kara para aklama ve organize suçlarla ilgili yeni yasal düzenlemeler ve operasyonel kurumlar hayata geçirilmiştir (KOSMDB 2000 Raporu, 2001: 140). Türkiye’de, bu örgütlerle mücadele için gerekli olan yasal düzenlemeler yapılmıştır. Ancak kaçakçılık ve organize suçlarla mücadeleye ilişkin yasal düzenlemelerde, sürekli gelişen teknoloji ile birlikte gündeme gelebilecek yeni suç türlerine ve yöntemlerine ayak uydurabileceği değişikliklerin sürekli yapılması gerekmektedir.

Anılan suçlarla mücadelesini ulusal boyutun ötesine taşıyarak uluslararası düzeyde yürütebilmenin altyapısını oluşturmak için her türlü girişimi desteklemiştir.

İşte böyle bir anlayış sonucu;

* Türkiye'nin ulusal ve uluslararası düzeyde uyuşturucu ve psikotrop maddelerin yasadışı üretim, kullanım ve kaçakçılığına karşı süregelen kararlı mücadelesini eğitim sahasında da sürdürmek,

* organize suç gruplarıyla mücadeleyi, bilimsel veriler ışığında sürekli ve sağlıklı kılabilmek,

*bölgesel ve uluslararası işbirliğinin kurulması, sürdürülmesi ve geliştirilmesi için uygun bir zemin oluşturmak,

*değişik ülkelerden ve ülkemizdeki farklı kurumlardan gelen kursiyerleri kaynaştırma yoluyla, anılan suçlarla mücadele alanında sosyal bir network kurmak, dolayısıyla uluslararası işbirliğinin güçlenmesine katkıda bulunmak (Pek, 2010: 5) gibi amaçlara ulaşmak doğrultusunda; Birleşmiş Milletler öncülüğünde ve Türkiye - UNODC işbirliği çerçevesinde, 26.06.2000 tarihinde Ankara'da Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'na bağlı olarak Ülkemizin ilk uluslararası nitelikli mücadeleci kurum akademisi olan; "Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi (TADOC)" kurulmuştur (KOSMDB 2002 Raporu, 2003: 108).

TADOC'ta; ulusal düzeyde Emniyet Genel Müdürlüğü, Gümrük Müsteşarlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı; uluslararası düzeyde Karadeniz Ekonomik İşbirliği, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı ve Balkan Ülkeleri ile Türkiye'nin ikili güvenlik işbirliği anlaşması imzaladığı diğer ülkelerin kaçakçılık ve organize suçlarla mücadele birimlerinde görevli kanun uygulama personeli için temel ve uzmanlık eğitimleri ile seminer ve toplantı programları uygulanmaktadır (tadoc.gov.tr).

TADOC'ta ayrıca uyuşturucu, mali ve organize suçlara ilişkin olarak araştırma merkezleri aracılığıyla bilimsel çalışmalar yapılmaktadır. TADOC'ta düzenlenen eğitim programları daha çok organize uyuşturucu madde suçları, suç istihbarat analizi, sentetik uyuşturucular, muhbir ve gizli görevli kullanımı, kontrollü teslimat, uyuşturucu madde kaçakçılığıyla mücadelede polis teknik ve taktikleri alanlarında yoğunlaşmıştır. Bu eğitim faaliyetleri, son yıllarda Türkiye'de meydana gelen uyuşturucu madde yakalamalarındaki artışta ve organizasyonların çökertilmesine yönelik profesyonel çalışmalarda etkili bir rol oynamıştır. (KOSMDB 2004 Raporu, 2005: 87).

Genelde hiçbir suç türü, organize suçlar kadar geniş boyutluluk, karmaşıklık ve zıtlık içermez. Organize suç olgusu; sosyolojik, siyasal, ekonomik, psikolojik ve hukuki boyutları olan bir fenomen olarak ortaya çıkmakta, lokal ve günümüzde global

toplumun bütününe ilgilendiren bir niteliğe bürünmektedir. Bunun içindir ki organize suç olgusunun çok boyutlu niteliği, konuyu son zamanlarda kriminoloji biliminin en ilgi çekici alanlarından birisi haline getirmektedir (Beşe, 2001: 23). Belirtilen bu hususlarda göz önüne alınarak, organize suç örgütleriyle mücadeleyi başlı başına bir güvenlik sorunu olarak algılamak oldukça doğru bir tutum değildir. Bu bağlamda ülkemizin bugüne kadar yaşadığı terörle mücadele alanındaki atılımları ve kazanımları bize göstermekte ki, organize örgütler sadece devleti ve devlet güçlerini hedef almamakta ayrıca, kamuoyunu ve halkı da kendi istekleri doğrultusunda manipüle etmeye çalışmaktadırlar. Dolayısıyla bu tür örgütlerle mücadelenin önemli bir ayağının halkın bilinçlendirilmesi ve mücadeleye ortak edilmesi konusunda bir uzlaşıya varılması olmalıdır. Buradan hareketle toplumda yükselen değerlerin dikkat ve titizlikle belirlenmesi ile demokratik katılımın artırılması akılcı ve sonuca yönelik bir yaklaşım olacaktır. İkinci ve bir diğer aşama ise terör suçlarıyla mücadelede olduğu gibi organize suç örgütleriyle mücadelede de toplumsal mutabakatın yanında mutlak anlamda bu yönde ‘siyasi bir iradenin’ belirmesi ve bu konuda mücadele veren güvenlik güçlerinin desteklenmesi gerekmektedir. Üçüncü önemli alan ise, güvenlik güçlerinin donanımı (her türlü donanım; bilgi, teknik vb.) ve uluslararası işbirliğinin sağlanması gereksinimidir. Dördüncü olarak ise yasal mevzuatın düzenlenmesi ve yargının hızlı, verimli ve sağlıklı işlemesinin sağlanması olarak özetlenebilir (Bozlak, 2009: 73).

Yine suçun bir süreç olduğu, temelinde insan olması nedeniyle, insan psikolojisinden ülke gerçeklerine kadar birçok olgu ile irtibatlı olduğu göz önüne alındığında; final sahnesinde başarılı ve özverili güvenlik kuvvetlerinin müdahalesine kadar olan diğer bölümlerde; eğitim sorunları, sosyo-ekonomik dengesizlikler, koordinasyon eksiklikleri, denetim yetersizliği gibi etkenler ön plana çıkmaktadır. Bu düşünceden hareketle, organize suç örgütleri ile mücadelenin en önemli aşaması toplumun bilinçlendirilmesi ve mücadeleye ortak edilmesi olmalıdır. Bu anlamda toplumda yükselen değerlerin tespit edilmesi ve mücadeleye çok yönlü katılımın sağlanması mantıklı ve çözüme yönelik bir yaklaşım olacaktır. Polisiye mücadelenin yansıra kamunun ‘topyekun mücadele’ kavramını benimsemesi, geleceğimizin daha güvenli olmasına katkı sağlayacaktır (KOSMDB 2006 Raporu, 2007: 68). Organize suçlarla mücadelede, yalnız bir birim veya kurumla başarıya ulaşılamaz. Bu suçlarla mücadelede güvenlik ve adalet birimlerinin yanı sıra okul, aile, sivil toplum örgütleri, medya, üniversiteler ve tüm toplum bireylerine kadar uzanan yelpazede her kesime

önemli görevler düşmektedir. Öte yandan organize suçlarla mücadele politikaları geliştirilirken, ülkenin toplumsal yapısı iyi analiz edilmeli; olası toplumsal tepkiler öngörülmalıdır. (KOSMDB 2007 Raporu, 2008: 51).

Sonuç olarak Türkiye’de organize suç örgütleriyle mücadelede izlenecek yolları şu şekilde değerlendirilebiliriz.

*Organize suç örgütleriyle mücadelede yasa ile uygulamalar arasında birlikteliğin sağlanması gerekmektedir. Böylelikle mücadele daha kapsamlı şekilde yapılacaktır.

*Organize suç faaliyetleri geniş tabanlı ve ülkeleri aşan bir yapıda olduğundan mücadelede uluslararası iş birliğine gidilmelidir.

*Organize suçlarla mücadelede etkinlik açısından emniyet birimi içinde AR-GE araştırma geliştirme kurumları oluşturulmalıdır. Böylece problemlerin kaynağına inerek doğruya ulaşma daha kolay olacaktır.

*Mücadele sonuçları kamuoyuna duyurulmalıdır. Bunun nedeni toplumsal bilincin oluşturulmasını sağlamaktır. Aksi takdirde halkın desteği alınmadan yapılacak çalışmalar bu sorunun kısa yoldan çözülmesini sekteye uğratabilir.

*Organize suç karşıtı örgütlenmeler teşvik edilmeli bu çerçevede oluşturulacak komisyonların etkinliği artırılmalıdır.

*Hukuk devletinin karşısındaki tehlike suçta değil örgütlü suçun parasal kaynaklarıyla demokratik karar verme biçimini sürekli etkilemesinde yatar. Bu durumun en yakın ve görünen sonucu politikacılarındaki ve toplumun karar mekanizmalarındaki yozlaşmanın hızla artışıdır. Bunun içindir ki anti-demokratik uygulamalara son verecek ve hakların kötüye kullanılmasını engelleyecek ciddi tedbirlerin alınması gerekmektedir.

*Organize suç örgütünün hayat kaynağı olan kara paranın aklanmasının önlenmesi hususunda herhangi bir çalışma yapılmazsa çeşitli suç tiplerinin artacağı kaçınılmaz bir gerçektir. Bu yüzden paranın takibi için gerekli kurumlar oluşturulmalı ve yaygınlaştırılmalıdır (Kaya, 2001: 400-401).

3.8. Terör Suçları ve Organize Suçlar: Benzerlikler ve Farklılıklar Üzerine Bir Karşılaştırma

Terörizmin ve organize suçların günümüz demokratik toplumlara yapmış olduğu tehdidin büyüklüğü hiç yadsınamayacak boyutlardadır. Örgütlü suçların en belirgin özelliği, demokrasinin işlemlerini aksatmasında yatmaktadır (Bal, 2000: 47). Türkiye’de

organize suçun tarihine bakıldığı zaman bu yapı kendisini Osmanlı ve Cumhuriyetin ilk yıllarındaki sokak kabadayılarının 1960'lı yıllardan sonra örgütlenmeleri, 1970'li yıllarda ise gerek terörizmin gelişmesi sonucu silah ve benzeri gereksinimleri karşılaması gerekse ekonominin kapalı yapısının oluşturduğu karaborsa rantının büyümesi ile bu tür suçluluk, iyice kendisini göstermiştir (Aytaç ve Bal, 1999:122).

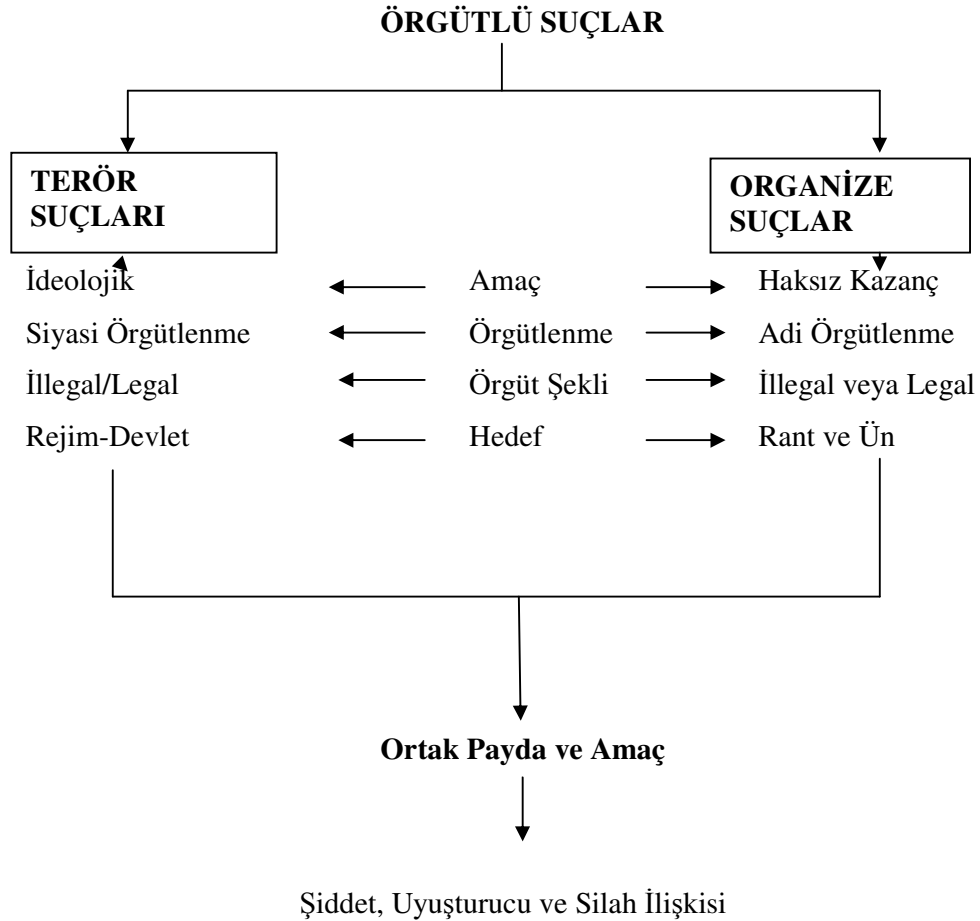
Uzun süre Almanya'da karşı casusluk teşkilatının basında görev yapmış olan E. Werthebach'un bulgu ve yaklaşımlarına dikkat etmekte fayda vardır. Hukuk devletinin ve demokratik sistemlerin karşısındaki en güçlü tehlike örgütlü suçtur. Çünkü inanılmaz parasal kaynaklarıyla organize suç örgütlerinin demokratik karar verme biçimini sürekli etkilemesi yanında sivil ve askeri bürokrasideki karar vericileri de hızla kendi etki alanına çekebilme cazibesine sahiptir diyor. Bu durumun kaçınılmaz sonucu ise bir kurumlar ve güven sistemi olan demokratik yönetim biçimi, yaşamını ve inandırıcılığını yitirmek sorunuyla karşılaşacaktır (Bal, 2000: 47). Buna karşılık anayasal siyasal ve toplumsal düzenin, cebir, şiddete dayanan hukuka aykırı yöntemlerle değişimine yönelik eylemler terör eylemleridir. Demokratik düzende terör eylemi, bireyin demokratik düzende yaşama hakkını ihlal eden suç sayılır. Özellikle otoritenin sarsıldığı, değer yargılarının değiştiği, geleneksel toplumsal denetim sistemlerinin işlerliğini yitirdiği, siyasal krizlerin kökleştiği toplumlarda terör, cebir ve şiddeti stratejik amaç olarak kullanmaktadır. Bazı siyasal amaçlı organize suç örgütleri de, siyasal sistemin ancak şiddet eylemleriyle değişebileceği inancı ile şiddeti bir araç olarak görmektedir (Zafer, 1999: 15). Özellikle parasal kaynak sağlayabilmek için, çıkar amaçlı organize suç örgütleri ile aynı paralelde hukuka aykırı eylemler gerçekleştirebilirler.

Organize suç ile terör örgütleri ve isyancı gruplar arasında yakın bağlantılar söz konusudur. Günümüzde 'organize suç'un tam bir analizi, 'organize suç'un değişen doğasını izleme yanında 'organize suç', terörizm ve ayaklanmalar arasındaki bağlantıların izlenmesini de gerektirmektedir. Bu gruplar arasındaki ilişki uzun zamandır biliniyor olsa da; bu ilişkinin yıkıcı potansiyel etkileri özellikle 11 Eylül 2001 sonrasında daha da açığa çıkmıştır. 'Organize suç' ile terörist örgütler ve isyancılar arasındaki ilişki oldukça karmaşıktır. 'Organize suç'un ekonomik bir amaç peşinde koşmasına karşılık, terörist ve isyancı gruplar genellikle ideolojik güdülerle hareket etmektedir. Terör örgütleri ve isyancılarla 'organize suç' arasındaki 'suç ittifakı', bu yönüyle bir 'dava' ittifakı değildir; bir çıkar ittifakıdır (Güvel, 2004: 84). Günümüzde

organize suç örgütleri ile terör örgütlerinin ideolojik olarak faaliyet alanları tamamen benzer olmasa da, pratikte birçok alanda birlikte hareket ettiği görülmektedir.

Aşağıdaki şekil, terör örgütleri ve organize suç örgütleri arasında benzerlik ve farklılıklar açısından genel bir değerlendirme yapmamızda bize yardımcı olacaktır.

Şekil 5: Örgütlü Suçların Yapısı

Kaynak: (TADOC, 2006: 209).

Şekilden de belirtildiği üzere terör örgütü yapı itibarıyla organize bir suç örgütüdür. Bununla birlikte, iki suç grubunu birbirinden farklı kılan ve öte yandan yakınlaştıran çeşitli yönler bulunmaktadır.

Yukarıdaki şekilde de anlaşıldığı üzere terör örgütlerinin faaliyetleri legal ve illegal olarak kesin bir çizgi ile birbirinden ayrılmıştır. Organize suçlarda ise; faaliyetin yasal veya yasa dışı oluşu, ancak özel bir çalışma ile tespit edilebilir. Çünkü bu iki unsur (legal-illegal) birbirinin içerisinde bulunmaktadır. Terör örgütlerinin hedefi mevcut rejim ve sistemdir. Bunun için devlet tarafından yapılan hiçbir faaliyet örgüt

tarafından tasvip görmez. Organize suç örgütlerinde ise hedef rejim ve sistem olmamakla birlikte suç organizasyonlarının, faaliyetlerini sürdürebilmeleri için asıl beslenme kaynağıdır. Mevcut ekonomik, sosyal ve siyasi mekanizma olmadan organize suç örgütlerinin yaşaması mümkün değildir.

Yine terör örgütü ve çıkar amaçlı suç örgütü kavramlarını farklılıkları yönüyle biraz daha açık şekilde inceleyecek olursak, herhangi bir suç örgütü, işlemeyi amaçladığı suçları, cebir, şiddet ve baskı aracını kullanarak, yani yıldırma ve sindirmeyi hedefleyerek işlemek üzere kurulmuşsa, bu durumda işlenecek suçlardaki temel amaca (saik) göre ya terör örgütünden ya da organize suç örgütünden (mafya) bahsedilir (Bozlak, 2009: 68). Terörist faaliyetlerin motivasyonunu, belirgin bir ideoloji ya da politik bir amaç oluşturmaktadır. Terörist örgüt, bir bölgede şiddet kullanarak ideolojik ve politik durumu değiştirmek amacını gütmektedir. İdeolojik karakteri olmayan organize suç ise, politik durumu kendi çıkarına manipüle etmeyi amaçlamaktadır (Ersoy, 2005: 37). Terör örgütlerinde siyasi örgütlenme vardır ve görünen amaç; tercih edilen ideolojinin kurumsallaşması ve hayata geçirilmesidir. Organize suçlarda ise adi örgütlenme söz konusudur ve temel amaç ideolojik değildir. Sistem içerisindeki boşluklardan faydalanmak suretiyle haksız kazanç temin etmektir.

Organize suç örgütleri ile terör örgütleri işlenen suçların özellikleri bakımından da önemli farklılıklara sahiptirler. En önemli fark suçun işlenişi olmakla birlikte, terörün tarifinde karşılaşılan bazı zorluklar, organize suçun tanımında bulunmamaktadır. Örneğin, terör suçu siyasi içerikli olduğundan farklı tepkimeler doğurmaktadır. Bir ülkede yapılan eylemler bağımsızlık savaşı veya özgürlük savaşı olarak görülürken, başka ülkelerde ise, bunları terör eylemi olarak yorumlanmaktadır (Bal ve Özcan, 2001: 174). Yani ülkeden ülkeye terörist faaliyetlerin değişiklik arz etmesi bu suç türünün tanımındaki karmaşılaşmasına yansımaktadır. Her ne kadar terör örgütleri ve organize suçların üyeleri yoğun bir şekilde silah ve şiddet kullansalar da, terör örgütü militanları yaptıklarıyla gurur duyar ve yaptıkları suçları örgüt bazında üstlenirler. Kendi propagandalarını en etkili şekilde böyle yapabileceklerine inanırlar. Organize suç örgütleri ise çoğunlukla yaptıkları suçları gizlilik içerisinde gerçekleştirirler ve kesinlikle üstlenmezler. Bu açıdan bakıldığında organize suç örgütlerinin yapmış oldukları suçlar profesyonel şekilde takip edilmedikçe boyutlarının bilinmesi olanaksız hale gelmektedir (Bal, 2000: 55).

Ayrıca, bütün organize suç örgütleri, toplumun saygısını kazanmış kişi ve kurumlarla iç içedir. Örneğin, futbol kulüpleri, hayır dernekleri, yerel yönetimler, evlilik törenleri, kutlama törenlerinde boy gösterirler. Devlet güçlerine el kaldırmaz, kurşun sıkımazlar. Bu bakımdan ideolojik terör örgütlerinden ayrılırlar (Özerkmen ve Kahya, 2008: 23).

Terör örgütleri ile organize suç örgütleri arasında teori bakımından bu denli farklılıklar bulunurken, faaliyetler açısından zaman zaman işbirliği içerisinde olmak durumundadırlar. Bilinen bir örnek vermek gerekirse; organize suç örgütlerinin faaliyet alanları içerisinde yer alan uyuşturucu madde ve silah kaçakçılığı aynı zamanda terör örgütlerinin de finans kaynaklarını teşkil etmektedir (Candan, 2009: 90).

Her iki suç örgütünün yapılanmasında bireyselliğin ötesinde grup kontrolü oldukça güçlüdür. İki suç grubunda da örgüt içi disiplini sağlayacak etkin mekanizmalar mevcuttur. Yine her iki suç örgütünde hiyerarşik yapılar gerek iç gerekse dışa karşı korunmaya hizmet etmektedir. Bu sıkı hiyerarşik yapıya uygun olarak hiyerarşinin en alt tabakasında yer alan üyeler, örgütün yapısı konusunda genellikle yeterli bilgiye sahip değildirler. Örgütün büyüklüğüne göre çok aşamalı hiyerarşi de görülebilmektedir. Hiyerarşik yapı; katı ve ödünsüz bir yönetim, üyeler arasında mutlak itaat ve koşulsuz sadakat yoluyla disiplin sağlanması ve üyelerin güvenliğinden sorumlu olma biçiminde kendini gösterir. Her iki suç olgusu, örgütlü ve hücre yapısındadır. Organize suçlarda daha düşük oranda olmakla birlikte, hücre yapılanmasına dayanan teşkilatlanmayı kullanabilmektedir. Silahlı mücadele yürüten kent teröristleri, kendilerini hücrenel birimlerle organize ederler ve örgütün temel yapı taşlarıdır. Hücrelerin çekirdeğini, arkadaşlık, evlilik, iş gibi ilişkilerin içinde iyi tanıyan bir grup insan oluşturur. Bu nedenle terörist hücreler başlangıçta, sosyal, mesleki, dinsel ve politik düşünceler açısından homojen bir yapı gösterirler. Faaliyet alanlarına göre sorumluluk alanları vardır. Her iki grubunda güvenli bölgelere ihtiyacı duyarlar. Bunun için kendi diasporalarından yararlanma eğilimi içindedirler. Bulundukları ülkede baskı grupları oluştururlar. Örgüt kademeleri arasında liderin deşifre edilmemesi esastır. Yurt içi ve yurt dışı bağlantılara önem verirler. Göz korkutma, sindirme ve bastırma, her iki suç grubunun da özellikleri arasındadır. İki suç grubu da tam olarak örtüşmese de adam kaçırmak, suikast yapma, haraç kesme, gibi benzer taktikleri uygulamaktadır. Mevcut rejim tarafından her iki grubunda yasal olmadığı deklare edilir. Yani, yaptıkları eylemler hükümetçe kanunsuz olarak görülebilir. Bununla birlikte, bazı organize suç

aktivitelerinin yasadışı olarak kabul görmesi, legal olan normlar (örn: hafif uyuşturucular, pornoculuk, kumar... vs) ihlal edildiği zaman meydana çıkar. Ancak tanım gereği, terörist eylemler hem ahlaki hem de yasal açıdan doğru olmayan eylemlerdir (Üney, 2007: 66-69).

Sonuç olarak şimdiye kadar söylenenlerden anlıyoruz ki terör örgütleri ile organize suç örgütleri amaç, örgütlenme ve hedef yönünden birbirinden ayrılmakta, örgüt şekli, ortak payda ve araç açısından birbiriyle benzerlik göstermektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.TÜRKİYE'DE DEĞİŞİM SÜRECİ VE ORGANİZE SUÇLULUK

4.1. Türkiye'de Değişim ve Dinamikleri

Organize suç, belirsiz ve muğlâk bir kavramdır. Herkesçe kabul görmüş genel geçer bir tanımı yoktur. Çok çeşitli şekillerde tezahür edebilmektedir. Organize suçun kapsamlı bir değerlendirmesi ve organize suçun ne olduğunun açıkça anlaşılması ancak bütüncül bir yaklaşımla olanaklıdır. Kapsamlı bir açıklama bu muğlâk kavramın sosyal, politik, hukuksal ve ekonomik çevre ile bağlarının kurulmasını gerektirmektedir. Organize suç, en iyi biçimde içinde olduğu politik ekonomik ve sosyal koşullar içinde anlaşılabilir ve açıklanabilecektir (Beare, 2000:7). Dünyada suç ve suçluluk alanında nitel ve nicel anlamda değişiklikler olduğu aşîkârdır. Özellikle örgütlü olarak işlenen mafya tipi organize suçlar, bir artış eğilimine girmiştir.

Bunun içindir ki organize suçun oluşumunu, gücünü ve yaygınlığını belirleyen çok sayıda faktör, bu suçluluğun açıklanmasında önem arz etmektedir. Bu faktörlerin başlıcaları; psikolojik ve sosyolojik faktörler, hukuksal yapı, politik-ekonomik yapı küreselleşme ve teknolojik ilerlemedir (Güvel, 2004: 63). Türkiye'deki değişimi, bu faktörlerin dinamik bir yapı arz ettiği göz önüne alınarak açıklamak gerekmektedir.

Değişim üzerine tartışmaların yoğunlaştığı en önemli nokta değişimin anlamı üzerinedir. Bu husus değişimin felsefi anlamını içerdiği kadar, somut bir yönüne de vurgu yapmaktadır. Burada felsefi bir tartışma dışarıda bırakılacağı için, esas itibariyle değişimin mahiyetinin ortaya konulması gerekmektedir (Bilgin, 2010: 63). Bu çerçevede çalışma toplumların nereden nereye ve nasıl değiştiği üzerine yoğunlaşmaya çalışacaktır. Toplumların değişim dinamiğini anlamak için sosyoloji, ekonomi, siyasi ve tarihsel analizler yapmanın önemi yadsınamaz bir gerçektir. Konuyu tek yönlü ele almak yanlış sonuçlara neden olabilir.

Bunun için konuyu öncelikle tarihsel yönden ele almak gerekmektedir. Çünkü tarih bu konuda sayısız malzemen ve değişimden bahsetmektedir. Bu aşamada yapılması gereken tarihi veriler dikkate alınarak, sosyal bilimlerin analitik araçlarıyla sorunu gözler önüne sermektir (Bilgin, 2010: 63). Sosyal bilimcilere göre bir değişim var mıdır, toplumsal bir değişim yaşanıyor mu gibi sorular sormak oldukça anlamsızdır. Çünkü toplumsal varlığın ancak değişerek kendisini devam ettirdiği, yani değişmeden mümkün olmayacağı açık bir gerçektir. Bunun içindir ki değişim var mıdır, yerine

değişimin niteliği nedir? şeklinde sorularla konuyu anlamaya çalışmak daha sağlıklı olacaktır (Bilgin, 2010: 78).

Toplumsal değişme sorunlarıyla ilgilenenlerin ilk tespiti, değişimin gündelik hayatın bir parçası olduğu, yani, toplumsal varlığın kendisini sürdürebilmek için her an, her durumda yaşadığı gündelik ya da rutin değişmelerin varlığıdır. Burada sorun değişimin mahiyeti kapsamında toplumsal yapı değişmeleriyle ilgilidir. Kısaca ifade etmek gerekirse toplumlar birinci rutin ve sıradan değişmeleri her gün, her an mümkün olan zaman dilimlerinde yaşarken, yapı değişmelerini ancak adı da üzerinde olduğu gibi belli dönemlerde belli yapıları değiştirmek üzere yaşarlar (Bilgin, 2010: 78). Çalışmanın üzerinde duracağı husus bu yapısal değişim dönemleriyle ilgilidir. Türkiye’deki değişimi gündelik hayattaki nüfus hareketleri, toplumsal çatışmalar ya da sosyalleşme süreçleriyle değil de bu etkenlerin yarattığı yapısal değişimlerle sınırlandırmak analiz açısından faydalı olacaktır.

Birçok sosyal bilimci tarafından 1950’li yıllar Türkiye’de önemli bir toplumsal dönüşümün yaşandığı bir dönem olarak ele alınmaktadır. Siyasal düzeyde tek parti döneminin son bulması, ekonomide tarımsal üretimden sanayi üretime doğru yönelişin hızlanması ve toplumsal açıdan kentlere doğru hızlı bir göçün ortaya çıkması Türkiye’nin toplumsal ve ekonomik yapısında önemli değişimleri beraberinde getirmiştir. 1950’li yıllar ile birlikte Türkiye’deki çok partili sistem toplumsal alanda belirli kesimlerin siyasal mücadelelerin ortaya çıkmasına neden olmuş ve bu gelişmeler günümüze kadar olan Türk siyasi hayatını derinden etkilemiştir. 1950’lilerden günümüze kadar teknolojik gelişmelerin üretim faaliyetlerine yoğun olarak kullanılması ile birlikte gerek tarımda ve gerekse de sanayide önemli ilerlemeler sağlanmış ve buna bağlı olarak da toplumsal yapıda burjuvazi ile işçi sınıfı diğer toplumsal kesimlere göre daha çok güçlenmişlerdir (Akar, 2008: 413). Genel olarak 1950’li yıllardan ve özellikle de 1960’lı yıllardan sonra sanayileşme ile birlikte kırdan kentte doğru olan göç hızlanmış ve bu çerçevede kentleşme, gecekondulaşma ve kırsal yapının çözülmesi gibi toplumsal gelişmeler, Türkiye’nin toplumsal gelişim dinamiğini derinden etkilemiştir.

Bu çerçevede Türkiye’nin yaşadığı ekonomik krizleri, bu yapısal değişmelerin bir parçası olarak görmek gerekir. Türkiye’nin yaşadığı değişim yaklaşık bin yıllık Anadolu’daki Türk toplumunun tarımsal medeniyet merkezinde meydana gelen değişimdir. Zaten bir toplumsal varlığın, bir medeniyetin merkezi denildiği zaman kastedilen toplumsal kuruluşun inşasını gerçekleştiren süreçleri biçimlendiren temel

kurumsal mekanizmalar, ideolojik ve dini değerlerdir. Türk toplum yapısı bu topraklarda oluşmuş büyük tarımsal toplum medeniyetinin merkezini 1970’li yıllardan bu tarafa hızla değiştirme çabasıdır. Tarım merkezli bir toplumsal yapının endüstriyel olana göre değişim yaşaması, endüstri medeniyeti haline dönüşme çabası, toplumsal yapının bütün derinlemesine katlarını dönüştüren etkiler meydana getirmektedir. Dünya sisteminde de toplumsal yapının geçirdiği değişikliklere dayanan sanayi sonrası toplumunun şekillenmesine yönelik çalışmalar 1970’li yıllardan itibaren gündemi işgal etmeye başlamıştır. Artık gelişmiş gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkeler kavramsallaştırması yerini; tarım, sanayi ve sanayi sonrası toplum biçimlerine bırakmaya başlamıştır (Bilgin, 2010: 78).

Bu anlamda Türkiye’nin yaşadığı değişimin boyutlarını üç ana başlık altında belirtilebilir:

1-Türkiye’de toplumsal yapı yüzlerce yıllık tarımsal medeniyetin ekonomik faaliyet tarzından, 1970’li yıllardan itibaren etkileri hissedilmeye başlanan endüstriyel toplum ve endüstriyel medeniyetin değerlerine doğru hızlı bir değişim yaşamaya başlamıştır.

2-Toplumsal yapının ekonomik faktörlerindeki değişimden farklı olarak değerler sistemindeki ve o değerleri iktisattan, siyasete çeşitli kurumlarda uygulayan, onların taşıyıcısı olan, onları davranışlarının anlam boyutunun meşru kaynağı haline getiren toplumsal aktörlerin tutumlarındaki, zihniyet dünyalarındaki, meselelere karşı vaziyet alışlarındaki değişim yatmaktadır.

3-Değişmenin üçüncü boyutu, toplumsal örgütlenme şekilleri ve kurumsal yapılarla alakalıdır. Her yapısal değişme, nihayetinde toplumun belli bir yapıdaki örgütlerini, kurumsal varlıklarını değiştirerek meydana çıkar. Sözelimi ekonomik ve teknolojik alandaki değişmeler siyaseti, buradaki değişmeler ekonomiyi, yine örgütlenme biçimindeki değişmeler toplumsal hareketleri, siyaset kurumlarındaki değişmeler toplumsal hareketleri ve ideolojileri vb. şekilde değiştirecek etkiler meydana getirirler. Türkiye de yaşanan ekonomik, toplumsal krizlerin, bu yapısal değişmelerin neden bir parçası olduğunu şimdi daha iyi görmek gerekir. Türkiye’nin 1970’li yıllarda başladığı sanayi yolunda ilerleme ve sanayi toplumu haline gelme hedefi, 1980’li yıllardan sonra bu hedefi ideoloji haline getiren taşıyıcı toplumsal elit üreterek, bunlar içerisinden Türk kapitalizmi diye ifade edilebilecek yeni toplumsal elitleri ön plana çıkarmıştır. Türk toplum yapısında kapitalist elitlerin hegemonik konuma yükseldiği

1980’li yıllar, bir yapı değişiminin göstergesi olduğu kadar yapı değişmesinin yeni bir ivme kazanmasına neden olan olayların yaşandığı yıllar olarak da değerlendirilebilir. Bu şekliyle düşünüldüğü zaman 1980 sonrası ortaya çıkan Özallı yıllar, aslında Türk kapitalizminin, dünya kapitalizmiyle birleşerek yapısal değişime bir dış boyut kazandırma hususunda atılan adımlar olarak değerlendirilebilir (Bilgin, 2010: 78-79). “Günümüz kapitalizminin, giderek açık bir dünya sistemini ayakta tutmaya çalıştığı görülmektedir. Özellikle sanayi devrimlerini 19. ya da 20. yy. başında yaşamış olan tekelci kapitalizm halinde örgütlenmiş olan batılı ülkelerin bu davranışı açıkça görülmektedir. Dünya sistemini açık hale getirerek, ekonomik ve teknolojik alanda sağladıkları üstünlükleri, yeryüzünde kullanmak istemeleri, tekelci kapitalizmin güçlü ülkeleri açısından arzulanılabilir bir durumdur. Tam bu aşamada, Türkiye’nin 1980’li yıllarda dışarıya açılması ve bu dışarıya açılmayı kendi sanayileşme stratejisine veya siyasi bilincine sahip yerli kapitalizmin gerçekleştirememiş olması, ciddi bir sorun teşkil etmektedir. 1990’lı yılların sonunda Türkiye kapitalizminin sanayileşme politikalarını sürdürebilme imkânından mahrum olması bir başka ifadeyle kendisini yeniden üretebilir bir kapitalizmi yaratacak niteliği kazanmış olmaması ciddi bir sorun olarak ortaya çıkacaktır. 2000’li yıllara büyük krizlerle giren Türkiye’nin temel sorunu, daha önceki krizlerde de fark edilmeyip sürdürülmek istenilen ekonomik politiklardır. Bu politikaların temel problemi, Türkiye’nin değişimi yönetebilecek teori, yöntem ve elbette ki pratik beceriye sahip olmamasının sonucudur” (Bilgin, 2010: 80).

Türkiye’de değişimin ivmesi ve bu ivmenin yapısal değişimlerle gerçekleşmesi ve buna paralel olarak Türkiye’de organize suçların etkinliğinin artması aynı dönemlere denk gelmektedir.

Türkiye’de organize suç 1970’li yıllarda silah, yabancı içki ve sigara, döviz kaçakçılığı haraç toplama faaliyetleri ile sınırlı kalmıştır (Yılmaz, 1998: 78). Bunun nedeni, 1970’li yıllarda bir grup mal zor bulunurken, bir grup malı bulmak neredeyse mümkün değildi. Karaborsa mallardan elde edilen yüksek gelir, organize suç örgütlerinin faaliyetlerini ve faaliyet alanlarını cazip hale getirmiştir. Özellikle kaçakçılık faaliyetlerinin riskleri, organize suç örgütlerinin üst düzey bürokrat ve siyasilerle işbirliğine girmek suretiyle daha kolay götürülebileceği fikrini gündeme getirmiş bu da onların güç ve faaliyet alanlarını arttırmıştır. Suç işlemek suretiyle elde edilen gelirler de kurulan paravan şirketler vasıtasıyla meşrulaştırılarak yasal alana çekilmeye çalışılmıştır (Dolunay, 2007: 212). 1980’den sonraki yıllarda ihracatın

artırılması için (Özal) hükümetin verdiği teşvikler sayesinde suç örgütleri yurt dışında bulundurduğu dövizleri, ihracat karşılığı kazanılmış gibi gösterip ülkeye getirmeye başlamış, bu arada silah kaçakçılığının yerini altın kaçakçılığı almıştır. 1980'li yılların ortalarına gelindiğinde ülkedeki ekonomik kriz nedeniyle birçok işadaminin borcunu ödeyemez duruma düşmesiyle birlikte yasal yollardan tahsil edilmesi çok zaman alan, hatta bazen de imkansız olan alacaklarını bir an önce elde edebilmek için organize suç örgütleri devreye girmeye başladı ve çek-senet tahsilatı sektör haline geldi. Örgütlenen gruplar, kamuya ait arazileri işgal ederek satılmasına aracılık etmekte, ihaleye giren kişileri tehdit ve baskı altında tutarak menfaat temin etme, gelir düzeyi yüksek olan insanları tehdit ve baskı altına alarak haraç alma gibi olayları gerçekleştirmeye başlamış, 1997 yılına gelindiğinde çek- senet, ihale, kiralık suç, hırsızlık mal pazarlama, okul çeteleri, kasa hırsızlığı, oto hırsızlığı, fuhuş, göçmen kaçakçılığı, işçi simsarlığı, kara para aklama konuları organize hale gelmiştir (Yılmaz, 1998: 78). Dönemsel değişimleri de göz önüne alarak Türkiye'de organize suçluluğun sosyal tarihi ve tarihsel gelişimi konusunda özellikle vurgulanması gereken nokta; organize suçluluk ya da mafya tipi örgütlenmenin genel tarihçesinin ya da her ülkenin organize suç olgusunun, kendi siyasal, ekonomik ve sosyo-kültürel koşullarında ortaya çıktığı ve geliştiğidir (Beşe, 2005: 190).

Buradan hareketle Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi'nin (UNODC) eski Müdürü olan Pino Arlacchi de mafya ile ilgili yapmış olduğu değerlendirmesinde, İtalya'da ulusal çaptaki ekonomik ve kültürel modernizasyon sürecinin neden olduğu, 1950 ve 1960'lardaki krizlerin ardından mafiosinin geleneksel olarak üstlendiği aracı rolünden kısmen sıyrılarak, kendini sermaye toplamaya odakladığını belirtmektedir. Bu da ekonomik rekabet dünyasına giren modern mafyanın anlaşılmasında yardımcı olabilecek bir olgudur. Toplumsal değişmeye paralel olarak ilgi alanları ve işlevlerinde de değişimler gözlenmektedir (Ersoy, 2006: 247).

Aynı durum ülkemiz için geçerlidir. Organize suçluluğun ülkemizdeki gelişimi içerisinde meydana gelen olumlu-olumsuz dalgalanmaların mevcut sosyal, siyasi, ekonomik değişimler ve yapılanmalarla alakasının olduğu bir gerçektir. Sürekli özendirilen lüks hayat tarzı, metropol şehirlerimize uzun süredir devam eden kontrolsüz göç ve bu nüfus hareketinin tetiklediği işsizlik asayişe müessir fiillerin olağan dışı artışına sebep olurken, suçun işleniş yöntemleri devamlı değişime uğramaktadır. Bu değişim sürecinde birçok suç türü bir oluşum, bir grup, bir örgütlenme marifeti ile

işlenmeye başlamıştır (KOMDB 2004 Raporu, 2005: 3). Günümüzde artık toplumun her hücrelerinde ve köşesine yayılan mafyalaşma olgusu, siyasileri de içine alacak şekilde gelişmiş ve ülke gelirlerinin yaklaşık üçte birinin mafya kaynaklı, illegal gelirler olduğu bir duruma gelmiştir. Ayrıca kriminilizasyon her yanı kaplamış, mafya çeteleri ve babaları uluslararası arenada at koşturur büyüklüğe gelmişlerdir. Ayrıca çoğu, yasal görünümüne büyük şirketlerin sahibi olmuşlardır. 2000'li yıllardan itibaren ise neredeyse her sokak veya her köşe başında çeteler türemiş, bir kısmı siyasi görünümüne, irili ufaklı mafyatik oluşumlar ortalığı kaplamıştır ve özellikle büyük şehirlerin gündelik hayatını çekilmez hale getirilmiştir (Akar, 2008: 420).

Değişimden anlaşılan şudur ki organize suçlar, günümüzde yüzyıl öncesine kıyasla çok farklı şekillere bürünmekte ve yapılanma şekillerini çağa uygun şekilde yeniden düzenlemektedir. Bu durum örgütlü suçlar kavramına sürekli yeni tanımlamalar getirilmesini gerektirmektedir (Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000: 130). Bu bağlamda sadece, örgütlü suç bağlantılı şiddet, tehdit, sahtecilik, dolandırıcılık, yasadışı her türlü kaçakçılık, rüşvet, kara para aklama suçlarının sayısal artışı şeklinde nicel değil, özellikle profesyonelleşme, uluslararasılaşma, rasyonelleşme biçiminde niteliksel bir gelişme söz konusudur. Bu gelişmenin nedenleri çok çeşitli ve karmaşıktır. Başlıca nedenler olarak; ekonomik ve mali liberalleşme ve küreselleşme, kişilerin ve malların hareketliliği, iletişim teknolojisindeki gelişme, ülkelerarası yeni bağımlılıklar, ulusal sınırların açılması, hatta terk edilmesi, devletlerin kendi ülkelerindeki egemenliklerin bir bölümünü yitirmeleri özellikle belirtilmelidir. Zaten değişimlerin hızlı bir şekilde gerçekleştiği ülkemizde adi diye tabir edilen suçlar bile artık bir organizasyona dönüşmekte ve organize suç kavramını ortaya çıkarmaktadır.

4.2. Değişim Sürecinde Organize Suçluluk İle İlişkili Faktörler

Sosyal değişimle ilgili yaklaşımların, temelde değişimi benimsedikleri anlaşılmakla beraber, sosyal değişimde etkili olan hususların tespitinde güçlükle karşılaşmışlardır. Sosyo-kültürel değişime neden olabilen pek çok hususun mevcudiyeti, örneğin nüfus artışı, göç, savaşlar, fiziki çevre, teknolojik ilerlemeler, ekonomik gelişmeler ve kentleşme, toplumsal değişimin nedenleri arasında gösterilebilmekle birlikte, toplumsal değişimde etkili olan hususların nüfus artışı, savaşlar, göç ve hızlı iletişim teknolojilerinin gelişimi ile sınırlanamayacak kadar büyük ve karmaşık olgu ve olaylar zincirini içermesi nedeniyle, toplumsal değişimi açıklama çabası içerisinde olan çeşitli toplumsal değişim modelleri, birbirinden farklı yaklaşımlar ortaya koymuşlardır.

Nitekim toplumbilimciler, makro ya da mikro düzeyde toplumsal değişimler üzerinde durarak, toplumsal değişimin farklı yönlerine dikkat çekmişlerdir (Sinanoğlu, 2008: 26). Ancak çalışmanın sınırlılıkları açısından çalışmayı genel geçer değişim faktörleri üzerinden açıklamaya çalışacağız.

Çağdaş toplumların en önemli karakteristiklerinden birisini oluşturan sosyal değişme olgusunun, çözümlediği problemler yanında, belki bir o kadar da yeni problem getirdiği gözlenmektedir. Öte yandan günümüzde sanayileşme, kentleşme, iç ve dış göçler gibi süreçler, kültür iklimini değiştiren insanların beklentilerini, dünya görüşlerini derinden sarsmaktadır. Daha iyi bir "dünya" ile karşılaşan insanlar, daha da iyisini istemeyi sürdürmekte; bunu elde edemeyenler, sıkıntılarının nedeni olarak, onları uyum göstermekte zorluk çektikleri ortamlarda yaşamaya mecbur eden sosyal-siyasal düzeni ve bu düzeni yaşatan temel ilkeleri sorgulamayı, suçlamayı seçmektedirler (Dinçkol, 2002: 99). Özellikle ülkemizde son yıllarda yaşanan sosyal çatışma ve çalkantılar, siyasal sistem ve alt sistemlere duyulan güvensizliği artırmıştır. Bir sisteme güvensizliğin ve ona yabancılaşmanın en temel öğelerinden birisi; bireylerin içinde yaşadıkları sistemin, sorunlarını çözeceğine ilişkin inancı kaybetmeleridir.

Mafya tipi organize suçluluğun ülkemizdeki gelişimi içerisinde meydana gelen olumlu-olumsuz dalgalanmaların mevcut sosyal, siyasi, ekonomik değişimler ve yapılanmalarla alakasının olduğu bir gerçektir. Sürekli özendirilen lüks hayat tarzı, metropol şehirlerimize uzun süredir devam eden kontrolsüz göç ve bu nüfus hareketinin tetiklediği işsizlik asayişe müessir fiillerin olağan dışı artışına sebep olurken, suçun işleniş yöntemleri devamlı değişime uğramaktadır. Bu değişim sürecinde birçok suç türü bir oluşum, bir grup, bir örgütlenme marifeti ile işlenmeye başlamıştır (KOSMDB 2004 Raporu, 2005: 6). Yani suç işleme yöntemi ve suç faaliyetleri değişen faktörlere paralel olarak değişmektedir. Zaten, örgütlü suçların bu esnek yapıyı nasıl sürdürdüğü noktasında bu konu gittikçe önem kazanmaktadır.

Bunun yanında ülkemizde, organize suçluluk kriminolojik olmakla birlikte sosyolojik bir görünüm de arz etmektedir. Gelenek ve göreneklere bağlı bir toplum yapısının kuvvetli olduğu ülkeler, bu tür suçlarla yoğun bir şekilde mücadele etmekte olup, sorunun asıl kaynağını bu alanlarda bulmaktadır. Ülke sistemi içerisindeki aksaklıklar, ekonomik, sosyal, hukuk ve siyasi alandaki boşluklar ile halkın bu alandaki taleplerinin netice vermemesi otomatik olarak ve yerel karşı sistemlerin ortaya çıkmasını sağlamaktadır (Cinoğlu ve Güneş,2003:146). Bu konuyla ilgili Aşık (2000:

149) organize suçların genel olarak ortaya çıkmasında ve suçluların kendilerine toplum içerisinde yer bulmalarında, ülkelerin ekonomik yapılarındaki istikrarsızlık, yüksek enflasyon ve para piyasalarındaki yapay iniş ve çıkışlar, ülke yönetimindeki kısa süreli de dâhil siyasi otorite boşlukları, çıkarılan yasaların yeterince uygulanmaması, gereksinim duyulan yasaların çıkartılamaması gibi faktörlerin etkili olduğunu söylemektedir.

4.2.1.Kentleşme ve Organize Suçluluk İlişkisi

Bu başlık altında, organize suç örgütlerini ele alacak olursak bu örgütlerin içinde yer alan kişilerin çoğunlukla kırsal kökenli oldukları görülür. Mafya olgusu, kentsel toplumsal yapının bir ürünüdür. Bununla birlikte insan kaynağını, göç ve kentleşme, sanayileşme olgularına bağlı olarak kente gelmiş; kentte tutunmaya çalışan, alt toplumsal katmanda yer alan insanlar oluşturmaktadır.

Son yüzyılların en önemli olgularından birisi olan şehirleşme, gelişmiş ülkelerde 19. yüzyılda yaşanmış iken, gelişmekte olan ülkelere, Türkiye’de dâhil olmak üzere özellikle II. Dünya Savasından sonra hız kazanmıştır (Kızılçelik ve Erjem, 1992: 70-73). Bu hızlı şehirleşmenin suçluluk oranlarını arttırmasını ortaya çıkaran çeşitli kriminojen faktörler mevcuttur. Bu faktörler arasında: sosyal hareketliliğin hızlanması, sosyal kontrol mekanizmasının çözülmesi, sosyal normların insan davranışlarını kontrol edici güçlerin yıkılması, çözülme, farklılıkların bir araya gelmesi, çeşitli sebeplerle bir suç alt kültürünün oluşması sayılabilir. Büyüyen şehirlerde hayatın anonim hale gelmesi dolayısıyla insanları birbirini tanımaz hale getirmekte, yan yana yaşayan insanlar manen birbirinden soyutlanmış hale girmektedirler. Bütün bu sebeplerle şehirleşen toplumlarda suçluluğun artacağı, şehirleşmenin en önemli sebeplerinden birini teşkil eden sanayileşmenin suçların nicelik bakımından da durumunu değiştireceği bilinen bir gerçektir (Dönmezer, 1984: 267). Bunun göstergesi olarak; büyük ve küçük şehirler ve köyler, kırsal bölgeler bakımından suçluluk farklarına bakıldığında, genellikle suçun köy ve küçük şehirlere göre büyük şehirlerde daha fazla işlenmekte olduğu sonucuna varılmaktadır. Amerika’da yapılan incelemeler ağır nitelikli suçlar sayısının şehirlerin nüfusu arttıkça çoğaldığını göstermektedir. Bununla beraber nüfusu 250,000’den çok olan şehirlerin suçluluk oranı, nüfusları 100,000 ile 250,000 arasında olan şehirlere göre daha az olarak gözükmekteydi (Ataseven, 2006: 68). Yine yapılan çalışmalar bize, kişisel çıkarların ön planda olduğu kentlerde suç oranlarının daha fazla olduğunu ve suçu işleme yöntemlerinin değişen teknolojiye paralel olarak değiştiğini göstermektedir.

Değişen kentleşme anlayışıyla birlikte sosyo-ekonomik bakımdan alt gelir grupları içinde yer alan, çoğunlukla da geçici, enformel işlerle geçinmeye çalışan; kırsal kökenlerinden dolayı da kente uygun formel işler için bilgi donanımları olmayan niteliksiz emek özelliklerini gösterirler. Gecekondu yerleşme alanlarını toplu olarak ve organize bir biçimde işgal edip yerleştiklerinden dolayı da çoğunlukla ya akraba, ya hemşehri ilişkileri içinde, dayanışma göstererek toplumsal çevrelerini kurarlar. Sahipsiz oldukları için de bu durum kaçınılmazdır. Yabancı mekânda her şeye yabancı canlıların “sürü içgüdüsü” harekete geçer. Böylelikle kendi savunma reflekslerini oluştururlar. Bu toplumsal yapı içerisinde güçlü olanlar öne çıkar ve denetimsiz sosyal mekânda organize olarak diğer insanlardan daha gözü kara bir biçimde kentsel fırsatları değerlendirirler (Özerkmen ve Kahya, 2008: 27).

Yine eskiden devlet otoritesi ulaşmadığı için çeteler kırsal kesimde bulunur, adam öldürme, yağma, kız/kadın kaçırmaya, ırza geçme gibi suçlar işlerlerdi. Artık teknolojinin gelişmesi ile birlikte, devlet otoritesinin ülkenin her tarafında hissedilmesi sağlanmış, fakat bu defa da büyük kitlelerin oluşturduğu şehirleşme olgusu başka şekilde çeteleşmeyi doğurmuş ve organize suçluluk artmıştır (Soyaslan, 1996:132). Yani kentsel alanlarda geleneksel toplumsal dayanışma ve güvence sistemleri giderek çözülmüş, bunun yerine toplumsal ve kültürel değerleri hiçe sayan, ülke menfaatleri yerine kişisel çıkar, hırs ve ihtirası ön plana alan bir anlayış gelişmiştir.

Demirbaş, organize suç örgütlerinin ortaya çıkış sebeplerine terör, köy boşaltmalar ve kentlere büyük göçlerin de etkili olduğunu belirtmiştir. Göçlerin temelinde ise terör, işsizlik ve yoksulluk yatmaktadır (Aydın, 2006: 35). Bu açıdan bakıldığında kentleşme olgusu sosyal sistemde birçok soruna yol açmakla birlikte, suçluluğun da döllemesine uygun mekânlar konumuna gelmektedir. Değişimlerin hat safhaya çıktığı günümüzde suç ve suçluluk olgusu da bu değişimden nasibini almaktadır. Artık suçların gruplar halinde, işbirliğiyle işlenmesi karşımıza örgütlü suç kavramını çıkarmaktadır. Türkiye’de yaşanan modernleşme (göç, kentleşme, sanayileşme vs.) süreçlerini çok iyi değerlendiren, esas olarak kırsal kökenli insanların bir kısmı, kentin sunduğu ekonomik kazanç, iş ve hizmet sektörlerini kendi geçim stratejilerinin temeli olarak görebilmiştir. Zaten kültür kodlarında var olan dayanışma kültürünü (birincil ilişkiler) kendi kurdukları organize suç örgütlerine taşımışlardır. Amaçlarına ulaşmak için legal görünümdeki iş organizasyonlarını kurmuşlardır. Ancak zor, şiddet ve korkuyu kullanarak kentsel yerel derebeylikler, babalar, organize suç

şebekesi şefleri haline gelmişler ve bu anlamda “mafya olgusu” kırsal-feodal ağalık yasasının kentsel ortamda yeniden yapılanması halini almıştır (Özerkmen ve Kahya, 2007: 2006). Diğer bir deyişle mafya, kent ekonomisinin marjinal grupları haline gelmiş, kırsal dayanışmanın kentsel alanda yasadışı, gayr-i meşru, enformel, kayıt dışı, gayr-i resmi formu halinde bir ivme kazanmıştır (Çulcu, 1998: 20; Aytaç ve Bal, 1999: 122-132; KOSMDB 2002 Raporu, 2003: 116). Yani kentsel alanların illegal işçileri olarak hayatını sürdüren mafya grupları, yine, yeni suç türlerinin ortaya çıkmasını sağlayan birer tehlike konumuna dönüşmüştür.

Bu konuyla ilgili Beşe ve Cengiz şu tespitlerde bulunmuşlardır (Beşe, 2003: 74-78; Cengiz, 2005: 86-90). Modernleşme, toplumun her kesiminde hızlı bir değişmeye neden olmakta, toplum içinde insan davranışlarını belirleyen değer ve norm sistemleri değişmekte, eski ve yeni normlar birbirleri ile zıtlasma göstermektedir. Siyasal kurum ve normlar istikrarsız bir şekilde sürekli olarak değişmekte ve sistemin formel ve normatif kontrol yapılarında boşluklar oluşmaktadır. Bu durumda gerek siyasal sistemin yozlaşmış aktörleri ve gerekse mafya tipi yapılanmalar, fırsatlardan faydalanmaya çalışırlar. Bireylerin bu çeşit anomik atmosfer sebebiyle içinde yaşadıkları çevre ile bütünleşememesi, nihai olarak toplumsal kontrolü zayıflatmakta ve sonuçta ortaya çıkan negatif sosyo psikolojik durum ise, bilhassa metropollerde, örgütlü suçluluk ve mafyalaşmanın kendisini göstermesine ve yaygınlaşmasına uygun ortam hazırlamaktadır

Sosyo kültürel faktörlerin organize suç örgütlerinin ortaya çıkmasında büyük etkisinin olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Ülkemizde toplumsal ortamda ki karmaşalar ve son yılların en büyük sosyal problemi olan zorunlu göç faaliyetleri sonucu büyük kentlerde gecekondulaşma ve bu alanlarda yaşayan bireylerin kültürel farklılıkları gettolaşmaya yol açmıştır. Yani günümüzde hızlı bir kentleşme, bunun sonucu olarak gettolaşma ve anomik kentleşme durumları bu tür suçların sosyal sermaye ayağını oluşturmaktadır.

Türkiye'de özellikle kentlere, kentin ekonomisinin talep ettiğinden daha fazla nüfusun göç etmesiyle, işsizlik, gecekondu, alt yapı eksiklikleri, çevre kirliliği, arsa ve arazi spekülasyonu gibi sorunların yanı sıra, yeni bir kültürle karşılaşmanın yarattığı sarsıntılar, iç çatışmalar, bunalımlar gibi birey ve toplulukları derinden etkileyen sorunlar da ortaya çıkmaktadır. Bunlar kente göç edenleri, özellikle gençleri içlerine

kapanmaya veya tam tersine radikal örgütlenmelere, yasadışı işlere ve suça eğilime yönelmektedir (Dinçkol, 2002: 125-126).

Gerçekten, kırdan kente yoğun ve düzensiz göçler, kentte tutunamayanların istismara da açık bir şekilde, şiddet ve suç eylemlerine katılmalarına neden olabilmektedir. Aynı şekilde anomik kentleşme, organize suç ve terör örgütlerinin artmasına neden olmaktadır. Zira organize suç ve terör örgütleri, geçiş halindeki toplumlarda ya da gelişmekte olan toplumlarda özellikle toplumsal eşitsizlik bulunan ortamlarda kendini hissettirmektedir (Dinçkol, 2002: 126). Çünkü kendini destekleyecek belli bir tabana ihtiyaçları vardır. Toplumsal eşitsizlikler bu tabanın büyümesine ve korunmasına olanak sağlar.

Kırdan kente göç, yani kentleşme oranının yüksek olduğu Türkiye'de, kır-kentler (gecekondu mahalleleri) bu eşitsizliğin yaygın olarak görüldüğü ortamlardır. Kırdan kente büyük beklentilerle gelen yığınların, beklentilerine cevap bulamaması, bu insanları, özellikle gençleri yani ikinci kuşağı, suç örgütleriyle karşı karşıya getirir. Gelişmekte olan ülkelerin ekonomik sıkıntıları çerçevesinde bu tür örgütlenmeler kaçınılmazdır. Kente gelen kişilere rehberlik edecek, onları kente alıştırarak kuruluşlar yoktur. Bu boşluk ya hemşehri-akraba dayanışması yoluyla, ya da başka örgütlü yapıların devreye girmesiyle doldurulmaktadır.

4.2.2.Sosyo-Kültürel Değişmeler ve Organize Suçluluk İlişkisi

Günümüzde içinde yaşanılan toplumsal ve kültürel yapının anlaşılabilmesi için, toplumsal ve kültürel yapının tarihsel süreç içindeki değer ve anlayışlar sisteminin ve bunların geçirdiği değişimin anlaşılması, çözümlenmesi gerekmektedir. Bir toplumun kültür tarihi ile anlayış ve değerler sistemini anlamadan, günümüz insanının davranış ve tutumlarını anlamak ve açıklamak mümkün değildir (Aydın, 2006: 44). Toplum üzerine yapılmış olan bilimsel sistematik araştırmalar, çeşitli faktörlere bağlı olarak bütün insan topluluklarının değişime uğradığını göstermektedir (Turhan, 1969: 158). Bilineceği gibi sosyal bir sistem olarak toplum, toplumsal olgular veya toplumsal kurumlardan oluşan bir yapı olup, toplumsal yapı, toplumsal kurumların belirlediği sosyal ilişkilerden oluşmaktadır (Bilgiseven, 1995: 99). Sosyo-kültürel değişimle ifade edilmek istenilen ise, toplumun kültürü ve yapısında ortaya çıkan değişimlerdir.

Yani belirli bir bölgede birlikte yaşayan ve bünyesinde farklı grupları bulunduran, birlikte var oluşlarının farkında olan toplum, oluşturduğu kurumları ile durağanmış gibi görünse de, dinamik ve değişim halinde bulunan bir yapıdır. Ayrıca her

toplumun düzenli birer kişi ve grup statüsüne, bunlarla iç içe birer pozisyon ve tabakalaşma sistemine sahip ve bu sistemin işleyiş halinde bir yapı oluşundan söz edilebilir (Fichter, 1994: 173). Bunun içindir ki her toplumda sosyal bütünlüğün korunması ve üyeler arası çatışmanın önlenebilmesi için bütün toplum tarafından kabul gören farklı kurallar geliştirilmiş ve bu kurallar çerçevesinde davranış kalıpları oluşturulmuştur. Ancak, sosyal değişme toplumsal ilişkileri değişime uğrattıkça yeni yeni suç teşkil edecek davranışlar ortaya çıkmış, önceden suç sayılan davranışlar meşruluk kazanmıştır. Buna paralel olarak yeni yasaklar ortaya konmuş ve insanın hareket alanı sınırlandırılmıştır (Şahin, 2007: 32). Sosyal değişme kavramı üzerinde durulacak olursa değişimin hızlı olduğu bir dünyada artık yeni bir kültür formunun ortaya çıktığı görülmektedir. Furedi (2001: 14) yazdığı “Korku Kültürü” adlı kitabında, dünyada meydana gelen birçok yeniliğin, insanoğlunu özgürleştirdiğini buna rağmen bir o kadar da bireylerarası güven duygusunu azalttığı ve hâkim kültür içinde risk kavramının ortaya çıkmasına neden olduğunu belirtmektedir.

Buna binaen yaşamın her geçen gün daha da zor hale gelmesinde, insanoğlunun neden olduğu riskler olarak kategorize edilen “imal edilmiş riskler” önemli rol oynamaktadır. Son dönemlerde özellikle büyük kentlerimizde bireye karşı işlenen suçlar ile şiddet olaylarının artması, toplumsal güvenliğin zedelenmesine neden olmaktadır. Sosyal problemler arasında kendine en fazla yer bulan suç, evrensel bir olgudur ve topluma zarar verdiği ya da tehlikeli olduğu kanun koyucu tarafından kabul edilen ve belirtilen eylem, davranış ve hareketlerdir. Toplumların tarihsel gelişimi incelendiğinde, her tür sosyal yapıda suçun her zaman var olduğu görülür (KOSMDB 2006 Raporu, 2007: 59). Bu yüzden değişen Türkiye ve bunun sonucu olarak değişen kültürel temellerin suçlulukla ilişkisi göz ardı edilemeyecek bir gerçektir.

Organize Suç Örgütlerinin yakın geçmişimize kadar kabadayı alt kültüründen beslendiği bilinmektedir. Geleneksel yapımız ve Türk Kültüründen kaynaklı, haksızlıklar karşısında duran, güçsüz ve mağdurun hakkını savunan, toplumda saygı gören kabadayılık, 1970’li yıllarda karaborsacılığa dönüşmüştür. “Baba” kültürü ile yozlaşarak 2000’li yıllara ulaşan mafya tipi yapılanma, bu yıllardan sonra haksız çıkar için her şeyi mubah sayan, yandaşlarının bile hukukunu gözetmeyen, zorba yöntemleri benimseyen, kaypak bir zemine oturmuştur. Rantın yüksek olduğu her yerde görülebilen organize suç örgütleri başta inşaat, kamu ihaleleri, eğlence, turizm, sağlık gibi sektörlerde sözde hakemlik hukuku oluşturma, koruma sağlama, anlaşmazlıkları çözme

yöntemleri ile haksız çıkar sağlayabilmektedirler. Genel itibarıyla eğitim seviyesi düşük, kolay kazanma amacında, suça meyilli, gelir seviyesi az, lüks düşkünlüğü fazla, işsiz, genç kesimden eleman temin edebilmektedirler (www.kom.gov.tr). Bu yolla kırdan kente göç etmiş ve umdukları bir ortamı bulamayan bireylerin, bu tür örgütler için kalifiye eleman niteliğinde olduğu göz ardı edilemeyecek bir gerçektir.

Yine belirtecek olursak kültür temelleri bakımından, organize suç örgütlerinin toplumsal kökleri, kırsal kökenli olmasından dolayı geleneksel kültür değerlerine sahiptir. Diğer bir ifade ile bu insanlar henüz modern değerleri taşıyacak ne eğitimsel bilgi donanımına ne de modern iş bölümünün gerek duyduğu teknolojik donanım ve yaşam pratiklerine sahip değildir. Kırsal yaşam pratikleri, geleneksel ahlaki değerler ve kulaktan duyma değerlerle birlikte biçimlenmiş dünya görüşü, davranış kalıplarına sahiptir (KOSMDB, 2004 Raporu, 2005: 4).

Kente gelen bu insanlar, kentin değerlerinden çok yaşadıkları kırsal değerleri önemser; gecekondu olgusu araştırmalarında da görüldüğü gibi insanların kırsal dayanışma örüntülerine tutunarak ve kendi kültürel kimliğini taşıyan hısım, akraba ve hemşehrilik ilişkilerini, değerlerini kentsel alanda yeniden üreterek önce gecekondu, sonra apartman dairesine ve son olarak da kentin merkezine doğru ilerleyen bir varoluş sürecidir. Dayanışma biçimi, modern kent değerlerine göre olması gereken organik dayanışma yerine niteliksiz emek gücü olarak ortaya çıkan mekanik dayanışmadır. Kent yaşamının maliyeti ve risklerine karşı kadenci değerleri paylaşır. Yasadışı yollardan bile elde ettiği kazancı paylaşır ve şükreder. Bu bakımdan organize suç örgütleri lider ve üyeleri paylaşımcı (kolektivist) değer ve davranışları önemserler. Kendilerini bir “Koroğlu” gibi fakiri gözeten, zenginden alıp fakire veren “adalet dağıtıcısı” gibi görür. Mahallenin namusu onlardan sorulur. Kabadayı alt kültür değerini yüceltir. Kendisine yerel düzeydeki adaletsizlikleri çözme fonksiyonu yükler ve durumdan vazife çıkarır (Kahya ve Özerkmen, 2007).

Özellikle son dönemlerde, organize suç örgütlerinin sosyal yaşam içinde yer alma çabaları sonucu, değişkenlik gösteren karakteristik yapıları toplum içinde kabul edilmiştir. Daha önce amaçlarına ulaşmak için şiddet ve tehdit unsurlarını kullanan organize suç örgütleri, mali açıdan yeterlilik seviyesine ulaştıktan sonra işadımı kimliğine bürünerek, gelir seviyesi yüksek, kültürlü birer birey izlenimi verirler. Çeşitli hayır kurumlarına ve yardıma muhtaç olan insanlara bağış ve destekte bulunarak yardımsever vatandaş görünümü çizerler. Eskiden insanları korkutarak çıkar sağlayan

örgüt artık değişen kültürel temelleri kendisine referans edinmiş ve bu yönde davranış örüntüleri sergilemeye başlamışlardır.

Bunun içindir ki mevcut sosyo-kültürel yapının gereği, toplum açısından değer kabul edilen birçok kavram, suç örgütlerinin istedikleri hedefe ulaşabilmeleri için vasıta olarak kullanılmaktadır. Bu, toplumun sosyal psikolojisine yönelik, bazen sistemli, bazen de kendiliğinden gelişen yöntemlerle gerçekleştirilmektedir. Birçok örgüt lideri; iş adamı veya sıfatlarla eğitim, kültür, spor aktiviteleri, ulusal bayramlar milli günler ve özellikle tabi afet vb. gibi toplumun duyarlı olduğu konuları çok iyi değerlendirmektedir.

Yine hâkim kültür içerisinde kültürel değişmeye neden olan faktörlerden biri artık medyadır. Yapılan haberlerde geniş yer verilen örgütlü suçlar, toplumda suça maruz kalma korkusunu giderek arttırmaktadır. Ayrıca, sürekli mafya tipi suç örgütlerinin konu edildiği bazı dizilerin toplumda meşru görülmesi ve üyelerine karşı özenti duyulması gibi çok zararlı sonuçlara sebep olduğu uzmanlarca belirtilmektedir. Hatta son dönemde, ülkede dizilerdeki infaz sahnelerine benzer cinayetlerin yaşanması, bu dizilerin suç işleme potansiyelinde olan kişilere yol ve yöntem öğrettiği şeklinde yorumlanmaktadır (Ersoy, 2005: 99). Örneğin Elazığ'da Kurtlar Vadisi dizisinin, gençler üzerindeki etkisi bir makale olarak yayınlandı. Gençler arasında yapılan mülakatlarda bu dizinin gençler üzerinde özendirici bir etki yarattığı sonucu ortaya çıkmıştır. Emniyet yetkililerinin internet üzerinden yaptığı açıklamada Elazığ ilinde dizinin oynandığı Perşembeyi takiben Cuma günleri asayiş olaylarının ve bu filmdeki senaryoya paralel şekilde işlendiği ve arttığı yönünden haberler konunun önemini gözler önüne sermektedir.

Kentlerde yaşanan anomik yapılaşma da, kentin bozulan yapısından kendini soyutlamak isteyen yerleşik kentlilerin kent çevrelerinde güvenli kendi mekânsal ve kültürel sitelerini oluşturmalarına yol açmaktadır. Böylece de özel koruma birlikleri ve güvenlik çemberi içinde kendilerini diğer bölgelerden yalıtın kesimler, toplumsal eşitsizlikleri daha görünür hale getirmektedirler. Bu gibi mekânsal ve kültürel siteleşme, "biz" ve "öteki" ayrımını daha da derinleştirerek, atomize yaşam alanları oluşturmakta, dolayısıyla anomik ve yabancılaşmış bir sosyal doku, organize suçluluk için müsait ortamı körüklemektedir (Dinçkol, 2002: 126). Zaten organize suç örgütlerinin hayal ettiği ortamlardan biri olan anomileşme aynı zamanda bu suç yapısının sosyal sermayesi konumundadır.

4.2.3. Teknolojik Değişmeler ve Organize Suçluluk İlişkisi

Bir toplumsal yapıya, herhangi bir teknolojinin girişi veya orada oluşumu, uzunca bir zamanda gerçekleşen, değişik aktörlerin değişik zamanlarda verdiği, çok sayıda zincirleme alınan kararlar sonucu meydana gelen bir akış olarak kavramlaştırılabilir (Dinçkol, 2002: 122).

Son yıllarda teknolojik ve ekonomik alanlarda meydana gelen gelişmeler paralelinde, Türkiye’de organize suç örgütleri de bu gelişmelere ayak uydurmak suretiyle faaliyet alanlarını genişletmeye başlamışlardır. Türkiye’de organize suç örgütleri yalnızca uyuşturucu madde kaçakçılığı ile uğraşmamakta, tek başına bir kişinin işleyebileceği hemen hemen her türlü suçu organize bir şekilde işlemekte ve topluma büyük zararlar vermektedir.

Günümüzde; gelişen ve değişen teknolojiye paralel olarak dünyanın en ücra köşesinde meydana gelen bir olay, daha sıcaklığı geçmeden birbirinden uzak noktalara aynı anda iletişim vasıtalarıyla ulaşabilmektedir. Bu durum insanların yaşayışını etkileyen sosyalizasyon sürecinin hızlılığını ve etkinliğini arttırmaktadır. Yani kaydedilen her gelişme değişime neden olmaktadır. Günlük hayatımızı bile etkileyen, bu döngü, insanların bakış açısından, devletlerarası hukuka kadar hemen her alana yansımaktadır. Baş döndürücü değişim ve gelişim kamu kurum ve kuruluşlarını daha ileriye götürürken, suç ve suçluluk psikolojine de etki etmektedir. Güvenlik hizmeti veren bizlerin, suç dünyasındaki değişimi daha da yakından takip etmesi kaçınılmaz hale gelmiştir (Pek, 2005: 1). Yani teknoloji, haberleşme, ve ulaşım alanında yoğun gelişmelerin yaşandığı günümüz dünyasında, herhangi bir ülkede olan iç sorun kısa sürede uluslararası boyutlara ulaşabilmekte ve birçok ülkenin ortak sorunu haline gelebilmektedir.

Teknolojinin sağladığı yeni imkânlar, insanlarımıza daha kolay ve konforlu bir yaşam sunarken, diğer taraftan bilgisayar destekli suçlar ile kredi kartlarının da kullanımının artması, dünyamıza yeni bir organize suç türünü 'bilişim suçları' olarak tanıtmıştır. Bütün bunlara ilave olarak yine sınıf atlamanın kolay yolu olarak kara paranın ve kayıt dışı ekonominin büyümesine ve dünyadaki kaygı verici boyutlara ulaşmasına bakıldığında durum daha da vahimdir (Bal, 2000: 50). Altuğ’un (1998, 3421) bu konuyla ilgili yaptığı çalışmanın sonuçları oldukça şaşırtıcıdır. Bu gün dünyada kayıt dışı sektörün büyüklüğü 3 trilyon dolar olarak tahmin edilmektedir. Gelişmiş ülkelerde kayıt dışı ekonomi, GSMH'nin %10-15'i civarındadır. Türkiye

GSMH'nin yaklaşık %50'si oranındaki boyutları ile Dünya'da, Rusya ve Polonya'dan sonra kayıt dışı ekonominin en yaygın olduğu üçüncü ülke konumundadır. Dünya genelindeki rakamı 3 trilyon dolar olarak veren Altuğ ülkemizdeki rakamı da 102 milyar dolar olarak tahmin etmektedir.

Bununla birlikte günümüzde bu faaliyetlere, bilgisayar ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak çeşitli bilişim suçları ve klasik suç faaliyetlerinin birçok yeni versiyonu eklenmiştir. Suç örgütleri, yasadışı faaliyetlerini gizlemek amacıyla yasal faaliyetlere de girmekte, örneğin kara para aklama operasyonlarında bir ayak olarak bu yasal faaliyetleri kullanmaktadır. Bakıldığında, günümüzde yüzlerce devlet bakımından sınır ötesi suç örgütleri bulunduğu görülmektedir. Örneğin Afganistan'da üretilen eroin, Amsterdam ya da Londra sokaklarında satılmakta, elde edilen kara para ise başka ülkelerde aklanmaktadır. Bu durum, ulusal ve uluslararası kuruluşlarda, sivil toplum örgütlerinde ve toplumların genelinde organize suça karşı duyulan endişeyi büyüten temel sebep olarak ortaya çıkmaktadır (Ersoy, 2006: 222). Tabii belirtmeliyiz ki bu arada yeni teknolojiler de mafyacı (sermayedar) ağlarının/hanımlarının zenginliğini artıracak fırsatlar sunmaktadır. Bilhassa da internet, organize suç sektöründekilere yeni olanaklar sağlamaktadır. Dünya çapında 1.800 civarındaki internet kumar sitesinin 4,2 milyar dolar civarında para yaptığı tahmin edilmektedir ki bu durumun bir yönü yasadışı kumar ise diğer yönü de para aklamaya ve sahteciliğe olanak tanımasıdır (Selçuk, 2010: 7).

Gerçekten, suçların işlenmesinde baş döndürücü bir şekilde hızla gelişen teknolojiyen yararlanması ve bunun için organizasyonlar oluşturulması sadece suçların önlenmesini zorlaştırmakta aynı zamanda işlenen suçların ortaya çıkarılıp kovuşturulmasını da önemli ölçüde zorlaştırmakta, bazı durumlarda da imkânsız kılmaktadır (Candan, 2009: 23).

Bir başka tespitte teknolojik değişmelerin, organize suç örgütlerinin ortaya çıkmasına neden olurken diğer yandan örgütlü suçlar grubunda yeni bir kavramın (bilişim suçları) ortaya çıkmasına da neden olmuştur. Ayrıca teknolojiyedeki değişmelerin sonucu olarak günümüzde organize suç faaliyetlerinin çoğunluğunun bilişim suçları çerçevesinde meydana geldiğini medya aracılığıyla bilmekteyiz. Son yılların en büyük teknolojik değişimi olan, dünyayı küçük bir köy haline getiren “internet” teknolojisi bu tür suçların ortaya çıkmasında önemli bir etkidir. İnternet üzerinden bahis oyunları,

futbol iddiaları, şantaj vs. birçok suç türü suçluluk kavramına yeni suç çeşitleri olarak literatürde yerini almaktadır.

Gelişen teknolojik imkânlar, sınırların klasik önemini yitirmesi, uluslararası geçişlerin kolaylaşması, etkileşimin artması ve menfaatte birlikteliğin yüksek getiririsi organize suç örgütlerini ortak oluşumlar içine çekmektedir. Bu nedenle günümüzde, artık suç ve suçlular sadece kendi ulusal sınırları içinde kalmayıp, daha da gelişmiş yapıya bürünerek organize ve örgütlü bir hale gelmişlerdir (KOSMDB 2001Raporu, 2002: 156).

Yerel organize suç biçimleri ile sınır aşan suçlar arasındaki ayrım, başta uyuşturucu kaçakçılığı konusundaki artan çalışmalar ve diğer organize suçların sınır ötesi faaliyetlerinin artması neticesinde geliştirilmiştir. Bu ayrımı yapanların başında gelen Phil Williams organize suçların, globalizasyon ve teknolojiadaki devrimin yol açtığı global politik ekonomi ve toplumsal hayattaki değişiklikleri kendi yararına kullanmak üzere bir dönüşüm geçirdiğini ve bunun sonucu olarak, uluslararası şirketlere benzeyen; daha fazla kazanç sağlamak ve yasal yaptırımdan kaçınmak için ulusal sınırları aşan suç gruplarının ortaya çıktığını belirtmiştir (Ersoy, 2006: 222).

Bunlara ek olarak yüksek teknolojinin yarattığı atıkların (çöpler, nükleer ve kimyasal atıklar gibi) ortadan kaldırılması, çevre duyarlılıkları sebebiyle son dönemlerin en büyük organize suç örgütlerini ortaya çıkarmıştır. Üçüncü Dünya ülkelerinden bir araştırmacıya göre, teknoloji aktarımı bir çeşit organ aktarımı gibidir. Bir insandan bir diğer insana herhangi bir organı alıp, eklemek yeterli değildir. Önemli olan bu organın yeni vücutta çalışması, işlevlerini yerine getirmesidir. Bu nedenle teknoloji aktarımı sadece bilişimin el değiştirmesi de değildir. Değiştirilen bilginin yeni çevreye uyması, uyum sağlaması ve bunun sonucu olarak ta yeni çevrede değişimlere neden olmasıdır. "Bir teknoloji transferi söz konusu olduğunda, teknolojiyle beraber bir sistem ithal edilmektedir". Teknoloji aktarımının gerçekleştiği en yaygın kanallar şunlardır: "Lisans ve patent anlaşmaları", "yabancı yatırımlar", "makine, araç, gereç dış alımı", "uluslararası göçler, kişisel ilişkiler", "teknik yardım programları", "taklit, kopyacılık ve sanayi casusluğu". Bütün bu kanallar pozitif hukukun en temel düzenleme alanları arasındadırlar. Aynı zamanda da organize suçluluk için en uygun alanları göstermektedir (Dinçkol, 2002: 123). Aynı şekilde yüksek teknolojinin sunduğu matbaalarda sahte para, yine yüksek teknolojik makinelerle sahtecilik faaliyetleri hızla değişen teknolojinin doğurduğu yeni suç türleri olarak literatürde yerini almaktadır.

Yarın teknolojinin bize sunacağı yeniliklerden ne gibi suç faaliyetlerinin çıkacağı da merak konusudur. Aslına bakarsanız teknolojiyi iyi yönde kullanmak, insanoğlu için pratiklerin oluşumu iken organize suçluluğun temelinde yatan açgözlülük olgusu yok olmadıkça bu suçların da yok olmayacağını hepimiz bilmekteyiz. Ancak bu tür suçların daha da azalması için mücadele yöntemlerinin iyi belirlenmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak organize suç örgütleri dünyaya açılmayı teknolojinin kendilerine sunduğu imkânları kullanarak başarmaktadır (Bal, 2000: 52). Bunun içindir ki günümüzde organize suç örgütleri, yeni teknolojinin kendilerine sundukları olanakları yakından takip etmektedirler. Bu yolla kendilerine yeni yöntem ve usuller belirleyen organize suç örgütleri ile mücadele, teknolojiyi yakından takip eden uzmanlaşmış personel ile yapılmalıdır (KOSMDB 2006 Raporu, 2007: 66).

4.3.Ekonomik Değişme ve Organize Suçluluk İlişkisi

Organize suçlar, diğer suç türleriyle kıyaslanamayacak ölçüde karmaşık ve çözülmesi güç bir yapıya sahiptir. Bunun nedeni, içinde bulunulan sosyal, ekonomik ve politik konjonktür ile organize suçlar arasındaki doğrudan bağlantıdır.

Genel olarak organize suçlulukta söz konusu olan kazanç, kural olarak ekonomik kazançtır (Cinoğlu ve Güneş, 2003: 132). Daha öncede belirttiğimiz üzere, örgütlü suç gruplarının yıllık cirosu en az 1 trilyon 100 milyar ABD doları olarak tahmin edilmektedir. Dünyanın en zengin ülkesi ABD'nin GSMH' sının 10 trilyon ABD dolar olduğu gözetildiğinde, bu rakamın küçümsenecek bir rakam olmadığı ortaya çıkmış olur. Ayrıca, İngiltere, İtalya ve Fransa gibi her birinin GSMH sının yaklaşık 1,2 trilyon ABD dolar olduğunu hatırlayacak olursak, yukarıda ifade edilen husus daha bir anlam kazanmış olur. Örgütlü suç ekonomisi, dünyanın sayılı devletleri kadar güçlü bir ekonomi ortaya koymaktadır (Mutlu, 2003: 403).

Yine Rusya Federasyonu'nda, Rusya İçişleri Bakanlığı'nın tespitine göre, ülkedeki organize suç grupları 1500'ü devlet kuruluşu, 4000'i anonim şirket, 500'ü ortak girişim, 550'si banka olmak üzere 41 bin ekonomik varlığa sahiptir. Bu da Rusya ekonomisinin %40-50'sinin suç gruplarınca kontrol edilmesi demektir (Güvel, 2004: 117). Artık dünya genelinde büyük yankı uyandıran ve güçlü bir ekonomik gücü ellerinde bulunduran örgütlü suçlar yenedünya düzeninin belirleyicisi konumuna gelmektedir.

Bunun nedeni ise suç ekonomisinin daha geniş çaplı bir değişim sürecinin parçası olarak geliştiğidir. Savaş sonrası uluslararası ticari ve ekonomik hayatın

canlanmasına paralel olarak, emek, meta ve sermaye alanında, dünya çapında, son derece büyük bir yasadışı pazar ve suç piyasası oluştu. Silahlar, uyuşturucu maddeler, sınaî ve askeri sırlar, yasadışı yollardan kazanılan dövizler, profesyonel gangsterler, ajan provokatörler, ekonomik ya da cinsel olarak köleleştirilmiş insanlar... Bütün bunlar, dünyanın her tarafında, eskiden hiç olmadığı kadar büyük boyutlarda emre amadedir (Arlacchi, 1991: 240). Görüldüğü gibi organize suç örgütlerinin dünya genelindeki güçleri durumun vahametini gözler önüne sermektedir.

Ülkemizde ki duruma bakacak olursak; ülkemizde organize suç örgütlerinin başlangıcına bakacak olursak mahalle kabadayılarına kadar gittiğini görmek mümkün olacaktır. Mahalle kabadayıları ve onların etraflarına toplananlardan oluşan bu küçük gruplar, 1970’li yıllarda yaşanan ekonomik sıkıntılarla birlikte baba olarak ifade edilen kişiler ve adamları şeklindeki organizasyonlara dönüşmeye başlamıştır (Şenol, 2007: 212). Ülkemizde yapılan organize suç tanımlarının temel noktası da ekonomik kazanç odaklı suç örgütleri şeklindedir.

Tanımların üzerinden gittiğimizde dikkat edileceği üzere organize suçun ekonomik şartlarla da doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak sosyo-psikolojik bir fenomen olan organize suç olgusunun sosyo-politik kimliği de unutulmamalıdır. Öyle ki, bu suçları irdelerken suçu ortaya çıkaran sosyolojik, tarihsel ve siyasal nedenlerin; toplumsal yapı, sosyal tarih ve tarihsel süreçlerin; ekonomik, hukuki ve siyasal sistemin kusurları ile yozlaşma unsurlarının; demokrasinin işleyişindeki olumsuzlukların önemli bir yeri olduğu görülmektedir (Beşe, 2001: 23- 24).

Baba ya da kabadayılar için, 1980’den önceki dönem, ülkede silahlı çatışmalardan doğan silah ve benzeri ihtiyaçların sağlandığı, terörle uzun yıllar mücadele edildiği dönem ise, uygulanan iktisadi politikalar ve yaşanan ekonomik krizlerle faaliyetlerini arttırdıkları ve güçlendikleri yıllar olmuştur (Bal ve Özcan, 2010: 3).

Bununla birlikte 1980’li yıllardan strateji ve yöntem değiştirmeye başlamıştır. Özellikle ekonomide alınan kararlar ile ithalatın serbest hale getirilmesi Türkiye’deki karaborsa düzenine ve buna bağlı olarak mafya hareketlerine önemli darbe vurduğu ifade edilebilir. 1970’li yıllarda 2 milyar dolara yakın gelir sağlayan mafyanın bu kazancını da sona erdirmekle sonuçlanmıştır. Yeni düzenlemeler karşısında bocalayan mafya 1987 yılında bu düzenlemelerin başkahramanı olarak gördüğü Özal’a suikast girişiminde bulunma noktasına kadar işi götürdüğü yaygın bir kanıdır (Bal, 2000: 51).

Özal'ı öldürmeyi başaramayan organize suç örgütlerinin imdadına 1984 yılında PKK terör örgütünün silahlı eylemleriyle ortaya çıkması yetişmiş ve Türkiye gündemine bir kâbus gibi yerleşmesi mafyalaşma için önemli bir fırsat oluşturmuştur. Zira devletin dikkati artık terör ile mücadeleye yönelmiş ve mali kaynakların bu alandaki mücadeleye ayrılması mali krizlere neden olmuştur. Terörün gölgesinde yeniden yapılanmasını tamamlayan organize suç örgütleri, aynı zamanda dünyaya açılmayı yeni teknolojinin kendilerine sunduğu olanaklarla sağlamayı başarmıştır (Bal, 2000: 52).

1986 yılına gelindiğinde ise ülke ekonomik bir kriz içine doğru sürüklenmektedir. Serbest piyasa ekonomisine ve dışa açılmaya ayak uyduramayan birçok şirket ve işadamı borçlarını ödeyemez duruma gelir. Yargının sağlıklı ve çabuk işlememesi yüzünden alacaklarını yasal yollarla tahsil edemeyen veya etse bile bu sürecin çok uzun sürmesi nedeni ile alacakları yüksek enflasyon karşısında eriyen alacaklılar organize suç örgütlerine başvurmaya başladığı dikkat çekmiştir. Belirli bir komisyon karşılığında alacakları, zor ve şiddet kullanarak tahsil eden organize suç örgütleri için bir süre sonra çek senet tahsilâtı bir sektör haline gelir (Beşe, 2003: 93). İşte ekonomik dengelerin vatandaş aleyhine giderek bozulduğu, kendi haklarını aramak ve almak için, devlete ve resmi organlara güven duygusunu yitirdiklerinden, bu sefer, kaçakçılık, zorbalık, tehdit ve yolsuzluk gibi gayri resmi ve gayri meşru yollardan hak arama ve haysiyetlerini koruma mecburiyetini duymakta ve işte bu durumu değerlendirmek ve istismar etmek için fırsat kollayan mafya'lara sığınmak zorunda kalmaktadır.

Liberal demokrasiye geçişle ekonomik anlamda özelleştirmelerin ortaya çıkması ve çeşitli haklardaki özgürlüklerin artması mafyanın dikkatini çekmiş ve bazı boşlukları fırsat bilerek bir yapılanma süreci içine girmiştir. Burada dikkat edilecek nokta, liberalizm anlayışının yaygınlaşmasından ve uygulamaya geçilmesinden sonra mafyanın ortaya çıkmasıdır (Kaya, 2001: 398). Sicilya üzerinde kurulduğu günden beri değişen ekonomik yapılara paralel olarak suç faaliyetlerini sürdürmekte olan organize suç örgütleri zihniyet açısından zamanın koşullarına göre hazırlanmakta ve günümüzde yolsuzluk, sahtecilik, kara para aklama gibi yüksek kazanç kapılarına yönelmektedir.

Ekonomik değişme göz önüne alındığında organize suç örgütlerinin faaliyet açısından klasik mafyanın yasadışı yollardan kazandığı paranın artık modern mafya tarafından yasal yollarda kazanılıyormuş gibi icra etmesi dikkat edilmesi gereken bir

hususur. Dünya ekonomisine giderek daha fazla kara para pompalanırken, aynı zamanda birçok mafya liderinin saygın işadamı rolünde ortalarda dolaşabilmeleri bu sayededir (Akar, 2008: 237).

Sonuç olarak organize suçun ortaya çıktığı yerlerde, yani politik-ekonomik toplumsal şartların kötüleştiği durumlarda buna paralel olarak organize suçun aşırı güç kazandığı gözlemlenmiştir. Eğer devlet zafiyet içerisindeyse organize suç da o oranda bir güç faktörü olarak ortaya çıkmaktadır (Beşe, 2001: 35). Bununla birlikte organize suç örgütleri ülkedeki köklü ekonomik değişikliklere kısa zamanda ayak uydurabilmektedir.

Özellikle Türkiye'de de, özelleştirmenin yarattığı bankacılık sisteminin ortaya çıkardığı organize suç ilişkileri, son yılların en yaygın suç olgularından biridir. Bu örgütlere yönelik operasyonlar sonucu açılmış olan çok sayıda dava halen sürmektedir. Ekonomik değişimin hızlı gerçekleştiği dönemlerde "rant kollama" olgusu da ön plana çıkmakta ve organize suçluluğa imkan vermektedir (Dinçkol, 2002: 115-116).

4.3.1.Liberal Ekonomik Sistem ve Organize Suçluluk İlişkisi

Kar amaçlı suç işleyen mafya, 'ekonominin toplum içindeki yeri' ve bu yer içinde şekillenen devlet-iş dünyası ilişkilerinden bağımsız değildir. Bu bakma biçimi, neoliberal ekonomik dönüşüm süreci düşünüldüğünde daha da önem kazanır. Yasal piyasanın sınırlarında yasadışı kar elde etmeye yönelik karşılıklı ilişkilerine dair bir metafor olarak görülebilecek olan mafya, piyasa ekonomisinin yükselişi, sosyal devlet ve hukuk devleti tarafından sınırlanmadıkça, ekonomik dönüşüm süreci tarafından tetiklenecektir (Hatipkarasulu, 2005: 109- 110). Öyle ki, 1989-1990 yıllarındaki özellikle Doğu Bloku ülkelerinde yaşanan demokratik devrim hareketlerinin sonucu, bu ülkelerin serbest piyasa ekonomisine geçerek, dünya ekonomik sistemine açılmaları, organize suçların hızla globalleşme sürecine girmesi sonucunu doğurmuştur. Ekonomik ve teknolojik gelişmelerden de yararlanarak gerek ulusal gerek uluslararası boyutlu organize suç örgütleri giderek yaygınlaşmış, giderek daha profesyonel hale gelmiş ve daha fazla suç türü, organize suç bünyesinde barındırılmaya başlanmıştır (Adalet Bakanlığı, 2004: 2).

Dünyamızda yaşanan gelişmeleri bu perspektiften ele aldığımızda, küresel ekonominin aktörlerinin ve liberal ekonomi sayesinde güçlenen bireylerin dünya sahnesinde ağırlıklarını koyduklarını görmek mümkündür (Yalçın: 2007: 9).

Zaten dünyadaki değişimin hedefi liberal ekonomik düzene dayalı demokratik bir toplum oluşturmak yönündedir (Aktan, 1999: 1). Organize suçlar bu oluşumu kendi lehlerine dönüştürerek dünya konjonktüründe yer almaktadır.

“Buna ek olarak, yeni-liberal politikalarla artan kamu ihalelerini kapmak için bazı kapitalistler mafyaya başvurmuştur. Ayrıca döviz gereksinimi, bazı devlet yöneticilerinin mafya faaliyetlerini görmezden gelmesini getirmiştir. Böylelikle mafyanın eli, 1990’lı yıllarda güçlenme sürecine girmiştir” (Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000: 95).

Bu suç türü dünya ülkelerini etkilediğı gibi, Ülkemizde de liberal ekonomik sisteme geçiş ile gündemin üst sıralarında yerini bulmuştur. Bu hızlı gelişim neticesinde; organizasyonların ortaya çıkarılması ve çökertilmesi, klasik polis yöntemlerinin dışında daha profesyonel yöntemlerin kullanılması ile örgütlü suçlarla mücadele süreci başlamıştır (KOSMDB 1999 Raporu, 2000: 73).

1980’lerin başından itibaren, dünya konjonktürünün de uygun ortamı sayesinde Türkiye’de, Turgut Özal’la birlikte liberal fikirler ağırlık kazanmaya başlamıştır. Daha çok ekonomik alanda olmak üzere her alanda kısmen de olsa liberalleşmeye gidilmiş ya da niyetlenilmiştir (Fedayi, 1999: 470). Sivil siyasal kadroların Türkiye’de dünya koşulları içerisinde en rahat dönemlerden biri de Özal dönemi idi (Yıldırım, 1995: 97). Ekonomik anlamda da Özallı yıllar Türkiye’de oldukça yeni açılımlar sağladı. Türkiye, dünya ekonomisinde 1980’li yıllarda en hızlı büyüyen ülkeler arasında yer aldı. Devletin mal ve hizmet piyasalarına yaptığı müdahaleleri geniş ölçüde kaldırıp döviz işlemlerinde serbestlik sağladı (Bal, 2000: 53).

Bunu takiben 1980 sonrasında serbest piyasa ekonomisine planlı bir şekilde geçmemiştir. Demokrasi gibi serbest piyasa ekonomisinin de bazı şartları vardır. Bu şartlar olmadan her yapılan uygulamaya serbest piyasa ekonomisi etiketini vurmak yutturmacadan başka bir şey değildir. Piyasa ekonomisinin ilk şartı ekonominin tabii işleyişine bırakılması ve devlet müdahalelerinin mümkün olduğu ölçüde azaltılmasıdır. Oysa 1980 sonrasında ülkemizde devletin ekonomiye olan müdahaleleri oldukça kapsamlı bir şekilde devam etmiştir. KİT’lerin özelleştirilmesi konusunda maalesef oldukça kötü bir deneyim yaşanmıştır. Özelleştirmeyi ilk telaffuz eden ülkelerden biri olmamıza rağmen bu konudaki beceriksizliğimiz başta Dünya Bankası ve IMF olmak üzere uluslararası çevrelerce de kabul edilmiştir (Aktan, 1999: 6). Tüm bu olumsuz gelişmeler organize suç örgütlerinin yeni bir yapılanmaya girmesine ve yeni suç

faaliyetlerinin tetiklenmesine yol açmıştır. Yani burada özelleştirmenin ve liberal demokrasiye geçişin düzenli ve etkili bir biçimde yapılmaması organize suç örgütlerinin bekledikleri ortamı yaratmıştır.

Özellikle toplumsal yapıda ortaya çıkan ciddi sınıfsal, sosyal bölünmeler, gelir dağılımındaki anormal eşitsizlikler ve ekonomik sınıflar arasındaki farklılığın derinleşmesi gibi sosyoekonomik nitelikteki değişmeler toplumsal yapıdaki dengeleri bozduğu gibi toplum içerisinde çatışma ortamı yaratmaktadır. Örnek verecek olursak, 1993'ten sonra uygulanan ekonomi politikaları, banker skandalları, özel banka furyası ve bu kuruluşların basına iş adamı kılıklı mafyamsı kişilerin getirilmesi, serbest piyasa hâkimiyeti ardında “liberal ekonomi” politikalarının sergilenmesi, refah devletine sosyal devlet politikalarına son verilmesi, yüksek enflasyon ve aşırı karlar toplumdaki sınıf dengelerini bozmuş, mafya tipi organize suç örgütlerinin de özellikle büyük kentlerde etkili olmasına sebep olmuştur (Kahya, 2006: 48). Örneğin Türkiye’de organize suçların ortaya çıkmasının kriminojen koşullarını, 80’li yılların ekonomik ve kültürel ortamı oluşturmaktadır. Bu yılların özelliği liberal ekonomik sisteme geçiş sürecini teşkil etmesidir. Bu dönemde yer altı dünyasının önde gelen simaları, saygı duyulan birer işadamı olma şansını yakaladıkları ve durumun dönemin politik tercihi olduğu ileri sürülmektedir. Bunun doğal sonucu olarak ekonomik liberalleşme (Beşe, 2001: 28) mafyanın değişen ekonomik politığe ayak uydurmasını ve bu alanda faaliyetlerini yoğunlaştırmasına yol açmıştır.

Bu gelişmeler eşliğinde ülkenin genç kuşakları suç işleyen kişilere kötü gözle bakmak bir yana açıktan hayranlık duyuyorlardı. Bu yozlaşma sürecinin doğal bir sonucu olarak Türkiye’de politikacıların yada yüksek bürokratların bulundukları konumları zenginleştirmek için kullandıkları kanaati oluşmaya başlamıştır (Beşe, 2001: 28).

Kısaca organize suç örgütleri liberalizmin ona sağladığı bütün avantajları kullanırken kendi piyasasını genişletmek için diğerlerinin özgürlüklerini daraltmak, zor kullanma ve şiddet yoluyla azami ve ölçüsüz fayda sağlamak için elinden geleni yapmaktadır. Bu haliyle bir tür “piyasa eşkıyası” gibi davranmaktadır (Akar, 2008: 223).

4.3.2.Küreselleşme ve Organize Suçluluk İlişkisi

Demir perdenin çöküşünün, tarihin yapraklarına köleliğin modern seklini düşmesi açısından başka bir önemi vardır. Küreselleşme her alanda olduğu gibi suç dünyasında kendini göstermiş, organize suç grupları sınır aşan, bir anlamda küreselleşen bir nitelik kazanmıştır (Erdal, 2008: 80). Öyle ki 19. yüzyılı sömürgeciliğin, 20. yüzyılı Soğuk Savaş'ın karakterize etmesi gibi 21. yüzyılı da 'organize suç'un karakterize edeceği öngörülmektedir.

Küreselleşme sürecinde sınırların açılması, engellerin kalkması ve enformasyonun hızlanması, uluslararası ticaretin ve turizmin büyümesi, polisler arasında belirsizliğin artması, kriminal grupların yapılarının belirli ve açık kalıpları sergilememesi, daha yok gevşek ağ yapılar şeklinde çalışmaları ve kolayca adaptasyon sağlamaları, devletin tepkilerinin yavaş ve etkinsiz kalması 'organize suç'un küresel ölçekte gelişmesi için uygun bir çevre sağlamaktadır. Küreselleşme suç organizasyonlarına çok uluslu şirketlerinkine benzer faydalar sunmaktadır. Hatta suç organizasyonları ile uluslararası şirketler arasında simbiyotik bir ilişki vardır (Güvel, 2004: 86).

Günümüzde organize suçlarla ilgili en çarpıcı nokta; bunların transnasyonel, yani ulusal sınırları aşan, sınır ötesi ya da uluslararası nitelikleridir. Bugün 'organize suçlar' denildiğinde, gerek akademik literatürde ve gerekse güvenlik bilimleri terminolojisinde büyük ölçüde transnasyonel nitelikli suç örgütleri kastedilmektedir. Transnasyonel suç grupları, genellikle belirli bir ülkede üslenerek, yasa dışı faaliyetlerini, piyasa şartları ile siyasi ve hukuki yapısına uygun olan ve özellikle yakalanma, tutuklanma ve mahkum olma riski düşük olan bir kaç farklı ülkede yürütürler (Beşe, 2002: 154).

Geleceğe yönelik olarak konuya baktığımızda ise; organize suçlar, gittikçe ön plana çıkan transnasyonel karakteri nedeniyle, geniş bir perspektiften görülmeyi gerekmektedir. INTERPOL organize suçları, 1988 yılında Ste. Cloud'daki (Fransa) karargâhında düzenlediği ve 46 ülkenin katıldığı 1. Uluslararası Sempozyumu'nda; 'esas amacı, süreklilik arz eden bir şekilde; gelir elde etmek ve ulusal sınırlara bakılmaksızın teşebbüsü devam ettirmek olan ve bu nedenle yasa dışı faaliyetlerle meşgul bulunan şahısların teşekkül ettirmiş olduğu herhangi bir teşebbüs ya da grup' olarak tanımlamaktadır (Beşe, 2002: 155).

Küreselleşmeyle birlikte son yıllarda insan kaçakçılığı ve insan ticareti konuları özellikle gelişmiş batı ülkelerini, dolayısıyla da geliştirmekte olan ve az gelişmiş ülkeleri ilgilendiren çok önemli bir konu haline gelmiştir. İnsan kaçakçılığı, bölgesel düzeyde sadece bir ülkenin değil, hemen hemen bütün dünya ülkelerinin karşı karşıya kaldığı bir sorundur. Yasal kurallara uymaksızın meydana gelen bu hareketlenmeler her geçen gün artış göstermekle birlikte, ülkelerin ve medyanın gündeminde daha fazla yer işgal etmeye başlamıştır (Akdeniz, 2010: 1).

Küreselleşmenin, çağımızda güvenlik açısından ortaya koyduğu realite ise, suç ve suçlu kavramlarının tanımlarında yaşanan değişimler, suç gruplarının ulusal sınırları tanımayan bir nitelik taşımaya başlaması ve bunun bir sonucu olarak da ülkelerin, bölgesel ve küresel anlamda suç ve suçlulara karşı etkin işbirliğine girmelerinin bir zorunluluk olarak kendini göstermesidir (Yalçın, 2007: 6). Şüphesiz çağımızda ülkelerin güvenlik stratejilerini belirlemelerinde en önemli paradigmlar arasında küreselleşmeyle birlikte karakterize olan sınır aşan suçlar ve bu bağlamda kara para ve kara paranın aklanması, uyuşturucu ve psikotrop madde kaçaklığı, organ ve doku kaçaklığı, silah ve mühimmat kaçaklığı ile yasadışı göç ve insan kaçaklığı gibi sınır aşan suç türleri bulunmaktadır (Beşe, 2005: 29). Burada küreselleşme ifadesiyle özellikle üçüncü küreselleşme dalgası olarak kabul edilen ve 1970'lerden günümüze dek uzanan süreç ele alınmaktadır.

1980'li yıllarla birlikte, özellikle bilgisayarın yayılması, telekomünikasyon ve dijital teknolojilerinin gelişmesiyle enformasyonun hızı ve miktarı arttırmıştır. Öte yandan, küreselleşme modern dünyanın karakteristiklerinden biri olarak suç alanını da etkilemiş ve organize suçluluk artan şekilde küresel bir boyut kazanmıştır. Kanunlar ülke sınırlarına hükmederken organize suç örgütleri sınırlar ötesine de hükmetmektedir. Nitekim Orta Avrupa ve Akdeniz bölgelerinde ki suç örgütleri başta silah, uyuşturucu, çalınmış araç ve insan trafiği alanlarında olduğu kadar suçtan elde ettikleri kaynakları değişen koşullar eşliğinde, yeni faaliyet alanlarına yatırım yapmak üzere işbirliği içindedirler (Yücel, 2004: 99).

Küreselleşmenin sunduğu olanakların, suç dünyasının önünü ne derece açtığını anlamak için istatistiklere bakmak yeterli olacaktır. Suçluluğun, 1990'lı yıllardan başlayarak tüm dünyada 4 katı kadar, ABD ve Rusya gibi ülkelerde ise 8 katı kadar bir artış kaydetmesi sorunun ciddiyetini ortaya koymaktadır. Tüm dünyada nüfus artış oranı %1 gibi bir orana sahipken, küresel anlamda suçlar saat başına 200.000 suç düşecek

şekilde yıllık %5 oranında bir artış trendi yakalamıştır. Sadece Rusya’da 1989 yılında 485 adet organize suç grubu varken bu sayı 1995’te tam 17 kat artarak 8.222 olarak hesaplanmış ve 2000 yılında organize suç grupları tarafından işlenen suç sayısı da 27.362 olarak kaydedilmiştir (Kulikov, 2002: 72).

Bu kapsamda Shelley ve Picarelli, küresel güvenliğin karşı karşıya kaldığı en ciddi tehdidi; birbirinden çok farklı hukuksal düzenlemelere ve anlayışa sahip devletler arasındaki ve geçirgen sınırları suiistimal eden devlet dışı aktörlerin ortaya koydukları sınır aşan suç aktiviteleri olarak tanımlamaktadır (Shelley ve Picarelli, 2002: 306).

Son yıllarda güvenlik ile ilgili tartışmalarda gündeme gelen ve yakın gelecekte de etkisini ve önemini koruyacağı düşünülen kavramların başında sınır aşan organize suçlar olgusu gelmektedir. En genel ifadesiyle, organize suçun küreselleşme ile birlikte aldığı yeni biçim olarak kabul söz konusu fenomen, literatüre sınır aşan organize suç “transnational organized crime” şeklinde geçmiştir (Beşe, 2005: 47-48).

Shelley ve Picarelli’nin, 21. yüzyılın en büyük güvenlik sorununun sınır aşan suçlar olacağına, küresel yasadışı ekonominin getirilerinin gerek terör örgütleri gerekse organize suçluluğa; örgüte yeni üyeler kazandırılması, teknik bilgi isteyen alanlarda uzmanların kiralanması, yasal dünya ile daha sıkı yolsuzluk ilişkilerinin kurulması ve suç operasyonlarının kapsamının genişletilmesi anlamında çok büyük olanaklar sağlayacağına ilişkin tespitleri (Shelley ve Picarelli, 2002: 315) konunun önemini daha da belirginleştirmektedir.

Sonuç olarak günümüzde organize suç, küreselleşmenin getirdiği avantajların etkisiyle geçmişte hiçbir dönemde olmadığı kadar önem kazanmış ve devletler açısından en önemli tehditler arasında kendine ilk sıralarda yer bulmuştur. Küreselleşmenin getirdiği ivme ile birlikte, 1990’lı yıllardan itibaren dünyanın hemen hemen her yerindeki organize suç gruplarının büyüklük, uzmanlık ve faaliyetler ile işbirliği anlamında sınır aşan bir nitelik kazandığı gözlemlenmektedir.

4.4.Siyasal Değişme ve Organize Suçluluk İlişkisi

Bireyler arasındaki ekonomik eşitsizlik, zenginlerin politik unsurlar düzenlemede belirleyici rol almasına etken olmuş ve bu da zenginler, hukuksal kurumları kendi çıkarları lehine kullanmaya başlamaları ile sonuçlanmıştır. Bunun neticesinde ise, ülke ekonomisinin sunmuş olduğu pastadan herkes adil bir şekilde yararlanamamış, zenginlerin sahip olduğu güç sayesinde hukuk sistemi adaleti değil, zengini kayırmıştır. Benzer şekilde, politik ve düzenleyici kurumlar servetin etkisine açıksa, etkin olana karşı yerleşik olana, statükoyu kayıracaktır. Bu ise sonuçta başlangıçta iyi donanımlı olanların, yani zenginlerin ve güç sahiplerinin politik, hukuksal ve düzenleyici kurumlar tarafından hesaba çekilmeyecekleri bilinci içerisinde hareket ederek, sosyal açıdan zararlı eylemlerde bulunmalarına yol açacaktır. Bu zararlı etkiler, iki yolla kurumsal yapının bozulmasına yol açacaktır (Güvel, 2004: 70-71).

-Birincisi; Robin Hood dağıtımı yoludur. Yani sahip olmayanların, sahip olanları şiddet yoluyla ya da politik süreçlerle v.s. yeniden dağıtımına zorlamalarıdır.

-İkinci bir yol ise; Kral John dağıtımı yoludur. Bu yöntemde, sahip olanların hukuksal, politik ve düzenleyici kurumları, politik müdahaleler ve rüşvet gibi yollarla, kendi yararlarına çalışacak şekilde bozarak, sahip olmayanlardan kendilerine doğru yeniden dağıtım mekanizmaları kurmalarıdır (Güvel, 2004: 71).

Siyaset; günümüz Türkiye’inde kamuya hizmet etmenin değil, bireysel olarak yükselmenin ve zengin olmanın bir aracı olarak görülmektedir. Böyle bir anlayışa sahip siyasetinde her türlü kanunsuzluğa açık olması şaşılmanması gereken bir durumdur. Organize suç örgütlerinin ülkemizde ve uluslararası arenada bu kadar güçlenmesinde ve dokunulmazlık zırhına bürünmesinde en önemli etkenlerden biri de siyasetle olan ilişkilerdir.

Ülkemizde siyasetin finansörü hep tartışmalı bir alan olarak süregelmiştir. Bu konuda en sert söylem ise Altuğ’a aittir. Siyasetçi-mafya ilişkilerini şu şekilde belirtmektedir. “Türkiye’de Demokrasilik oyunu oynuyoruz, demokrasi varmış gibi hareket ediyoruz. Halbuki demokrasinin D’si yoktur. Demokrasi halkın yönetime katılmasıdır. Türkiye’de demokrasi olarak sunulan sistem parası olanların demokrasisidir. Çünkü siyasetin finansmanını halk, seçmez yapmaz. Küçük yerlerde siyaset ağları diye nitelendirilen, ama makro düzeyde bakınca siyasetin finansmanını yapanların siyasetin aktörleri olduğunu görülmektedir. Siyasetin finansmanını hak yapmazsa, parası olanlar yayarsa o sistemin adı“parakresidir”. Siyasetin finansörleri

paralarını kayıt dışı kazananlardır. En hafif ifadesi ile vergisiz kazananlardır. Daha ağır bir ifade ile uyuşturucu kaçakçıları, tarihi eser kaçakçıları, beyaz kadın tacirleri, organ tacirleridir. Literatürde bunlara mafya denilmektedir. Bu nedenle Türkiye demokrasisinin ve siyasetinin finansmanını mafya yapmaktadır. Mafya, halkın karşısına kimi zaman “bakan” olarak çıkmaktadır. Dolayısı ile Türkiye’de siyasetin finansmanı ile mafya bağlantısı net şekilde ortaya konulmaktadır. Mafya halkın karşısına birçok ülkede bakan, başbakan, milletvekili, cumhurbaşkanı, kulüp başkanı, belediye başkanı, bürokrat, belediye meclis üyesi olarak çıkar. Türkiye’de bir tane parti vardır, o da menfaat partisidir” (Aydın, 2003: 71). Altuğ günümüz Türkiye’ sinde yaşanan siyasal değişikliklere, yani artık hakkın yerini bulmadığı bir dönemde, mafya-siyaset ilişkisini açıkça gözler önüne sermektedir.

Frankfurt Üniversitesi Ceza Hukuku uzmanı Hassemer’e göre ise organize suçun temel niteliği, yasal ve siyasal mekanizmaları korkutmak, felce uğratmak ve gerektirdiğinde yozlaştırmaktır (Beşe, 2002: 156).

Organize suçluluk ve siyaset ilişkisi üzerine birçok çalışması bulunan bir diğer araştırmacı Shelley’in, bu konu hakkında düşüncelerine şu şekildedir: “Organize suçluluğun, siyasi sistem ve süreçlere sızması, siyasi kollamacılığa ve kontrol edilen piyasalara yol açmıştır. Seçim kampanyaları ve diğer siyasi nitelikli kampanyalar, organize suç örgütleri tarafından finanse edildikleri ve dolayısıyla kendi temsilcileri ya da elemanları parlamentoya seçildiklerinde, toplumu otoriter bir rejimden demokratik bir yönetime doğru yönlendirecek yasal bir yapının oluşturulma imkânı da azalmaktadır” (Shelley, 1995:469).

Tüm bu görüşlerin ortak noktası organize suçun sosyo-ekonomik şartlarla doğrudan ilişkili olduğu hatta siyasi yönünün de olduğudur. Öncelikle siyasal ve sosyo-psikolojik bir fenomen olan organize suç olgusunu irdelerken suçu ortaya çıkaran sosyolojik, tarihsel ve siyasal nedenlerin; toplumsal yapı, sosyal tarih ve tarihsel süreçlerin; ekonomik, hukuki ve siyasal sistemin kusurları çatışma sonucunda ortaya çıkan yozlaşma unsurlarının; demokrasinin işleyişindeki olumsuzlukların ne olduğu üzerinde durulması gerekmektedir (Beşe, 2001: 23-24).

Çünkü organize suç örgütleri, oluşumlarını tamamladıktan sonraki aşamada; güçlerini artırmak için, yüksek bürokrasi, güvenlik güçleri ve siyasal çevreye yakınlık anlamında, partito ilişki geliştirme çabasına girer. Organize suç örgütleri, özellikle değişik ülkelerde, başta yasama organı olmak üzere, devletin önemli kurumlarına kendi

çıkarlarını koruyup kollayacak elemanlarını yerleştirmek suretiyle, devlet aygıtını ele geçirme eğilimi içerisine girerler. Diğer bir ifadeyle; organize suç örgütleri, üslendikleri ve faaliyet göstermekte oldukları, gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerde yüksek düzeydeki bürokrat ve yetkilileri rüşvet vererek kendi çıkarlarına hizmet ettirmek üzere bastan çıkarma arayışı içerisindeyler. Buna literatürde ve mafya terminolojisinde partito ilişkisi denir. (Üney, 2007: 53). Böylece her şeyden önce, etkili bir suç kovuşturmasına karşı koruma sağlamak ve mücadeleyi olabildiğince engellemek veya önceden tedbir alarak bertaraf etmek isterler.(KOSMDB 2003 Raporu, 2004: 91).

Türkiye’de duruma bakacak olursak organize suç grupları ile siyasetin etkileşim içinde olmasında önemli bir etkende, daha önce açıklamaya çalışılan rant kollama ile gerçekleşmektedir. Ekonomik değişimin hızlı gerçekleştiği dönemlerde "rant kollama" olgusu da ön plana çıkmakta ve organize suçluluğa imkan vermektedir (Dinçkol, 2002: 116).

Yine siyasal sistem içinde, özellikle kamu yönetimindeki partizanlaşma, organize suçluluğun yeşermesi ve beslenmesi için uygun bir ortam yaratmaktadır. İdarenin partizanlaşması, idarenin tarafsızlığı ve dürüstlüğü ilkelerine ters düşerken, aynı zamanda idarede bilgi ve deneyim birikimine de olanak tanımadığından idarenin etkin ve güçlü olması beklenemez. Bu da toplumda çözümlere yol açar. Özellikle organize suçlulukla mücadele görevine sahip olan güvenlik güçlerinde partizanlaşma, bu örgütün tarafsızlığından şüphe duyulmasına, hukuk devleti ve yasa egemenliği ilkesinin bozulmasına yol açarak, güvenlik güçlerinin görev yapamaz hale gelmesine ve organize suç örgütlerinin de daha rahat harekeletmesine imkân verir (Dinçkol, 2002: 110-111). Böyle durumlarda, organize suç örgütleri güvenlik teşkilatlarının içine girmeye ve onları etkilemeye çalışırlar. Dünyada bundan etkilenmeyen polis örgütü yok gibidir. Üstelik bu gibi çözümlerinde, yasal politik güçlerin bir kısmı da, örgütlü suçu desteklemektedir.

Demokratik toplumların içindeki Truva atına benzeyen organize suçluluk, günümüzde demokrasinin işleyişine ve bireylerin temel hak ve özgürlüklerine yönelen en büyük tehdit konumuna yükselmiştir. Öyle ki, kişi hak ve özgürlüklerinin sadece devlet karşısında değil, aynı zamanda "mafya"ya karşısında da korunması zorunlu hale gelmiştir. Organize suçluluk olgusunun can damarı olan yolsuzluk ve yozlaşmanın devreye girmesi de bu tür suçlarla mücadeleyi zorlaştırmaktadır (Güvel, 2004: 60).

Sonuç olarak günümüzde eskiden olduğu gibi kabadayı, külhanbeyi tanımlamasına denk düşen mafyayı bulmak zorlaşmaktadır. Değişen zihniyet ve toplumsal yapılara göre şekillenen organize suç örgütlerinin görünüşleri değişmekle birlikte devlet içine ve sermayenin içine girmekte ve yenedünya düzenine farklı siyasal perspektiften bakmaktadırlar.

4.4.1.Yolsuzluk ve Siyasal Yozlaşma

Yolsuzluk ve yozlaşma, son yıllarda organize suçluluk olgusuyla çok yakından ilişkili bir kavram haline gelmiş ve ülkemizde iç içe geçmiştir. Bu noktada, Türkiye’deki organize suç faaliyetlerinin en belirgin özelliklerinden birisinin yolsuzlukla birlikte yürümesidir. Yeraltı dünyasıyla yerüstü dünyası arasında işbirliği ve ittifaklar, büyük ölçüde yolsuzluk aracılığıyla sağlanmaktadır. Yolsuzluk, organize nitelikteki ulusal ve uluslararası suç faaliyetlerini kolaylaştırmaktadır (Beşe, 2005: 191).

Bundan dolayı siyasi değişimlerin temelinde yolsuzluk ve yozlaşma olgusu bu çalışma açısından önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle siyasal yozlaşma ile birlikte demokratik kurumlar, zaman içerisinde işlevini kaybetmekte, çıkar ve baskı gruplarının hâkim olmaya başladığı bir toplum ortaya çıkmaktadır. Siyasal yozlaşmanın hâkim olduğu bu tür devlet düzenlerinin tipi (monarşi, oligarşi veya demokrasi) çok önemli olmayıp; tüm devlet yönetim sistemlerinde siyasal yozlaşma görülmektedir (Beşe, 2001: 30). Zaten her türlü yozlaşma (kültürel, siyasal vs.) bu tür suç örgütlerinin beklediği ortamlardır.

Yeraltı dünyasının yasal dünyanın bir parçası olmasında yolsuzluğun önemli bir payı vardır. “Yolsuzluk (corruption)”, organize suç kavramı gibi değişik toplumlarda farklı manalarda kullanılmaktadır. Dünya Bankası tarafından kullanılan tanıma göre yolsuzluk “kamu gücünün kişisel çıkar için suiistimal edilmesi”dir. Ancak yolsuzluğun sadece kamu gücüyle sınırlanmayacak kadar çok boyutlu olduğu düşüncesi giderek daha fazla kabul görmektedir. Örneğin, Birleşmiş Milletler Bölgeler Arası Suç ve Adalet Araştırmaları Enstitüsü’nün bir raporunda yolsuzluk, “kamu ve özel sektör kuruluşlarının karar verme mekanizmalarındaki yozlaşma ve bozulma” şeklinde tanımlanmıştır. Yine bu tanımlamaya paralel bir düşünceyle, Şeffaflık Örgütü (Transparency International) yolsuzluğu özel sektörü de kapsayacak şekilde şöyle ifade etmektedir: “Kamu gücüyle sınırlı olmayan herhangi bir görevin özel çıkarlar için kötüye kullanılmasıdır.” Yolsuzluk kavramı kapsamında örneğin, suç örgütleri kamu

görevlilerine kendilerine karşı harekete geçmemesi ve istedikleri işleri yapması için rüşvet verebilmektedir (Ersoy, 2006: 239).

Yine Kaçakçılık ve Organize İşlerle Mücadele Daire Başkanlığı (KOM), yolsuzluğu, üç ve daha fazla kişinin bir araya gelerek, bazı kamu görevlilerinin de katılımıyla devlet hazinesinin zarara uğratması fiili olarak tanımlayarak bu suçun da organize suçların bir türü olarak görülmesi gerektiğini vurgulamaktadır (KOSMDB, 2003: 16).

TBMM yolsuzluk raporuna göre, Türkiye'deki yolsuzluğun üç nedeni vardır. Yönetmel nedenler, ekonomik nedenler, sosyal nedenler. Yönetmel nedenlerin içinde, bürokratik nedenler, idari usulün eksikliği, kamusal istihdam sorunları, yetersiz saydamlık hesap verme mekanizmalarının eksikliği, kamusal denetimin sorunları ve adli sistemden kaynaklanan sorunlar yer almaktadır. Ekonomik nedenler, devletin ekonomideki ağırlığı, kayıt dışı ekonomi, gelir farklılıkları ve medya-ticaret ilişkisindeki çarpıklıktan kaynaklanmaktadır. Sosyal nedenler ise, geleneksel yapıların güçlü olması, eğitim sisteminin yetersizliği, vatandaşlık ve hak arama bilincinin yerleşmemiş olması, sivil toplum örgütlenmesinin yetersizliği, olumsuz toplumsal algılamalar etrafında toplanmaktadır (TBMM Yolsuzluk Raporu).

Türkiye'de durumun vahametini anlamak için bir dönem ülkemizde İçişleri bakanlığı yapan Sadettin TANTAN'ın mafya-organize suç örgütlerinin değişen yüzünü şu şekilde tanımlamaktadır:

“Ülkemizde 1940larda başlayan kentleşme hareketi; sanayileşme, sosyoekonomik ve kültürel gelişmeyle birlikte gidememiş ve geleneksel ailenin yapısında ve işlevinde önemli değişikliklere yol açmıştır. Kentsel alanlarda geleneksel toplumsal dayanışma ve güvence sistemleri giderek çözülmüş, bunun yerine toplumsal ve kültürel değerleri hiçe sayan, ülke menfaatleri yerine kişisel çıkar, hırs ve ihtirası ön plana alan bir anlayış gelişmiştir. Bu çarpık gelişme, bir yandan siyasi, ideolojik, dini ve ekonomik menfaat guruplarının bireyleri ve kurumları istismarına müsait bir ortam yaratırken, diğer taraftan bu menfaat guruplarının beslenip her geçen gün daha da güçlenmelerine ve faaliyetlerini sürdürmelerine imkân sağlayan yolsuzluk olgusunun başlı başına bir sektör, bir ekonomik faaliyet alanı haline gelmesine yol açmıştır. Soygun ve talan düzeni de diyebileceğimiz yolsuzluk ekonomisi, gelir dağılımının giderek daha fazla bozulmasına ve yoksulluğun daha da artmasına neden olmuştur. Öte yandan, yolsuzluk ve yoksulluğun girdiği etkileşim, cehaleti ve kanun dışılığı

besleyerek teröre kaynaklık eden ortamı besleyici bir etki de yapmıştır. Yıllar boyu yolsuzluk olaylarının ülkemizde yapmış olduğu bu ağır tahribat maalesef ülkemizde göz ardı edilmiş, yolsuzluklar basit birer polisiye olayı şeklinde algılanmıştır. Organize suçlarla yolsuzluk arasındaki ilişki suç ve suçlu ile mücadele eden birimler ve akademisyenlerce gözden kaçırılmıştır. Bu soygun ve talan düzenine karşı sivil toplum bilincine de yeteri ölçüde sahip olunamamıştır. Bunda halkımızın bilinci ve enerjisinin gerçek sorunlar yerine sahte ve suni gündemlerle meşgul edilmesinin önemli bir payı vardır. Böyle olduğu için maalesef halkımız yeterli ölçüde bilinçlenmemiş ve halkın vicdanında ebediyen mahkûm olması gereken soyguncu ve sömürücü kişiler saygın ve itibarlı kişiler olarak aramızda dolaşabilmiş hatta önlerinde düğmeler saygı ile iliklenmiştir” (www.tesev.org.tr). Burada anlatılmak istenen yolsuzluğa göz yuman partito ilişkileridir. Yani partito ilişkileri sayesinde ülkemizde son yıllarda yolsuzluk faaliyetleri şaşılacak derecede artmıştır.

Mafyanın partito ilişkilerinin yoğun olduğu bu dönemlerde devlet organları suç ve ticari çevreler artan bir şekilde iç içe geçme ve birbirine karışma eğilimi içerisine girmiştir. “Bu durumu ifade etmek için literatürde symbiosis-simbiyoz (ortak yaşam=eşit olmayan iki türün ortak yaşamı) kavramı kullanılmaktadır. Ortak yaşam ilişkisi ne kadar büyükse, o kadar çok organize suç örgütü, herhangi bir engelleme ya da müeyyide ile karşılaşmaksızın faaliyette bulunma imkânı bulur. Bu durum suçlu devlet, suça bulaşmış devlet ya da yozlaşmış devlet konseptlerini yaratmaktadır” (Beşe, 2001: 33).

Özellikle Türkiye’de bu durumu gösteren Türk Bank ihalesi partito ilişkilerin (burada mafya-siyaset anlamıda) en açık göstergesidir. Bilindiği üzere emniyet ve milli istihbarat teşkilatının bankayı alacak şahıs hakkında çetelerle işbirliğini ortaya koyan raporlar başbakanlıkta kaybolmuş, siyasilere bankayı alacak şahısın sakıncalı olduğu bildirmesine rağmen görmezden gelişmiştir (Özcan, 2006: 181). 28 Şubatın ardından yeni bir hükümet kurulamamasının yarattığı sorunlar uluslararası konjonktürde PKK örgüt lideri Abdullah Öcalan’ın yakalanmasının yarattığı sorunlar yolsuzluk faaliyetinde bulunan şahısların iştahını kabartacak bir ortam yaratmıştır. Değişen siyasi faktörler ülkemizdeki, büyük çaplı yolsuzluk, rüşvet, adam kayırma davranış ve söylentileri, bunların sistem tarafından ortadan kaldırılması yönünde yeterli çaba gösterilmediğine ilişkin yaygın kanı, duyum ve gözlemler de, vatandaşlarımızın sisteme desteklerinin azalması sonucunu doğurmakta ve sürdürmektedir.

Bunu yanında ATO'nun hazırladığı (Sıcak Para Raporu)'na göre Türkiye faizde bire üç vermektedir. Yani üç yıl önce piyasaya giren bir yatırımcı üç yılda parasını üçe katlayabilmektedir. Araştırma Raporuna göre, bir yatırımcının 1.000 doları üç yılda 3.026 dolara çıkarabilmesi için ABD'de 56 yıl, Japonya'da 277 yıl ve AB ülkelerinde ise 97 yıl geçmesi gerekmektedir. Klasik mafya tipi organize suçlardan farklı olarak bu yolsuzluk suçlarını eğitilmiş ve mevzuatın açıklarını iyi bilen kişiler işlemektedir. Paraşüt, Kasırga, Bufalo ve Hayal gibi basına yansıyan yolsuzluk operasyonları neticesinde hakkında işlem yapılan kişilerin meslek gruplarına bakıldığında bunların daha çok banka yöneticisi, şirket yöneticisi ve çalışanı ya da gümrük görevlileri olduğu görülmektedir (ATO Sıcak Para Raporu).

Denetleme görevinde bulunanlar için uzmanı olmasına rağmen, yolsuzluklar gün yüzüne çıkarılamıyorsa bu sistemdeki ilişkiyi az çok tahmin edebiliriz. Denetleme kurumları üzerinde siyasi baskılar hat safhada olmasından kaynaklanan sebeplerle kurumlarındaki yolsuzlukların üzerine gidilememektedir. Ülkemizin son 30- 40 yılına bakılacak olursa hiçbir büyük çaplı yolsuzluklar denetleme görevini yapan birimlerin raporları doğrultusunda yapılmamıştır. Ülkemizde yaşanan yolsuzluğun büyüklüğü yabancı yatırımcıları bile ürkütmekte olup, yatırımların rüşvet verilmeden yapılamayacağı kanaatinin oluşmasına sebep vermektedir (Özcan, 2006: 180). İnsanların emeklerinin karşılığını alamaması torpil (Adam Kayırma) olaylarının artması, rüşvetin işleri halletmede en geçerli yöntem olması toplumu sonu bilinmeyen bir umutsuzluğa sürüklemiştir. Bireyler artık rüşveti normal bir davranışmış gibi algılamakta ve yozlaşmış bir devlet yapısının doğmasına neden olmaktadır.

Yakın zamanda Türkiye'de yapılan operasyonlara bakacak olursak, toplum bir nebze de olsa yolsuzluk faaliyetlerinin azaltılacağını ummaktadır. Çünkü şu anki siyasetçilerin üzerinde durduğu yolsuzluk söylemleri bu kanıyı doğrulamaktadır. Uzan ailesine yapılan operasyonlar artık devletin zengin-yoksul ayırt etmeksizin yolsuzluk olaylarına müdahale ettiğini halk medya aracılığıyla bilmekte ve geleceğe umutla bakabilmektedir. Yine de mücadele de daha etkin yöntemler kullanılmalı ve en düşük dereceden memurundan tutunda en yüksek bürokratına kadar bu tür operasyonların yapılması, ülkemizin uluslararası konjonktür de vizyonunu artıracaklarını ve ülke içinde toplumsal yozlaşmanın önüne geçecektir.

4.5. Türkiye’de Organize Suçluluk ve Dönemsel Özellikleri

Ülkemizde organize suç olgusunun dönemsel özelliklerini, o günlerin ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve konjonktürel şartlarıyla birlikte ve aynı paralellikte düşünmek gerekir. Bu nedenle, ülkemizdeki organize suçluluğun tarihsel gelişimini, dönemler halinde ve her dönemin kendi karakteristiğini ortaya koyarak açıklamak gerekir (Beşe, 2005: 190). Bu şartlardan bağımsız yapılan analizler sadece organize suçluluğun tek yönlü anlaşılmasını mümkün kılacaktır. Oysa organize suçluluğun dönemsel özelliklerini tüm yönleriyle ele almak bu suç yapısının çok yönlü olarak anlaşılmasını sağlayacaktır.

4.5.1. Türkiye’de 1980’e Kadar ki Dönem ve Organize Suçluluk

Bazılarına göre Türkiye’de organize suçların ortaya çıkışı yenidir ve bu çıkış uyuşturucu ticaretinin bir sonucu olarak şekillenmiştir.

Oysa Bovenkerk ve Yeşilgöz e göre Türkiye’de organize suçların ortaya çıkışı çok eskilere uzanmaktadır. “Kökü çok eskilere ve derinlere, yani Osmanlı İmparatorluğu’na kadar uzanmaktadır. Örneğin, Osmanlı İmparatorluğu’nda merkezi otoriteyi sultan halife oluşturuyordu. Uhrevi ve dünyevi her türlü yaptırım gücünü elinde bulunduran Padişah merkezden çok uzaklardaki yereli, temsilcileri vasıtası ile yönetip kontrol etmiştir. Osmanlı İmparatorluğu zamanında Padişah adına iş yapan ve devlet adına vergi ve asker toplayan “Ayanlar Kurumu” adında bir oluşum bulunmaktadır. Bu kurum topladıkları verginin bir kısmını kendilerine ayırıp diğer kısmını ise merkez birimine göndermekteydiler. Dolayısıyla, taşradaki bu kuruluş bu işi yerine getirirken bir kısım yerel güçleri de yanlarına almak zorunda kalmış ve onlarla işbirliği yapmıştır. Bu nedenle o zamanlar bir kısım gruplar oluşmuştur. Kimi zaman elde etmiş oldukları güç, Ayanları o kadar şımartmıştır ki, sonunda padişaha başkaldıranlara bile rastlanmıştır. Rize’deki Tuzcuoglu ve Şatıroğlu İsyanları, bu türden isyanlar sayılır. Büyük kentlerin şövalyesi olarak adlandırılan kabadayılar ve onların dağa çıkmış hali olan eşkıyalar, Türkiye’de öncelikli olarak sosyal protestoların simgesi olarak tanınıp, yazılı ve sözlü edebiyata konu olmuşlardır. Bu işin mitolojik boyutudur. Oysa bu boyutun arkasında gerçek kişilerle girift organizasyonlar yer almıştır. Eskinin ve günümüzün babalarını tanımak ve anlamak için Türkiye’de bu tarihi geçmişi bilmek önemlidir”.

Köylerden kentlere göçlerin başlaması ile köylerini terk eden gençlere Levend denirdi. Bunlar, işsiz ve yoksul olmaları nedeniyle başlangıçta tek baslarına suç işlemiş,

adam öldürmüş, hırsızlık ve gasp isleri yapmışlardır. Sonradan 15-20 kişilik gruplar halinde suç işlemeye başlamışlardır. Kimi zaman ise Suhteler ve Levendler birleşerek suç işlemişlerdir. Suhte ve Levendlerin başlattıkları eşkıyalık eylemleri tamamıyla halkı hedef almış, halka karşı yapılmıştır. Bu nedenle halk tabanında bir dayanak bulamamıştır. Zamanla Suhte ve Levendler yerel güç odağı oluşturan bazı kurumlarla temas sağlamışlardır. Bu yerel güç odakları ise mafialaşma yönünde değişim göstermişlerdir. Bu tür güç odaklarının başında Sipahiler, yürütme hizmetlisi bürokratlar ve adalet örgütü görevlileri gelmiştir. Suhte ve Levendler öncelikle bu resmi-yarı resmi gruplarla bütünleşmiştir. Bu bütünleşme bir yandan resmi-yarı resmi grupları mafialaştırırken, diğer yandan Suhte ve Levend eşkıyalarını da aynı potaya sokmuştur. Böylece mafia karakterli bir yapılanma ortaya çıkmıştır (Çulcu, 1992: 459-461).

Bunu takiben Osmanlı İmparatorluğu'nu ayakta tutan en önemli kurumlardan biri olan yeniçerilerin içinde kimi kişi ve gruplar 18. Yüzyıldan itibaren, devleti savunmaktan ziyade halkı terörize eden bir konuma geçmişlerdir. Gelirlerini halktan haraç toplayarak artıran ve fiilen mahalle muhtarı gibi davranan yeniçeriler ortaya çıkmıştır. Oluşan otorite boşluğunu fırsat bilen, ya da bir yanıyla mevcut bir otoriteye dayanan bileği güçlü mahalle delikanlıları da kabadayılık serüvenlerine adım atmışlardır. Bu delikanlıların günlük uğraşlarında semt sakinlerinin haklarını savunmak gibi sosyal motifler görülebilmektedir. Bu bozulma 1794 yılında Sultan III. Selim'in gerçekleştirdiği askeri reformların nedenleri arasında yer almıştır (Bovenkerk ve Yeşilgöz: 2000: 109-110).

Cumhuriyetin tek partili döneminde çetecilik ile ilgili olarak polis operasyonları olmadığı varsayımına rağmen bütün Türkiye'de değişik tarihlerde çok sayıda başkaldırıları olduğu görülmektedir. 1950'li yıllara kadar Kürt toplulukları Ankara'daki hükümete karşı direnişler gerçekleştirmişlerdir. Alevi Kürtler 1921'de Sivas-Koçgiri'de, 1925'de Suni Kürtler Şeyh Sait liderliğinde Bingöl-Elaziz'de, 1931'de Ağrı Kürtleri Türkiye'nin doğusunda ve 1937-38'de Alevi Kürtleri Dersim'de Seyit Rıza önderliğinde ayaklanmışlardır (Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000: 129).

Akar bu durumu şöyle özetlemektedir, (2008: 415-418) "50'li yıllar Türkiye'nin her açıdan değişmeye başladığı yıllar olmuştur. Uluslararası ilişkiler yeni bir boyut alıyor, Türkiye, 2.Dünya Savaşı sonrası ABD'nin başını çektiği "Batı Blok" una entegre oluyordu. Bir taraftan "demokrasi" yi kurumlaştırmaya çalışırken diğer bir taraftan çok

önemli ekonomik ve sosyal değişimler yaşıyordu. Bunun en temel göstergelerinden birisi de “kırdan kente göç” diye tanımlanan olguydu. Kırdan kente göç, sessiz ve derinden tüm kentsel dokuyu değiştirirken kentin yer altı yaşamını, kriminal geleneklerin hatta “kadrolarını” da değiştirecekti. Eğer modern Türk mafyası için bir başlangıç tarihi arayacaksak bu 50’li yıllardır”.

Yine 1950’li yıllarda liberalleşmenin hayata geçirilmesi, kabadayı, eşkiya ve babaların aniden tekrar ortaya çıktığı dönemle aynı paralelliktedir. Demokrat partinin 1950 seçimlerinde sloganı “Yeter! Söz milletindir” idi. Sandıktan Demokrat Parti çıktı ve iki uygulaması ile dikkat çekti. Kırsal kesimde jandarma, kent merkezlerinde ise polis kısmen geri çekildi. Geleneksel kent şövalyeleri ve köy eşkıyaları geleneğinin kapanıp, şimdiki organize suç örgütlerinin yükselişi bu dönemle beraber başladı (Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000: 130).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, uyuşturucu kullanımının yaygınlaşmaya başlamasıyla geleneksel uyuşturucu olan afyon ve esrarın ağırlığını, giderek morfin ve eroin almaya başlamıştır. Kabadayıların bir bölümü, uyuşturucu trafiğine ilgi göstermeye başlamıştır (Beşe, 2002: 96). Türkiye’nin ilk defa sistematik olarak uyuşturucu ve kara-para ile tanışması 1960’lı yılların ortalarına rastlamaktadır. Bu dönem içinde özellikle afyon dikim alanlarının daraltılması konusunda ABD, BM’yi de yanına alarak Türkiye’ye baskı uygulamışlardır. Bunun sebebi ise 1970’li yılların ortalarına doğru dünya genelinde yasal olarak elde edilen uyuşturucunun %50-55’ine yakını Türkiye’de üretilmektedir. Yine dünyadaki en büyük haşhaş kapsülü işleme kapasitesine sahip olan bir fabrika da Afyon-Bolvadin’de kurulmuştur (Bal ve Aytaç, 2010: 3).

Bunu değerlendiren Türk mafyasının büyük bölümü uyuşturucu ticareti ile uğraşmaya başlamıştır. Mafya tipi suçların oluşum sürecine Cumhuriyet dönemi itibarıyla bakıldığında, daha çok ekonomik gelişmelerin toplum üzerinde bıraktığı olumsuz etkilerin Türkiye’yi mafya tipi suçlara nasıl uygun bir ortam haline getirdiği görülecektir. Türk mafyası 1950-1980 arasını ekonomik tercih ve sınırlardan kaynaklanan yasakları fırsat bilerek büyümüştür.

Organize suçluluğun ülkemizde ağırlığını iyiden iyiye hissettirmesi ise 1970’lerde başlar. 1970’li yıllarda yurt dışındaki uzantılarıyla sıkı bağlantılar kuran organize suç örgütleri, terör örgütlerinin de eylemlerinin artması ile oluşan illegal silah ve benzeri gereksinimleri karşılamak üzere silah kaçakçılığına ve kapalı sistemin

ürettiği karaborsacılık faaliyetlerine soyunur. Zira ülkenin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılar ve ülke içerisindeki, ekonomik sınırlamalar, halkın ihtiyaç duyduğu birçok tüketim malının, darlığına ve dolayısıyla bu malların karaborsasının oluşmasına neden olmuştur. Bulunması zor veya hiç bulunamayan bu malların, temin edilmesinin getireceği kar, organize suç örgütlerini cezp ederek harekete geçirmiştir. Ayrıca bu dönemde ülke ekonomisinin, dar boğazlar yaşadığı zayıf koalisyon hükümetlerinin işbaşına geldiği, devlet otoritesinin sık sık sarsıldığı, hantal ve işlemesi yavaş olan devlet ağırlıklı bürokrasinin, ekonomik reformların gerçekleştirilmesi ve gelir artırımının sağlanmasında başarısız olması, bunun sonucu olarak, gelir dağılımının, giderek adaletsizleştiği ve köylerden kentlere hızlı bir nüfus hareketlerinin yaşandığı, kısaca organize suçluluğa müsait bir zemin olduğu dönemdir. Ancak yine de organize suçluluk 70'li yıllarda silah, döviz, demir, saat, yabancı içki ve sigara kaçakçılığı ve haraç toplama faaliyetleriyle sınırlıdır (Yılmaz,1998:161).

Özellikle 1970'li yıllara damgasını vuran terör ve anarşi ortamı, Türkiye'de bu dönemdeki organize suç örgüt ve yapılanmalarını da etkilemiştir. Bu dönemde, başta silah kaçakçılığıyla uğraşanlar olmak üzere, ülkedeki organize suç örgütleri faaliyetleri açısından uygun ortam bulmuşlar ve bunun neticesinde uluslararası düzeyde faaliyet gösteren, iyi örgütlenmiş ve ekonomik açıdan da güçlü hale gelmişlerdir. Bu dönemde özellikle karaborsa ve stokçuluk organize suç örgütleri için en çok kar getirici cazip alanlar olmuşlardır. 70'li yılların şartları, mafya tipi yapılanmalara bir taraftan bazı olanaklar sunarken; diğer taraftan da niteliklerinde bir takım değişmelere yol açmıştır. Bu dönemde özellikle Bekir Çelenk ve Abuzer Uğurlu gibi isimler, silah ve mermi kaçakçılığında uluslararası düzeyde ün ve büyük miktarlarda paralar kazanmışlardır (Yılmaz, 1998: 162; Beşe, 2005: 116).

4.5.2.Türkiye'de 1980 Sonrası (1980-1996) Dönem ve Organize Suçluluk

1980'li yılların başından itibaren ihracata verilen teşvikler sayesinde, yurtdışındaki kara para kaynaklı dövizler ihracat kazancı gibi gösterilerek Türkiye'ye getirilmiştir. Bu arada silah kaçakçılığı 1980 müdahalesinden sonra yerini altın kaçakçılığına bırakmıştır. Diğer taraftan, özellikle 1980'li yıllardan itibaren başta İstanbul olmak üzere, Ankara, İzmir, Mersin ve Bursa gibi büyük illere bir göç furçası yaşanmıştır. Doğal olarak daha çok aynı etnik veya bölgesel kökene sahip olan insanlar arasında gruplaşmalar oluşmuştur (Yılmaz, 1998: 75). 1980'li yılların ortasına gelindiğinde ülkedeki ekonomik kriz nedeniyle birçok işadınının borçlarını ödeyemez

duruma düşmesiyle birlikte yasal yollardan tahsil edilmesi çok zaman alan alacaklarını bir an elde edebilmek için organize suç örgütleri devreye girmeye başlamıştır. Bununla birlikte Organize suç örgütleri, 1980’li yıllardan strateji ve yöntem değiştirmeye başlamıştır. Özellikle ekonomide alınan kararlar ile ithalatın serbest hale getirilmesi Türkiye’deki karaborsa düzenine ve buna bağlı olarak mafya hareketlerine önemli darbe vurduğu ifade edilebilir (Bal: 2000: 51). Yani (Akar,2008: 415) 1980’li yılların başlarında özellikle ekonomide alınan bazı radikal dönüşüm kararları, gümrük mevzuatındaki bazı düzenlemeler ve benzeri uygulamalar ülkemizdeki karaborsa düzenine ve böylelikle organize suç örgütlerine önemli bir darbe vurduğunu ekonomik gelişmeler ve hukukun eşzamanlı entegrasyonu, 70’li yıllarda 2 Milyar dolara yakın gelir sağlayan organize suç örgütlerinin bu alandaki gelirini sona erdirdiğini vurgulamaktadır.

Ancak organize suç örgütleri bu yeni döneme de uyum sağlamakta pek bir zorluk çekmezler. Bir süre sonra o zamanki hükümetin ihracatın artırılması için verdiği teşvikler sayesinde organize suç örgütlerinin yurt dışında bulundurdıkları dövizleri, ihracat karşılığında kazanmış gibi göstererek ülkeye getirmeye başlar ve silah kaçakçılığının yerini de altın kaçakçılığı alır (Yılmaz,1998:162).

Bunun yanında 1984 yılında PKK terör örgütünün silahlı eylemleriyle ortaya çıkması ve Türkiye gündemine bir kâbus gibi yerleşmesi mafialaşma için önemli bir fırsat oluşturmuştur. Zira devletin dikkati artık terör ile mücadeleyle yönelmiş ve mali kaynakların bu alandaki mücadeleye ayrılması mali krizlere neden olmuştur. Terörün gölgesinde yeniden yapılanmasını tamamlayan organize suç örgütleri, aynı zamanda dünyaya açılmayı yeni teknolojinin kendilerine sunduğu olanaklarla sağlamayı başarmıştır (Bal, 2000: 52). PKK oluşumundan nemalanan terör örgütü destekli, Kürt kökenli uyuşturucu kaçakçılarının karşısına, eski sağ teröristlerin organizasyonları, bazı devlet görevlileri tarafından çıkartılmış, yine aynı dönemde uyuşturucu sevkiyatının güvenliğini sağlamak mafyanın en önemli gelir kaynağı haline gelmiştir (Saçan, 2004: 68).

1986 yılına gelindiğinde ise ülke ekonomik bir kriz içindedir ve serbest piyasa ekonomisine ve dışa açılmaya ayak uyduramayan birçok şirket ve işadamı borçlarını ödeyemez durumdadır. Yargının sağlıklı ve çabuk işlememesi yüzünden alacaklarını yasal yollarla tahsil edemeyen veya etse bile bu sürecin çok uzun sürmesi nedeni ile alacakları yüksek enflasyon karşısında eriyen alacaklılar organize suç örgütlerine

başvurmaya başladılar. Belirli bir komisyon karşılığında alacakları, zor ve şiddet kullanarak tahsil eden organize suç örgütleri için bir süre sonra çek senet tahsilâtı bir sektör haline gelir. Ayrıca ülkenin özellikle 1987 yılından itibaren yoğun bir şekilde terör ve örgütlerinin eylem ve faaliyetlerine maruz kalması, devletin dikkatini terörle mücadeleyle yöneltmiş, ülke insanının refahı için harcanması gereken ekonomik kaynaklar zorunlu olarak bu alandaki mücadeleye yöneltilmiştir (Beşe, 2003: 93).

1990'lı yıllar, Türkiye'de organize suçluluğun sadece büyüdüğü, faaliyet alanlarını genişlettiği ve etkinliğini artırdığı bir dönemden ziyade çok önemli bir dönüşüm ve değişimin de yaşandığı bir dönem olmuştur. Bu dönem için Türk mafyasının 'modernleşme' süreci demek mümkündür. Örgütlü kabadayılıktan tam teşekküllü organize suça bir dönüşüm söz konusudur (Akar, 2008: 419-420).

Bu dönemde ülkemizdeki organize suç yapılanmalarının geleneklerin hakim olduğu klasik anlayıştan ziyade, işletme mantık ve örgüsüyle çalışmaya başladığı; basit aile ve hemşerilik ilişkisi yanında uzmanlaşma ve profesyonelliğe dayanan daha karmaşık bir şekilde yapılanmaya çalıştığı; nam olsun diye suç üstlenme, duygusal ve ritüel bağlılık anlayışına dayanan eylemcilikten ziyade, paravan iş bitiriciler kullanmaya ve rasyonel tercihler yapmaya yöneldiği; rant elde etme esasına dayalı, liderle örgütün diğer elemanları arasındaki mesafenin açıldığı, liderin işadamı kimliğine sahip olduğu, kişisel ve örgüt güvenliğinin ön planda tutulduğu bir evrim sürecine girilmiştir. Örneğin; yeni ortaya çıkmış örgütlerde tetikçilik, taşeron olarak kullanılan profesyonellere yaptırılmaktadır. Bu şekilde, eylemle örgüt arasındaki illiyet bağı ortadan kaldırılmaktadır. Bu süreç aslında, tüm dünyada mafya tipi organize suç örgütlerinin girdiği bir yapısal değişim sürecidir (Özcan, 2006: 57).

Bu süreç içerisinde 'geleneksel mafya' tipinden 'girişimci mafya' tipine geçiş ve dönüşüm söz konusudur. Girişimci mafya'; mafya tipi organize suç örgütü lider ve grubunun, yasadışı işlerden elde ettiği kazanç ve birikimini yasal sektörlerde yatırıma dönüştürerek, işadamı sıfatıyla ortaya çıkmasıdır. Bunun yanında, bir taraftan illegal yollarla elde ettiği kazancı yasal sektörlerde değerlendirirken; diğer taraftan da sahip oldukları firma, şirket ve işyerlerini örgütlenme, kirli işlerini kamufle etme, kara para aklama, örgütündeki eleman ve adamlarını barındırma amacıyla kullanabilmektedirler. Pino Arlacchi, 'girişimci mafya' kavram ve olgusunu 'Mafya Ahlakı' başlığıyla Türkçemize de çevrilen çalışmasında şu şekilde açıklamaktadır (Arlacchi, 1991:107-108): "Girişimci-Mafiosi, bilinen bireysel özelliklerinden pek çoğunun yeniden işe

koşulduğu, şaşırtıcı bir kültürel evrimin ürünüdür. Tehlikeli işlerden zevk alma, vicdansızlık, eylemlerinin dolaysız sonuçlarına kayıtsız kalabilme gibi eski, hatır sahibi insana özgü bütün nitelikler, duruma özgü ufak tefek değişikliklerle girişimci mafioside de gözlenmektedir. Mafyanın gücünün sanayide kullanılması, geleneksel topluma özgü değerlerin sürekli bir uyulmama sürecine maruz kaldığı yeni bir olaydır. Mafiosinin işadamlarına dönüşmesi, ilk bakışta görüldüğünden daha sorunludur. Girişimci mafiosi'nin var olduğu bir pazardaki ilk rekabet avantajı, bir koruma şemsiyesinin açılmasından ibarettir”.

Terörün gölgesinde yeniden yapılanmasını tamamlayan organize suç örgütleri, globalleşme ile birlikte seyahat imkânlarının artması, hızla gelişen teknolojinin kendilerine sağladığı imkânlarla dış dünyaya açılmaya ve diğer ülke organize suç örgütleriyle bağlantılar kurmaya başlarken diğer yandan da kamuya ait arazileri işgal etme, devlet ihalelerini yönlendirme ve gelir düzeyi yüksek işadamlarından tehdit veya baskı yoluyla haraç alma gibi faaliyetlerle uğraşmaktadır (Aytaç ve Bal,1999:123).

Zamanla organize suç örgütleri bir kısım üst düzey kamu görevlilerinin bazı kişisel ve ahlaki zaafalarını kullanarak devletle organik bir bağ kurmaya ve kurulan bağlarını da pekiştirmeye çalışır. Fakat ülkede de organize suç örgütlerinin oluşması için müsait bir ortam vardır. Zira büyük hayalleri gerçekleştirmenin yolu alın teri olmaktan çıkarak köşe dönmece olmuştur, ahlaklı olmak yerine ahlaksızlıklar yeni ahlak ve etik kuralları olarak değiştirilmiş ve bu durum topluma empoze edilmeye çalışılmaktadır. Toplumda doğrular ve yanlışlar yer değiştirmiş, normal ve sağlıklı norm ve değerler yükselen değerler olmaktan çıkarak her türlü negatif kozmopolit kültür erozyonunda yükselen değerler olarak ifade edilmeye başlanmıştır. Bütün bunlar organize suç örgüt lider ve üyelerinin topluma saygın kişiler olarak görünmelerine yol açarak bir nevi toplumsal kabul görmelerine neden olmuştur (Özdiker, 2000: 420). Yani organize suç örgütlerinin yozlaştırma faaliyetleri bu dönemde başlamıştır. Yolsuzlukların, işbirlikçi ilişkilerin yoğunlaştığı bu dönem toplumsal dejenerasyona da yol açmıştır. İnsanlar artık yedikleri parayı sorgulamadan kabul etmektedir.

1990'lıyılların ortalarına gelindiğinde ise organize suç örgütleri çek senet tahsilâtı, devlet ihaleleri, kiralık suç, hırsızlık mal pazarlama, zorla senet imzalatma, kasa hırsızlığı, oto hırsızlığı, fuhuş, göçmen kaçakçılığı, işçi simsarlığı ve kara para aklama gibi alanlarda faaliyet göstermektedir. Son zamanlarda ise, organize suç örgütleri legal yapılanmaya yönelmiş olup, daha çok çevre yapısına önem vermektedir.

Özellikle toplumda önemli konuma sahip kişilere nüfuz etme gayreti içindedirler. Zira bu kişilerin güç ve prestijlerinden faydalanmak istemektedirler (KOSMDB 2005 Raporu, 2006: 79).

1980'li yıllardan sonra mafya büyük bir dönüşüm sağlamış partito ilişkilerine başlamıştır. Bu ilişkiler sayesinde insanların zihninde canlanan silahlı, belalı insanların oluşturduğu çeteler yerini kamu görevlileri ve mafya birlikteliği şeklini alarak bir değişim geçirmiş, mafya geleneksel özelliklerinden sıyrılarak girişimce mafya rolünü üstlenmiştir. Artık mafyanın holdingleri olmakta, mafya inşaat sektörü, ihaleler konusu, arsalar, belediye ve hazine arsalarının sahte evraklarla kapatılması gibi büyük kazanç getiren işlere el atmaya başladılar. Artan iç göçle birlikte başta büyük illerde olmak üzere arsa rantına el koymada mafya ile kimse yarışmadı (Aydın, 2003: 67).

Yine bu yıllardan sonra Türkiye'de ki iş adamları ve medya patronları ellerindeki ekonomik güç sayesinde, bürokratik ve hukuk sistemine müdahale ederek bunların yozlaşmasını sağlayarak, servetlerine servet katmaktadırlar. Türkiye'de kamuoyu oluşturmada en önemli etken medyadır. İşte bu nedenle medyanın projektörlerini çevirdiği alanlar gerçekten toplumumuzun gerçek yüzünü mü yansıtmakta, yoksa bir şeyleri gizlemek için araç olarak mı kullanılmaktadır, bunun cevabı maalesef ülkemizde bir şeyleri gizlemek içindir.

Mücadele bakımından bu yıllarda Organize suçlarla mücadele eden birimler 1995 yılında merkez teşkilatında Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı adı altında bir araya getirilmişlerdir. Ana şubeler olarak mali, organize ve narkotik şubeler bu daire başkanlığı içinde yer almışlardır. Merkezi yönetimin taşra birimleri olarak il emniyet müdürlüklerinde Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şubeleri açılmıştır. Bu şubenin içinde organize suç, narkotik ve mali büro amirlikleri vardır (Çevik ve Kaya, 2003: 204). Bu gelişme organize suçlarla mücadelede devletin kararlılığını da bir nevi yansıtmaktadır.

Kısacası 1980'li yıllardan sonra toplumsal değişim sürecinde ortaya çıkan yeni grup ve örgütler yeni fırsatları değerlendirmek ve yeni kaynaklardan faydalanmak için siyasal-bürokratik karar alma süreçlerine baskı yaparak kendi lehlerine sonuçlar üretmeye çalışırlar. Bu işleyiş sonuçta yolsuzluk oluşmaya başlar. Bu oluşumda da organize suç grupları büyüklük ve etkinliklerine göre yer alırlar.

Bu dönemde (1980-1996) rantın yüksek olduğu her yerde görülebilen organize suç örgütleri başta inşaat, kamu ihaleleri, eğlence, turizm, sağlık gibi sektörlerde sözde

hakemlik hukuku oluşturma, koruma sağlama, anlaşmazlıkları çözme yöntemleri ile haksız çıkar sağlayabilmektedirler. Genel itibarıyla eğitim seviyesi düşük, kolay kazanma amacıyla, suça meyilli, gelir seviyesi az, lüks düşkünlüğü fazla, işsiz, genç kesimden eleman temin edebilmektedirler (KOSMDB 2004 Raporu, 2005: 3).

4.5.3.Susurluk’tan Günümüze Organize Suçluluğun Analizi

Ülkemizde organize suç olgusu uzun süredir var olmakla birlikte, ciddi anlamda kamuoyu ve devlet yetkililerinin gündemine ‘Susurluk kazası’ olarak bilinen bir gelişme ile gelmiştir. İçinde bir milletvekili, bir polis müdürü ve bir de adli makamlarca aranan bir organize örgüt elemanının bulunduğu Mercedes marka otomobilin Balıkesir’in Susurluk ilçesinde kaza yapması sonucunda polis müdürü ile aranan kişi ölmüş, milletvekili ise sağ olarak kurtulmuştu. O günden sonra çok uzun bir süre, Türkiye’nin en önemli gündem konularından biri haline gelen ‘Susurluk Kazası’, başta organize suçlar olmak üzere, pek çok konuda adeta bir referans kaynağı haline gelmiştir. Çok uzun yıllardır var olan, ancak pek üzerinde durulmayan ve sıradan kabadayılıklar olarak geçiştirilen mafya ya da organize suç ile ilgili konular, bu olaydan sonra ciddi anlamda konuşulmaya ve tartışılmaya başlanmıştır (Geleri, 2003: 19). Araştırma dosyaları benzer çatı altında yaygın bir şekilde susurluğu gösteriyordu. Bu gelişmelere paralel olarak Susurluk politik yozlaşmanın sembolü olarak gündemde hala yerini korumaktadır (Beşe, 2005: 122). Susurluk olayının çözülememesi, yargının böyle bir olayda aciz konuma düşmesi bu tür suç örgütlerinin cesaretini artırmasına da zemin hazırlamıştır.

Susurluk konusunda birçok gizli bilgiye sahip olan Sağlar; Susurluk kazasının Mafya Siyasetçi- Bürokrat üçgenine farklı bir bakış açısı getirmiştir. Bu yaklaşımdan hareketle Sağlar şunları söylemektedir.

“Makam arabasının makam koltuğu arka sağ koltuktur. Makam arabasını sevk eden şoför ön solda bildiğiniz gibi. Ama makamı koruyan poliste ön sağda ya da koruma görevlisi de ön sağ koltukta oturur. Genellikle arka sol koltukta da makamla ilişkisi bulunan insanlar olurlar. Bunlar dış dünyayla ya da dostluk derecesine göre oraya oturma hakkını elde ederler. Şimdi bakın Mercedes’in trafik kazasındaki bu tabloya. Makam koltuğunda Abdullah Çatlı oturuyor, katliam sanığı. Üzerinde devletin ona vermiş olduğu sahte kimlik, emniyet görevlisi kimliği. Makamı koruyan koltukta bir siyasetçi oturuyor. Sedat Bucak, ön sağ koltukta. Makam aracını sevk idare eden bir bürokrat, bir güvenlik görevlisi. Oda sol koltukta oturuyor. Dış dünyayla, iş alemiyle

veya dünyevi alemle ilişkisini sağlayan arka sol koltukta da bir bayan oturuyor, Gonca Us ismi. Şimdi baktığımız zaman bu tablo, bu fotoğraf aslında Türkiye'nin kimler tarafından ne şekilde yönlendirildiğini, yönetildiğini, hangi oluşumla Türkiye'deki düzenin idare edildiğini, gösteriyor”(ATO, 2001: 33).

Yine Türk Mafyası, son yıllarda, önceki yıllara kıyasla, çalışma yöntemi bakımından da farklı bir nitelik göstermektedir. Günümüzde; Türk organize suç grupları, yasal iş dünyasında işleri daha iyi yürütecek tarzda, iş yapma yöntemlerini değiştirmiştir. Daha somut bir deyişle, söz konusu gruplar; iletişim teknolojisindeki ilerlemeler, mali ve ticari liberalizasyon ve yeni doğan piyasa alanlarını daha iyi sömürebilmek için faaliyetlerinde yerelleştirme (decentralization) ve kuralsızlaştırma (deregulation) ilkelerini uygulamaya başlamıştır. Söz konusu organize gruplar, belirli bir projeyi elde etmek için gerekli olduğu müddetçe değişik suç grupları veya yasal şirketlerle stratejik ortaklık kurmakta ve projeyi elde edince dağılmaktadır. Yine günümüzde Türk organize suç grupları, değişik ülkeleri ve kıyı merkezlerini kapsayacak şekilde yapılan karmaşık kara para aklama faaliyetlerini kolay bir şekilde yürütebilmek için kendi bünyesinde bilişim teknolojisi uzmanı ve mali müşavir istihdam etmeye başlamıştır. Türk Mafyası; güvenlik güçlerinin kolaylıkla ortaya çıkaracağı hantal yapıyı bırakmış, suç faaliyetlerini; sınır aşan, karşılıklı birbirini destekleyen ağ yapısıyla çok sektörlü olarak çeşitlendirmeye başlamıştır. Bunun sonucu olarak, özellikle mali sektörlerde, yasal faaliyetler ile yasa dışı faaliyetler arasındaki çizgi gittikçe kaybolmaya başlamıştır (Dursun, 2006: 126). Mafya sermayesi o kadar büyümüştür ki mafyacılar, Türkiye’de de yasal iktisadi sektöre yatırım yapmaya yönelmiştir.

Öte yandan Türk bank ihalesindeki süreç, bir mafya patronunun banka satın alacak düzeyde sermayeye sahip olabileceğini göstermektedir. Meclis, polis, mahkeme ve telefon kayıtlarına binaen Şener, bu süreçteki mafya, iş dünyası ve siyaset ilişkisini şöyle resmetmektedir: “1990’lı yıllarda parasal işlerini daha rahat yürütebilmek için bazı mafyacılar banka almak istedi. Bu noktada, güçlü bir mafyacı olan Alaattin Çakıcı, işveren Korkmaz Yiğit ile iletişime geçti ve ihale sürecinde kendisini destekledi. Her ne kadar MİT, Çakıcı ve Yiğit arasındaki telefon görüşmelerinden dönemin başbakanı Mesut Yılmaz’ı haberdar etti ise de ve Devlet Bakanı Güneş Taner’e Çakıcı’nın, Yiğit’in rakiplerini tehdit ettiğini söyledi ise de hükümet hiçbir önlem almadı. Emniyet’in, Merkez Bankası Başkanı Gazi Erçel’i konuyla ilgili uyarı raporunu da Erçel’i harekete geçiremedi. 1998 yılının 4 Ağustosunda Korkmaz Yiğit, Türkbank

ihalesini kazandı. Öte yandan kısa süre sonra CHP milletvekili Fikri Sağlar'ın Çakıcı-Yiğit telefon görüşmelerinin bandını basın açıklamasında sunmasının ardından, 13 Ekim 1998'de 55. hükümet düştü" (Selçuk, 20010: 7). Devletin işleyişini sekteye uğratabak kadar büyüyen ve siyaseti yozlaştıran mafya modern faaliyetlerini bu yollarla sürdürmeye devam etmiştir.

Günümüzde uluslararası bağlantısı olan Türk organize suç grupları, son yıllarda "yatay iç bağlantı" (horizontal interconnection) yöntemiyle çalıştığı açıkça görölmektedir. Günümüzde bir organize suç grubunun faaliyetlerinin gittikçe birbirine bağılı olmaya başlaması yüzünden organize suç grubu, bir faaliyetten başka bir faaliyete kolaylıkla yönelebilmesi bunun açık bir kanıtıdır. Fırsatlar çoğaldıkça, bir organize suç grubunun faaliyetleri arasında daha fazla yatay iç bağlantı oluşmaktadır. Yatay iç bağlantı, fırsatçı suç organizasyonlarının özgün bir niteliğı olarak, belirli bir konu üzerinde uzmanlaşmaktan ziyade, faaliyetler arasında farklılaşma (diversification) yapısıyla da ortaya çıkar. Faaliyetler arasında yatay iç bağlantı kavramıyla; bir suç organizasyonu tarafından yürütölen faaliyetler arasında o suç organizasyonu tarafından oluşturulan bağıntı anlaşılır. Bir suç organizasyonu; suç faaliyetlerini genişletmek, bir başka deyişle yeni bir suç döngüsüne girmek için belirli bir yasa dışı faaliyet alanında kazandığı özgün uzmanlık, yetenek ve araçlara güvenir. Uygulamada, yeterli şekilde eğitim almış personel ve araçlara sahip olan, kaçakçılık yolları konusunda deneyimi bulunan, gelişmiş yolsuzluk ağı oluşturan ve değişik ölkelerle bağlantısı bulunan suç grupları, yeni tip yasa dışı piyasalara girmektedir (Dursun, 2006: 126).

Kısacası, suç grupları, uzmanlaştığı alanlara ilave olarak yeni faaliyet alanları katmaktadır. Türk organize suç gruplarının faaliyet yöntemi; yatay iç bağlantı yöntemi ile çalışma yapmanın somut bir örneğidir. Türk organize suç grupları, kendi klasik faaliyetlerini (uyuşturucu kaçakçılığı, haraç, beyaz kadın ticareti, sahte belge ticareti) yürütürken, geniş bir yolsuzluk ağı oluşturmuş ve bu ağdan yararlanarak Doğı ve Merkezi Asya insanların Batı Avrupa'ya kaçırılması işi gibi yeni bir faaliyet alanı olan insan kaçakçılığı işine girmişlerdir.

Soğuk savaş döneminin sona erdiği ve küreselleşme akımlarının hız kazandığı 1990'lı yıllardan itibaren Türk Mafyasının faaliyet yönteminde görölen başka bir önemli değişiklik; Türk Mafyasının, diğer ölkelerin suç organizasyonları ile daha yakın bir ilişki ve işbirliği içerisine girmesidir. 1990'lı yıllardan itibaren Türk Mafyası, Avrupa'ya yapılan uyuşturucu kaçakçılığı işinde daha çok toptancılık üzerinde

yoğunlaşmış; uyuşturucunun perakende dağıtım işini o ülkedeki yerel organize suç gruplarına bırakmış veya onlara taşeronluk yaptırmıştır. Örneğin sıkı bir hücre sistemi bulunan ve kolaylıkla şiddet göstermeye eğilimli olan Arnavutluk Mafyası ile Türk Mafyası yakın bir çalışma ilişkisine girmiş ve Kuzey İtalyan kentlerine eroin dağıtılması işi, Türk Mafyası tarafından Arnavutluk Mafyasına bırakılmıştır (Dursun, 2006: 128).

Tüm bunlara ilaveten 2000'li yıllar oldukça fazla insan kaçakçılığı olaylarıyla doludur. Türkiye'de faaliyet gösteren suç organizasyonları; en ufak bir vicdani kaygı taşımaksızın göçmen gruplarını, İtalya'ya ulaştırmak için tıka basa eski ve tehlikeli botlara bindirmişler ve bu botların bir kısmı batarak onlarca insan Ege ve Akdeniz'de boğulmuştur. Son yıllardaki insan kaçakçılığı olayları, İtalya'ya yapılan insan kaçakçılığı faaliyetlerinde; Türk, Yunan, Kürt, Irak ve Pakistanlı organize suç gruplarının bir uzlaşısı çerçevesinde hareket ettiklerini göstermektedir (Dursun, 2006: 128).

Ankara Ticaret Odası (ATO) tarafından hazırlanan "Hayatımız Mafya Raporu"na göre, Türkiye'de mafyanın 100'e yakın faaliyet alanı bulunuyor. Rapora ilişkin ATO'dan yapılan yazılı açıklamada, yaklaşık 1 trilyon dolar olduğu tahmin edilen dünya örgütlü suç ekonomisinden Türkiye'nin aldığı paya yer verildi. Rapora göre, Türkiye'de yeraltı ekonomisinin büyüklüğü 238 milyar dolar olan milli gelirin dörtte biri olan 60 milyar doları buluyor. Bu rakam Türkiye'nin 2004 yılı bütçesinin yarısını da aşıyor. Rapora göre, Türkiye organize suç örgütleri tarafından dört bir yandan kuşatılmış durumdadır. 1998-2002 yılları arasında yaklaşık 17 bin kişi çete üyesi olmaktan polis tarafından yakalanmıştır. Polisin Türkiye genelinde yaptığı çalışmalara göre, mafya toplam 3 bin 12 olaya karışmıştır. Yine 9 bin 53'ü İstanbul'da olmak üzere 17 bin 105 kişi gözaltına alınmıştır. 4 bin 182 kişi tutuklanmıştır (ATO, 2010).

Ülkemizde ki bu tabloya mafyalaşma olgusu, ülke gelirlerinin yaklaşık üçte birinin mafya kaynaklı, kayıt-dışı gelirler olduğu bir duruma gelmiştir. Ayrıca kriminilizasyon her yanı kaplamış, mafya çeteleri ve babaları uluslararası arenada at koşturur büyüklüğe gelmişlerdir. 2000'li yıllardan itibaren ise neredeyse her sokak veya her köşe başında çeteler türemiş, bir kısmı siyasi görünümlü, mafyatik oluşumlar ortalığı kaplamıştır ve özellikle büyük şehirlerin gündelik hayatını çekilmez hale getirilmiştir (Akar, 2008: 419).

Bovenkerk ve Yeşilgöz'e göre (2000: 46-56) organize suç örgütleri ülkemizde klasik suç faaliyetlerini değişen şartlara paralel olarak çek-senet mafyası, ihale mafyası, zoraki koruma (protection rackets), kaçak işçi ticareti, insan ticareti, antik eşya kaçakçılığı, gecekondü mafyası, cezaevi mafyası gibi yeni suç faaliyetlerine yönelmiştir.

Sonuç olarak günümüz Türkiye'sindeki mafya faaliyetlerinin oldukça zengin bir faaliyet yelpazesine sahip olduklarını görmekteyiz. Hayli yaygın bir biçimde yürüttükleri faaliyetlerden biri, para, çek ve senet tahsilâtıdır. Bu işin ağırlıklı olarak ülkücü kökenliler tarafından yürütüldüğü ileri sürülmektedir. Başka bir faaliyet biçimi ise mafyacıyı kiralayan işveren için mafyanın cebir yoluyla ihale kapmasıdır. Bazı arsaların mafya zoruyla alınması da arazi mafyası diye bilinen mafyanın işidir. Mafya çeteleri, cezaevlerinde bile örgütlenmiştir. Ayrıca yasadışı insan, uranyum, antika, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı da mafyanın son derece yaygın faaliyetleri arasında yer almaktadır. Kaçakçılık faaliyetlerinin uluslararası bağlantıları mevcutken hem Türk hem de Kürt mafyasının bu faaliyetlerde önemli pazar payına sahip olduğu düşünülmektedir (Bovenkerk ve Yeşilgöz, 2000: 47-96).

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. ORGANİZE SUÇ ÖRGÜTLERİNİN FAALİYET ALANLARINDAKİ DEĞİŞMELER ve 1999-2009 İSTATİSTİKLERİNİN SOSYOLOJİK ANALİZİ

5.1. Organize Suç Örgütlerinin Faaliyet Alanındaki Değişmeler

21. yüzyılda dünyanın hiç olmadığı kadar hızlı bir iletişim ve etkileşim içerisinde bulunduğu kabul edilen bir gerçektir. Günümüz toplumu dünyada ve ülkemizde meydana gelen her türlü siyasi, ekonomik, sosyal olaylardan etkilenmektedir. Bu etkiler, kendisini günlük hayatta da göstermekte, organize suçlar ve mücadele yöntemleri de bu değişimi yaşamaktadır. Bundan dolayı Türkiye’de faaliyet gösteren organize suç örgütlerini değerlendirirken ülkemizin siyasi, coğrafi, ekonomik, hukuki durumu, toplumun gelenek ve görenekleri, ahlaki yapısı göz önüne alınarak bir sonuca ulaşılması mümkündür. Çünkü ülkemizde karşılaşılan bazı suç türleri kendine has özellikler taşımaktadır. Ülkemizde organize suçluluk kriminolojik olmasıyla beraber, sosyolojik bir yapı sergilemektedir (KOSMDB 2009 Raporu, 2010: 97-98).

Günümüzde organize suç örgütleri, yeni teknolojinin kendilerine sundukları olanakları yakından takip etmektedirler. Bu yolla kendilerine yeni yöntem ve usuller belirleyen organize suç örgütleri değişen koşullara paralel olarak yeni suç faaliyet alanları keşfetme eğilimindedirler.

Organize suç örgütlerinin zaman içerisindeki gelişim sürecine bakıldığında, örgütün maddi unsuru olan devamlılığın gereği olarak, suçun işleniş şeklinde bir değişikliğin olmadığı görülmektedir. Ayrıca mutlak hedef olan para ve güç sahibi olmada da bir değişiklik yaşanmamaktadır. Ancak zaman içerisinde rantın saha değiştirmesi ile birlikte örgütler de buna paralel olarak faaliyet alanlarını değiştirmektedir. Öyle ki 80’li ve 90’lı yıllarda kumarhaneler ve kumarhane korumalığı örgütler için büyük bir rant iken, ülke genelinde kumarhanelerin kapatılıp bu alandaki rantın kesilmesi ile farklı alanlara yönlerini çevirmişlerdir (KOSMDB 2007 Raporu, 2008: 68).

Yine 1980’li yıllarda gecekondu lara imar izni verilmesi ile meydana gelen boşluğu arazi mafyası olarak doldurmuşlardır. 1990’lı yıllarda ekonomik dalgalanmalar sonucunda meydana gelen boşluğu çek-senet mafyası olarak doldururken, 2000’li yıllarda gerek çocukların ceza ehliyeti olmaması gerekse rantın yüksek olması nedeniyle kapkaç suçu örgütlü suç karakteristiğinde işlenmiştir (KOSMDB 2005 Raporu, 2006: 79). Ancak faaliyet alanı ne olursa olsun suç örgütleri; maddi olarak

güçlendikçe, toplumun sosyo- ekonomik dokusuna nüfuz etme istek ve kabiliyetlerinde de bir artış gözlenmekte, içinde bulundukları hukuksuzluğu meşru alana taşımaya çalışmaktadırlar.

Bunun içindir ki organize suç örgütleri; toplum içerisinde kabul görmek, işlenen suçu yasalardan ve güvenlik güçlerinden gizleyebilmek için genellikle “legal görüntü” sergilemeye çalışmaktadırlar (KOSMDB 2009 Raporu, 2010: 97-98). Son dönemlerde organize suç örgütleri, faaliyetlerini legalize etmek amacı ile ticari alanlara yönelerek, kendilerinin veya yakın adamlarının adına şirket kurmaya başlamışlardır. Bu suretle işadamları kimliğine bürünme çabasıyla, gelir seviyesi yüksek, çeşitli hayır kurumlarına, yardıma ihtiyacı olan insanlara bağış ve destekle yardımsever vatandaş görünümünü sergilemektedirler. Bunun yanı sıra illegal faaliyetlerinin yürütülmesinde, kurulan bu şirketlerden faydalanılarak, vize talepleri, otel rezervasyonları gibi ihtiyaçlarda firma ismini kullanarak maskeleye yapabilmektedirler (KOSMDB 2005 Raporu, 2006: 79).

Bu nedenle, suçla mücadele eden kolluk kuvvetleri başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapanlarla işbirliğinde bulunarak eylemlerini kolaylaştırma gayretlerini görmek mümkündür (KOSMDB 2009 Raporu, 2010: 97-98).

Buradan hareketle organize suçun tipik faaliyet alanları, uyuşturucu madde, silah ve mühimmat kaçakçılığı, sahtecilik, fuhuş, yolsuzluk, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı ve kara paranın aklanması ile ilgili suçlardır. Günümüzde bu faaliyetlere, bilgisayar ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak çeşitli bilişim suçları ve klasik suç faaliyetlerinin birçok yeni versiyonu eklenmiş durumdadır.

Özellikle son dönemlerde, organize suç örgütlerinin sosyal yaşam içinde yer alma çabaları sonucu, değişkenlik gösteren karakteristik yapıları toplum içinde kabul edilmiştir. Daha önce amaçlarına ulaşmak için şiddet ve tehdit unsurlarını kullanan organize suç örgütleri, mali açıdan yeterlilik seviyesine ulaştıktan sonra işadamları kimliğine bürünerek, gelir seviyesi yüksek, kültürlü birer birey izlenimi verirler. Çeşitli hayır kurumlarına ve yardıma muhtaç olan insanlara bağış ve destekte bulunarak yardımsever vatandaş görünümünü çizerler. Bu bağlamda organize suç örgütü mensuplarının başta liderlerinin olmak üzere; giyimleri, alışkanlıkları, hobileri ve genel anlamda yaşam tarzları farklılık göstermeye başlar. Kirli sakal bırakma veya kravat-sız koyu renk takım elbise giyme gibi bilindik yaşamlarından uzaklaşarak, saç-sakal traşına dikkat eden, moda uygun ve marka giyinmeye çalışan, klasik müzik dinleyen ve popüler yerleri tercih eden entelektüel kişiliğe bürünmeye çalışırlar. Özellikle örgüt

içerisinde yönetici pozisyonunda olanlar yaşam standartları ve çevrelerine verdikleri imaj ile toplum içerisinde saygınlık uyandırabilecek bir tarz sergilerler (KOSMDB 2004 Raporu, 2005: 2). Günümüzde değişen sosyo politik koşullara paralel olarak çıkarlarını çağın gereklerine uygun olarak organize suç gruplarının kendilerine yeni faaliyet alanları oluşturmaya başlamışlardır.

Organize suçların günümüz demokratik toplumlarına yapmış olduğu tehditlerin büyüklüğü hiç tartışılmaz boyutlardadır. Özellikle demokrasinin gelişmekte olduğu toplumlar bakımından en büyük tehdit kaynağının suç örgütleri olduğu söylenebilir (Bal, 2000: 1).

Buradan hareketle günümüzde organize suç örgütlerinden kaynaklanan ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal bir takım tehditler mevcuttur. Bunlar;

- Egemenliğe yönelik tehditler,
- topluma yönelik tehditler,
- bireylere yönelik tehditler,
- ulusal istikrara ve devlet yönetimine yönelik tehditler,
- demokratik değerlere ve kamu kuruluşlarına yönelik tehditler,
- ulusal ekonomiye yönelik tehditler,
- finans kuruluşlarına yönelik tehditler,
- demokratikleşmeye ve özelleştirmelere yönelik tehditlerdir (Baltacı, 2006: 167-174).

Organize suçlar, aslında doğrudan kamu düzenine karşı işlenen ve kamu düzenini etkileyen suçlar gibi görünmektedir. Ancak ayrıntılara inildiğinde; öldürme, yaralama, adam kaçırma, ev ve işyeri kurşunlama, darp, tehdit, çek-senet tahsilâtı, haraç alma ve gasp gibi suçların işlenmesi suretiyle mala ve kişilere zarar verdiği görülmektedir. Bu da bireylerin demokratik hakları içerisinde yer alan güvenli yaşam hakkı, mal edinme hakkı gibi kişisel haklarını önemli ölçüde olumsuz yönde etkilemekte veya bu haklarını tehdit etmektedir (KOSMDB 2002 Raporu, 2003: 91).

Bireysel, toplumsal ve ulusal güvenliğin, organize suç örgütleri tarafından her geçen gün daha fazla erozyona uğratıldığı açıktır. Örgütlü suçlar, bugün dünyayı tehdit eden bir güç haline gelmiştir. Öyle ki, dünyanın en gelişmiş ve en güvenli ülkeleri dahi bu tehditten kendisini koruyamamıştır.

Bununla ilgili olarak Çulcu “Mafya Üzerine Notlar” adlı kitabında şu sözlere değinmiştir “... gün gelir terör biter, bölücüler silah bırakır, cinayet çeteleri dağılır,

hatta olanlar kısa sürede unutulabilir. Ama organize suç örgütleri için aynı şeyi söylemek mümkün değil. Zira mafya tipi toplum yapısı çözülmediği sürece bu yapılanmanın gereği olarak organize suç örgütleri varlığını devam ettirir. Mafya tipi anlayış, ilişkiler ve değerler mafyayı somut bir örgüt olmaktan çıkarıp, sosyal bir anlayış, hatta bir yaşam biçimi olarak devletin ve merkezi otoritenin karşısına diker ...” (Çulcu, 1998: 20). Yukarıda saydığımız tehditlerin ekonomik ve sosyal sonuçları bu sözü kanıtlamaktadır.

Son yıllarda gerek teknolojik gerekse ekonomik alandaki gelişmeler paralelinde, ülkemizde organize suç örgütleri de bu yeniliklere ayak uydurmak suretiyle faaliyet alanlarını genişletmeye ve mevcut organik yapılarında da bu yönde değişiklikler yaptıkları bilinmektedir (www.kom.gov.tr).

Sonuç olarak organize suçlar konusunda daha önce tespit edilen ve müstakil olarak işlenen suç türlerinin kişisel amaçtan uzaklaşıp, ekonomik, sosyal, siyasi değişimlerden etkilenmek suretiyle yeni bir oluşum içerisinde kendisini gösterdiği bir gerçektir.

Bunun içindir ki, organize suç örgütleri ile mücadelenin en önemli aşaması toplumun bilinçlendirilmesi ve mücadeleye ortak edilmesi olmalıdır. Bu anlamda toplumda yükselen değerlerin tespit edilmesi ve mücadeleye çok yönlü katılımın sağlanması mantıklı ve çözüme yönelik bir yaklaşım olacaktır (KOSMDB 2005 Raporu, 2006: 79).

5.2.Türkiye’de Organize Suçluluğun 1999- 2009 İstatistikleri Bağlamında Sosyolojik Analizi

Ülkemizde organize suçlarla mücadele; güvenlik kuruluşları içerisindeki farklı birimlerin kendi inisiyatifleri ile sürdürülürken, 1998 yılında Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele (KOM) Daire Başkanlığı bünyesinde Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü’nün kurulmasıyla profesyonel manada yürütülmeye başlamıştır (KOSMDB 2008 Raporu, 2009: 91).

KOM Daire Başkanlığı ve il birimlerince sürdürülen mücadele ile ülke genelinde faaliyet gösteren birçok organize suç örgüt lideri ve mensuplarının cezaevlerine girişi sağlanmıştır (KOSMDB 2009 Raporu, 2010: 98).

Tablo-1: 1999-2009 Yılları Arasında Yapılan Organize Suç Operasyonları, Yakalanan Şüpheli ve Elde Edilen Suç Unsurları

ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE	1999	2000	2001	2002	2003
OPERASYON YAPILAN İL SAYISI					42
TABANCA	464	486	526	367	268
UZUN NAMLULU SİLAH	17	23	9	8	6

ORGANİZE SUÇLARLA MÜCADELE	2004	2005	2006	2007	2008	2009
OPERASYON YAPILAN İL SAYISI	45	43	53	47	45	43
TABANCA	614	429	516	436	331	297
UZUN NAMLULU SİLAH	18	16	10	4	5	4

Kaynak: (KOSMDB 1999-2009 Raporları).

Organize suç örgütlerinin suçu işlemek için ihtiyaç duydukları en önemli unsur silahtır. Mevcut yakalamalar suç örgütlerinin silah kullanma temayülü içerisinde olduklarını göstermektedir. Silahla gezmek ve onu göstermek örgüt içerisinde bir vazgeçilmez olmakla birlikte, faaliyetlerde etkin olmanın da bir göstergesidir. Silahın illegal temin edilmesinin yanı sıra, ruhsat almanın da çeşitli yollarını bulmak mümkündür. Kanuni prosedürün takibi ile silah ruhsatı alındığı gibi sahte evrak tanzimi ile de ruhsat sahibi olunabilmektedir (KOSMDB 2003 Raporu, 2004: 66). 2003 yılında 42, 2004 yılında 45, 2006 yılında 53, 2007 yılında 47, 2008 yılında 45 ve 2009 yılında 43 ilimizde organize suç örgütü soruşturması gerçekleştirilmiştir.

2009 yılından itibaren ise metropol illerinin yanı sıra ekonomik yönden gelişmiş, rantın yüksek olduğu bir çok ilçede de soruşturmalar yapılmıştır (KOSMDB 2009 Raporu, 2010: 97).

Ülkemizde organize suçlarla mücadelenin tavizsiz ve etkin yürütülmesi sonucu kaydedilen gelişmeler, vatandaşımızın devlete karşı güven duygusunu pekiştirmiştir (KOSMDB 2007 Raporu, 2008: 45).

Diğer yıllarda olduğu gibi, suç örgütlerinin hedeflerine ulaşabilmeleri için birçok suç türüne başvurduğu görülmüştür.

Tablo-2: 2009 Yılında Organize Suç Örgütlerince Gerçekleştirilen Eylem Türleri.

Yağma	94
Tehdit	91
Silahlı Eylem	89
İhaleye Fesat Karıştırmak	40
Cebir	36
Tefecilik	22
Adam Öldürmek	13
Kişi Hürriyetini Yok Kılmak	10
Şantaj	8
Sahtecilik	7

Kaynak: (KOSMDB 2009 Raporu, 2010: 101).

2009 yılında, suç örgütlerinin; daha çok, yağma, tehdit, cebir, adam yaralama ve öldürme, hürriyeti tehdit, şantaj, haraç almak, çek ve senet tahsil etmek, ihalelere fesat karıştırmak, sahtecilik ve tefecilik suçlarını gerçekleştirdikleri görülmüştür (KOSMDB 2009 Raporu, 2010: 98).

Tablo-2'ye bakacak olursak organize suç örgütlerinin maddi unsuru olan devamlılığın gereği olarak, suçun işleniş şeklinde bir değişikliğin olmadığı görülmektedir. Farklı faaliyet alanlarına aynı yöntemlerle başvurduğu gözlemlenmiştir.

5.2.1.Organize Suç Olaylarının En Yüksek Olduğu Şehirler ve Bölgeler

Haksız kazanç, suç örgütlerinin temel amacıdır. Suç örgütleri gerçekleştirdikleri yasadışı faaliyetler sonucu yüksek miktarlarda gelirler elde edebilmektedir. Buna uygun olarak faaliyetlerini genelde kârın yüksek, riskin düşük olduğu alanlarda yürüttükleri görülmektedir.

Bu bağlamda organize suç örgütleri, rantın çok olduğu metropollerde faaliyet göstermektedirler. Organize suç örgütleri, kamu ihaleleri, eğlence, turizm, taşımacılık gibi sektörlerde sözde hakemlik hukuku oluşturma, koruma sağlama, anlaşmazlıkları çözme yöntemleri ile haksız çıkar sağlayabilmektedirler. Suç faaliyetleri esnasında önlerindeki engelleri aşmak için yasadışı ve gayri ahlaki her yönüne başvurumaktadırlar (KOSMDB 2009 Raporu, 2010: 98).

Maddi çıkarlar hedefleyen organize suç gruplarının özellikle sıcak para akışının olduğu büyük şehirlerde faaliyetlerini sürdürmeye çaba gösterdikleri gözlenmiştir.

Tablo-3: 1999-2009 Yılları Organize Suç Olaylarının En Yüksek Olduğu On İl.

İL	1999	2000	2001	2002	2003	2004
İstanbul	83	105	105	101	51	141
Ankara	24	19	26	15	16	10
İzmir	20	14	9	4	4	3
Adana	34	32	38	32	18	20
Mersin	32	43	33	13	10	9
Bursa	43	28	25	20	18	16
Konya	4	7	8	8	8	6
G.Antep	23	15	22	11	1	6
Antalya	24	25	21	6	5	8
Kocaeli	10	15	14	6	10	11

İL	2005	2006	2007	2008	2009	Toplam		Sıralama
İstanbul	44	47	43	22	17	759	1	İstanbul
Ankara	21	12	9	10	6	168	2	Adana
İzmir	3	10	8	9	8	92	3	Bursa
Adana	14	4	7	8	7	214	4	Mersin
Mersin	9	8	7	7	4	175	5	Ankara
Bursa	14	9	6	7	9	195	6	Antalya
Konya	6	4	5	4	4	64	7	Kocaeli
G. Antep	3	3	7	4	3	98	8	G. Antep
Antalya	8	15	4	4	5	125	9	İzmir
Kocaeli	15	10	7	3	6	107	10	Konya

Kaynak: (KOSMDB 1999-2009 Raporları).

Tablo-3'ü göz önünde bulundurduğumuzda, organize suç örgütlerinin faaliyet gösterdikleri illerimizin genel olarak sanayisi ve ekonomisi gelişmiş metropol kentlerimiz olduğu görülmektedir.

Yani Türkiye’de organize suç örgütleri daha çok turizm bölgeleri, bünyesinde daha fazla sanayi kuruluşu bulunduran, ekonomi ve ticari potansiyeli yüksek ve gelir dağılımının dengesiz olduğu illerimizde nüfus yoğunluğuna göre suç potansiyelinin fazlalığı gözlenmektedir.

Daha kolay ve daha fazla rant elde edilebilen eğlence sektörü ve ihale organizasyonlarına yönelmede eğilim olduğu görülmektedir. Suç örgütlerinin, hiyerarşik konumunu oluşturan yapılanmalarda görülen bu değişim sonunda basit suç diyebileceğimiz aktivitelerini yerel çetelere bırakmışlardır (KOSMDB 2003 Raporu, 2004: 63).

Tablo-3’teki son 11 yılın raporlarına baktığımızda organize suç örgütü olaylarının %60’ından fazlası sırasıyla; İstanbul, Adana, Bursa, Mersin, Ankara, Antalya, Kocaeli, G. Antep, İzmir, Konya gibi ekonomik ve ticari potansiyelin yüksek olduğu, diğer illere oranla sanayi, inşaat ve turizm sektörlerini bünyesinde barındıran, gelir dağılımında dengesizliklerin yaşandığı, heterojen toplum yapısına sahip olan illerde meydana geldiği gözlenmiştir. Ayrıca 1999-2009 yılları arasında toplam 3107 örgütlü suç olayı meydana gelmiştir. Bu olayların 1997’si yukarıda saydığımız illerde meydana gelmiştir.

Kısacası turizm, sanayi, inşaat, emlak, eğlence, taşıma gibi rant alanı olarak görülen sektörlerle sahip, göç alan, nüfus yoğunluğu olan bölgelerimizde organize suç operasyonlarının yoğun olarak gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo-4: Organize Suç Olaylarının (1999-2009) Bölgesel Dağılımı.

Bölgeler	1999	2000	2001	2002	2003
Marmara	143	161	166	134	85
Ege	51	57	62	34	30
Akdeniz	93	119	114	56	35
İç Anadolu	58	57	62	34	46
Karadeniz	11	38	45	29	18
G. Doğu A.	31	20	38	30	6
Doğu And.	6	14	20	3	10

Bölgeler	2005	2006	2007	2008	2009	Toplam		Sıralama
Marmara	94	85	63	34	36	1001	1	Marmara
Ege	23	33	22	23	23	358	2	Akdeniz
Akdeniz	34	30	24	22	19	546	3	İç Anadolu
İç Anadolu	40	38	27	22	19	403	4	Ege
Karadeniz	13	23	12	9	13	211	5	Karadeniz
G. Doğu A.	11	9	12	7	5	171	6	G. Doğu A.
Doğu And.	6	10	7	1	4	81	7	Doğu And.

Kaynak: (KOSMDB 1999-Raporları).

Tablo-4'te suç örgütleri içerisinde, "bölgeci yapı" çok kuvvetli olarak devam etmektedir. Asıl çekirdeği oluşturan yapının, bu bağlantıya değer verdiği ve bir örgüt içerisinde yer alan elemanların birçoğunun genelde aynı bölge insanı olduğu görülmüştür. Burada hemşehricilik bağının önemi ortaya çıkmaktadır.

Tablo-5: 1999-2000 Yılları Arasında Yapılan Organize Suç Olayları ve Yakalanan Şüpheli Sayıları.

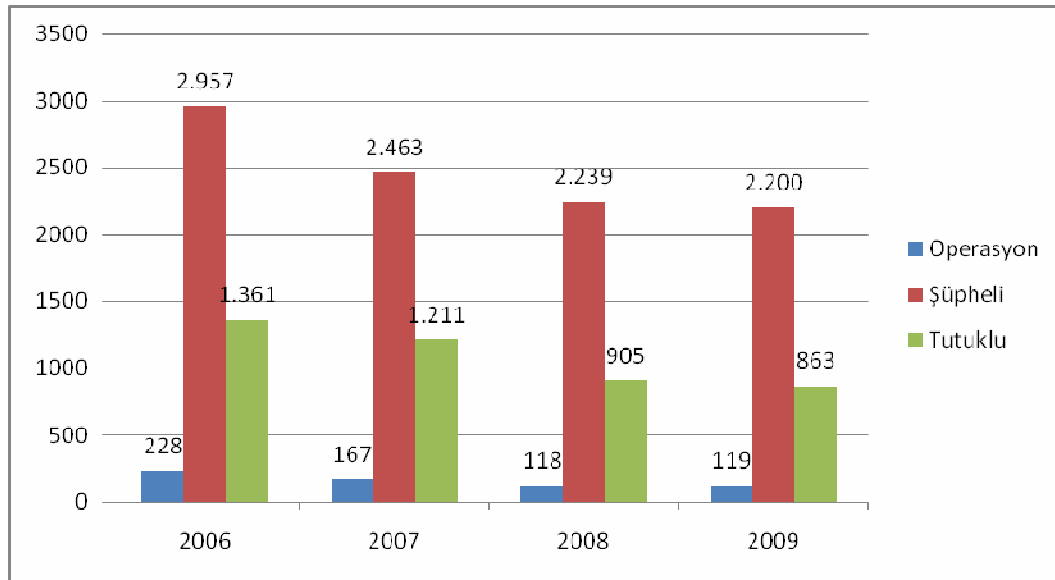
YIL	1999	2000	2001	2002	2003
Operasyon	393	466	514	323	230
Şüpheli	2420	2676	3770	2358	1755

YIL	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Operasyon	328	221	228	167	118	119
Şüpheli	2717	2344	2957	2463	2239	2200

Kaynak: (KOSMDB 1999-2009 Raporları).

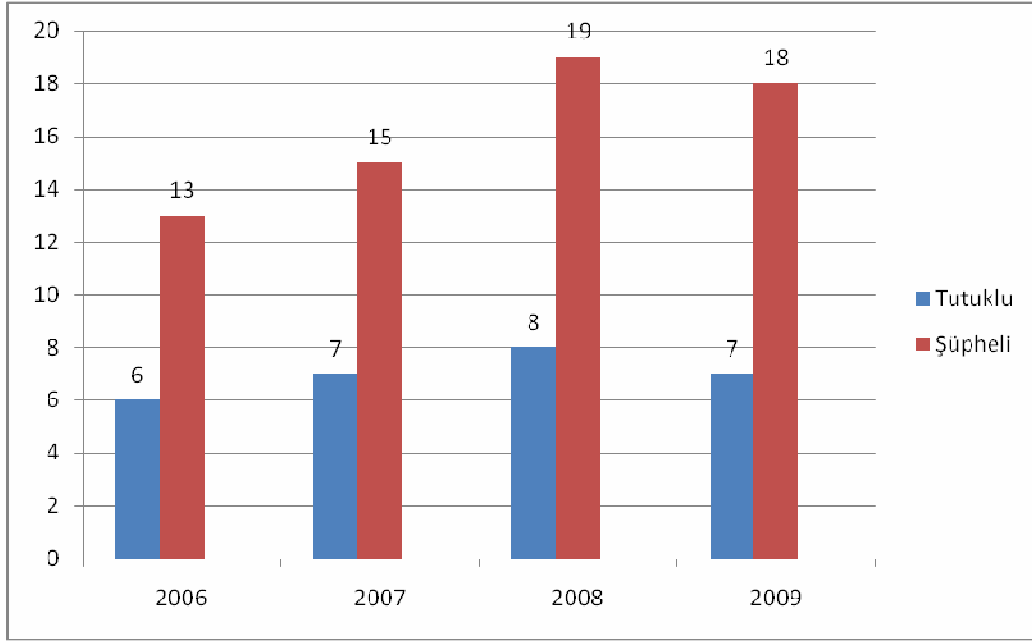
1998 yılında başlatılan ve bugüne kadar yürütülen profesyonel mücadelenin artarak devamı halinde, organize suç örgütleri adına hizmet yükleneceklerin azalması beklenmektedir. 2003'e kadar meydana gelen olay sayısında azalma olduğu gibi, tahkikata konu edilen şüpheli sayısında da azalma mevcuttur. Ancak bununla birlikte, sosyal ve ekonomik dalgalanmalar ile medya da süregelen özendirici yayınlar rakamlardan çıkarılan bu sonucun değişken olabileceğini açıkça göstermektedir (KOSMDB 2003 Raporu, 2004: 64).

Grafik-1: 2006-2009 Yılları Arasında Operasyon Başına Düşen Tutuklu-Şüpheli Sayıları

Kaynak: (2008-2009 KOSMDB Raporları).

Grafik-2: 2006-2009 Yılları Arasında Operasyon Başına Düşen Tutuklu-Şüpheli Oranları

Kaynak: (2008-2009 KOSMDB Raporları).

Grafik-1ve Grafik-2'ye bakacak olursak; Türkiye genelinde son 4 yılda operasyon sayılarında bir önceki yıla oranla azalma olduğu görülmektedir. Ancak 2006 yılında operasyon başına 13 olan şüpheli sayısı, 2007 yılında 15'e, 2008 yılında 19'a, 2009 yılında ise 18 şüpheliye ulaşmıştır. Yine operasyon başına düşen tutuklu sayıları dikkate alındığında; 2006 yılında 6, 2007 yılında 7, 2008 yılında 8, 2009 yılında ise 7 şüpheli tutuklanmıştır.

Esas sorun, var olan, kısmen veya tamamen bilinen ancak bertaraf edilmeyen suç örgütleridir. Özellikle 2005 sonrası yeni hukuki zeminle birlikte yapılan operasyonlar, rakamsal olarak azalıyor görünmesine rağmen illegal oluşumun olduğu her yerde nitelikli soruşturmaların yapılabilmesi anlamına gelmektedir. Son yıllarda KOM Daire Başkanlığına ve KOM birimlerine ulaşan ihbar sayısındaki önemli artış, soruşturmalarda suç örgütlerinden korkmadan mağduriyetlerini ifade ederek müşteki sıfatı kazanan vatandaşlarımızın artması doğru yer ve zamanda operasyonel müdahalelerin gerçekleştiğinin göstergesidir (www.tum.gazeteler.com).

5.2.2.Organize Suç Örgütlerinin Karakteristiğı ve Üye Profili Genel

Değerlendirmesi

2009 yılında meydana gelen olaylar genel anlamda organize suç karakteristiğıne uymakla birlikte; istatistikî analizler bu karakteristikten küçük ölçekli sapmaların olduğunu söyleyebiliriz.

Bununla birlikte ülkemizdeki organize suç örgütlerinin, faaliyetlerini yürütürken ihtiyaç duydukları elemanların temini noktasında bazı kriterlere göre hareket ettikleri ve örgüte katılan kişilerin belirli karakteristik özelliklere sahip oldukları gözlenmektedir.

Organize suç örgütlerinin eleman temininde ki kriterleri sıralayacak olursak;

- *yoksul aile çocuklarından katılan kişiler,
- * örgütün faaliyet alanına yakın ama düşük ücretlerle çalışan kişiler,
- *örgüt liderinin etnik kökenine yakın, kan veya hemşehrilik bağı bulunan kişiler,
- *çeşitli sebeplerle güvenlik kuvvetlerinden ayrılmış olup silah kullanmaya yatkın kişiler,

*suç işlemeyi meslek haline getirmiş olan kiralık tetikçiler,

*örgüt mensubu olmayıp çevre yapısında yer alarak örgüt adına iş takip eden ve istihbarat toplayan kişiler

*daha önceki yıllarda örgüt içerisinde görev almış kişiler (KOSMDB 2004

Raporu, 2005: 3-4).

Ayrıca bu kriterlere uygun kişiler:

*Örgütün sağladığı motivasyonlarla kullanıldıklarını fark edemezler.

*Toplum içinde elde edemediğı konum ve saygıyı, üyesi olduğu örgüt aracılığı ile elde etmeye çalışırlar.

*Suç geçmişine sahiptirler. Şiddet içerikli suçlara meyillidirler.

*Eylemlerini, lider korkusu ve örgüt baskısı ile gerçekleştirirler.

*Cezalandırılma veya örgütten dışlanma korkusu yaşarlar.

*Belirli bir meslek sahibi olmayıp, eğitim seviyesi düşük kişilerdir.

*Genellikle 21-35 yaş aralığındadırlar (www.kom.gov. tr).

Tablo-6: 1999-2009 Yılları Arasında Organize Suç Örgütü Mensubu Oldukları İçin Yakalanan Şüphelilerin Yaş Dağılımı.

YAŞ	1999	2000	2001	2002	2003
0-20 Arası Yaş	96	326	448	103	102
21-40 Arası Yaş	1777	1887	1900	1615	1293
41-60 Arası Yaş	490	436	45	464	344
61 ve Üzeri Yaş	25	27	17	26	16

YAŞ	2007	2009
0-18 Arası Yaş	49	22
19-28 Arası Yaş	960	616
29-38 Arası Yaş	985	836
39-46 Arası Yaş	394	418
47-60 Arası Yaş	69	286
61 ve Üzeri	6	22

Kaynak: (KOSMDB 1999; 2000; 2001; 2002; 2003; 2007; 2009 Raporları).

Organize suç örgütü mensuplarının % 80 ve üzeri bir oranı 40 ve altı yaş grubunu oluşturmaktadır. Bu durum göstermektedir ki; daha çok genç nüfus bu suç türünün ağına düşmekte ve hizmet yüklenmektedir. Gençlerimizi suç organizasyonlarından uzak tutabilmek amacı ile kurumlar arası işbirliği kaçınılmazdır (KOSMDB 2003 Raporu, 2004: 66). Ayrıca son yıllarda ortaya çıkan dilenci mafyası ve çocukların iş gücünden faydalanarak rant elde etmektedirler.

5.2.3. Faaliyetlere Meşruiyet Zemini Kazandırma Girişimi

Organize suç örgütlerinin belirgin özelliklerinden biri, faaliyetlerine süreklilik kazandırmak için değişen şartlara adapte olabilmeleridir. Profesyonel mücadelenin başladığı 1998 yılından itibaren her geçen yıl faaliyetleri kontrol altına alınan suç örgütlerinin, haksız çıkar sağlamak için bir takım emekli/müstafi kamu görevlileri ve tanınmış kişileri aralarına katma girişiminde bulundukları görülmüştür.

Tablo-7: 2003-2007 Yılları Arasında Organize Suç Operasyonlarında Yakalanan Kamu Görevlileri

YIL	2003	2004	2005	2006	2007
Toplam Şüpheli	1755	2717	2344	2957	2463
Yakalanan Kamu Görevlisi	103	114	92	182	133

Kaynak: (KOSMDB 2007 Raporu, 2008: 47).

Organize suç örgütlerini sokak çetelerinden ayıran özelliklerden biri; bilinçli bir şekilde, kendi ilgi alanlarına giren kamu birimlerinden görevlilerle ve medyada tanınmış kişilerle irtibata geçme ve onların nüfuzundan yararlanma isteğidir. Bu nedenle suç örgütleri, özellikle kamu görevlileri veya tanınmış kişilerle aynı karede olmaya çalışırken; onları kendi örgütlerinin bir parçasıymış gibi gösterme gayretindedirler. Organize suç örgütleri, aralarına aldıkları tecrübeli kamu görevlileri sayesinde, suç örgütü faaliyetlerini sanki kamunun, toplumun veya ülkenin yararına gibi göstermeye çalışmaktadırlar. Suç örgütlerince yürütülen bu tip faaliyetlerin birçoğu deşifre edilmiştir. Yapılan operasyonlarda son üç yılda (2005-2007 Yılları) toplam 407 kamu görevlisi yakalanmıştır (KOSMDB 2007 Raporu, 2008: 47).

Özellikle siyasi oluşumlara, güvenlik birimlerine, yargıya ve kamunun diğer birimleri ile toplumda önemli konuma sahip kişilere nüfuz ederek onların güç ve prestijinden faydalanırlar. Böylece her şeyden önce, etkili bir suç kovuşturmasına karşı koruma sağlamak ve mücadeleyi olabildiğince engellemek veya önceden tedbir alarak bertaraf etmek isterler (K OSMDB 2002 Raporu, 2003: 91)

Daha önceki bölümlerde belirttiğimiz partito ilişkilerin sadece kamu ayağı yansımalarını burada görmekteyiz. İstatistikleri değerlendirdiğimizde partito ilişkiler rolünün, organize suç örgütlerinin gayri-resmi işlerinin sorunsuz yürütülmesinde önemli bir yapılanma olduğu bilinmektedir.

5.2.4. Örgüt Kültüründeki Değişim

Köyden kente göç sürecinde, taşınan özelliklerden biri de şehir yaşamında yozlaşan "delikanlılık" kültürüdür. 1960'lı yıllarda kabadayı otoritesi ve kültürünün etkisi altında kalan ve kente göç eden kişiler, süreç içerisinde mafya tipi yapılanmalarını ne yazık ki kabadayılık kültürüyle özdeşleştirmeyi başarmışlardır. Bu yüzden kabadayılık ve organize suç örgüt üyeliği arasında söylem bazında birçok benzerliğe rastlanmaktadır.

Son yıllarda yapılan çalışmalarda, örgüt kültüründe bir değişim olduğu görülmektedir. Geçmiş yıllarda delikanlılık söyleminin çağrıştırdığı anlamlar içerisinde kendisine yer bulamayan kumarhane işletmeciliği, suç örgütlerince öncelikli faaliyet alanı haline gelmiştir. Bu da organize suç örgütlerinin çıkar amaçlı olduğu, rantın olabileceği her türlü alanda ve oluşumuna etki eden unsurları bulması halinde var olabilecekleri gerçeğini gözler önüne sermektedir. Suç örgütleri kazanmış oldukları kötü ün ile yasal olmayan risksiz alanlardan kopmamışlardır. Yasal boşlukları kendi lehlerine çevirmeye devam etmişlerdir. Yaptırımını ağır olan suçlar yerine daha çok para cezası ile kurtuldukları suçlara yönelmişlerdir. Bunun en çarpıcı örneklerinden biri; kumar oynatmak için yer ve imkân sağlamaktır. Zaman zaman bu faaliyetlerini yurtdışı seyahati kolay olan ülkelere taşıyarak, buralarda devam etmişlerdir. Yasal bir zemin olmadığı için, lüks villa ve iş yerlerini kumarhanelere başka bir deyimle "casinolara" dönüştürmüşler; hatta bunları taşınabilir hale getirmişlerdir. Bir işyerini kısa sürede çanta kumar makineleri ile kumarhaneye çevirebilmişlerdir. Suç örgütlerinin bu tip faaliyetlerinin birçoğu etkisiz hale getirilmiştir (KOSMDB 2007 Raporu, 2008: 48).

5.2.5.Suç Örgütlerinin Faaliyet Alanının Daraltılması

Organize suçlarla etkin mücadele; resmi otoritenin gücünün gösterilmesi ve buna halkın inanması ile olabilmektedir. Son yıllarda yapılan çalışmalarda dikkat çeken en önemli konulardan biri de; geçmiş yıllara kıyasla halkın organize suç örgütlerini kendi sorunlarına çözüm bulan alternatif merciler olarak görmesindeki azalma trendidir. Sorunlar karşısında resmi otoriteye başvurulması artarak devam etmektedir.

Vatandaşlarımız mağduriyet karşısında, güvenlik güçleri dışında her hangi bir yasa dışı oluşuma başvurulmaması konusunda daha bilinçli hale gelmişlerdir. Yakın geçmişe kadar, örneğin kendisini tehdit eden birini bertaraf edebilmek için suç örgütlerine başvururken çoğunlukla; "sadece yardım etmelerini istedim" argümanı kullanılmıştır. Oysa ki gerçekte; "suç örgütüyle ortak hareket ederek bu örgütlere dolaylı yardım ve suça azmettirmek" fiili işlenmiştir. Yapılan operasyonlarda, suç örgütlerine başvuranların aynı zamanda kendileri de suçun bir parçası haline geldikleri konusunda farkındalık kazandıkları gözlenmiştir (KOSMDB 2007 Raporu, 2008: 48-49).

5.2.6.Eğitim Düzeyi Düşük İnsanların Ön Plana Çıkarılması

Birçok organize suç örgütü lideri, çocuk sayılabilecek yaşlarda suça karışmışlar ve bunu sürekli hale getirmişlerdir. Dolayısıyla bu süreklilik, organize suç örgütü

kriterlerinde de sayıldığı gibi; örgüt liderinin isminin gündemde kalmasına, böylelikle suç örgütünün devamlılığının sağlanmasına yol açmaktadır.

Tablo-8: 1999-2009 Yılları Arasında Organize Suç Örgütü Mensubu Oldukları İçin Yakalanan Şüphelilerin Eğitim Durumu.

YAŞ	1999	2000	2001	2002	2003
Yüksek Okul	208	255	81	33	82
Lise	431	924	558	374	252
İlköğretim	1137	991	725	433	694
Okuryazar	79	49	75	45	44
Okuma Yazma Bilmeyen	28	31	33	58	17

YAŞ	2005	2006	2007	2008	2009	Toplam
Yüksek Okul	140	237	198	112	110	1456
Lise	516	650	543	515	550	5313
İlköğretim	1547	1922	1578	1411	1452	11890
Okuryazar	94	89	76	89	44	684
Okuma Yazma Bilmeyen	47	59	74	112	44	503

Kaynak: (KOSMDB 1999; 2000; 2001; 2002; 2003; 2005; 2006; 2007; 2008; 2009 Raporları).

Ancak, örgüt lideri, kendisini olabildiğince geri plana iterek, görülmez olmaya çalışmakta ve elini ateşe sokmak yerine maşa kullanarak; başka bir ifade ile eğitim seviyesi düşük insanların durumlarından yararlanarak faaliyetlerini yürütmeye çalışmaktadır. Geçmiş yıllarda suç örgütü liderlerinin bu tür yöntemlere sıkça başvurdukları görülmüştür. Bu durum, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinin 5. fıkrasında: "Örgüt yöneticileri, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılır." hükmü getirilerek engellenmeye çalışılmıştır (KOSMDB 2009 Raporu, 2010: 97).

1999-2009 yılları arasındaki verilere göre organize suç örgüt üyelerinin yaklaşık %60'ı ilköğretim mezunu ve eğitim seviyesi düşük bireylerden oluştuğu gözlenmiştir. 1999-2009 Yılları arasında organize suç örgütü mensubu oldukları için yakalanan

şüphelilerin eğitim durum değerlendirildiğinde toplam 19846 kişiden 11890 kişi ilköğretim mezunu, 684 kişi okuryazar olup, 503 kişi de okuma yazma bilmeyen kişilerden oluşmaktadır. Bu tablodan hareketle organize suç örgütlerinde yer alan üyelerin genel itibarıyla, yönlendirilmesi kolay olan eğitim seviyesi düşük bireylerden seçilerek oluşturulduğu gözlenmiştir.

Organize suç kapsamında tahkikata konu edilen şüphelilerin eğitim durumlarının büyük oranda düşük seviyede olması, düzenli iş imkânı bulamayan insanlarımızın kolay yoldan da gelir elde etme gayretinde olduğunu göstermektedir (KOSMDB 2003 Raporu, 2004: 67). Ancak yakalanan şüpheliler arasında yüksekokul mezunu kişilerin oluşu da dikkat çekicidir.

Buradan da anlaşılacağı üzere, genel itibarıyla eğitim seviyesi düşük, kolay kazanma amacıyla, suça meyilli, gelir seviyesi az, lüks düşkünlüğü fazla, işsiz, genç kesim organize suç örgütlerine katılmaktadır.

5.2.7. Suç Örgütlerindeki Hızlı Değişimin Takip Edilmesi

Yapılan çalışmalarda suç örgütlerinin değişim hızı yakından takip edilmiş ve gereken çözümler yapılarak yeni mücadele teknikleri geliştirilmiştir. Bu süreçte, kısa yoldan iş halletme kapısı olarak görülen organize suç örgütlerinin popülaritesi azaltılmıştır. Öte yandan son yıllarda yapılan diğer çalışmalara kısa başlıklar altında bakıldığında ortaya çıkan tablo aşağıda gösterilmiştir:

1- Polis-medya ilişkilerinin sağlıklı olması, açık ve şeffaf toplum olmanın devamını sağlamıştır. Bu sayede kamuoyu organize suçlarla mücadeleden haberdar edilmiştir.

2- Yurtdışında yaşayan Türklerin mağduriyetleri, uluslararası işbirliği ile giderilmeye çalışılmıştır. Türklerin yoğunlukla yaşadığı birçok ülkenin güvenlik birimleriyle karşılıklı işbirliği yapılmıştır. Bunun yanında Türk vatandaşlarının yurt dışında uğradıkları mağduriyetlerin kısa sürede giderilmesi için işbirliği kanalları açık tutulmuştur.

3- Geçmişte olduğu gibi, haksız kazanç sağlamak amacıyla, tehdit, darp, adam yaralama, adam kaçırma, gasp, çek senet tahsilatı, borç ve alacak ilişkilerini düzenleme, ihalelere katılımı engelleme veya üçüncü şahıslar lehine sonuçlandırmasını sağlama ve kapkaç gibi tipik suç türleri işlenmeye devam edilmiştir.

4- Organize suç örgütlerinin yaptırım gücünden korkarak bir olayın tanığı olan veya mağdur olduğu halde suç örgütleri aleyhine tanıklık yapamayan, tanıklık görevi

sebebiyle, kendilerinin veya yakınlarının hayatı, beden bütünlüğü veya malvarlığı ağır ve ciddi tehlike içinde bulunan ve korunmaları zorunlu olan vatandaşlarımızın güvenliklerinin sağlanması amacıyla Tanık Koruma Kanunu kabul edilmiştir (KOSMDB 2007 Raporu, 2008: 48-49).

Öte yandan organize suçlarla mücadele politikaları geliştirilirken, ülkenin toplumsal yapısı iyi analiz edilmeli; olası toplumsal tepkiler öngörölmelidir.

ALTINCI BÖLÜM

6. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Organize suçluluk tüm toplumlarda veya ülkelerde bir sosyal olgu olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer bir ifade ile organize suçluluk, ortaya çıktığı toplumun sosyo-kültürel, siyasal ve ekonomik yapısına ilişkin izler taşır ve söz konusu topluma ait unsurları bünyesinde barındırır. Ancak örgütlü suç gruplarının ortaya çıktığı toplumsal yapıya özgü özellikleri taşıdığı gerçeğine karşın birbirlerine benzeyen yanları olduğu gerçeğini de burada belirtmek gerekmektedir.

Türkiye’de organize suç kavramı, çok sayıda suçları kapsamaktadır. Örneğin; uyuşturucu, silah, altın kaçakçılığı, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı, terörizm, sermaye ve yatırım dolandırıcılığı, sübvansiyon, ihale ve kredi yolsuzlukları gibi ekonomik nitelikli suçlar, yasadışı teknoloji transferi, bu suç kategorilerinden başlıca olanlarıdır. Bunları, fuhuş, tarihi eser kaçakçılığı gibi suçları da ekleyerek genişletmek mümkündür.

Türkiye’de organize suçluluğun anlaşılmasında ve açıklanmasında sosyolojik temelli teoriler son derece önem arz etmektedir. Organize suçluluğu açıklayan çok sayıda teori bulunmaktadır. Bu teorilerden biri olan sosyal ağ teorisi, organize suçun ortak paydası olan insan ilişkilerini esas almaktadır. Özellikle yasadışı mal ve hizmetlerin sağlanması için sosyal ağların oluşturulmasında, bu mal ve hizmetleri tüketen ya da temin edenlerin korunması, denetimi ve para alışverişinde meydana çıkan insani ilişkiler, organize suçun sosyal sistemini açıklamaktadır. Türkiye’de organize suç örgütleri tarihsel süreç içerisinde Türkiye’deki yeni toplumsal dinamiklere bağlı olarak değişime uğramaktadır. Bu değişimin kültürel, ekonomik ve siyasal yanları bulunmaktadır. Bunun için Albini’nin patron-müşteri teorisi ve Smith’in ekonomik girişim teorisi Türkiye’de organize suçluluğun anlaşılıp açıklanmasında önemli olduğu ileri sürülebilir.

Albini’nin patron-müşteri teorisinde organize suç grupları toplum içinde basit bir sosyal organizasyona veya sosyal değişim ağına benzetilmektedir. Örgütlü suçun gücü, örgütsel niteliğin gevşek yapısında, esnekliğinde ve uyumunda mevcuttur. Bu teori suç organizasyonlarının, stratejik noktalardaki kişilerle bağlantılarının bulunduğunu ve örgütün, özel ve kamu sektörlerle ilişkilerini, kurmuş oldukları paravan şirketler aracılığıyla sağlandığını ileri sürmektedir. Örgüt kendileri için kritik yerlere atadıkları kişileri kolaylaştırıcılar olarak tanımlamaktadır.

Organize suçluluğu açıklayan diğer yaklaşımlardan biri de Smith'in ekonomik girişim teorisidir. Bu teoriye göre de örgütlü suç, yasadışı girişim faaliyetlerinin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Yani yasal (legal) yapılan ticaret önemli sayıda müşterileri hizmetsiz bırakmış ve bunun sonucu olarak yasal olmayan (illegal); uyuşturucu kaçakçılığı, tefecilik vb. suç faaliyetleri ortaya çıkmıştır. Smith'in ileri sürdüğü ekonomik girişim teorisi Türkiye'de sanayileşmeyle birlikte, organize suç örgütü faaliyetlerine benzer şekilde nüksettiği görülmektedir. Bilindiği gibi, 1970'li yıllarda bir grup mal zor bulunurken, bir grup malı bulmak neredeyse mümkün değildi. Karaborsa mallardan elde edilen yüksek gelir, organize suç örgütlerinin faaliyetlerini ve faaliyet alanlarını cazip hale getirmiştir. Özellikle kaçakçılık faaliyetlerinin riskleri, organize suç örgütlerinin üst düzey bürokrat ve siyasilerle işbirliğine girmek suretiyle daha kolay götürülebileceği fikrini gündeme getirmiş bu da onların güç ve faaliyet alanlarını arttırmıştır. Suç işlemek suretiyle elde edilen gelirler de kurulan paravan şirketler vasıtasıyla meşrulaştırılarak yasal alana çekilmeye çalışılmıştır. Ayrıca Lanni'nin akrabalık modellenli teorisi de, Türkiye'de organize suçluluğun yapısındaki değişimleri anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Türkiye'de organize suçluluğun oluşumunda ve kendi içindeki yapılanmanın sıralanışında akrabalığın, aynı soydan veya boydan gelmenin, yakın arkadaşlığın ve dolayısıyla toplum tarafından kabul gören yöreselliğin, hemşehriliğin etkili bir şekilde belirleyici rol aldığı görülmektedir. Özellikle, 1985–2000 yılları arasında terör nedeniyle yaşanan göçün toplumda dayanışma duygusunu zayıflattığı bilinen bir gerçektir. Özellikle 1980'den sonraki dönemlerde gerçekleşen zorunlu göçün yeni kentli yoksullar yarattığını ve bu durumun kentte gerilime yol açtığı bilinen bir gerçektir. Türkiye'de zorunlu göç sonucu suç oranları düşük olan gecekondu bölgelerinin giderek değiştiği, hemşeriliğe dayalı dayanışmanın organize suç örgütlerine dönüştüğü gerçeği Lanni'nin akrabalık modellenli teorisinin Türkiye açısından önemini ortaya koymaktadır.

Organize suç örgütlerince elde edilen haksız kazanç, birçok ülkenin ulusal gelirini geride bırakacak düzeydedir. Avrupa'da faaliyet gösteren ve başlıca Rus, Sicilya, Türk, Çin, Nijerya, Kolombiya, Napoli ve Arnavut mafyalarının oluşturduğu organize suç örgütlerinin nakit para hacmi 551 milyar ABD dolarını bulmakta, bu rakam tüm Avrupa'nın yıllık ulusal gelirinin % 5,2'sini oluşturmaktadır. Kısacası, organize suç barış ve sükunu, demokrasiyi, hukuk devleti ilkesi gereklerini esaslı bir biçimde tehdit eden ve mutlaka mücadele edilmesi gereken bir fenomen olarak

karşımıza çıkmaktadır. Avrupa'nın doğu ucunda ve istikrarsız bir bölgede yer alan Türkiye, doğu ile batıyı dengeleyen, gelişmiş ve gelişmekte olan bölgeler arasında bir geçiş noktası oluşturan konumu nedeniyle, organize suç hareketlerinden yoğun bir şekilde etkilenmektedir. İstatistikî veriler ışığında 1998-2002 yılları arasında yaklaşık 17 bin kişi çete üyesi olmaktan polis tarafından yakalanması konunun ehemmiyetini açıklar niteliktedir.

Türkiye'de organize suçluluk, özellikle köklü toplumsal, siyasal değişikliklerden kaynaklanan çelişki, karmaşa ve çatışma dönemlerinde yoğun bir faaliyet olarak Türkiye'nin gündemine oturduğu dikkat çekmektedir. Bu nedenle, türleri açısından farklı olsa da, organize suç ile mücadelede, sadece ceza normlarını, bir başka deyişle normatif yapıyı yenilemek yeterli olmaz. Sosyal, siyasal, teknolojik ve ekonomik yapının sosyolojik yöntemlerle gözlenmesi ve analiz edilmesi, ortak özelliklerinin belirlenmesi, bunlardan elde edilen verilerin çeşitli disiplinlerce kullanılarak çözüm üretilmesi gerekmektedir.

Değişim sürecinde farklı bir metafora bürünen organize suçluluğun yapısal özelliklerinin tespitinin çok zor olduğu görülmektedir. Çünkü organize suçluluğun en belirgin özelliği, bu suçluluk türünün illegalitesinin açık bir biçimde görülmez oluşudur. Bu görülmezlik bu tip organize örgütlerin genellikle legal bir görüntü içinde faaliyet göstermesinden kaynaklanmaktadır. Gerçekten, organize suçluluğun fiillerinde kullanılan en önemli araç, maskeleyme, kamuflaj yöntemi olup, yasal girişimciliğin imkanlarından yararlanılarak, suçlardan elde edilen kazançlar meşru kanallara aktarılmakta ve böylece bu suçluluğun illegal yönünün keşfedilmesi zorlaşmaktadır.

Organize suçluluğun tespit ve teşhis edilmemesinin diğer bir nedeni, bu organizasyonların iç bünyesine müdahale edilmesi veya örgüt içine sızmanın güç olması ve çok iyi işleyen bir savunma, engelleme, sızdırmazlık mekanizmalarına sahip olmalarıdır. Bu savunma mekanizması; yasadışı eylemlerin iyi bir şekilde düşünülüp planlanmasına ve icrasına, hiyerarşik bir grupsal yapılanmaya, uluslararası ilişkiler kurmaya, profesyonel biçimde işleyen bir lojistiğe, yasadışı kazançların değerlendirilmesi ve meşrulaştırılmasına hizmet etmektedir. Dışarıdan gelecek müdahaleleri engelleyen bu mekanizma ile ceza kovuşturmasına karşı önlemler alınmakta, örneğin komplocu taktikler uygulanmakta, kamu görevlilerine rüşvet verilmekte, tutuklu sanıklar bilgilendirilmektedir.

Ekonomik ve teknolojik gelişmelerden de yararlanarak gerek ulusal gerek uluslararası bir boyut kazanan organize suç örgütleri giderek daha çok yaygınlaşmış ve profesyonel bir nitelik kazanmıştır. Hızlı değişimlere ayak uydurabilen organize suç grupları, bugün küreselleşmenin ve teknolojik gelişmelerin sağladığı imkânlar sayesinde hızlı karar verme ve bu kararları uygulama yeteneğine sahiptir. Diğer taraftan toplumsal kurumlara oranla daha esnek, daha uyumlu, daha işlevsel yapılar haline gelmiştir.

Organize suç örgütleri, yapılanma sürecinden hemen sonra güçlerini etkinleştirmek için yüksek bürokrasi, güvenlik güçleri ve siyasal çevreye yakınlık anlamında, partito ilişkiler kurmaya çalışmakta ve bu sayede işleyen ilişkiler ağı sayesinde profesyonel bir yapılanmaya girmektedirler. Organize suç örgütleri, özellikle değişik ülkelerde, başta yasama organı olmak üzere, devletin önemli kurumlarına kendi çıkarlarını koruyup kollayacak elemanlarını yerleştirmek suretiyle, devlet aygıtını ele geçirme eğilimi içerisine girmektedir.

Değişim sürecinde Türkiye’de eskiden olduğu gibi kabadayı, külhanbeyi tanımlamasına denk düşen organize suç grupları, değişen zihniyet ve toplumsal yapılara göre şekillenmekte, yapısal olarak değişmekle birlikte devlet içine ve sermayenin içine girmekte ve yenedünya düzenine farklı siyasal perspektiften bakmaktadırlar.

Organize suçların genel olarak ortaya çıkmasında ülkelerin ekonomik yapılarındaki istikrarsızlık, yüksek enflasyon ve para piyasalarındaki yapay iniş ve çıkışlar, ülke yönetiminde kısa süreli siyasi otorite boşlukları, çıkarılan yasaların yeterince uygulanmaması, gereksinim duyulan yasaların çıkartılamaması gibi faktörler önemli bir yer tutmaktadır.

Albini çalışmalarında örgütlü suçun, mevcut hükümet görevlileri ile ilişkiler bazında bilgi alış verişi yapan ve müşterilerinin ekonomik ve politik yönden desteklenmesi için işleyen ilişkiler ağına giriş sağlayan suç patronlarından oluştuğunu ileri sürmektedir. Bununla birlikte örgüt içinde sızmaların olmamasının nedeni ise tamamen çıkar amaçlı ilişkiler ağının mevcudiyetidir. Albini’nin bu tespitini değişim sürecinde Türkiye’de organize suçluluğun, geleneksel organize suçluluktan girişimci organize suçluluğa dönüşümün gerçekleştiği dönemleri göz önünde bulundurarak değerlendirmek gerekir. Özellikle son yıllarda partito ilişkilerin arttığı, çıkar ilişkilerinin organize suç örgütleri içerisinde önemli bir yere ulaştığı görülmektedir.

Türkiye’de ekonomik değişmelerin hızlı gerçekleştiği dönemlerde rant kollama çabası, organize suçluluğa imkan veren bir faktör olmaktadır. Ekonomik değişme tek

başına organize suçluluğu belirleyici unsur olmamakla birlikte, ekonomik farklılık, eşitsizlik ve dengesizlik ve bunlara bağlı unsurlar, organize suçluluğun doğmasına ve gelişmesine müsait ortamı hazırlamaktadır. Türkiye’de 1970’li yıllarda ekonomik ve siyasal sorunlar bu tür örgütlerin daha etkin görüldüğü gerçeği bu kanıyı doğrular niteliktedir. Yine ekonomik değişim sürecinde artan yolsuzluk olgusu da, organize suçluluğu besleyen ciddi bir etken olmuştur. Organize suçluluk ekonomik düzlemde dünya ülkelerini etkilediği gibi aynı paralellikte ülkemizde de liberal ekonomik sisteme geçişle beraber bazı boşlukları fırsat bilerek bir yapılanma sürecine girdiği bilinmektedir.

Türkiye’de organize suç örgütlerinin yapılanma biçimleri diğer ülkelerle kıyaslandığında İtalyan’inkiyle çoğu yönden benzerlik göstermektedir. Türkiye’de organize suç örgütleri köken itibariyle aile temelli örgütlenmektedirler. İtalyanlarda görülen sağdıçlık, vaftiz çocukları veya kan kardeşliğinden oluşan organize suç örgütleri, Türk organize suç örgütlerinde kirvelik, nikâh şahitliği, hemşehrilik gibi yakındaşlardan oluştuğu bilinmektedir. Ailesel organizasyonlar sayesinde, üyelerin birbirlerine olan güven ve dayanışma biçimi, dışarıya bilgi sızdırılmaması için önemli bir tedbir işlevini görmektedir. Buradan hareketle bir ülkede ortaya çıkan organize suç yapılanmaları, bir başka ülkeyle benzerlik gösteriyorsa, suç kovuşturmasında iki ülke arasında benzer mücadele yöntemleri geliştirilebilir. Ülkemiz de organize suç yapılanmaları bakımından İtalya ile benzerlik göstermesi ve ülkemizde bu suç türüyle mücadelede gladio soruşturmaları gözden geçirilerek yeni teknikler geliştirilebilir.

Türkiye’de organize suç örgütlerinin diğer bir yapılanma biçimi de, cezaevi arkadaşlığı üzerinedir. Bireysel bir suçtan ceza evine giren birey, içerde her türlü suçu işleyen insanlarla aynı ortamda, aynı koşu kalmakta ve kader arkadaşlığı yapmaktadır. Cezaevinde bilmediği suçların işleniş şekilleri hakkında en ince detaya kadar bilgi sahibi olabilmekte, cezaevinde başlayan arkadaşlıklar dışarıda örgütsel düzeyde birliktelilere dönüşmektedir. Son yıllarda Türkiye’de organize suç örgüt üyelerinin büyük çoğunluğunun geçmişte aynı cezaevinde yatan arkadaşlardan oluştuğu bu kanıyı destekler niteliktedir. Bu yapılanma biçiminin deşifasyonu sayesinde F Tipi cezaevi uygulamasına başlanmıştır. F tipi cezaevi uygulamasının nedeni suçluların, cezaevlerinde birbirleriyle etkileşime girmelerini engellemek ve cezaevlerini bir suç mekânı niteliğinden çıkarmaktır.

Türkiye’de organize suçluluğun dönemsel özelliklerini, o günlerin ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve konjonktürel şartlarıyla birlikte irdelemek konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. 1950-1960’lı yıllarda liberalleşmenin hayata geçirilmeye çalışıldığı ve bunu takiben o günkü tabiriyle babaların aniden tekrar ortaya çıktığı dönemdir. O günlerde geleneksel kent şövalyeleri ve köy eşkıyaları geleneğinin kapandığı, şimdiki organize suç örgütlerinin yükselişinin bu dönemde başladığı bilinmektedir.

Özellikle 1970’li yıllarda ülkenin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılar ve ülke içerisindeki, ekonomik sınırlamalar, halkın ihtiyaç duyduğu birçok tüketim malının, darlığına ve dolayısıyla bu malların karaborsasının oluşmasını fırsat bilen organize suç örgütleri, bulunamayan bu malların, temin edilmesinin getireceği kardan yararlanmasında bu dönemde yoğun suç gruplarının ortaya çıkmasına yol açmıştır. 1980’li yıllardan sonra da yurt dışındaki örgütlerle sıkı bağlantılar kuran ülkemizdeki organize suç örgütleri, terör örgütlerinin de eylemlerinin artması ile oluşan illegal silah ve benzeri gereksinimleri karşılamak üzere silah kaçakçılığına ve kapalı sistemin ürettiği karaborsacılık faaliyetlerine soyunduğu görülmüştür.

1980’li yılların ortasında gerek PKK terör örgütünün silahlı eylemleriyle ortaya çıkması gerekse ülkenin içinde bulunduğu ekonomik kriz ve serbest piyasa ekonomisinin ülke işadamlarını derinden etkilemesi organize suç örgütleri için yeni fırsatların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Yine bu dönemde yargının sağlıklı ve çabuk işlememesi yüzünden alacaklarını yasal yollarla tahsil edemeyen yüksek enflasyon karşısında eriyen alacaklılar, organize suç örgütlerine belirli bir komisyon karşılığında alacaklarını tahsil etmeye başlamıştır. Bu dönemde organize suç örgütlerinin çek senet tahsilâtı sektörü haline dönüştüğü ileri sürülebilir.

1990’lı yıllar, Türkiye’de organize suçluluğun ‘modernleşme’ sürecine girdiği dönemdir. Bu süreç içerisinde geleneksel suç örgütü tipinden girişimci suç örgütü tipine geçiş ve dönüşüm gözlemlenmektedir. Bu sayede girişimci suç örgütleri yasadışı işlerden elde ettiği kazanç ve birikimini yasal sektörlerde yatırıma dönüştürmeye çalışmıştır. Bunun yanında, bir taraftan illegal yollarla elde ettiği kazancı yasal sektörlerde değerlendirirken; diğer taraftan da faaliyetlerini sahip oldukları yasal firmalar üzerinden yürüterek kirli işlerini kamufle etmeye çalışmışlardır.

1990’lı yılların ortalarına gelindiğinde organize suç örgütleri çek-senet tahsilâtı, devlet ihaleleri, kiralık suç, hırsızlık mal pazarlama, zorla senet imzalatma, kasa

hırsızlığı, oto hırsızlığı, fuhuş, göçmen kaçakçılığı, işçi simsarlığı ve kara para aklama gibi alanlara yöneldiği görülmektedir. Son zamanlarda ise, organize suç örgütleri legal yapılanmaya yönelmiş olup, varlıklı bireylerin güç ve prestijlerinden faydalanma eğilimi sergilemişlerdir.

Türkiye’de 1980’li yıllarda gecekonduılara imar izni verilmesi, 1990’lı yıllarda ekonomik dalgalanmalar sonucunda çek-senet mafyasının ortaya çıkması, 2000’li yıllarda gerek suç örgütlerinde kullanılan çocukların ceza ehliyetine ilişkin yasal düzenlemelerin yapılması gerekse yeni rant alanların ortaya çıkması gibi gelişmeler organize suç örgütlerinin değişim sürecine nasıl ayak uydurduklarının kanıtları olarak okunabilir. Burada göz ardı edilemeyecek olan husus şudur: Gerçek faaliyet alanı ne olursa olsun organize suç örgütleri; maddi olarak güçlendikçe, toplumun sosyo-ekonomik dokusuna nüfuz etme isteği ve kabiliyetinde de artış olacaktır.

2000’li yıllarda organize suç grupları, önceki yıllara kıyasla, çalışma yöntemi bakımından da farklı bir nitelik göstermektedir. Günümüzde; Türk organize suç grupları, yasal iş dünyasında işleri daha iyi yürütecek tarzda, iş yapma yöntemlerini değiştirmiştir. Daha somut bir deyişle, söz konusu gruplar; iletişim teknolojisindeki ilerlemeler, mali ve ticari liberalizasyon ve yeni doğan piyasa alanlarını daha iyi sömürebilmek için faaliyetlerinde yerelleştirme ve kuralsızlaştırma ilkelerini uygulamaya koymuşlardır.

Türkiye’de 2000’li yıllara gelindiğinde uluslararası bağlantı yöntemiyle hareket eden organize suç grupları, yatay iç bağlantı yöntemiyle çalıştığı açıkça görülmektedir. Günümüzde bir organize suç grubunun faaliyetlerinin gittikçe birbirine bağlı olmaya başlaması yüzünden organize suç grubu, bir faaliyetten başka bir faaliyete kolaylıkla geçebilmesi bunun açık bir kanıtıdır

Yukarıda anlatılanlar organize suçluluğun, günümüzdeki değişmelere bağlı olarak çok farklı şekillere büründükleri ve yapılanma şekillerini çağa uygun şekilde yeniden düzenlediklerini göstermektedir. Türkiye’de daha önce amaçlarına ulaşmak için şiddet ve tehdit unsurlarını araç olarak kullanan organize suç örgütleri, ekonomik açıdan yeterlilik seviyesine ulaştıktan sonra işadımı kimliğine bürünerek, gelir seviyesi yüksek, kültürlü birer birey izlenimi verdikleri bir gerçektir. Çeşitli hayır kurumlarına ve yardıma muhtaç olan insanlara bağış ve destekte bulunarak yardımsever vatandaş görünümü çizen organize suç örgütleri değişen kültürel temelleri kendilerine referans edindikleri ve bu yönde davranış örüntüleri sergilemeye başladıkları görülmektedir.

Değişim sürecinde Türkiye’de 2009 yılında, suç örgütlerinin; daha çok, yağma, tehdit, cebir, adam yaralama ve öldürme, hürriyeti tehdit, şantaj, haraç almak, çek ve senet tahsil etmek, ihalelere fesat karıştırmak, sahtecilik ve tefecilik suçlarını gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir. Suçun işleniş şeklinde bir değişikliğin olmadığı görülmektedir. Ayrıca organize suç örgütlerinin farklı faaliyet alanlarına aynı yöntemlerle başvurduğu gözlemlenmektedir.

Günümüzde sosyo- politik koşullara paralel olarak çıkarlarını çağın gereklerine uygun olarak yeniden tanzim eden organize suç grupları kendilerine yeni faaliyet alanları oluşturmaya başlamışlardır. Organize suç örgütlerine faaliyet bazında bakacak olursak; genelde kârın yüksek, riskin düşük olduğu alanlara yöneldikleri görülmektedir.

KOSMDB raporları analiz edildiğinde organize suç örgütü olaylarının % 60’ından fazlasının sırasıyla; İstanbul, Adana, Bursa, Mersin, Ankara, Antalya, Kocaeli, G. Antep, İzmir, Konya gibi ekonomik ve ticari potansiyelin yüksek olduğu illerde işlendiği görülmektedir. Bu iller aynı zamanda diğer illere oranla sanayi, inşaat ve turizm sektörlerini bünyesinde barındıran, gelir dağılımında dengesizliklerin yaşandığı, heterojen toplum yapısına sahip olan iller olduğunu burada anımsamak gerekmektedir. Ayrıca 1999-2009 yılları arasında toplam 3107 örgütlü suç olayı meydana gelmiş, bu olayların 1997’si yukarıda saydığımız illerde meydana gelmiştir.

Türkiye genelinde son 4 yılda yapılan operasyon sayılarında bir önceki yıla oranla azalma olduğu görülmektedir. Ancak 2006 yılında operasyon başına 13 olan şüpheli sayısı, 2007 yılında 15’e, 2008 yılında 19’a, 2009 yılında ise 18 şüpheliye ulaşmıştır. Yine operasyon başına düşen tutuklu sayıları dikkate alındığında; 2006 yılında 6, 2007 yılında 7, 2008 yılında 8, 2009 yılında ise 7 şüpheli tutuklanmıştır. İstatistiksel veriler, organize suç örgütü mensuplarının yaklaşık olarak % 80’inin, 40 ve 40 altı yaş grubuna mensup bireyler olduğunu göstermektedir. Bu, organize suç gruplarının daha çok genç yaştaki bireylerden oluştuğu anlamına gelmektedir.

1999-2009 yılları arasındaki verilerin analizine göre, organize suç örgüt üyelerinin yaklaşık % 60’ı ilköğretim mezunu ve eğitim seviyesi düşük bireylerden oluştuğu gözlenmiştir. 1999–2009 yılları arasında organize suç örgütü mensubu oldukları için yakalanan şüphelilerin eğitim durumuna bakıldığında da toplam 19846 kişiden 11890 kişinin ilköğretim mezunu, 684 kişinin okuryazar olup, 503 kişinin de okuma yazma bilmeyen kişilerden oluştuğu görülmektedir. Bu çerçevede organize suç

örgütlerinde yer alan üyelerin genel itibariyle, yönlendirilmeleri kolay olan ve eğitim seviyesi düşük bireylerden seçildikleri söylenebilir.

Ülkemizdeki organize suç örgütlerinin, faaliyetlerini yürütürken ihtiyaç duydukları elemanların temini noktasında bazı kriterlere göre hareket ettikleri ve örgüte katılan kişilerin belirli karakteristik özelliklere sahip oldukları gözlenmektedir. Bu çalışmada, organize suç örgütlerinin eleman temininde ilk yöneldikleri bireylerin; yoksul aile çocukları, örgütün faaliyet alanına yakın ama düşük ücretlerle çalışanlar, örgüt liderinin etnik kökenine yakın, kan veya hemşehrilik bağı bulunanlar, çeşitli sebeplerle güvenlik kuvvetlerinden ayrılmış olup silah kullanmaya yatkın kişiler ve suç işlemeyi meslek haline getirmiş olan kiralık tetikçiler olduğu tespit edilmiştir.

Organize suç örgütlerinin stabil bir yapıya sahip olmadıkları, değişen sosyo-ekonomik, siyasal, toplumsal koşullara göre kendini yenileyebildiği bir gerçektir. Bu sebeple, değişen koşullara bağlı olarak yeni bir örgütlenme modeli ve farklı faaliyet alanları ile güncellenen organize suçluluğa karşı etkin ve aktif bir şekilde mücadelenin sürdürülebilmesi için dönemsel bazda yeni mücadele stratejilerinin veya önleyici perspektiflerinin geliştirilmesine gereksinim vardır.

KAYNAKÇA

- Abadinsky, Howard (1997), Organized Crime, Chicago: Fifth Edition, Nelson Inc.
- Akar, Atilla (2008), MAFYA: Yer Altının Kriminal Efendileri, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Adalet Bakanlığı (2004), Türk Ceza Hukukunda Organize Suç, Ankara.
- Akdeniz, Bülent (2010), “Global Bir Suç: İnsan Kaçakçılığı” www.kom.gov.tr. (Erişim Tarihi: 20.04.2010).
- Aktan, Coşkun Can (1999), “Demokrasi, Liberalizm ve Sınırlı Devlet”, Ankara: Yeni Türkiye Dergisi, Yıl 5, Sayı 25, Ocak-Şubat. S.142-145.
- Altuğ, Osman (1998), “Türkiye’de Kayıt Dışı Ekonomi-Paradaki Sıfırların Artması-Rant Arama ve Enflasyon Vergisi Yönünden Yeniden Yapılanma” Yeni Türkiye, Sayı 23 – 24, Ss:3418-3425.
- Arlacchi, Pino (1991), Mafya Ahlakı Kapitalizmin Ruhu, Çev. Bahadır Sina Sevinç, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ataseven, Cumali (2006), Suça Etki Eden Sosyal Faktörler, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- ATO (2010), "Hayatımız Mafya Raporu", <http://www.atonet.org.tr/turkce/bulten/bulten.php3?sira=236>, (Erişim Tarihi: 24.05.2010).
- Avcı, Mustafa (2010), “Örgütlü Suç Kavramı” ,www.polisiye.com.tr, Erişim Tarihi:20.01.2010.
- Aydın, Aykut (2006), Türkiye’de Organize Suçlar İçerisinde Narkotik Suçların Yeri ve Önemi, Ankara: Gazi Üniversitesi(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Aydın, Ömer (2010), Türkiye’de Organize Suç Örgütlerinin Adam Kaçırma Olayları Ve Bunlarla Mücadele Yöntemleri, Ankara: Polis Dergisi, (sayı:3, ss.417-426).
- Aytaç, Önder (1997), Medyanın Gözüyle Susurluk ve Çeteler. Ankara: İmge Yayınevi.
- Aytaç, Önder ve Bal, İhsan (1999), “Medyanın Gözüyle Organize Suçlar ve The Best Of Police”, Ankara: Kamu Hukuku Arşivi.
- Baltacı, Osman Yasin (2004), Küreselleşme ve Örgütlü Suçlar, Kırıkkale: Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi A.B.D. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Bal, İhsan (2000), “Türkiye’de Organize Suçlar ve Terörizm Üzerine”, Ankara: Polis Bilimler Dergisi, Cilt:2, Sayı 7-8, ss. 47-72.

- Bal, İhsan ve Özcan, Mehmet (2001), Türkiye’de Organize Suçlarla Mücadelede Yöntem Arayışları, Türkiye’de Suç ve Polislik, Editörler: İbrahim Cerrah ve Emin Semiz, Ankara: Güner Matbaacılık.
- Bal, İhsan ve Özcan, Mehmet (2010), “Türkiye’de Organize Suçlarla Mücadelede Yöntem Arayışları”, <http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=21>, (Erişim Tarihi: 01.05.2010).
- Bal, İhsan ve Aytaç, Önder (2010), Medyanın Gözüyle Organize Suçlar & ‘The Best Of Police’, <http://www.dicle.edu.tr/dictur/suryayin/khuka/mgos.htm>, Erişim Tarihi: (21.04.2010).
- Beare, Margaret (1997), “Corruption and Organized Crime:Lessons from History.” Crime, Law, and Social Change, volume:28. ss,45-69.
- Beşe, Ertan (2001), “Organize Suçların Kriminolojik Temelleri”,Ankara: Polis Bilimler Dergisi,3, (1-2).ss.23-38.
- Beşe, Ertan (2002), Polis ve Organize Suç: Kapsam ve Genel Nitelikler, Hasan Hüseyin Çevik ve Turgut Göksu (Editörler), Türkiye’de Devlet, Toplum ve Polis, Ankara: Seçkin Yayınevi, ss. 153-171.
- Beşe, Ertan (2003), “Sosyoloji Temelli Suç Teorileri ve Organize Suçlar” Organize Suçlarla Mücadele ve Polis, (Editörler. Aytekin GELERİ, Hasan Hüseyin ÇEVİK), Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Beşe, Ertan (2005), Sociological Analysis of organised criminality, Ankara: Middle East Technical University, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Bilgin, Vedat (2010), Türkiye’de Değişimin Dinamikleri: Köylülükten Çıkış Yolları, 3. Baskı, Ankara: Binyıl Yayınevi.
- Bilgiseven, A. Kurtkan (1995), Genel Sosyoloji, İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Bovenkerk, F., Yeşilgöz Y. (2000), Türkiye’nin Mafyası, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bozlak, Ayhan (2009), “Çıkar Amaçlı Organize Suçlarla Mücadeleye İlişkin Hukuki Düzenlemeler ve Başlıca İlkeler”, Ankara: Polis Bilimleri Dergisi, Cilt: 11(3), ss: 61-93.
- Candan, Ömer (2009), Türkiye’nin Üniter Yapısı Bakımından Organize Suç Örgütleri ve Stratejik Çözüm Hedefleri, Gebze: Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü Strateji A.B.D. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

- Canpolat, Hasan (1995), “Uluslararası Organize Suçlar, Yerel Suçluluk Mafya ve Yolsuzluk Kavramları Üzerine Bir İnceleme”, Ankara: Polis Dergisi, 3, ss. 57-72.
- Cengiz, Mahmut (2005), “Türkiye’de Mafya Tipi Organize Suçlar”, Ankara: EGM-KOMDB Yayınları.
- Ceylan, Ümit, (2003), Organize Suçluluk ve Çıkar Amaçlı Örgüt Suçu, (1. Baskı), Ankara: Turhan Kitabevi.
- Cinoglu, H., Güneş, İ.D., (2003), “Organize Suçlarla Mücadelede Temel Noktalar ve Polisin Rolü”, A.Geleri(der.), H.H.Çevik(der.) içinde, s.127-164.
- Cressey, Donald. R (1969), Theft of the Nation: Structure and Operations of Organized Crime in America, Newyork: Harper & Row.
- Çevik, Hasan Hüseyin ve Kaya, Muhittin (2003), “Organize Suçla Mücadele Birimleri: Sorunlar Ve Çözüm Önerileri”, Organize Suçlarla Mücadele Ve Polis, Der. Aytekin GELERİ ve Hasan Hüseyin ÇEVİK, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Çulcu, Murat (1992), Dünyamızı Saran Mafia (2 Cilt), İstanbul: Kastaş Yayınevi.
- Çulcu, Murat (1998), Mafia Üzerine Notlar, İstanbul: Kastaş Yayınevi.
- Çulcu, Murat (2001), Türkiye’de Mafiaileşmanın Kökenleri-1 Her Sakaldan Bir Kıl, 1. Baskı, İstanbul: E Yayınları.
- Dinçkol, Abdullah (2002), “Türkiye’de Organize Suçluluk Ve Sosyo ekonomik Yapı”, İstanbul: Ticaret Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Yayınları, sayı2, ss.99-127.
- Dönmezer, Sulhi (1984), Kriminoloji, İstanbul: Filiz Kitapevi, (7. Baskı).
- Dursun, Hasan (2001), Organize Suça Genel Bir Bakış, DPT İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Hukuki Tedbirler ve Kurumsal Düzenlemeler Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Dursun, Hasan (2006), “Türkiye’de Organize Suç ve Bu Suça Karşı Güvenlik Sektörü Bağlamında Alınması Gereken Önlemler”, Ankara Polis Dergisi, (Ocak, Şubat, Mart), Yıl:12, Sayı: 47, ss.125-137.
- Erdal, Hakan (2008), “Organize Bir Suç Türü Olarak İnsan Ticareti ve Türkiye Örneği” Ankara: Polis Bilimler Dergisi,Cilt: 10/2ss.79-90.
- Erdem, Mustafa Ruhan, (2001), Ceza Muhakemesinde Organize Suçlulukla Mücadelede Gizli Soruşturma Tedbirleri, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Erder, Sema (1997), Kentsel Gerilim, Um: Ağ Yayın No:31, Ankara.

- Ersoy, Ömer (2005), *Organize Suç Olgusu Ve Ulusal Mücadele Konsepti*, Ankara: Polis Akademisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Ersoy, Ömer (2006), “Sosyolojik Açından Organize Suçu Anlamaya Yönelik Çabalar”, *Avrasya Dosyası*, cilt12, sayı3.
- Erşahin, Hakan (2006), *Türkiye’de Organize Suç ve Tanıklıkta Karşılaşılan Sonuçlar*, Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hnbukuku ABD, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Fedayi, Cemal (1999), “Liberalizm ve Türkiye’de Liberalizm”, Ankara: Yeni Türkiye.
- Fichter, Joseph (1994), *Sosyoloji Nedir?*, çeviren: Nilgün Çelebi, Ankara: Attila Kitapevi.
- Frank, Furedi (2001), *Korku Kültürü (Risk Alamamanın Riskleri)*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Geleri, Aytekin (2003), *Organize Suçların Ortaya Çıkışı ve Gelisimi: İtalyan-Amerikan Mafyası Üzerine Bir Çalışma*, *Organize Suçlarla Mücadele ve Polis*, Editörler: Aytekin GELERİ ve Hasan Hüseyin ÇEVİK, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Geleri, Aytekin (2003), *Organize Suçların Ortaya Çıkışı ve Gelişimi: İtalyan-Amerikan Mafyası Üzerine Bir Çalışma*, Aytekin Geleri ve Hasan Hüseyin Çevik (Editörler), *Ankara Organize Suçlarla Mücadele ve Polis*, Seçkin Yayınları.
- Giddens, Anthony (2005), *Sosyoloji (2.Baskı)*, Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Güvel, E. Alper (2004), *Organize Suç Ekonomisi ve Hukuk Uygulaması*, (1. Baskı), Ankara: Roma Yayınları.
- Hatipkarasulu, Hatice Ahu (2005), *Making Sense of Mafia in Turkey: Conceptual Framework and a Preliminary Evaluation*, İstanbul: Boğazi Üniversitesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- <http://www.tesev.org.tr> (2002), 28 Şubat 2002.Saadettin Tantan, “TESEV Yolsuzluk Araştırması Açılış Konuşması”.
- <http://www.tesev.org.tr> (2002), 04 Mart 2002.Saadettin Tantan, “TESEV Yolsuzluk Araştırması Açılış Konuşması”
- Işık, Oğuz ve Pınarcıoğlu, Melih (2001), *Nöbetleşe Yoksulluk Sultaniye Örneği*, İletişim Yayıncılık, İstanbul.
- İçli, Tülin (2001), *Kriminoloji*, İstanbul: Beta Yayınevi.
- İçli, Tülin Günşen (2004), *Kriminoloji*, Ankara: Martı Kitap ve Yayınevi.

- İnce, Hakan (2002), Beyaz Ahtapot: Türkiye’de Narko-Dolar Savaşları, İstanbul: Karakutu Yayınları.
- İzler, Alaatin (2001), “Türkiye’de Mafya ile Mücadelede Yaşanan Sorunlar”, Ankara: Polis Dergisi, Y7, 26.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 1999 Raporu, EGM-KOMDB Yayınları, Ankara 2000.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2000 Raporu, EGM-KOMDB Yayınları, Ankara 2001.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2001 Raporu, EGM-KOMDB Yayınları, Ankara 2002.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2002 Raporu, EGM-KOMDB Yayınları, Ankara 2003.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2003 Raporu, EGM-KOMDB Yayınları, Ankara 2004.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2004 Raporu, EGM-KOMDB Yayınları, Ankara 2005.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2005 Raporu, EGM-KOMDB Yayınları, Ankara 2006.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2006 Raporu, EGM-KOMDB Yayınları, Ankara 2007.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2007 Raporu, EGM-KOMDB Yayınları, Ankara 2008.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2008 Raporu, EGM-KOMDB Yayınları, Ankara 2009.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2009 Raporu, EGM-KOMDB Yayınları, Ankara 2010.
- Kahya, Yavuz (2006), Hemşehrilik İlişkilerinin Organize Suç Örgütleri Üzerindeki Etkileri, Ankara: Sosyal Bil. Enst., Sosyoloji ABD, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Kaya, Ahmet (2001), “Mafya ile Mücadelede Temel Yaklaşımlar”, Ankara: Polis Dergisi, Yıl:7, Sayı: 26(Ocak-Şubat-Mart), ss.397-402.
- Karasu, M. Arman (2008), “Türkiye’de Kentleşme Dinamiklerinin Suça Etkisi” Ankara: AÜHF Dergisi Cilt:57 (4),ss.255-28.

- Kızılcelik S., Erjem A., (1992), Açıklamalı Sosyoloji Terimleri Szlg, Konya: Günay ofset.
- Kulikov, A. (2002), "How Not To Fall Into The Crime Trap", *International Affairs: A Russian Journal of World Politics, Diplomacy and International Relations*, Vol.48, Number 1, February 2002, s. 72-77.
- Kayhan, Mutlu (2003), "rgtl Suçlar: Sosyolojik Analiz", EDS: Tülin İçli ve Fatih Karaosmanoğlu, Uluslararası Politik ve İ Güvenlik, Ankara: Nobel Yayınları, (ss.403-433).
- Organize Suçluluk, <http://www.istanbulorganize.gov.tr/organizesuc.aspx>, Erişim Tarihi: 2.1.2010.
- zcan, Bekir (2006), Organize Suç rgtlerinin (Mafya) Kamu Yönetiminde Ortaya Çıkan Yolsuzluklardaki Rolü, Ankara: Sosyal Bil. Enst., Sosyoloji ABD, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- zdemir, Adnan (2004), Organize Suç, Ankara: Polis Dergisi.
- zdiker, Cengiz (2000), 'Televizyondaki Mafya Tiplemeleri', Ankara: Polis Dergisi, S.22,s.415-421.
- zerkmen, Necmettin ve Kahya, Yavuz (2008), "Organize Suç rgtlerinin Oluşumunda Hemşehirlik İlişkilerinin Rolü", Ankara: Polis Bilimler Dergisi Cilt10(4), ss.15-42.
- Öztürk, Bahri (1998), "Organize Suçlulukla Mücadele, Organize Suç", Ankara: Emniyet Genel Mdrlg Asayiş Daire Başkanlığı Yayın No:4.
- Pek, Ahmet (2005), "Organize Suçlarla Mücadelede Türkiye Yaklaşımı", KOM Uygulamaları, Ankara: Kom Rehberi.
- Pek, Ahmet (2008), Mafya Nedir?, www.kom.gov.tr/makaleler <http://www.kom.gov.tr/Tr/KonuDetay.asp?BKey=64&KKey=161> Erişim Tarihi: 20.01.2010.
- Pek, Ahmet (2010), "Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi", www.kom.gov.tr/makaleler, Erişim Tarihi: 20.01.2010.
- şahin, Abdullah Cemal (2007), Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçlarıyla Mücadelede Halkla İlişkiler ve Bir Model nerisi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım ABD, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

- Saçan, Adil Serdar (2004), Akbabalar Örgütü (Türkiye’de Mafia), İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları
- Savaş, Kutlu (2005), “Susurluk Raporu”, <http://siyaset.bilkent.edu.tr/susurluk/kutlu>.
- Selçuk, Fatma Ülkü (2010), “Mafyanın Güçlenen Eli, Sermayedarlar ve Devlet” www.atilim.edu.tr/~uselcuk/state_theory_PhD.pdf Erişim Tarihi:20.01.2010.
- Shelley, L., (1995), “Transnational Organized Crime An Imminent Threat to” The Nation State Journal for Intennatiol Affairsi Volume: 48, Number:2, Winter.
- Shelley, L. I. & Picarelli, J. T. (2002), “Methods Not Motives: Implications Of The Convergence Of International Organized Crime and Terrorism”, *Police Practice and Research*, Vol. 3, No. 4, Routladge Taylor & Francis Group, s. 305-318.
- Sinanoğlu, A.Faruk (2008), “Toplumsal Değişim ve Din” Ankara: Hikmet Yurdu Dergisi, Yıl:1, S.2, (Temmuz-Aralık) ss.23-29.
- Southwell, David (2009), Organize Suç Tarihi, (çev:Beril Köseoğlu), İstanbul: Kırmızı Kredi Yayınevi.
- Soyaslan, Doğan (1996), Kriminoloji (Suç ve Ceza Bilimleri) Dersleri, Ankara: A.Ü.H.F. Yayınları.
- Sözüer, Adem (1995), “Organize Suçluluk Kavramı ve Batı Ülkelerinde Bu Suçlulukla Mücadele ile İlgili Gelişmeler”, İstanbul: Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi. 9(1-3).
- Şenol, Dolunay (2007), “Türkiye’de Organize Suçlar ve Halkın Teveccühü”, Ankara Sosyoloji Araştırmalar Dergisi, sayı1, ss.(208-223).
- Steffensmeier, D. Ve Martens, F. (2001), Crime: Organized İnternational Encyclopedia of the Social& Behaviroal sciences, Totowa: Elsevier Science ss.(2928-2934).
- TADOC (2004), Kaçakçılık Ve Organize Suçlarla Mücadele, Ankara: TADOC Yayınları,
- TADOC (2006), Kaçakçılık Ve Organize Suçlarla Mücadele, Ankara: TADOC Yayınları,
- TBMM Susurluk Araştırma Komisyonu Raporu: http://tr.wikisource.org/wiki/TBMM_Susurluk_Ara%C5%9F%C4%B1rma_Komisyonu_Raporu/Kavramlar_ve_konuyla_ilgili_%C3%B6nceki_meclis_ara%C5%9F%C4%B1rma_komisyonu_raporlar%C4%B1 Erişim Tarihi, (20.01.2010).

- Tuncer, Hakkı (2010), A.B.D.'de Organize Suçlarla Mücadele Ve Mücadelede Karşılaşılan Temel Problemler, Çağın Polisi Dergisi, <http://www.caginpolsi.com.tr/16/44-45-46.htm>, Erişim Tarihi: 04.01.2010.
- Turhan, Mümtaz (1969), Kültür Değişimleri, İstanbul: M.E.B. Yayınları.
- Üney, İbrahim (2007), Organize Suç Ve Terörizm İlişkisi: Pkk Örneği, Ankara: Polis Akademisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Woodiwiss, Michael, (1993), "Crime's Global Reach, Frank Pearce ve Michael Woodiwiss, (Ed.), Global Crime Connections, Dynamics and Control, London: The Macmillan Press, (<http://www.yorku.ca/nathanson/bibliography/specialtopics.htm>. E.T.03.02.2010).
- Yalçın, Ersin (2007), Sınırşan Organize Suçlarla Mücadelede Avrupa Birliği-Türkiye İlişkileri, Ankara: (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Yıldırım, Ergun(1995), Türkiye'nin Modernleşmesi ve İslâm, İstanbul: İnsan Yayınları.
- Yılmaz, Halil (1998), "Türkiye'de Organize Suçlar", Ankara: Polis Bilimler Dergisi, Cilt:1/1, ss. 73-85.
- Yücel, Mustafa Tören (2004), Kriminoloji, İstanbul: :Umut Vakfı Yayınları.
- Zafer, Hamide (1999), Sosyolojik Boyutuyla Terörizm, İstanbul: Beta Basım Yayın.
- Ziegler, Jean (1998), Suçun Derebeyleri, Demokrasilere Karşı Yeni Mafyalar, Çev. Ali Cevat Akkoyunlu, İstanbul: Doğan Kitap.
- www.elele.gen.tr.
- www.kom.tr.
- www.kriminoloji.com.
- www.tadoc.gov.tr.
- www.tüm.gazeteler.com.

ÖZGEÇMİŞ

20.01.1985'te Malatya'nın Yeşilyurt ilçesinde doğdu. İlköğrenimimi Malatya Alparslan İlköğretim okulunda tamamladı. Orta Öğretimimi "Malatya Lisesi'nde" tamamladı. 2004 yılında Elazığ Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nde öğrenim görmeye hak kazandı. 2008 yılında ise bu bölümden mezun oldu. Devam eden dönemde Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı Kurumlar Sosyolojisi dalında yüksek lisans öğrenimi görmeye başladı.